

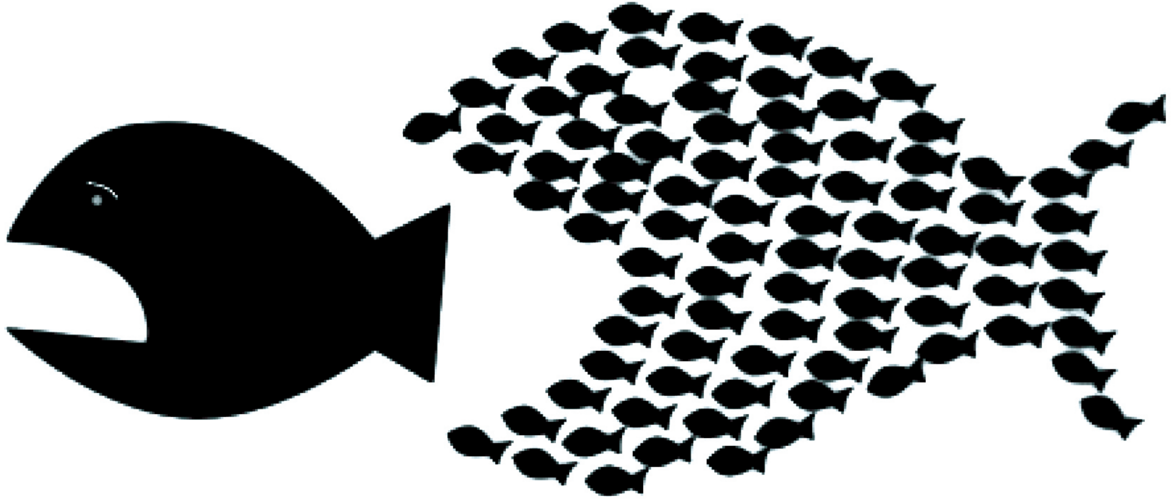
KOMÜNAR

Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun Geleceğinden Kuşku Duymaktır

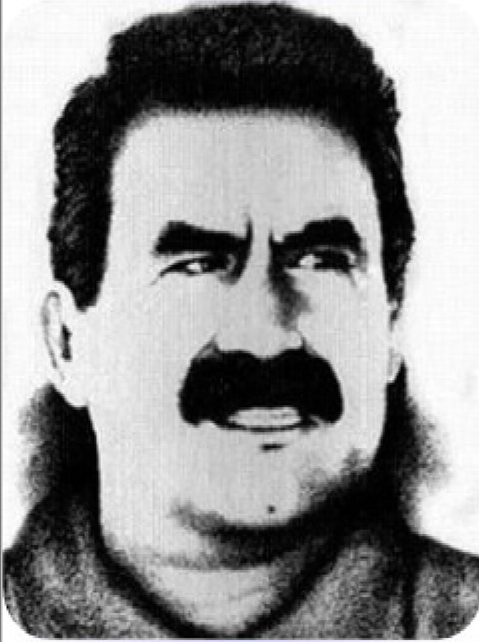
Eylül-Ekim-Kasım 2013
Yıl-8 Sayı 58

Üç Aylık İdeolojik-Teorik Dergi

komünal ekonomi

İÇİNDEKİLER...

Tarihte felsefe ve ahlaki öğretiler, tüm erdemli bilgelikler, dönemlerindeki modernite sorunlarına yanıt olmak için geliştirilmişlerdir

KOMÜNARDAN

Merhaba Sevgili Komünar okuyucuları,

İnsanlığın temel sorunu olan "Ekonomi" bu sayımızın gündemini oluşturdu. Önderliğimiz tarafından da halkın kendi temel sorunlarını çözümü konusunda sürekli dile getirdiği uyarılar, ortaya koyduğu fiili düşünme hali her zamanki gibi temel güç kaynağımız oldu. Bir dergi ile binlerce yılın sorununu, sömürüsünü ve toplumun dışlandığı bu kocaman alanı yazabilmek elbette zordur! Fakat başlangıç kabilinde de olsa ortaya koyduğumuz bu çalışma; sorunun kaynağını-günümüzdeki gerçekliğini gözler önüne serecek niteliktedir. Bundan dolayı da siz değerli okuyucularla; 58. Komünar sayımızda, yalana dayalı düzenin tüm toplumsal zeminlere karşı yürüttüğü bu acımasız saldırılar karşısında, yapmamız gerekenler ve paradigmasal düşüncenin nasıl olması gerektiğine olan inancımızı paylaşmak istedik.

Toplumsal doğanın Komünalini ve Ahlakını, Kom'un nasıl parçalandığını, Kapitalizmin nasıl Ekonomi düşmanı olduğunu, Mülkiyet'in sorunsallığını ve Armağan kültüründen kopuşla birlikte; hiyerarşik devletçi gasp düzenini yazılarımızda ortaya koymaya çalıştık.

Diğer taraftan ise; Kadının ekonomiden dışlanmasını, Emek-Değer-Pazar ve Para gibi olguları ve günümüz modernitesinin ekonomisinde din halini alan endüstriyalizmi daha derli toplu anlatmaya çalıştık. Kürdistan'da yaşanan ekonomik soykırımı ve Artı-ürünü de sorunun oluşumunda oynadığı role dikkat çekmeyi de unutmadık.

Tüm bunların karşısında ise; Ekonomik Özerkliği, Ekolojik Toplumu ve Komünal Ekonomiyi, Ekonomik Öz Savunmanın nasıl olabileceğiyle birlikte Kürdistan'da Demokratik Komünal Ekonominin Kurumlaşmasını da sizlerle paylaşmayı esas aldık.

Demokratik modernitenin yaratılması mücadelesini yükselttiğimiz şu günlerde, bu sayımızın toplumsal özgürlüğün ortaklığında bizleri buluşturacağı inancıyla;

Kavgayla, sevgiyle ve özgürlükle yürüyoruz.

Devrimci Selam ve Saygılarımızla.

EKONOMİ BESLENME KONUSU OLAN HER ŞEYDİR

Ekonomi kavramı evrenseldir. Tüm canlılar âleminde metabolizma olayındaki madde alışverişinin düzenlenmesi olarak en genel bir tanıma kavuşturulabilir. Cansız maddeden canlandırıcı madde elde etmek ve bunu tüketerek tekrar cansız maddeye dönüştürmek ekonomik faaliyetin özüdür. Fakat diğer bağlantılı gerçek, canlılık olmadan da -zihniyet, ruh olarak anlamlandırılır- ekonomi olmaz. Dolayısıyla yalnız bir unsura ağırlık vererek çözümlemek yanlış sonuçlara götürür.

Ekonomi daima grupların işidir

Zihniyet ve ekonomiyi iç içe çözümlemek en doğru yöntemdir. Yalnız başına ekonomi veya zihniyet analizleri fili kıllarla tarif etme hatasına götürür. Toplumsal doğada ekonomi her zaman topluluklar halinde yürütülmüştür. Tek birey veya devletin ekonomiyle tekelcilik dışında ilişkisi yoktur. Birey ve devletin söz sahibi olduğu ekonomiler zorunlu olarak ya kâra geçmek ya da iflas etmek durumundadır. Ekonomi daima grupların işidir. Ahlaki ve politik toplumun gerçek bir demokratik alanıdır. Ekonomi demokrasidir. Demokrasi en çok ekonomi için gereklidir. Bu anlamda ekonomi ne altyapı ne üstyapı olarak yorumlanabilir. Toplumun en temel demokratik eylemi olarak yorumlanması daha gerçekçidir.

Ekonomik sorunlar denince karıncalar aklıma gelir. Karınca kadar ufak bir hayvanın bile ekonomik (Ne de olsa her varlık için ekonomi beslenmedir) sorunları olmuyorken, insan gibi gelişkin akıl ve tecrübe sahibi bir varlığın yaman ekonomik sorunları, hatta işsizlik gibi yüz kızartan durumlar nasıl yaşanıyor? Doğada insan zekâsının üzerinde çalışıp iş haline getiremeyeceği ne olabilir? Sorun kesinlikle ne doğal işleyiştedir, ne de çevreyle ilgilidir. İnsanın zalim kurdu kendi içindedir. Her ekonomik sorun, başta işsizlik, toplumun sermayeleştirilmesiyle bağlantılıdır. Toplumun da oluşum ve varlığını sürdürmede bu faaliyetten yoksun kalamayacağı açıktır.

Ekonomi kadın işidir

Ekonomi kelimesinin Yunanca anlamı *"aile yasası, ev yasası, evi geçindirme kuralları"* demektir. Sözcük olarak Antikçağ Grek-Helen dünyasına aittir. Ekonomos, ev yasası, kadının yaptığı işler, ev işleri, kadına ait işler anlamına geliyor. Ekonomos, ekonomi, kadın işidir, üretime dayalıdır, ekonomist de bu işi yapandır, ekonomist kadındır. Ailenin maddi geçim kurallarını, çevresini, malzeme ve diğer materyallerini ifade etmektedir. Ekonomiyi sosyolojik açıdan anlamlı değerlendirmek istiyorsak, en doğru yaklaşım, Ekonomi biliminin de kadın biliminin bir parçası olarak geliştirilmesi olacaktır. Ekonomi baştan beri kadının asal rol oynadığı bir toplumsal faaliyet biçimidir. Çocukların beslenme sorunu kadının sırtında oldu-

ğu için, ekonomi kadın için hayati anlam ifade eder. Namus, Ekonomos'tan geliyor. Bunun da kadının temel işi olduğu açıktır. Kadının ekonominin merkezinde rol oynaması anlaşılır bir husustur. Çünkü çocuk yapmakta ve beslemektedir. Ekonomiden kadın anlamayacak da kim anlayacaktır! Uygar toplumda kavramı daha da genelleştirirsek, küçük toplulukların *'geçim kuralları'* olarak ifade edilmesi mümkündür.

Ekonomik sorun esas olarak kadının ekonomiden dışlanmasıyla başlar. Genelde uygarlık tarihinde, özelde kapitalist modernitede kadın dışlanınca, kocaman erkeklerin üzerinde en çok oynadıkları ekonomi bu nedenle sorunlar yumağına dönüşmüştür. Ekonomiyle organik ilgisi olmayan, sadece aşırı kâr ve güç hırsıyla başta kadın olmak üzere tüm ekonomik güçleri denetimleri altına almak için girişilen bu oyun, sonuçta her tür hiyerarşinin, iktidar ve devlet güçlerinin toplum üzerinde bir ur gibi büyümesine yol açarak sürdürülemez ve oynanamaz bir aşamaya dayanmıştır.

Ekonominin kadının elinden alınıp tefeci, tüccar, para, sermayedar, iktidar-devlet ve ağa gibi davranan yetkililerin eline verilmesi, ekonomik yaşama en büyük darbe olmuştur. Ekonomi karşıtı güçlerin eline verilen ekonomi, hızla iktidar ve militarizmin temel hedefi haline getirilerek, tüm uygarlık ve modernite tarihi boyunca sınırsız savaş, çatışma, bunalım ve kavgaların baş etkenine dönüştürülmüştür. Günümüzde ekonomi, ekonomiyle ilgisi olmayanların, kâğıt parçalarıyla oynayarak kumardan beter yöntemlerle sınırsız toplumsal değer gasp ettikleri bir oyun alanı haline getirilmiştir. Kadının kutsal mesleği, tamamen kendisinin dışlandığı, savaş makinelerini, çevreyi yaşanmaz hale getiren trafik araçlarını ve temel insan ihtiyaçlarıyla pek fazla alakası olmayan kâr getiren fuzuli ürünleri üreten imalathanelere, borsalara, fiyat ve faiz oyunlarına çevrilmiştir. Mademki çocuğu karnında beslemekten tutalım, en zor doğum sonrası ayakta durabilecek hale getirinceye kadar kadın besliyor, evin besleme zanaatkârı da kadındır; o halde en temel güç kadındır. Cevabım gerçeğe daha saygılı sosyolojik bir cevaptır. Biyolojiyle bağını da kesin göz önünde bulundurarak. Kaldı ki, tarım devrimindeki rolü ve milyonlarca yıl bitki toplayıcılığıyla halen sadece ev içinde değil, ekonomik yaşamın birçok alanında da çarkı döndüren kadındır. Bilimlerin temelini atma onurunu taşıyan Antik Yunanlıların ekonomiye ev yasası, kadın yasası olarak ad koymaları da bu gerçeği binlerce yıl önce tespit ettiklerini gösterir.

Kadından sonra başta çiftçiler olmak üzere gerçek ekonomiyle ilgilenen çobanlar, zanaatkârlar ve küçük tüccarlar da iktidar ve sermaye tekel aygıtları tarafından adım adım ekonomiden dışlanarak tam bir ganimet ortamı yaratılmıştır. En çok aydınlatılması gereken bir konuyla karşı karşıyayız. Bir anlamda ekonomik yaşam alanlarının ve nesnelerinin talanı olan uygarlık süreçleri nasıl oldu da meşrulaştırılıp günümüze kadar taşındı? Ekonomiyi tasfiye eden güçler nasıl temel ekonomik faktörler olarak sunuldu? Sümer toplumunda tanrılar inşa edilirken bundan daha gerçekçiydiler dersek yanılmış olmayız. Tüm bu eleştirilere rağmen, K. Marks kapitalist ekonomi adı altında sunulan dehşetin, felaketin farkındaydı. Fakat kapitalist modernitenin kendi hegemonyasını alabildiğine inşa ettiği bir dönemde çözümleme ve devrimci eylemi ancak bu kadar olabildi dersek daha doğru olur.

Ekonominin kendisi beslenme konusu olan her şeydir. Ekonomi-politiğe *(K. Marks'ın Kapital'i dâhil)* göre ise, piyasalara göre üretim üzerinden sağlanan kâr, rant, faiz ve ücretler ekonominin temel konusunu teşkil etmektedir. Bilim değil, tamamen burjuvazinin kâr üzerine kurulu yaşamına göre bir disiplin söz konusudur. Kâr esas alınarak düzenlenen ekonomik yaşam toplumun en dibindeki sorundur. İnsan yaşamını kâra göre düzenlemek en vahşi iktidar anlamına gelir. Biyo-iktidar kavramı biraz da bu gerçeği ifade eder.

Tarih boyunca tüm toplumlar insan ihtiyaçları dışında zenginleşmek için yapılan mal ve para birikimlerine hep şüpheyle bakmışlar, fırsat bulur bulmaz bu birikimleri ihtiyaç sahiplerine dağıtmaktan çekinmemişlerdir. Birikimin felaketlere karşı değil de, bazı grup ve kişilerin zenginleşmesi için yapılmasının hep ahlâkın kötü biçimindeki yargısına maruz kalması boşuna değildir. İnsan yaşamı gibi kutsal tutulması gereken bir değeri birikimcilere ipotek etmek en büyük ahlâksızlık sayılmıştır.

Batının kapitalist modernitesinin bin bir hukuk ve güç aygıtıyla meşrulaştırmak istediği şey bu olgudur. Kutsal Kitapta geçen Leviathan özünde bu olguya işaret etmektedir. Topluma karşı canavar olarak simgeleştirilmektedir.

Ekonomi olmayan, tersine ekonominin canına okuyan olgular kümesi ekonomi-politik adı altında bilim diye sunulmaktadır. Marks'ın İngiliz ekonomi-politiğini rasyonelleştirmede hiç de az olmayan çabası ekonomiyi değil, anti-ekonomiyi ifade etmektedir. Buna ekonomi demesi sosyalist toplumda değil, herhangi bir toplumda bile etik olamaz. Hegel'i ayakları üstüne kaldırmak isterken, kendisini baş aşağıya düşürmüştür. Özcesi, piyasa üstünde yürütülen sermaye birikimi ve kâr operasyonları tarihte eşi görülmemiş ekonomik sorunların temelidir. Şu hususu belirtmeliyim ki, insanlar için zorunlu beslenme, giyinme, taşınma ve barınma ihtiyaçlarına hizmet ettikçe, piyasaya karşı olmanın ve onu meta fetişizminin aracı olarak değerlendirmenin tutarlı bir yönü yoktur.

Bu anlamda piyasa gerekli ve iyi bir ekonomik araçtır. Karşı olunan bu değildir. Piyasalar üzerinde bir yandan fiyatlarla oynayarak, diğer yandan uzak mesafeler nedeniyle oluşan aşırı kâr sistemine, yani kapitalizme karşı çıkılmaktadır. Anti-kapitalist olmak bu sisteme, tabii bu sistemi ayakta tutan her şeye karşı olmaktır. Piyasa gerçeği bu kapsamın dışındadır. Bilakis sermaye tekelleri fiyatlarla sürekli oynayarak ve böylelikle kâr olanaklarını canlı tutarak piyasalarda sağlıklı ve adil bir değişimin oluşumunu engellerler. Yani kapitalizm sadece anti ekonomi değil, anti pazardır da. Böyle olmasaydı, sürekli bunalım ve finans oyunlarıyla toplumsal yaşam alt üst edilebilir miydi? Bunca bilim ve tekniğe rağmen aşırı nüfus artışı, işsizlik, yoksullaşma ve çevre imhası başta olmak üzere, insanlığı tehdit eden sorunlar bu dönemdeki kadar büyüyebilir miydi?

Meta'yı Karl Marks gibi yorumlamıyorum

Uygar toplumda metalaşmanın çok önemli bir olgu olarak geliştiğini gözlemliyoruz. Yani metalaşmayla uygar toplum *(özel mülkiyetli, sınıflı, kentli ve devletli toplum)* arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Meta ve metalaşma toplumun, uygarlaşmanın baş kategorilerindendir. O halde metayı tanımlamak çok önemlidir. Basitçe insanın ihtiyacını gideren bir nesnenin kullanımı dışında *(bir fayda, bir ihtiyacı direkt gidermesi dışında)* değişim değeri *(alışveriş, ticari değer)* kazanması halinde metalaştığından bahsedebiliriz. Toplum çok uzun süre değişim değerine yaban-

Meta ve metalaşma toplumun, uygarlaşmanın baş kategorilerindendir. O halde metayı tanımlamak çok önemlidir. Basitçe insanın ihtiyacını gideren bir nesnenin kullanımı dışında (bir fayda, bir ihtiyacı direkt gidermesi dışında) değişim değeri (alışveriş, ticari değer) kazanması halinde metalaştığından bahsedebiliriz.

cıdır. Bunu düşünmez bile, ayıp sayar. Değerli bir nesneyi değerli bulduğu topluluk veya bireylere armağan eder. Armağanın yerine *'değişimin'* geçmesi tam bir uygarlık icadı veya hilesidir. Uygarlık öncesi veya dışındaki toplum için değişim ayıptır ve çok zorunlu olmadıkça kaçınılması gerekir. Toplum derin tecrübesiyle biliyor ki, bir kullanım nesnesi en temel dokusu olarak ekonomik kurum dışına taşar ve değişim konusu olursa, başına her tür belayı getirebilir. Dolayısıyla değişime karşı çok hassastır. Metanın değişim değeri haline gelmesiyle ticaret ve tüccar çok önemli bir uygarlık kategorisi haline gelmiştir. Kısaca belirteyim ki, ben metayı Karl Marks gibi yorumlamıyorum. Yani metanın değişim değerinin işçinin emeğiyle ölçülebileceği iddiasını önemli sakıncalar doğuran bir kavramlaşma sürecinin başlangıcı olarak değerlendiriyorum. Günümüzde nerdeyse metalaşmadık bir değeri kalmayan toplumun çözülüşünü göz önünde bulundurursak, ne demek istediğimi daha iyi açıklamış olurum.

Ekonomi temel mahiyette bir tarihsel toplum eylemidir

Toplumun metalaşmasını zihnen kabul etmek demek, insan olmaktan vazgeçmek demektir. Bu, barbarlıktan daha ötesi demektir; bir benzetmede bulunacak olursak, mezbahada parça parça edilmiş hayvanın satışa sunulmasının tüm insan toplumuna taşırılması demektir. Toplumsal kötülüğün temelinde faiz, faizin temelinde ticaret, ticaretin temelinde meta vardır.

Ekolojinin yıkımıyla da ticaretin yakın bağı vardır. Toplumsal doku olmaktan çıkan ekonomi, doğadan köklü kopuşun da başlangıcıdır. Çünkü maddi değerleriyle canlı değerlerin birliği köklü bir ayrıma tabi tutuluyor. Bir nevi kötü metafiziğin tohumu atılıyor. Madde ruhsuz, ruh maddesiz kılınarak, düşünce tarihinin zihni en çok bulandıran ikilemine yol açılıyor. Maddecilik ve maneviyatçılık biçimindeki sahte ayrım ve tartışmalar, tüm uygarlık tarihi boyunca ekolojik ve özgür yaşamı ortadan kaldırıyor. Ölü madde ve evren anlayışıyla ne olduğu belirsiz bir ruhçuluk, insan zihnini adeta işgal ve istila edip sömürgeleştiriyor.

Bir noktada daha kuşkumu belirtmek istiyorum. Toplumsal değerlerin *(bu arada metalar da dâhil)* ölçülebileceğinden kuşkuluyum. Yalnız canlı emeğin değil, sayılması olanaksız emeklerin ürünü olan bir maddeyi bir kişinin emeğinin değeri saymanın kendisi yanlışlık olup, değer gaspı ve hırsızlığın önünü açan bir yaklaşımdır. Nedeni açıktır. Sayılamayacak emeklerin karşılığı nasıl ölçülecek? Dahası, değeri hiç ölçüme girmeyen emekçiyi doğuran ve büyüten ananın, ailenin emeği nasıl ölçülecek? Değer denen nesnenin içinde gerçekleştiği tüm toplumun hakkı nasıl ölçülecek? Tartışmayı uzatabiliriz. Dolayısıyla değişim değeri, artık-değer, emek-değer, faiz, kâr, rant gibi kavramlar hırsızlıkla *(resmi ve devlet gücü yoluyla)* ortaktır. Değişim için başka ölçüler bulmak veya armağan tarzının yeni biçimlerini geliştirmek anlamlı olabilir.

Ekonomi temel mahiyette bir tarihsel toplum eylemidir. Hiçbir birey *(efendi, bey, patron, köle, serf ve işçi olarak)* ve devlet ekonomik eylemin aktörü olamaz. Örneğin en tarihsel-toplumsal bir kurum olan annelik işinin karşılığını hiçbir patron, bey, efendi, işçi, köylü, kentli birey ödeyemez. Çünkü annelik toplumun en zor ve gerekli eylemini, yaşamın sürdürülmesini belirliyor. Sadece çocuk doğurmasından bahsetmek istemiyorum; analığa bir kültür, sürekli yüreğiyle ayaklanma halinde bir olgu, zekâ yüklü eylemin sahibi olarak geniş açıdan bakıyorum. Doğru olan da budur. Peki, bu kadar zorunlu, zorlu, eylemli, yürek ve akıl dolu, sürekli ayaklanma halindeki kadına ücretsiz emekçi muamelesi yapmak hangi akıl ve vicdanla bağdaşabilir? En emekçi ideoloji olarak Marksizm'in bile aklına getirmediği bu ve benzer toplumsal eylem sahiplerini ücret dışı tutup, patronun uşağını başköşeye oturtan bir ekonomi bilimi, çözümünü nasıl sosyal olarak sunabilir?

Marksist ekonomi fena halde bir burjuva ekonomidir. Büyük bir özeleştiriye ih-

tiyacı vardır. Cesurca özeleştiri yapmadan burjuvazinin çıkar sahasında sosyalizm aramak, tıpkı yüz elli yıllık hareketin *(reel sosyalizmin)* iflasında, çözülüşünde *(hem de kendiliğinden)* görüldüğü gibi, kapitalist sisteme karşılıksız en değerli hizmettir.

"Cehennemin yolu iyi niyet taşlarıyla döşelidir" derken, Lenin ne kadar da doğru söylüyordu! Acaba kendisi, eyleminde de bu cümlenin doğrulanacağını düşünebiliyor muydu? Şu husus çok önemlidir: Ekonominin özelleştirilmesi ve devletleştirilmesi erkenden gasp ve hırsızlık olarak yorumlanmıştır. Bu hususu daha *'bilimsel'* bir ifadeyle ortaya koyan Karl Marks, emek-değerdeki artık-değerin hırsızlandığını *(kâr olarak)* söyler. Konu daha derinlikli bir yorumu gerektirir. Ekonominin özel ve devlet mülkiyetine konu olması, bana göre artık-değerin, daha önceleri artık-ürünün dışında bir gasp ve hırsızlık olarak değerlendirilebilir. Toplumun temel dokusu olarak ekonominin, özel ve devletsel olanı dâhil, tüm mülkiyetleşme biçimleri ahlaksızcadır; gasp ve hırsızlık konusuna girer. Nasıl ki bir insanın kalbini veya başka bir organını özelleştirmek ve devletleştirmek anlamsızsa veya çok sakıncalıysa, ekonomi için de aynı şey geçerlidir. Ekonomi, en az devletleştirilmiş, özelleştirilmiş toplumsal gerçekliktir. Toplum kolektivizminin en temel dokusudur. Özelleştirilmesi, devletleştirilmesi düşünülemez bile. Ekonomiyi özelleştirmek, devletleştirmek, temel toplumsal dokuyu tahrip etmek demektir; toplumu en hayati yaşam kurallarından yoksun bırakmak demektir. Hiçbir toplum kapitalizm kadar bu nedenle özelleştirme ve devletleştirmeyi toplumun baş özelliği haline getirmeye ne cesaret etmiş, ne de bunu düşünmüştür. Şüphesiz uygarlık toplumunda tüm toplumsal alanlar devletleştirildiği gibi, en temel dokusu olan ekonomisi de hem özel mülkiyetin, hem devlet mülkiyetinin konusu olabilmiştir. Ama hiçbir toplum kapitalizm kadar resmen ve açıkça özel ve devlet mülkiyetini sistem olarak ilan etmemiştir.

Ekonomik alana ilişkin yaklaşımın temelinde metalaşma ve kâra dayalı ekonomiden, kullanım değerine ve paylaşmaya dayalı ekonomiye geçiş olmalıdır. Kârın şahlandırdığı ekonomi sadece toplumu değil, doğayı da tahrip etmiştir. Yaşanmaz bir çevreye doğru yol alınmaktadır. Burjuva ekonomi-politiği durdurulamazsa, varacağı yer gerçek bir cehennemdir. Burjuvazinin azami kâr peşindeki, özellikle sadece parayla oynayarak kâr sağlayan finans kesimlerinin öne çıkması küreselleşmeyi en kötü tarafıyla insanlığa yaşatmaktadır. Tarihin hiçbir döneminde hiçbir toplumsal sınıf bu denli kâr, değer kazanmamıştır. Toplumun yozlaşmasının en başta gelen nedeni ekonominin vardığı finans düzeyidir. Finansın sürüklediği sanayi ve ticaret ise, sürekli metalaşma ve onun en çok kâr getiren lüzumsuz biçimlerini piyasaya sunduğundan, toplumun alamadığı, tüketmediği sözde bir bollukla birlikte korkunç boyutlara varmış bir yoksulluk ve açlık sınırı altında bir öteki

Ekonomi, en az devletleştirilmiş, özelleştirilmiş toplumsal gerçekliktir. Toplum kolektivizminin en temel dokusudur. Özelleştirilmesi, devletleştirilmesi düşünülemez bile. Ekonomiyi özelleştirmek, devletleştirmek, temel toplumsal dokuyu tahrip etmek demektir; toplumu en hayati yaşam kurallarından yoksun bırakmak demektir

insan oluşmasına götürmüştür. İnsanlık bu ekonomi politik ile daha fazla yaşayamaz.

Sosyalizmin asıl rolü burada karşımıza çıkar. O da yavaş yavaş meta toplumundan kullanım değeri için üretim yapan topluma, kârı esas alan üretimden paylaşımı esas alan üretime geçişle tanımlanabilir. Sosyalizmin ekonomi politiği budur. Bu ekonomi politikası uygulandığında işsizlik, bolluk içinde yoksulluk, aşırı üretimin yanında açlık, kâr ile birlikte çevre tahribi bir kader olmaktan çıkar. Bu noktada toplumu ekonomik temel ve ahlaki üstyapı gibi bölme kavramları saçma gelmektedir. Ahlak ekonominin, daha doğrusu yaşamın temel ihtiyaçlarının elde edilmesinin en iyi yolu olarak tanımlanabilir. Töre ve usul olarak ahlak, ekonominin veya temel ihtiyaçların elde ediliş tarzıdır. Dolayısıyla altyapı, üstyapı ayrımları açıklayıcı kavramlar olmaktan uzaktırlar. Ahlak, başta ekonomik çabalar olmak üzere, tüm toplumsal eylemliliklerin iyi tarzında gerçekleştirilmesini ifade eder. Dolayısıyla toplumsal olan her şey ahlakidir. Ahlaki olan her şey de toplumsaldır. Örneğin ekonomi ahlaksal olduğu gibi, din de ahlaksaldır. Doğrudan demokrasi olarak siyaset ahlakın kendisidir.

Demokratik ekonomi demokratik siyasetsiz inşa edilemez

Açık ki, demokratik modernitenin komünal ekonomisi dışında her hangi bir yolla kapitalist modernitenin liberal ve devletçi ekonomik tahakkümünün sonuçları olan bu yıkımlarla baş etmek oldukça zordur. Komün ekonomisini yeni bir icat veya doktrin olarak düşünmemek gerekir. Komün ekonomisi yeni bir plan veya proje de değildir. İnsan toplumunun onsuz yaşayamayacağı bir varoluş tarzı olarak düşünmek veya hakikat olarak kavramak gerekir. Eğer toplum ayakta durmak ve varlığını sürdürmek istiyorsa, komün ekonomisini esas almak zorundadır. Zorundadır demek belki katı bir yasallığı içermektedir. Ama ekonomisiz yaşanamayacağına ve bu ekonomi de komünsüz gerçekleşemeyeceğine göre, buradaki zorunda olmak fiili yerindedir. Sadece Ortadoğu'da değil, tüm dünyada toplumsal yaşamı sürdürmek istiyorsak, komün ekonomisini başat kılmak zorundayız. Başat diyorum, zira özel kapitalizmi ve devlet kapitalizmini bıçakla keser gibi bir tarafa atamayız. Eskiden olduğu gibi onu marjinal kılarak yaşatırken, komünü de başat kılmak durumundayız.

Ortadoğu toplumu, Avrupa ve dünyanın diğer bölgelerinde olduğu kadar kapitalizmle barışık değildir. Onu özümsemiş olmaktan uzaktır. Dolayısıyla komünal kökenleri güçlüdür. Çağın bilim ve teknolojisiyle desteklenmiş demokratik modernitenin komünal ekonomik unsuru sadece kapitalizmin çürütücü, çözücü ve yıkıcı etkileriyle baş etmekle kalmaz; tüm toplumsal alanların yeniden inşasına güçlü bir temel sağlar. Fakat kapitalizm son yüzyılda insan bireylerini o denli aylak, işsiz ve anti-toplumsal yapmıştır ki, onları yeniden komünal ekonomik düzene kazandırmak gerçek bir sosyal devrim ister. Liberal bireycilik, kanser kadar tehlikeli bir hastalıktır. Onu ancak özenle tedavi ettikçe komünal yaşama katabiliriz. Bunda zihniyet ve ahlâki eğitim büyük rol oynar. Fakat komünal ekonomiye giderken, bunun demokratik siyasetsiz inşa edilemeyeceğini bütün önemiyle kavramalı ve gereğini yerine getirmeliyiz. Ayrıca ahlâki boyut ihmale gelmez. Kısacası, komün ekonomisini yeniden inşa etmek sıkı bir ideolojik, politik ve ahlâki eğitim ister.

Komün ekonomisi derken, onu salt birkaç alanla ilgili olarak değil, tarımdan sanayiye, hizmetlerden bilime ve zanaatların her alanına ilişkin olarak düşünmeliyiz. Komün ekonomisi köyde olduğu kadar kentte de geliştirilmesi gereken bir sistemdir. Hatta kapitalist modernitenin yok ettiği köylü-tarım ekonomisiyle, kanserleştirdiği kent ekonomisinin alternatifi olarak geliştirilmesi gereken köy-kent ekonomisi, esas olarak ancak komün ekonomisi etrafında inşa edilebilir. Çağdaş komün ekonomisi ağırlıklı olarak bir köy-kent ekonomisidir. Köy-kent ekonomisini

yanlış kavramamak gerekir. Bu ne köyün şehirleştirilmesi ne de kentten köye dönüşüm demektir. Köy-kent ekonomisi komünal toplumun çağdaş ünitesi olarak kavranmak durumundadır.

Tarihte hâkim eğilim elbette köy-kent karakterindedir. Köy ve kentin çarpık ayrışması kapitalist moderniteyle bağlantılıdır. Tarih boyunca başta Fırat, Dicle, Nil ve İndus-Pencab olmak üzere, nehir kıyılarında gerçekleştirilen ekonomilerin hepsi komünaldır. Zaten uygarlığı mümkün kılan da bu komünal ekonomilerdir.

Kapitalizmin azami kâr eğilimiyle inşa ettiği barajlar politikası, sadece bu nehirlere bağlı olarak kurulan köy ekonomilerini yıkmakla kalmadı; en verimli arazileri, bitki örtüsünü, hayvan türlerini, arkeolojik dünyanın en güzel eserlerini de yuttu. Toplumsal imhalar kadar ekolojik ve arkeolojik imhalar da gerçekleştirdi. Tüm bu yıkımların üstesinden ancak demokratik siyaset bağlantılı olarak komün ekonomisi gelebilir.

Komün ekonomisine devrimci ideoloji ve politikalar tarafından çok az değinilmiştir. Özellikle reel sosyalizmin devlet kapitalizmini sosyalizmle özdeşleştirmesi büyük felaketlere yol açmış; sosyalizmi yozlaştırmak kadar komünal ekonomiyi de gerçek işlevinden yoksun bırakmıştır. Kolektivizm adına kapitalizme en büyük desteği devlet kapitalizmiyle sağlamıştır. Komün ekonomisinin özel ekonomi kadar devlet eliyle ekonomiyi, daha doğrusu ekonomik tahakkümü de reddetmesi gerekir. Nasıl ki demokratik örgütlenme, demokratik irade tabandan başlıyorsa, ekonomik örgütlenme, ekonomik ihtiyaçlar da tabandan başlayan bir örgütlenme temelinde sağlanmalı ve ekonomik yaşamın, bir nevi toplumun bütünlüğünün birleşmesinin, yaşamının en temel faaliyeti haline getirilmesi gerekmektedir.

Ekonomik faaliyet, birilerinin işçi olarak çalıştığı, birilerinin sömürdüğü bir faaliyet olmaya devam ettiği müddetçe krizler de devam edecektir. Bu içerikteki bir ekonomik doktrin insanın insandan yabancılaştığı, insanın var olduğu toplumsallıktan koptuğu, insan ve toplum aleyhine çalışan bir ekonomik sistem olmaktan kurtulmayacaktır. Ekonomi tarih boyunca hep hassas bir konu olarak ahlâki ve politik toplumun baş kaygısını teşkil etmiştir. İşin ucunda kıtlık, açlık, ölüm gibi toplumu topyekûn tehdit eden olgular vardır. Birikim gibi kâr da toplumlarca hiçbir zaman meşru kabul edilmemiş, hep kötülükler ve hırsızlıkların kaynağı olarak görülmüştür. Fırsat doğduğunda bu birikimler devletçe müsadere edilmiştir. Böyle bir amaca bağlanarak ekonominin inşa edilemeyeceği çok açıktır. Zaten açıklandığı gibi, özü gereği ekonomi karşıtı bir faaliyet için ekonomiden bahsetmek çelişkinin ta kendisidir. Bu çelişkiden kurtulmanın yegâne yolu eko-topluluk ekonomisidir. Binlerce eko-toplum koşullar gereği bir ekonomik birim olarak kendini örgütleyebilir. Aileler arasında parçalana parçalana birim özelliğini kaybetmiş tarımsal toprakların eko-endüstri ilkesi de göz önüne alınarak yeniden düzenlenmesi çoktan ivedilik kazanmış bir sorundur. Tarımda eko-toplulukların oluşturulması demokratik modernitenin en esaslı ekonomik ilkelerinden biridir.

Ekonomik özerklik, demokrasinin ekonomiye yansımış biçimidir

Demokratik ulusun ekonomik sistemi sadece bu barbar uygulamaları durdurmakla kalmaz, toplumun ekonomi üzerinde yeniden denetim kurmasını esas alır. Ekonomik özerklik, ulus-devletle demokratik ulus arasında varılacak asgari uzlaşmadır; onun altındaki bir uzlaşma veya çözüm, teslimiyet ve *'yok ol'* anlamına gelir. Ekonomik özerkliği bağımsızlığa taşırmak karşı bir ulus-devlet anlamına gelir ki, bu da sonuçta kapitalist moderniteye teslim olmaktır. Ekonomik özerklikten vazgeçmek ise, hâkim ulus-devlete teslimiyettir. Ekonomik özerkliğin içeriği ne özel kapitalizmi ne de devlet kapitalizmini esas alır. Demokrasinin ekonomiye yansımış biçimi olarak ekolojik endüstriyi ve komün ekonomisini esas alır. Endüstriye, kalkınmaya, teknolojiye, işletmelere ve mülkiyete biçilen sınır, ekolojik ve de-

mokratik toplum olma sınırıdır. Ekonomik özerklikte ekolojiyi ve demokratik toplumu yadsıyan endüstriye, teknolojiye, kalkınmaya, mülkiyete, köy-kent yerleşimciliğine yer yoktur.

Ekonomi, üzerinde kâr ve sermaye birikiminin gerçekleştiği bir alan olarak bırakılamaz. Ekonomik özerklik kâr ve sermaye birikiminin asgariye indiği bir modeldir. Pazarı, ticareti, ürün çeşitliliğini, rekabeti ve verimliliği reddetmemekle birlikte, üzerinde kâr ve sermaye birikiminin egemenliğini kabul etmez. Finans ve mali sistem ekonomik verimliliğe ve işleyişe hizmet ettiği oranda geçerli kılınır. Paradan para kazanmayı en zahmetsiz sömürü tipi olarak kabul eder ki, ekonomik özerklik sisteminde bu sömürü tipi kendine yer bulamaz. Demokratik ulusun ekonomik özerkliği çalışmayı bir zahmet, bir angarya olarak değil, bir özgürleşme eylemi olarak değerlendirir. İlkesi *"Çalışmak özgürlüktür"* Çalışmanın zahmet ve angarya olarak karşılanması emeğin sonuçlarına yabancılaşmaktan kaynaklanır. Emeğin sonuçları öz kimliğine ve birey özgürlüğüne hizmet ettiğinde, bu seve seve ve mutlulukla katlanılan bir eylem olur. Ekonomik özerkliğin komün ekonomisini devlet kapitalizmi ve ekonomisiyle karıştırmamak gerekir. Reel sosyalizmin kolektifleştirme çabalarına da benzemez. İnsan doğasına ve çevreye en uygun ekonomik birimlerden bahsediyoruz. Komünde angaryaya ve özgürleştirmeyen çalışmaya, emeğe yer yoktur. Toplumun tarih boyunca esas aldığı, kendini var kıldığı, kutsal saydığı ve coşkuyla karşıladığı öz yaşam kaynağından, modelinden bahsediyoruz. Nerede verim, bereket ve coşku varsa, orada komün ekonomisi vardır.

KCK, demokratik ulusun omurgası olarak ekonomik özerkliği ve komün ekonomisini en az toplumun öz savunması kadar gerekli görür ve esas alır. Nasıl öz savunma olmadan toplum varlığını sürdüremezse, ekonomik özerklik olmadan, toprağın korunmasına, ormanlaştırmaya, ekolojiye ve komüne dayanmadan da toplumun beslenmesi, dolayısıyla varlığını sürdürmesi mümkün olamaz. Ekonomik özerklik için yasal bir temel de gereklidir. Egemen ulus-devlet yasalarındaki tekdüzelik ve merkeziyetçilik, hukuk birliği adı altında ekonomik yaratıcılığa, ekolojiye ve rekabete köstek olmaktadır. Özünde ekonomik sömürgeciliğe dayanan bu hukuk anlayışı yerine, ulusal ekonomiyle koordinasyonu dikkate alan yerel ekonomiye ve onun özerk işleyişine şiddetle ihtiyaç vardır. Ulusal pazar olgusunu inkâr etmeyen, ama yerel pazar dinamiklerini de göz önünde bulunduran bir ekonomi hukuku elzemdir. Tek merkezî hukuk sistemi en büyük tutuculuk etkenidir. Tamamen siyasi gerekçelidir ve ekonomik mantığı yoktur.

Kürt ulusal sorununun demokratik ulus çözümünün ekonomik boyutunda ekonomik özerkliğin bir yasal statüsü de olmak durumundadır. Ekonomik altyapısı olmadan KCK'nin sürdürülemeyeceği açıktır. Kürt toplumunun varlığını ve özgürlüğünü yakından ilgilendiren ekonomik alanlar üzerinde yerel hukukun geçerlilik oranı hayatiyet arz eder. Mülkiyet düzenlemesi, şirket büyüklüğü, akarsular, yeraltı ve yer üstü maden yataklarının değerlendirilmesi, pazar kuruluşları, banka sistemi, yerel demokratik yönetimlerin bütçe yapısı, vergiler ve benzeri konularda yerel ekonomik yasalar esastır. Ulusal ekonomik yasalarla yerel ekonomik yasaların uyumu sağlanabilir.

KCK'nin ekonomi yönetimi büyük önem taşımaktadır. Ekonomik temeli iflas ettirilmiş bir toplumun yaşama kabiliyeti yoktur. Tam ekonomik bağımsızlık hiçbir zaman gerçekleşemeyecek bir ekonomik ütopya olup, karşılıklı yararlılık temelinde ama iç özerkliği geniş olan bir ekonomi çağındayız. Kapitalist modernitenin küresel finans çağında ne kadar gereksiz, insanlığı tehdit eden ve sürdürülemez bir sistem olduğu açığa çıkmıştır. Buna karşılık, demokratik ulusal birimlere dayalı demokratik modernite ekonomik krizlerden, işsizlikten ve açlıktan kurtuluşun alternatif sistemi olarak anlaşılmak durumundadır.

KOMÜNÜ OLMAK - KOMÜNSEL YAŞAMAK

Kendi farkına varan doğa olarak insanın bilmeye dair edimleri, evren ve onun yoğunluklu bir gerçekleşmesi olan insan hakkındaki bilgilerimizi, hiyerarşik devletçi sistemin yarattığı yedi bin yıllık özsel boşalmaya rağmen arttırmaktadır. Bilgileniyoruz ve bilgilendikçe evrenle ontolojik olarak zaten var olan ama bizim yeterince fark edemediğimiz bağlarımız güçleniyor. Gerçekte *'bir'* olduğumuzu anlıyoruz. Bize ulaşan milyarlarca yıllık evrenin oluşma hikâyesini hissetmeye başlıyoruz ve *'ben evrenim'* diyebilecek düzeye gelmeyi arzuluyoruz. Onu tanıdıkça kendimizi, kendimizi tanıdıkça onu tanıyoruz. Dahası *'sonul'* gibi görünen bir gerçekleşme olmamıza rağmen bizdeki oluşum ilkelerinin nasıl da geldiğimiz kaynak olan doğa ananın belirlediği çerçevede işlediğini görüyoruz. Bu çerçevede eko-sistemimiz olan komünal yaşam hakkında birinci doğadan öğrendiklerimiz temelinde konumuza giriş yapabiliriz.

Toplumsallık, eko-sistemimizdir

İnsan toplumsaldır; böyle kurulmuştur, kendini de böyle kurmaktadır. İnsan olmak ve insan kalmak için toplumsal olmak bir zorunluluktur. Bu her zaman böyle olmuştur ve olmaya da devam edecektir.

Her şey, herkes dâhil olduğu eko-sistemin sınırları ve gereklilikleri çerçevesinde yaşar. Gelinen yer *(doğa, ana)* ve onun gereklilikleri görmezden gelinerek tümden bağımsız, yaşam kurallarını o türün kendisinin koyduğu bir yaşamı en yetkin bir canlı olarak insan da dâhil hiçbir varlık gerçekleştiremez. Tüm oluş'lar kendi eko-sistemleri tarafından sınırlandırılmışlardır. Eko-sisteminin gerekliliklerine göre yaşamayan, onları yok sayan türler, yok olmakla karşı karşıya kalır. İnsan ise diğer varlıklardan farklı olarak kendisi ile birlikte tüm canlılığın, hatta gezegenimizin sonunu getirebilecek bir potansiyele sahiptir.

İnsan dâhil tüm türler açısından kaynak olan doğa, yarattıklarına nasıl bir yaşam yaşamaları gerektiğini kodlar. Her canlı, doğadan kendisine kalan ve doğanın bir gerçekleşmesi anlamına gelen duygusal zekâ ile doğada yaşamaya koyulur. Beslenme, korunma ve çoğalma tüm canlılarda görülen ve türün devamı için kesinlikle çözülmesi gereken doğal, yaşamsal sorunlardır. Türün yaşamını nasıl devam ettirebileceği, yaşam ilkelerinin ne olacağı, beslenme, korunma biçiminin nasıl olacağı genlerinde içkindir. Bu sayede türün yeni nesilleri her şeyi yeniden öğrenmek zorunda kalmazlar. Öncelleri kendi adlarına da öğrenmiş ve kodlama biçiminde onlara aktarmıştır. Bu ilke doğanın genel evrimsel işleyişi çerçevesinde böy-

ledir. Yoksa her şeye yeniden ve sıfırdan başlamak gerekecekti ki bu da esasında yok oluş anlamına gelirdi.

Burada doğanın bileşenlerinin basit birer nesne oldukları, yaşamlarına dair hiçbir belirleyiciliklerinin olmadığı sonucu çıkarılmamalıdır. Tersine canlı evren anlayışının bir sonucu olarak her varlık yaşam faaliyeti içinde aktiftir; bir seçişe, değişen doğasal koşullara göre kendini uyarlama inisiyatif ve kapasitesine sahip olarak yaşamının iplerini belli yönleriyle elinde tutmaktadır. Zaten sonraki nesle kalan da bu aktivitelerin bir kodlaması olmaktadır. Ancak tüm bu aktiviteler türün dâhil olduğu eko-sistemle uyumlu olmak, onunla çelişmemek zorundadır.

Doğa *(ana–kaynak)*, kendisinin sureti olan insana da ancak toplumsal olması *nal olursan yaşayabilirsin; yoksa yok olur gidersin"*, diyor. Bu, en *'ilkel' (kastedilen ilk haldir)* ve *'zayıf'* olunan dönemde de öyleydi, bugün de böyledir. Özcesi toplumsallık esas alınıp ona göre yaşanmadan insanın var olması, varlığını devam ettirebilmesi ve gelişmesi mümkün değildir. Bugün doyumsuz bir bencillikle yanılsamalı bir güçlenmeyi yaşayan insan, eğer insanlığa, doğaya kısacası kendi dışındaki doğalara karşı duyarlılığını tümden yitirirse, verdiği zarardan vazgeçmezse veya daha fazla zarar verirse, insan türünün yok oluşu pek çok doğal var oluşta görüldüğü gibi gerçekleşecektir. Bu yönüyle her zaman insanlaştıran en temel olgu olarak toplumsallık önemini ve varlığını devam ettirmektedir.

Bu açıdan toplumsallaşma, toplum ola-

En 'zayıf' varlıklardan biri olarak insan, doğanın zorlu koşullarında ancak bir arada yaşayarak, birbiri için yaşayarak, toplumsallaşmak suretiyle güç biriktirerek yani komünal olarak var olabilecektir. Bundan kopuş ya da bunun geliştirilmemesi yok oluş anlamına gelecektir. O nedenle insan olmak ile toplumsallaşma eş zamanda, birlikte gerçekleşen olgulardır.

halinde yaşayabileceğini söylemiştir. Bu yönüyle onun yaşamını devam ettirebilmesinin koşullarını belirlemiştir. En *'zayıf'* varlıklardan biri olarak insan, doğanın zorlu koşullarında ancak bir arada yaşayarak, birbiri için yaşayarak, toplumsallaşmak suretiyle güç biriktirerek yani komünal olarak var olabilecektir. Bundan kopuş ya da bunun geliştirilmemesi yok oluş anlamına gelecektir. O nedenle insan olmak ile toplumsallaşma eş zamanda, birlikte gerçekleşen olgulardır.

İnsanlaştıran, insan kılan, geliştiren toplumsallaşmadır. Bu yönüyle toplumsallaşma insan türünün varlık koşuludur. Toplumsallaşma, insan eko-sisteminin koyduğu kuraldır. Yani doğa, *"İnsana toplumsallaşırsan, gücünü biriktirirsen, komü-*

rak yaşama, başkası için yaşarken kendisi için de yaşıyor olma, başkası-kendi ayrımını karşıtlık üzerine kurmama, bir ve bütün olma, insan türünün doğası olmaktadır. Denilebilir ki insan türü için tarihsel ve toplumsal olmayan hiçbir şey yoktur. Bir oluş olarak insana ve onun yaratımı olan her şeye; analitik düşünce, dil, kültür ve yaşam çeşitliliğine bakıldığında bunların hiçbirinin bireysel olmadığı, tümünün toplumsal olduğu görülür. Özcesi insan açısından toplumsal olmayan, tarihsiz olan hiçbir şey yoktur.

"Bugün 'insan' deyince, kültür oluşturabilen ve sorunlarını bu sayede çözerek yaşayan bir canlı anlaşılmaktadır. Tek başına bir insanın bir toplu iğne bile yapamayacağı aşikâr olduğuna ve günümüz kültür

ürünleri de tamamen toplumsal hayat sistemi ürünleri olduğuna göre, toplumsal davranamayan kişilere 'insan' denilmesi, insan tanımına uymamaktadır. Dolayısıyla, 'insan hakları, vs.' gibi kavramların çok dikkatlice kullanılması gerekmektedir."[1]

Yazarın *'insan hakları'* gibi kavramsallaştırmalar karşısında dikkatli olmamızı istemesi boşuna değildir. Kapitalist modernitenin liberalizmin ayartıcı gücünü kullanarak insanı toplumsuzlaştırarak *'hak sahibi'* kılma safsatalarını en etkili araç olarak kullandığı günümüzde, yapılan uyarı çok yerindedir. Dikkat edersek Kürt sorununun çözümü için de egemenlerin bulduğu formül, *'Kişi hak ve özgürlükleri'* temelinde sorunun çözümüdür. Kişi haklarını vermeye hazır olan egemenlerin *'ekonomik, sosyal ve kültürel hakları'* tanımaya yanaşmamaları ise işin özünü vermektedir.

Önder Abdullah Öcalan'da *"Ben toplumun farklı topluluklardan, gruplardan oluştuğuna ve bu grupların eşitliğine inanıyorum. Benim demokrasi anlayışım, birey demokrasisi değil, topluluk demokrasisidir."*[2] derken aynı görüşte olduğunu ortaya koymuş oluyor. Toplumun bireylerin toplamından değil de, toplulukların *(kom, komün)* toplamından oluştuğunu söylemek oldukça önemli ve ezberleri bozan bir değerlendirmedir.

Evrensel oluşum kom halindedir

Bu bir insan icadı olmayıp, oluşun dilinden kaynaklanan bir durumdur. Gerçekten de doğanın tüm gerçekleşmelerine bakıldığında oluşun hep ikili ve toplu halde olduğu görülür.

Bu bir insan icadı olmayıp, oluşun dilinden kaynaklanan bir durumdur. Gerçekten de doğanın tüm gerçekleşmelerine bakıldığında oluşun hep ikili ve toplu halde olduğu görülür.

Tüm oluşların anası olarak ele aldığımız enerji-madde denkleminde olup bitenler bize oluşun kom *(topluluk)* halinde olduğunu gösterir. Ne enerji maddesiz anlamlaşabiliyor, şeyleşebiliyor ne de madde enerjisiz var olabiliyor. Oluş için ikisinin birliği gerekiyor.

Ruh bedenin anlamı, canlılığı iken, beden de ruhun formu, gerçekleşmesi, kendini görünür kılması oluyor. Burada da ancak kom halinde gerçekleşebilen bir oluşa tanıklık ediyoruz.

Dışarıdan bakıldığında tek gibi görünenin bile aslında Hallac-ı Mansur'un dediği gibi, *'çokluğun birliği'* olduğunu görüyoruz. Bunu tüm maddelerin temeli olan atom parçacıklarının davranışında görebiliriz. Tek gibi görünen herhangi bir atom, farklı yüklerdeki proton, nötron ve elektronların birliğinden oluşan bir komdur, komündür.

Klasik deyimle en küçük canlı olarak tanımlanan hücrenin de pek çok farklı organelin bir araya gelmesinden oluşan bir kom olduğunu hepimiz biliriz.

İnsan organizmasının ise yüz trilyon hücreden oluşan bir komünler komünü olduğunu bugün bilimin verileri ortaya koyuyor.

Bu birlikte yani kom halindeki gerçekleşmeyi daha farklı bir boyutta kadın-erkek ikilisinde de görmekteyiz. Anlamlı ve özgür yaşamı ikisinin doğalarına uygun birliğinde görürken, salt birinden kurulu bir insan toplumsallaşmasına tanık olamıyoruz.

Devam edersek, toplumun çok renkli, çok sesli pek çok komdan *(topluluk)* oluştuğunu, gerçek toplumun da tüm bu komların özgür birer komün olarak birbirini tamamlaması ile oluştuğunu görüyoruz.

Neden komün ve komünal yaşam?

Daha da uzatabileceğimiz ama gerekli görmediğimiz bu komlu haller, bize göstermektedir ki oluş kom'ludur, komünal-

dir. Bu nedenle de kom'lu ve komün'lü bir yaşamın olması gerektiğini, insanlaşmanın ve insan halinde kalmanın ancak böyle mümkün olabileceğini söylediğimizde, aslında ikinci doğa olarak bağrından çıktığımız birinci doğayla uyumlu olmamızın selametimiz açısından şart olduğunu vurgulamış oluyoruz. Zira *"Toplumsal hayat, insanlar tarafından, doğadaki genel hayat sisteminin bir devamı olarak oluşturulmaya çalışıldığına göre, bu oluşum için de doğa ve dünyaya uyumlu bir bilgi sistemine gereksinim vardır, çünkü bilgi olmadan doğada hiçbir şey oluşturulamamaktadır."*(3)

İnsan için varlaşma ve var kalma bilinçle kurulan bir durum olduğuna göre, bu bilincin doğru olması hayati önem taşır. yaşamın her alanında *(ailede, çalışma yerinde, örgütte…)* bir kom halinde olması gerektiğine vurgu yapılıyor. Gerçek bireyleşmenin de yolu gösterilmiş oluyor böylelikle. *"Özgür ve demokratik komün veya topluluk, demokratik ulus bireyinin gerçekleştiği temel okuldur. Komünü olmayanın, komünsel yaşamayanın bireyselliği de gerçekleşemez. Komünler son derece çeşitlidir ve toplumsal yaşamın her alanında geçerlidir. Farklılıklarına uygun olarak, birey birden çok komünde, toplulukta yaşamını gerçekleştirebilir. Önemli olan bireyin yeteneklerine, emeğine ve farklılıklarına uygun olarak komünal topluluk içinde yaşamayı bilmesidir."*(4)

Burada önemli olan kom ve komün

Toplumsallık bu insanlaştıran, geliştiren ve esas olan rolünü politikayla oynar, gücünü de ahlakla gösterir.

Adorno'nun '*Yanlış hayat doğru yaşanmaz*' veciz sözünün geçerliliğini bir daha tüm yakıcılığıyla hissettirdiği bir noktadayız. İnsana uygun yani insani yaşam için gerekli olan şey, kom ve komünlü yaşamdır. Bunu reddederek, komüne dâhil olmayarak insan kalacağını sanmak, liberalizmin yarattığı bir illüzyondur sadece. Önder Abdullah Öcalan'ın da *"Komüne üye olmayana selamım yok."* söylemi ile dışarıda olması halinde yapacağı işlerin başına *"Köy komüncülüğünü"* koyması, kom ve komün kavramlarının taşıdığı anlam ve önem nedeniyledir.

Önder Abdullah Öcalan, doğru yaşam için toplumsal-insansal doğaya uygun doğru teoriyi ararken, karşısına komlu ve komünlü yaşam çıktığından bunları belirtmektedir. Kom ve komünün bir tercih olmanın ötesinde bir zorunluluk olması da zaten bundan kaynaklanıyor.

Burada bireyin bir hiç olduğu veya hiçbir etkisinin olmadığı savunulmuyor. İnsan bireyinin biyolojik ve toplumsal bir oluş olarak zaten komlu olduğuna, yine kavramlarına felsefik içeriklerine uygun olarak yaklaşmanın yanı sıra yaşamın da bir bütün olduğunu bilerek, onun tüm alanlarında komün halinde yaşayabilmek, davranabilmek ve çalışabilmektir. Komün halinde yaşamayı tüm sorunların çözüm anahtarı olarak görmek kadar, komün halini yaşamın sağlık, eğitim, ekonomi, güvenlik, kültür, bilim vb. her alanına yaymak da yeni sorunların ortaya çıkmasını engelleyecek esas faktördür.

Tüm bunlar yaşamın ancak komün biçiminde olabileceğini ve yaşamın her alanında mutlaka komünleşmeye gitmek gerektiğini ortaya koymaktadır. Kaynağını toplumsal doğadan alan hakikat rejimimizin bize söylediği en temel hakikatlerden biridir bu. Peki, komünal yaşam olarak da okuduğumuz bu toplumsallık kendini nasıl kurumsallaştıracak, nasıl kalıcı kılacaktır?

Komünal yaşam ahlak ve politikayı gerektirir

Toplumsallık bu insanlaştıran, geliştiren ve esas olan rolünü politikayla oynar, gü-

cünü de ahlakla gösterir. *"Birey komüne veya bağlı olduğu toplumsal birimlere karşı sorumluluğunu ahlaki olmanın temel ilkesi sayar. Ahlâk topluluğa, komünal yaşama saygı ve bağlılık demektir. Komün veya topluluk da bireylerine sonuna kadar sahip çıkarak onları korur ve yaşatır. Zaten insan toplumunun temel kuruluş ilkesi bu ahlaki sorumluluk ilkesidir."*(5)

Doğası komünal olan yaşamdaki değerlerin içselleşmiş olması nedeniyle ahlak, oldukça işlevsel ve doğru yolda tutandır. Hem tam bir katılımı isteyen hem de sınırlayıcı ama özgürlükçü bir karakterdedir. Hatta ahlakı *'Özgürlüğün kendisini kurallara kavuşturarak katılaştırması'* olarak da ifade edebiliriz. Toplumsallaşma, komünalite, büyük sorumluluk bilinci, özgürlük, eşitlik, adalet, dayanışma, sevgi, gücünü ortak güçle birleştirme, katılım şeklinde çoğaltabileceğimiz esas ahlaki davranışlardır.

"Komünün veya toplulukların demokratik karakteri kolektif özgürlüğü, diğer bir deyişle politik komün veya topluluğu gerçekleştirir. Demokratik olmayan komün veya topluluk politik olamaz. Politik olmayan topluluk veya komün ise özgür olamaz."(6)

Bu çerçevede politika, herkesin var oluşunu borçlu olduğu toplumun gelişmesi için kafa yorması, düşünmesi, tartışması, karar alması özcesi en aktif bir şekilde kendini toplum işlerine katmasıdır. Politika toplum için en iyi işi bulmak iken, ahlak bu işi yapmaktır. Bu nedenle de politika bulur, ahlak uygular. Bu politika ve ahlakın doğasının birbirinden çok farklı olduğu anlamına gelmez, ikisi kom halindedir, birlikte var olurlar. Her ikisi de özünde toplumu oluşturan, geliştiren asıl öğelerdir. Toplumun toplum halinde kalmasını sağlayan çekirdektirler.

Çokluğun birliği

Toplumun doğasında, yani toplumun başlangıç halinde, özünde inanışlar ve duyuşlar ortaktır, birbiri için yaşama esastır. Herkesi yürüten, yöneten ruh aynıdır. Bu toplumda iktidara, sınıflaşma-tabakalaşmaya neden olabilecek bir farklılaşma olmadığından, yetenekler birbirini tamamlama ve güçlendirme temelinde kullanıldığından, herkesin yeri önemli olduğundan organiklik vardır. Toplumun kendisi canlı bir organizma olarak anlamlı ve uyumlu bir bütünlük şeklinde oluşmakta ve gelişmektedir. Nasıl ki milyarlarca hücre dokuları, dokular organları, organlar da canlı bir organizmayı oluşturuyorsa, toplum da tüm tekillerin kendi farklılıkları temelinde bir'i oluşturmalarıyla oluşur.

Nasıl ki milyarlarca hücre dokuları, dokular organları, organlar da canlı bir organizmayı oluşturuyorsa, toplum da tüm tekillerin kendi farklılıkları temelinde bir'i oluşturmalarıyla oluşur.

Buradaki bir'de yani toplumda farklılıkların yok olması, başkasının egemenliği içinde erimesi, önemli ve gerekli görülmemesi, önünün kesilmesi, potansiyelinin açığa çıkmasının engellenmesi söz konusu değildir. Eşitsizliğin, sömürünün, hâkimiyet ve tahakkümün, mülkiyetin olmadığı; komünalizmin, birbiri için yaşamanın, dayanışmanın temel yaşam felsefesi olduğu, kimsenin özne-nesne ayrımına tabi tutulmadığı, eşitsizlerin eşitliğinin sağlandığı, doğa ve onun tüm bileşenleriyle uyumluluğun görüldüğü, yarattığı değerler anlamında insan ve toplum olmanın özünü oluşturan bu sisteme tüm bu nedenlerden dolayı *'Organik toplum'* denmiştir.

Bu toplumda her şey tıpkı gelinen yerdeki yani birinci doğadaki gibi özü birlik

ve dayanışma olan ve Schrödinger'in *'kuantumun en önemli ilkesi'* olarak tanımladığı *'temel birlik ilkesi'* çerçevesinde işlemektedir. Çokluğun birliğidir yaşanan.

Toplumsal doğanın bu özelliğinden dolayı rahatlıkla diyebiliyoruz ki toplumun tüm formları *(klandan başlayarak kabile, aşiret, milliyet ve millet)* devlet dışıdır. Bu aynı zamanda toplumsal inşaların neden devlet dışı inşa edilmeleri gerektiğini de açıklamaktadır. Devletçi sistem toplumsal doğayla özsel bir uyuşmazlığı yaşar. Tüm toplumsal formlar özleri gereği devlet dışıdır. Yani egemenliğe, iktidarcılığa, cinsiyetçiliğe, milliyetçiliğe, sınıfçılığa özcesi özne-nesneye oturan her türden parçalamaya yapısı ve özü itibariyle kapalıdır. Birlikte var olma, kolektif olma, ruhsal-düşünsel birlik, simbiyotik ilişki *(karşılıklı beslenme),* dayanışma, yardımlaşma, bir ve bütün olma, özcesi komünal yaşama insan türünün var oluş koşulu olan toplumun tüm formlarının *(klan, kabile, aşiret, kavim, ulus)* ortak ve karakteristik özelliğidir. Buna uygun olmama durumu insan türü için yok oluş anlamına gelmektedir.

Genelde hiyerarşik devletçi sistemin, özelde de kapitalist modernitenin gelinen aşamada insanlığa yaşattığı *'dinozorlaşma'* durumu tam da budur. Yanı sıra bu zihniyet ve ona dayalı gelişen sistem, tam bir kırım sistemidir. Her türden zenginliğin, farklılığın *'tek'* içinde yok edildiği bir gerçekliğe sahiptir. Bu yönüyle de bu sistem herhangi bir ayrım gözetmeksizin tüm topluma karşı tam bir savaş halindedir ve yaklaşımı faşistçedir, tekçidir. İşte bu farklılıkları yok eden kırımcı sistemin panzehiri demokratik ulusun komlu, komüncü anlayışı ve ona dayalı örgütlenmesidir.

Demokratik ulus toplumun çoklu yapısına dayanır

Devletçi sistemin özellikle de onun ulus-devlet biçiminin aksine demokratik ulus anlayışı toplumu çoklu bir yapıda görür. Toplum gerçek anlamda da pek çok farklılıktan oluşmaktadır. Denilebilir ki toplum *(onun bugünkü formu olan ulus)* sayısız farklılığın oluşturduğu birlik'tir. Bu anlayışta farklılıklardan herhangi birini esas, diğerlerini tali haline getirme; birini büyütme, diğerlerini küçültme; birini güçlendirirken, diğerlerini zayıflatma yoktur. Tüm farklılıklar var olmaları itibariyle değerlidir, gereklidir ve bütün'e güç katan tekil'lerdir. Yani tekil-evrensel ya da parça-bütün ilişkisi birbirine karşıt şekilde değil, ancak birlikte var olabilen olgular olarak ele alınır. O nedenle toplumu oluşturan tüm farklılıkların varlıklarını sürdürmeleri, birbirini beslemeleri, birbirlerine güç katmaları olmazsa olmaz kabilindedir. Bu çerçevede toplum için *'farklılıkların eşitlik temelindeki birliği'* demek en doğru tanımlardan biri olabilir.

İşte demokratik ulus anlayışı temelinde toplumun ahlaki ve politik olan özüne uygun halde yeniden inşa edilmesine ihtiyaç vardır. Bunun için de her şeyden önce yaşamın kurucu unsuru olan zihniyetin doğru olması gerekir. Yani toplumsal gerçekliklerin inşa edilmiş gerçeklikler olduğundan hareketle devlete götüren ve bu yönüyle devletçi sistemi güçlendiren parçacı zihniyetten kurtulmak olmazsa olmazdır. Zihniyette egemenlikçi sistemin hakikat diye yutturmaya çalıştığı her türden şeye karşı olmak; günümüz biliminin de giderek daha fazla doğruladığı ve hakikatin kaynağını temsil eden ahlaki politik toplumun düşünüş tarzına göre olmak gerekir. Yaşamın cinsiyetçilikten, iktidarcılıktan, her türden egemenlikçi yaklaşımdan, bir bütün olarak hiyerarşik devletçi sistemden arındırılması gerekir. Bu çerçevede sağlıklı toplum komünsel yaşayan toplumdur.

Demokratik ulus, gücünü açığa çıkaran toplum demektir

Hiyerarşik devletçi sistem oluştuğu günden beri en fazla da insanları politika dışı bırakarak kendini güç haline getirmiştir. Toplum için en iyi işi bulma, kafa yorma, düşünme olarak tanımladığımız ve ahlaki-politik toplumda toplumun tüm üyelerinin en temel işi olan politika, hiyerarşik devletçi sistem döneminde egemen sınıfların tekeline alınan bürokratik idarecilik haline getirilmiştir. Devlet-

çi sistemlerde kafa yorma, düşünme işi tüm toplumun sayılmaz; çünkü bilinçlenen, güç haline gelen ve bu temelde kendi sorunlarını çözen bir toplum herhangi bir egemene ihtiyaç duymayan toplumdur. Böylesi bir durum da egemenlerin sonu anlamına geleceğinden, tüm merkezi uygarlık tarihi boyunca egemen güçler en fazla da bilmenin gücünü ellerinde tutmak istemişlerdir.

Merkezi uygarlık sisteminin kapitalist modernite aşamasında bugün insanların gittikçe daha az düşündüklerini gösteren istatistikler mevcuttur. Her şeyin programlanmış ve maniple edilmiş bir şekilde hazır olarak sunulduğu bir dünyada insanın çok düşünme ihtiyacı duymayacağı açıktır. Öyle ki insanların ne yiyeceğinden tutalım, ne giyeceğine, ne hissedeceğinden nasıl tepki vereceğine kadar her şey egemenlerce hazır hale getirilmektedir. Sürüleştirilmiş ve güçten düşürülmesi itibariyle de karılaştırılmış toplum gerçekliği tam da budur. Daha da detaylandırılabilecek tüm bunlar insanların politika dışında bırakılmaları sonucunda gerçekleşmektedir. Böylesi bir durumda insanda olan bir güç insandan alınmaktadır. İnsanın potansiyelinin açığa çıkması engellenmektedir. Bunun da insanın ölümü anlamına geldiği açıktır. İnsankırım bir de böyle geliştirilmektedir.

Toplumun sağlıklı işleyen bir organik yapıya tekrardan kavuşabilmesi için tüm bileşenleriyle birlikte tekrardan politika yapar hale gelmesi gerekir. Politika yapamayan, yani düşünemeyen, kendi yaşamı hakkında tartışamayan, karar alamayan, aldığı kararları uygulayamayan toplumlar eksik, hastalıklı toplumlardır. Böylesi toplumlar tüm bileşenlerinin gücünden yararlanamadığı için aynı zamanda güçsüz ve kendisine yetemeyen toplumlardır.

Toplumu cins, sınıf, din, kimlik, etnisite, vb. farklılıkları dikkate alarak, ancak hepsini kapsayarak örgütlü hale getirmek politik insan olabilmek için şarttır. Toplumun maruz bırakıldığı toplumsal sorunlardan kurtulabilmesi için toplumu oluşturan tüm bileşenlerin kafa yorması, tartışması, kararlar alması ve bunları uygulaması gerekir. Bu doğrudan demokrasinin uygulanması anlamına gelir. Bu da nerede bir insan varsa, onun kendisini içinde ifade edebileceği, katacağı bir örgütü gerektirir. Bu da somut olarak bir ağ gibi kurulması gereken komünlerdir. Yani çare komünü olmakta ve komün oluşturmaktadır. Sayısız komün ve meclisin oluşturduğu demokratik ulus örgütlülüğünde kimse halk adına karar almamaktadır. Sorunu tartışan da kararı alan da kararı uygulayan da halkın kendisi olmaktadır.

Bu o güne kadar bastırılmış, kendisini ifade etme olanağı tanınmamış veya bulmamış olan toplumun tüm kesimlerinin kendi potansiyeline göre kendini gerçekleştirme fırsatı bulması anlamına gelmektedir. Kadın, gençlik, emekçiler, değişik toplumsal katmanlar, farklı etnisiteler, inanç grupları, alt-kimlikler gibi tüm toplumsal kesimler böylelikle kendilerini komünler halinde örgütlemiş olurlar. Toplumsal özden kaynağını alan demokratik konfederalizm de zaten bu komünlerin toplamı *(komu)* anlamına gelmektedir.

Politika yapamayan, yani düşünemeyen, kendi yaşamı hakkında tartışamayan, karar alamayan, aldığı kararları uygulayamayan toplumlar eksik, hastalıklı toplumlardır. Böylesi toplumlar tüm bileşenlerinin gücünden yararlanamadığı için aynı zamanda güçsüz ve kendisine yetemeyen toplumlardır.

Demokratik ulusta tüm farklılıklar örgütlüdür

Demokratik ulus örgütlülüğü parçalı toplumsal yapıyı hiyerarşik devletçi sistemin bir ürünü olarak gördüğünden, toplumdaki farklılıkları özne-nesne ayrımına tabi tutmadan birlikte olması gereken olgular olarak kendi biriciklikleri içinde ele alır. Onların varlığını sağlıklı toplum için bir gereklilik olarak görür. Bunun için de tüm farklılıkların özgünlükleri temelinde kendilerini örgütlemeleri gereğine inanır.

Merkezi uygarlık sisteminin başından beri hedef tahtasına oturtulan ve yaşamın tüm alanlarından alabildiğine uzaklaştırılan kadın, demokratik ulus örgütlülüğünde toplumun hem ideolojik hem de eylemsel öncüsü olarak yerini almaktadır. Toplumsallaşmanın asıl yaratıcısı olan kadının gücüne dayanmayan hiçbir toplumun sağlıklı olması ve gerçek gücünü açığa çıkarması mümkün değildir. Olması gereken, özüne uygun bir şekilde kadının toplum içindeki belirleyici yerini almasıdır ki demokratik ulus örgütlülüğü tam da bunu gerçekleştirmenin adıdır.

Hiyerarşik devletçi sistem tarafından ezilen, geri, amatör, cahil görülerek tahakkümün bir nesnesi haline getirilen gençlik de sağlıklı toplum için kendi özgünlüğü temelinde örgütlülüğünü sağlamak durumundadır. Gençliğin dinamizminden yararlanamayan toplumların akışkan olması, güç haline gelmesi mümkün değildir. Gençlik de tıpkı kadın gibi toplumdaki öncülük konumuna kavuşabilmesi ve toplum için çalışabilmesi için gerekli örgütlülüklerini bu örgütlenme tarzında oluşturmaktadır.

Toplum özünde canlı bir organizma olduğundan onun tüm hücre, doku ve organlarının birbirini tamamlama temelinde sağlıklı çalışması gerekir. Gerçek toplum, tüm organları *(gençlik, kadın ve tüm farklılıklar…)* bir ahenk içinde çalışan toplumdur. İşte devletçi sistemden kurtulmanın adı olan demokratik ulusun gerçek anlamda gerçekleşebilmesi için toplumu oluşturan tüm bileşenlerin canlılık perspektifi temelinde işlemesi, potansiyelini açığa çıkarması gerekir. Böyle olduğu takdirde devlete hiçbir alanda *(eğitim, sağlık, ekonomi, güvenlik…)* ihtiyaç duymayan, devletçi sistemi tarihin çöp sepetine atacak denli kendini çözüm gücü haline getirmiş bir toplumsal gerçeklik ortaya çıkar.

Gerçek toplum, tüm organları (gençlik, kadın ve tüm farklılıklar…) bir ahenk içinde çalışan toplumdur. İşte devletçi sistemden kurtulmanın adı olan demokratik ulusun gerçek anlamda gerçekleşebilmesi için toplumu oluşturan tüm bileşenlerin canlılık perspektifi temelinde işlemesi, potansiyelini açığa çıkarması gerekir.

Böylesi bir toplum aynı zamanda tarih boyunca demokratik komünal değerler çerçevesinde egemenlikçi sisteme karış mücadele etmelerine karşın, başarıya ulaşamamış tüm toplumsal kesimlerin özlem ve arzularının da gerçekleşmesi; özgürlük, eşitlik, adalet ve demokrasinin de yaşam bulması anlamına gelecektir.

***

Yararlanılan kaynaklar

(1)HAYATIN TANIMI, BİREYSEL VE TOPLUMSAL HAYATIN OLUŞUMLARI

(2)KCK SÖZLEŞMESİ

(3)HAYATIN TANIMI, BİREYSEL VE TOPLUMSAL HAYATIN OLUŞUMLARI

(4)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU 5. Cilt

(5)Abdullah ÖCALAN-Age.

(6)Abdullah ÖCALAN-Age.

DOĞAL TOPLUMDA EKONOMİ

(Ev Yasası, Çevre Yasası, Ana Emeği)

İlk ekonomi olarak ev yasasının gelişimi

Ekonomi insan toplumunun beslenme, barınma, savunma konularını kapsayan yaşamsal bir alan olmaktadır. Toplumsal varlığın maddi anlamda kendini sürdürebilmesi, manevi değerlerin yaratılması bu alana bağlı olarak gelişmektedir. Bunun için ekonomi bütün toplumsal varlığı gerçekleştiren bir olgu olmaktadır. Tarihsel toplumun her döneminde toplumun ekonomik yapısının karakteri, var olan toplum-devlet sistemlerine göre farklılıklar göstermiştir. Doğal toplumda gelişen toplumsal ekonomi, devletli uygarlığın gelişimiyle birlikte özünden uzaklaştırılarak, gerçekte ekonomi olmayan ekonomi geliştirilmiştir.

Evrensel oluşumun bir parçası olan doğada yaşamın varlığı tüm canlıların beslenme, savunma, üreme güdüsü türlerin özelliklerine göre farklılıklar gösterir. Dolayısıyla ihtiyaçların karşılanması da farklılıklar gösterir. İnsan açısından bu ihtiyaçların karşılanması başlangıçta çok zorlu olmuştur. Toplumsallığın gelişimi ile bu durum önemli ölçüde aşılmıştır. Komünaliteye dayalı ortak yaşamın geliştirilmesi ile insan yaşamında çok yönlü gelişimin önü açılmıştır. Doğa karşısında kendini koruyamayan, besleyemeyen insan böyle bir gelişme ile doğa içerisinde ikinci bir doğanın (toplumsallaşmanın) gelişimine vesile olmuştur. Yeni toplumsal oluşumun yaratıcısı, yürütücüsü ise kadın olmuştur.

Topluluğun fiziksel varlığı için gerekli yaşamsal ihtiyaçların karşılanmasında kadın başat rol oynamaktadır. Çocukları doğuran, besleyen, koruyanın kadın olması, onun türün varlığını sürdürmesinde çok önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Kadının çocuklarını doğadaki tehlikelerden koruma içgüdüsü onu arayışlara itmiştir. Kadının biyolojik ve duygusal zekâsının karakteri ise yaşamı kurma ve geliştirmesinde yaratıcı olmasını getirmiştir.

Toplumsal varlığın bir koşulu olan beslenme ihtiyacının karşılanması, bunun ifadesi olarak ekonomi biliminin oluşması, bir sisteme kavuşması kendiliğinden oluşmamıştır. Neolitikle yerleşik yaşama geçiş, tarım ve köy devrimi birbirinin varoluşunu tetikleyen olgular olarak gelişmiştir. Ekonominin temeli bu dönemde devrimsel bir gelişme olan evcilleştirilen hayvan ve bitkilerden bağımsız ele alınamaz. Kadının toplum yaşamında beslenme ihtiyacına getirdiği çözüm, hayvanların evcilleştirilmesi ve bitkilerin

yetiştirilmesidir. Bu ise kadının tarihsel tecrübesinin sonucudur. Kadın doğada bulunan ve insana birçok yönden faydası olan hayvan ve bitkileri evcilleştirerek, yeni bir yaşam akışını geliştirmiştir.

Evcilleştirilen hayvan ve bitkilerle yeni bir yaşam olan köy yaşamı oluşturulmuştur. İnsanlığın en temel yaşam formu olan tarım ve köy kültürünün hayvansal ve bitkisel üretimi böyle gelişmiştir. Bu yaratımlarla Mezopotamya'nın Toros-Zağros silsilesinde insanlık açısından yeni bir devrim yaşanmıştır. Neolitiğin köy-tarım ve dil devrimi kadın öncülüğünde gelişerek, insanlığın yaşam akışını değiştirmiştir. Yaşamın yaratıcı anası olan kadın, bu dönemde toplumsal yaşamın temelini oluşturan yeni bilimlerin gelişmesine de öncülük yapmıştır.

Yeni köy tarzıyla üretim, elde edilen gıda ve diğer yaşamsal ihtiyaçların birikimi göçebe toplumun avcılık ve toplayıcılık tarzına göre daha verimli olmaktadır. İlk ekonomi yani ev yasası nasıl geliştiği incelendiğinde bunun toplum açısından devrimsel bir gelişme olduğu görülecektir. Hayvansal ve bitkisel üretimin daimi olması geliştirilen kurallarla mümkün olmuştur. Kullanım ve tüketime yönelik bazı kıstaslar konulmuş, ortak yaşamın düzenli ve sürekli olması için kadın çalışma, beslenme, cinsellik gibi birçok konuda kurallar geliştirmiştir. Aksi halde ekonomik yapı belki de gelişmeyecektir. Toplumda ev yasası olarak gelişen bu kurallar aynı zamanda manevi değer yargıları olarak da anlam kazanmıştır. Toplumun ahlaki politik karakteri bu şekilde yapısallık kazanmıştır.

Örneklendirecek olursak; ilk kural sütünden, yününden, farklı şekillerde ürünlerinden faydalanılan hayvanların kesilmemesidir. Avcılık toplumunun anlayışı temelinde her hayvan kesilip yenilseydi, evcilleşen hayvanların soyu kısa zamanda tükenerek tekrardan avcılık ve göçebe yaşama dönülme riski kesinlikle kaçınılmaz olacaktı. Bu tehlikeliyi sezinleyen ana kadın yetiştirdiği hayvanları kesip yeme yasağını getirmiş, hayvan ancak verimsiz duruma geldiği zaman kesilmesine izin vermiştir. O da tüm hayvanlar için değil, günümüzde eti yenilen hayvanlar için bu kuralı getirmiştir.

Aynı şekilde toplumun evcilleştirdiği hayvan ve bitkilere karşı sorumlu olma anlayışını da yeni yaşamın gerekliliği olarak öngörmüştür. Çünkü evcilleştirme olayı kendiliğinden gelişen bir durum olmayıp insan bilinci ve emeğiyle gelişmektedir. İnsanlar hayvanları kendi yaşam alanlarına yakın besleme, koruma emek ve çabası sonucunda ürün elde edebilmektedir.

Bunun içinde geliştirilen diğer bir kural ise; topluluğun kolektif çalışması ile hayvanların beslenmesi ve bitkilerin yetiştirilmesidir. Hayvanlara yemlerinin verilmesi, otlatılması, geceleri barınaklarına konulması, sütünden yararlanma, yününden ya da derisinden faydalanma durumları bir çırpıda olmamaktadır. Bitkiler için de aynı zorlu aşamalar gereklidir. Toprağı sürmeden itibaren, tohumun toprağa ekilmesi, sulanması, yabani otlardan temizlenmesi, yabani hayvanlardan korunması, zamanında ürünleri toplama başlı başına bir yılın yarısını almaktadır. Ekim işini ağırlıklı ana kadın yapsa da ürünlerin toplanması toplumun kolektif çalışması ile gerçekleşmektedir. Bu kadar zaman içerisinde yoğun bir emek ve gözetim sonucu elde edilen ürünlerin korunması ise kendi başına farklı bir iş olmaktadır. Ürünlerin özelliklerine göre farklı şekillerde muhafaza edilmesi, toplumun uzun kış aylarında aç kalmaması için idareli ve dengeli dağılımı ise farklı bir özeni getirmektedir. Aynı şekilde gelecek yılın bahar ayında bitkilerin tekrardan ekilmesi için tohumlarının kaldırılması daha başka bir iş olmaktadır. Tüm bu durumlar bir günün ya da bir yılın farklı zamanları içerisinde gerçekleştirilmesi gereken çalışmalardır. Ana kadın topluluk içerisinde görev dağılımını yaparak, iş bölümünü de geliştirmiştir.

Aynı şekilde bahar ve yaz mevsiminde bin bir emekle elde edilen ürünlerin kışın bozulmaması için yöntemler bulunmuş-

tur. Özellikle tüm ürünlerin toprakta kazılan ambarlarda (çukur) korumaya alınması ve tutumlu kullanılması gibi geliştirilen faaliyetler ilk ekonominin temel yasaları olarak gelişmektedir. Bitki ve hayvandan elde edilen bir ürünün geçirdiği aşamalar ve tüketime hazırlanması ekonomi biliminin temelini oluşturmaktadır. Bir bitkinin ekilip, ürün alınacak aşamaya gelmesi sıradan bir iş olmayıp bir bilinci gerektirmektedir. Yanlış bir yöntemin kullanılması, harcanan emeklerin boşa gitmesine neden olabilecektir. Tohumun zamanında ekilmemesi demek ürünün olmaması ve kışın toplumun aç kalması fazla iş yapmakta, ürün ortaya çıkarmaktadır. Aynı şekilde temel besin kaynaklarından biri olan yine hastalıkların tedavisinde ilaç olarak kullanılan bitkilerin kullanımı ve korunması konusunda da ana kadın kurallar geliştirme ihtiyacı duymuştur.

Önder Abdullah Öcalan; *"Kadın etrafında ilk yerleşik tarımsal ailelerin doğması ve çok az da olsa başta dayanıklı gıdalar olmak üzere saklama, ambarlama imkânı ile birlikte ekonomi doğmaktadır. Fakat bu tüccar ve pazar için bir birikim değil, aile için bir birikimdir. İnsani olan gerçek ekonomi de bu olsa gerekir. Ekonomos,* anlamına gelmektedir. Bu konuda uzun tarihi bir tecrübeye sahip olan kadın, her bitki türünün hangi zamanda, nasıl ekilip ve biçileceğini bilmektedir.

Yaşamın ekonomik ve diğer alanlarında kadının geliştirdiği kurallar kadının yaşamı var kılan yasaları olarak şekillenmiştir.

Yaşamın ekonomik ve diğer alanlarında kadının geliştirdiği kurallar kadının yaşamı var kılan yasaları olarak şekillenmiştir. Bitkisel ve hayvansal üretimin başarılı sonuçlanması için çaba harcayan kadın buna bağlı olarak mevsimleri keşfetmiş, matematik bilimini de geliştirmiştir. Tarihsel mitolojilerde dile gelen İnanın "104 Me" si üzerine savaşların geliştirilmesi, gelişen yaşam bilimlerinin öneminden dolayıdır. Çünkü gelişen yeni ekonomi bilimi basit bir olay olmayıp, baştan sonuna kadar ustalık, özen ve emek gerektirmektedir. O nedenle kadının ihtiyaçlar temelinde geliştirdiği kurallar süreklilik kazanmıştır.

Neolitik dönemin tarım ve köy kültüründe at, eşek, öküz, camış, inek, deve en önemli üretim araçları konumundadır. Toplumun fiziki gücünden yararlandığı bu tür hayvanların korunması ve beslenmesine yönelik geliştirilen kurallar söz konusudur. Bu sayede insan emeği daha üretken olmakta, daha az zamanda daha *ekonomi, kadın işidir, üretime dayalıdır, ekonomist de bu işi yapandır, ekonomist kadındır. Ailenin maddi geçim kurallarını, çevresini, malzeme ve diğer materyallerini ifade etmektedir. Ekonomiyi sosyolojik açıdan anlamlı değerlendirmek istiyorsak, en doğru yaklaşım, Ekonomi biliminin de kadın biliminin bir parçası olarak geliştirilmesi olacaktır. Ekonomi baştan beri kadının asal rol oynadığı bir toplumsal faaliyet biçimidir. Çocukların beslenme sorunu kadının sırtında olduğu için, ekonomi kadın için hayati anlam ifade eder. Namus, Ekonomos'tan geliyor. Bunun da kadının temel işi olduğu açıktır. Kadının ekonominin merkezinde rol oynaması anlaşılır bir husustur. Çünkü çocuk yapmakta ve beslemektedir. Ekonomiden kadın anlamayacak da kim anlayacaktır! Uygar toplumda kavramı daha da genelleştirirsek, küçük toplulukların 'geçim kuralları' olarak ifade edilmesi mümkündür"* demektedir. [1]

Yetiştirilen ürünlerin tüketilmesinin dengeli olması toplum yaşamının zorlu dönemleri açısından beslenme sorununu ortadan kaldıracaktır. Bu nedenle birlikte üretilen ürünlerin ortak tüketimi başka bir yaşamsal kural olarak gelişmektedir.

Bunlar aynı zamanda toplumun ilk ahlaki kuralı olarak da anlam kazanmaktadır. Ahlaki politik toplumun birbirini tamamlayan eşit ve özgür karakteri bu şekilde gelişmektedir. Ev yasası olarak Yunanlılar tarafından isimlendirilen ekonominin yapısal bir karakter kazanması ise evcilleştirilen hayvan ve bitkilerin yetiştirilmesinin, değerlendirilmesinin belli bir düzene ve anlayışa kavuşması şeklinde gelişmiştir. Toplumun temel yapısını oluşturan klan-kabile ve aşiretin fiziksel varoluşunu teminat altına alan, onun zihni yapılanmasını yaratan, manevi değerlerini oluşturan kadın kendi renginde yeni yaşamı statüsüne yükselmesinde toplumun beslenme, barınma, savunma ihtiyaçlarını örgütlemesi kadar pratik uygulama süreçlerinde de gereken beceri ve emeği sergilemesi söz konusudur. Kadın hayvan ve bitkilerin dilinden, ruhundan anlayandır. Yetiştirdiği hayvan ve bitkileri kendi çocuklarını sever gibi sevmekte, korumakta ve bakmaktadır. Günümüz köy toplumlarında da hayvanların ailenin fertleri gibi sevilmesi, korunması ve değer verilmesi yaşamın vazgeçilmezidir. Çünkü yaşam onlara bağlı olarak gelişmektedir. Toplum evcilleştirdiği hayvan ve bitkilerin nimetleri karşısında, şükran duymaktadır.

Toplumsal yaşam doğa içerisinde gelişmektedir. Doğal toplumun insanları kendilerini doğanın bir parçası olarak görmüş, bu bilinç ile yaşamlarını örgütlemeye çalışmışlardır. Günümüz insanları gibi bilgi yığınına sahip olmasalar da yaşamın hakikatini anlama konusunda derin bir bilinç ve ön görüye sahiptirler.

ve ekonomisini geliştirmiştir. Toplumda kimsenin aç kalmadığı, herkesin gücü oranında üretime katıldığı ve ortak tüketimden de ihtiyacı oranında faydalandığı doğal toplumun eşit, kolektif, demokratik ve özgürlükçü karakteri bu şekilde ana kadının pratik beceri ve esnek zekâsı ile gelişmiştir.

Günümüzde kapitalizmin girmediği köy toplumlarının yaşamına baktığımızda, doğal toplumda kadının geliştirdiği gerçek ekonomi anlayışı ve kültürü ile karşılaşırız. Köy yaşamında temel olan şey kendine yeten ekonomidir. Zaten insanlığın on binlerce yıl köy-tarım toplumu ile yaşamını sürdürmesinin nedeni dışa bağımlı olmadan, kendi kendine yetebilme karakteridir. Köy toplumu tahıl, sebze, meyve, hayvan vb. ürünleri kendisi yetiştirmektedir. Öğütme değirmeni, sabanı, dokuması, ip eğirmesi vb. toplum yaşamı için gerekli ne varsa kendileri üretmekte ve kullanmaktadır. Yaşamın maddi ve manevi yönünü örgütleyen kadının tanrıça

Doğal toplumun ekonomisinin temel bir ilkesi olarak "Çevre Yasası"

Toplumsal yaşam doğa içerisinde gelişmektedir. Doğal toplumun insanları kendilerini doğanın bir parçası olarak görmüş, bu bilinç ile yaşamlarını örgütlemeye çalışmışlardır. Günümüz insanları gibi bilgi yığınına sahip olmasalar da yaşamın hakikatini anlama konusunda derin bir bilinç ve ön görüye sahiptirler. Aslında bu bilinç bin yılların yaşam tecrübesi sonucu oluşmuştur. Toplum ve doğa arasında karşılıklı birbirini tamamlayan, besleyen ilişkinin özsel olarak farkındadırlar. Bu nedenle bu dengenin bozulmaması için doğaya yaklaşımda ekolojik bir anlayış, toplumun zihinsel karakterinden dolayı kendiliğinden gelişmiştir. Yaşamın, toplumun, anası olan doğa, canlı ve ruhlarla dolu görülmüştür. Birlikte yaşadıkları kimi varlıkları, insana sundukları yararlardan dolayı kutsamışlardır. Kimilerini de çevrede yarattıkları etki gücünden dolayı gizemli ve uzak durulması gereken var-

lıklar olarak değerlendirmişlerdir. Çevrelerinde bulunan her varlığı kendileri gibi düşündükleri için, canlıların yaşam haklarına saygı ve onlara karşı kötülük beslememeyi öğrenmişlerdir. Çünkü çevrelerinde bulunan ağaç, su, taş, toprak, güneş, kuş vb. nice çeşitlilikteki varlıklar yaşamın ahengini, güzelliğini oluşturan hakikatlerdir. Bu anlayışın ne kadar reel olduğu günümüzde Dünya dışında yaşamın aranması ve bulunamamasında görülmektedir. Çünkü canlı yaşamını var kılan koşullar bilebildiğimiz kadarıyla dünyamızda vardır. Bu nedenle diyebiliriz ki doğada var olan suyun, güneşin, bitkilerin, hayvanların, toprağın canlılara nasıl hayat verdiğini en iyi bilen Neolitik dönemin özgür insanları olmuştur.

Bu bilinç insanların doğaya rastgele yaklaşmamasını beraberinde getirmiştir. Doğadaki canlılarla dost olma anlayışını geliştirmiştir. O dönem insanları çok zor durumlarda kaldıklarında ilk yardımlarına çağırdıkları doğa ana olmuştur. Kuraklık ve kıtlık dönemlerinin olmaması, yağmurun olması, ekilen tohumun hasadının bol-bereketli olması için harcadıkları emeğin yanında dua ve ibadet etmeyi de ihmal etmemişlerdir. Çünkü ektikleri tarladan elde ettikleri ürünün doğanın bir lütfu olduğunun bilincindedirler. Bu nedenle doğadaki bazı besin ve hayvanları kutsal görmüşlerdir. Meyve ağaçları, şifa veren bitkiler, sayısız faydası olan hayvanlar toplum içerisinde kutsanmıştır.

Doğadaki varlıkların yaşamın özünü taşımalarının önemini bilim insanları da son yıllarda ortaya çıkarmışlardır. Özellikle insanın toplumsal bir varlık haline gelmesi Homo Sapiens'in (akılı insanın) bir hüneri olarak değerlendirilmektedir. Diğer bir boyut ise doğadaki varlıkların insanın evrimindeki nitel sıçramada oynadığı rolün tespitidir. Özellikle insanlığın neden Mezopotamya'daki Verimli Hilal'de devrimsel adımlar attığı bilimsel ve tarihsel verilerle ortaya konmaktadır. Burada toplumsal yaşamın dev adımlar atmasında coğrafyanın, bitki ve hayvan çeşitlerinin, iklimin, toprak ve su yapısının rolü herkes tarafından kabul edilmektedir. Papua Yeni Gine'yle kıyasladığımızda Mezopotamya'daki besin değeri yüksek bitki ve hayvan çeşitlerinin, iklim ve coğrafyanın yine toprak ve su yapısının toplum yaşamında nasıl bir sıçrama yaptırdığı daha iyi görülecektir. Papua Yeni Gine'de bin yıllardır insanların klan-kabile yaşam forumunu aşamamasının temel nedeni olarak toprağın verimsiz olması, ikliminin tahıl üretimine elverişsiz olması gösterilmektedir. Bu coğrafyanın ormanlarında yenilebilen sadece Sağu ağacıdır. O da nişasta ve besin değeri düşük olduğu gibi uzun süre de saklanmamaktadır. Bu bitkinin tüketilecek hale getirilmesinin çok uzun bir zamanı alması, buradaki insanların adeta tüm zamanlarını beslenmeye harcamalarına neden olmuştur. Yaşamda gelişme sağlanmasını engelleyen temel bir husus budur. İnsanlar farklı yaratımlara ayıracak zaman bulamamışlardır. Mezopotamya'da ise yüksek besinli yiyecekler buğday, nohut, mercimek vb. gibi yüksek besin değeri olan tahılların üretilmesi, evcilleştirilmeye uygun çok sayıda

Mezopotamya'da ise yüksek besinli yiyecekler buğday, nohut, mercimek vb. gibi yüksek besin değeri olan tahılların üretilmesi, evcilleştirilmeye uygun çok sayıda hayvan çeşidinin bu coğrafya da olması ilk toplumsallığın ortaya çıkmasında olduğu kadar gelişmesinde de en temel rolü oynamıştır

hayvan çeşidinin bu coğrafya da olması ilk toplumsallığın ortaya çıkmasında olduğu kadar gelişmesinde de en temel rolü oynamıştır. Bu beslenme, korunma ihtiyacını kolaylaştırdığı gibi zamanın sadece beslenme uğraşına değil farklı işlere de ayrılmasını getirmiştir. Özellikle zihinsel ve kültürel gelişimin, üretim araç-gereçlerinin ve bilimlerin gelişmesini hızlandırması bunu göstermektedir. Aryen dil ve kültürünün bu topraklarda yeşermesi bulunduğu coğrafyanın zenginliği ve çeşitliliğiyle yakından bağlıdır.

Doğanın insan yaşamındaki varoluşsal önemini sezinleyen, bilince çıkaran dönem insanları yasalarını da buna göre geliştirmişlerdir. Geliştirilen çevre yasaları sadece insan çıkarlarını gözetmemektedir. Doğadaki tüm varlıkların var olma hakkını gözetmişlerdir. Bu ahlaki ilkeye göre de doğaya yaklaşmışlardır. Devletçi uygarlığın doğayı cansız, ruhsuz, vahşi gören anlayışını hiçbir zamana akıllarına bile getirmemişlerdir. Doğaya zulmetmeyi, talan etmeyi en büyük günah ve uğursuzluk saymışlardır. Tüm yaşamları boyunca toplumsal varlığın doğasal varoluştan geldiğini bilmişlerdir. Temel toplum zihniyetinin bir karakteri olarak kendilerini doğa karşısında sorumlu görmüşlerdir. Çünkü doğanın tüm canlıları ile var olabileceklerini görmektedirler. İçinde yaşadıkları çevrenin korunmasına yönelik yasalar geliştirilmeseydi ne yaşam, ne de ekonomi bilimi var olabilirdi. Çünkü bitki ve hayvan yetiştiriciliği doğa içerisinde gelişmektedir.

Kadının doğaya yönelik geliştirdiği yasalar da ekonomi biliminin bir parçası olarak gelişmektedir. Bu gerçeği günümüz realitesinde daha iyi görebiliriz. Uygarlıkla birlikte doğaya karşı geliştirilen düşmanca yaklaşımın sonucu ekolojik felakettir. Bu gün çoğu yerde yaşanan kuraklık, hayvan soylarının tükenmesi, iklimlerin karmaşa yaşaması durumu görülmektedir. Mevsimlerin dengesizliği, kuraklık, sel felaketleri, toprağın verimsizleşmesi ve suyun kirlenmesi gibi hususların tarımsal üretime ne kadar zarar verdiği ortadadır. Bu yaklaşımın yıkıcı sonuçlarına dair daha bir dizi husus sıralanabilir.

Neolitik dönemin insanları belki bizim formüle ettiğimiz şekilde sorunları bilmiyorlardı. Ancak doğaya zarar verirlerse kendilerinin de zarar göreceklerini, yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayamayacaklarını çok iyi biliyorlardı.

İlk toplumsallaşmayı, ekonomiyi yaratan ana emeği bunun kültürel yaşam biçimi olarak yaygınlaşmasında da çok önemli bir rol oynamıştır. İnsanı toplumsallaşmaya iten sebep canlı türleri içerisinde en kırılgan varlık olmasıdır.

Ana emeği ve önemi

İlk toplumsallaşmayı, ekonomiyi yaratan ana emeği bunun kültürel yaşam biçimi olarak yaygınlaşmasında da çok önemli bir rol oynamıştır. İnsanı toplumsallaşmaya iten sebep canlı türleri içerisinde en kırılgan varlık olmasıdır. Yeni doğan bir insan yavrusunun büyüyüp, kendi ihtiyaçlarını karşılayacak düzeye gelmesi çok uzun bir zaman süresini kaplamaktadır. Doğumdan 12 yaşına kadar bireysel ihtiyaçlarının aile tarafından karşılanması gerekirken, kendi yaşamı hakkında karar alabilmesi için 18 yaşına kadar ebeveynlerin yardımına ihtiyaç duyar. İnsanın doğa karşısındaki bu zayıf yönü toplu ve kolektif bir yaşamı gerekli kılmıştır. Çocukları doğuran ana kadın

onun beslenme, korunma ve gelişimi için sürekli arayışlara girmiştir. Bu arayış onu toplumsallaşmaya götürmüştür. Yeni doğan yavrusuna 12 yıl boyunca koruyuculuk yapma, birlikte yaşamayı şart kılmıştır.

Çocuğunu soğuktan-sıcaktan, yine dış tehlikelerden koruma ve beslenme ihtiyaçlarını sağlamadan kadın kendini sorumlu görmüştür. Bunun için kadın en güvenlikli yerleri keşfetmiş, yeni boyutları da kendiliğinden katmıştır. Köy devriminin ebeliğini yapmasının temelinde bu yön yatmaktadır. Yine beslenme sorununa getirdiği çözümle ekonomi biliminin nasıl geliştirildiği yukarıda açıklanmaya çalışıldı. Ana kadın yaşamın maddi ve manevi boyutta örgütlendirilerek geliştirilmesinde büyük bir emeğin sahibidir. Bu aynı zamanda kadını yaratıcılık konusunda da becerikli kılmıştır. Kadının bu özelliği kültürel bir gen olarak günümüze kadar yaşanmaktadır. Kadının olduğu her yerde yaşamsal oluşum-düzen gelişmektedir. *"Jin jiyane"* özdeyişinin temelinde de bu gerçeklik yatmaktadır.

İnsanlık için bu kadar tarihsel birikim geliştiren ana kadının emeği ve yaratımları devletçi uygarlıkla birlikte gasp ve inkâr edilmiştir. Ekonomi biliminin asıl yaratıcısı kadın *"kadın ekonomiden anlamaz"* anlayışı ile toplumsal yaşamın en hayati alanı olan ekonomiden dışlanmıştır. Günümüzde geliştirilen ekonominin özde ekonomi karşıtı olmasının birincil nedeni budur.

Aynı şekilde kadın karşıtlığı üzerinden gelişen erkek egemen devlet sistemi toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadını dışlayarak, eve mahkûm etmiştir. Kadına karşı geliştirdiği diğer bir inkâr ise kadının ev içerisinde harcadığı emeğin görmezden gelinmesi, inkâr edilmesidir. Bu konuda erkek sistemi ve toplumu kadına karşı çok acımasız yaklaşarak kadını ezmektedir. Özellikle kapitalist sistemin kadına karşı geliştirdiği sınırsız saldırganlığı Önder Abdullah Öcalan; *"Marks, para için 'metaların kraliçesi' der. Aslında bu rol daha çok kadınındır. Metaların gerçek kraliçesi kadındır. Kadının sunulmadığı hiçbir ilişki yoktur. Kadının kullanılmadığı hiçbir alan da yoktur. Bir farkla ki, her metanın kabul görmüş bir karşılığı varsa da, kadında bu karşılık da koca bir 'aşk' yüzsüzlüğünden tutalım, "Anaların emeği ödenmez" martavalına kadar koca bir saygısızlıktan ibarettir."* biçiminde değerlendirmektedir. (2)

Kadının emeği ve yaratımları devletçi uygarlıkla birlikte gasp ve inkâr edilmiştir. Ekonomi biliminin asıl yaratıcısı kadın "kadın ekonomiden anlamaz" anlayışı ile toplumsal yaşamın en hayati alanı olan ekonomiden dışlanmıştır. Günümüzde geliştirilen ekonominin özde ekonomi karşıtı olmasının birincil nedeni budur.

Neolitik dönemde kadının toplum içerisinde harcadığı emeğin değerini bilme, anlam biçme durumu en yüksektedir. Dönemin kadını tanrıçalaştıran zihniyetinde bu gerçekliği görebiliriz. Çocukları doğuran, besleyen, koruyan aynı zamanda tüm toplumun beslenme ve barınma sorunlarına da devrimsel gelişmelerle çözüm getiren kadının emeğine kutsallık değerinde karşılık verilmiştir. Toplum, yaşamı var kılma rolünden dolayı kadını yaşamla özdeşleştirmiştir. Neolitik dönemde gelişen Aryen kültür ve dilinde Jîn-jiyan kavramları birbirini bütünlemekte, aynı anlamları taşımaktadır. Bu toplumun kadının yaşamı yaratmada ve geliştirmede oynadığı emeğe saygısının ürünüdür.

Yine kadının tanrıçalaştırılması da aynı zihniyetin bir yansıması olarak geliş-

mektedir. Toplumsal yaşamın maddi ve manevi emeği ile yaratanı olması kadına Star, *(Kürtçede koruyan anlamına gelir)* İştar, Ninhursag vb. sıfatlar kazandırmıştır. Bu kadın emeğine karşı içsel olarak gelişen sevgi ve saygının ifadesidir. Kadın bu özellikleri nedeniyle kutsallaştırılmaktadır. Çünkü yaşamın her anında ve alanında kadın ruhu, düşüncesi ve bedenini toplumsal yaşamı sürdürmek için adamaktadır.

Binlerce yıl ana kadının oluşturduğu eşit, komünal-demokratik özgür toplum sorunsuz yaşanmıştır. Ancak Sümer rahiplerinin kadının sistemine karşıt geliştirdikleri devletli uygarlıkla her şey tersine dönüştürülmüştür. Bin yılların direnişi ile gerçekleşen yaşam kadının aleyhine dönmüştür. Kadın ilk başta yaratıcısı olduğu ve toplumsal yapının bel kemiğini oluşturan yaşamsal alanlardan atılmış, ekonomi, politika-ahlak ve bilimden dışlanmıştır.

Kadın sisteminin inkâr edilmesi ile beraber kadının yaşamdaki emeği de inkâr edilmiştir. Kadın emeğinin sömürüsü katmerleşirken, bu görmezden gelinmiştir. Bu sömürü uygarlığın her döneminde cinsiyetçi bir yaklaşımla derinleştirilerek devam ettirilmiştir. Köleci dönemde kadını insandan saymayan, her türlü angarya işlerinde çalıştıran, öldüren, taciz ve tecavüze tabi tutan eril, egemenlikçi ve zorba zihniyet, Feodal dönemde kadının kölelik statüsünü daha da derinleştirmiştir. Kölelik isim olarak kaldırılsa da kadının kölelik konumu sürdürülmüştür. Bu temelde ev içerisinde baba, kardeş ve koca tarafından emeği korkunç derecede suiistimal edilerek, inkâr edilmiştir. Ancak bu inkârı en tehlikeli boyutlarda geliştiren Kapitalist sistem olmuştur. Kadına karşı geliştirdiği tüm sömürü ve inkârı kadını özgürleştirme ve değer verme adına yapmıştır. Bu şekilde toplumda korkunç bir bilinç çarpıtması geliştirerek yaşamı özünden boşaltmaktadır. Özellikle ev içerisinde kadının harcadığı emek görmezden gelinmektedir. Bir fabrika veya ev dışında her hangi bir işte kadının çalışması emekten sayılırken; kadının ev içerisinde 24 saat harcadığı emek inkâr edilmektedir. Herhangi bir değeri yoktur, '*değerlidir*' denildiğinde ise bir karşılığı yoktur. Oysaki özellikle emek ve değer konuları son derece göreceli olup her türlü saptırmaya açıktır.

Önder Abdullah Öcalan bu konuya ilişkin; *"Değişim aracı olarak para, basit bir işlemin aracı olarak gayet anlaşılırdır. Yine de dikkat etmek gerekir. Değişenler nedir? Para iki değişen arasında adil bir ölçü sağlayacak alet olabilir mi? Sorunun daha başında büyük zorluklar içerdiği açıktır. Bir elmayla bir armudu değiştirmek gibi en basit bir alışveriş meselesinde, diyelim oran bire iki oldu: 1 elma = 2 armut. Para piyasada böyle işlev görsün. Neden bire iki de, üç veya bire bir değil? O zaman işin içine en basitinden emek değer girecektir. Sorular peşi sıra gelebilir. Emeğe değerini veren nedir? Başka emek denilip soru sonsuza dek tekrarlanabilir. Açık ki alışveriş meselesinde adil ölçüyü paranın sağlaması zor görünmektedir. Büyük ihtimalle gücünü, itibarını bir seçenekten kazanacaktır. Öyle kabul gördüğü için kabul edilmektedir. Temelinde adalet, değer, emek gibi ölçüler aramak beyhudedir. Zaman ve mekânda hazır bulunanlar, işlerimizi kolaylaştırmak için bir arabulucu seçelim demişler. Bulunan arabulucu nesnenin adını para koymuşlar. Bu kısa öyküyle parayı tanımlamaya çalışıyoruz. Fakat öyle bir arabulucu aracıyla karşı karşıyayız ki, bu konumunu bırakıp başka rollere girdi mi her şey allak bullak olabilir."* demektedir. [3]

İnsanlık tarihi kadar kadim olan, günümüzde olduğu gibi ve gelecekte de vazgeçilmez olan ana emeğinin hakkını vermek gerekmektedir. Bu da kadından çalınan yaşamsal değerleri tekrardan ona vermekle mümkündür. Tarihten beri kadının çalınan dünyasının tekrardan ona verilmesi gerekir. İnsanlığın ilk yaşamı kadın emeğiyle yaratıldı. Bu günkü insanlık yaşamı yüz binlerce yıl biriken kadın emeği ile yaratılmıştır. Son beş bin yıldır bu yaşam eril, iktidarcı ve zulümkar zihniyet tarafından darmadağın edilmektedir.

Kadın şahsında her gün inkâr edilen, sömürülen ve tüketilen yaşamımızdır. Doğamızdır. Buna seyirci kalmak istemiyorsak bir yerlerden başlamak gerekmektedir. Kadına karşı yaklaşımımızı sorgulayarak başlayabiliriz. Kadının ev içerisinde harcadığı emeği nasıl ölçeceğiz? Bir kadının çocuğunu 9 ay karnında taşıması, 12 yaşına kadar her türlü ihtiyacını karşılamasını hangi değer ölçüsü ile anlamlandıracağız? Bunun dışında ömrünün sonuna kadar her gün 24 saat evin temizliği, yemek yapma vb. ihtiyaçları karşılama durumu nasıl bir teorinin süzgecinden geçecek? Kadının yaşamın her alanında harcadığı maddi ve manevi emeğin değerinin 1 elma=2 armut biçiminde belirlenemeyeceğini akli selim düşünen herkes görecektir.

Sistem kadın emeğine değer vermediği gibi hiçleştirmektedir. Kadının tüm bu yaptıklarını ve harcadığı emeği kadının doğal yapması gereken görevler olarak görmektedir. İslam dini "Cennet anaların ayakları altındadır" der. Ancak kadının erkeğin hizmeti için yaratıldığı başka hadislerle meşrulaştırılır. Kapitalist modernite bu zihniyeti her gün derinleştirmekte, bilimi ve sanatının ince kılıflarıyla örterek ve toplumu zehirlemektedir.

Sınırsız emeğiyle yaşama kendini adayan kadın, özellikle çocuklarının zorluk yaşamaması için çoğu zaman ruhundan, yaşamından taviz verir. Sözde bunu yaşamın güzel olması için yapar ama bilinmelidir ki güzelliği ev hırsızı olan bir erkek tarafından çalınan kadının hiçbir emeği karşılık bulamaz. Anaların karşılıksız sevgi ve emeğiyle yaşamın var olduğunu bilince çıkaran herkesin ve kadınların bunun mücadelesini vermesi gerekir. Ana emeği en kutsal emektir ve değeri asla ölçülemeyecektir. Ancak ona layık olma çabası ile ananın oluşturduğu özgür yaşamı tekrardan yaratabiliriz. Bu da yaşamın demokratik modernite temelinde yeniden inşası ile mümkündür. Bunun için kapitalist moderniteye karşı mücadele saflarında yer almak en temel insanlık görevidir.

Kadın rengindeki yaşama tekrardan dönmek toplumumuzun ve doğamızın kurtuluşu için zorunludur. Bu anlamda atılacak adımların başında toplumsal ekonomiyi kadının eko-ekonomik anlayışı ile tekrardan buluşturmak gelmektedir. Çünkü kadının ekonomi anlayış toplumsal ihtiyaçları karşılama temelindedir. Kadın sisteminin başat olduğu dönemlerde toplumun aç kalma gibi bir sorunu olmamıştır. Üretimin fazla olduğu süreçlerde, arta kalan ürün fazlası topluma hediye olarak dağıtılmıştır. Aynı şekilde geliştirilen toplumsal üretimin ekolojik çevre ile uyumu titizlikle korunmuştur. Doğa-toplum arasında ekolojik bir denge yaratılmıştır.

Günümüzde insanlığın en temel sorunlarının başında ekonomi gelmektedir. Dünyanın birçok yerinde açlık en temel yaşam problemidir. Bunun temel nedeni insanların kendine yetecek bir ekonomi politikasının ve alt yapısının olmamasıdır. Toplumun temel yaşam alanlarının asal oyuncularından yoksun bırakılmasıdır. Kadının ekonomik alandan dışlanması ile ekonomik sorunların baş gösterdiği bir gerçektir. Dolayısıyla ekonomik sorunların gerçek çözümü; ana kadının yarattığı yaşamın hakikatini bilmekle yine *kadın-ekonomi-yaşam* denklemini doğru kurmakla ve pratikleştirmekle mümkün olacaktır.

***

Yararlanılan kaynaklar

(1)Abdullah ÖCALAN-KAPİTALİST MODERNİTE

(2)Abdullah ÖCALAN-ÖZGÜRLÜK SOSYOLOJİSİ

(3)Abdullah ÖCALAN-KAPİTALİST MODERNİTE

ARMAĞAN KÜLTÜRÜ

Neolitik dönem derken, tarım ve köy devrimine yol açan kadın öncülüklü bir toplumda, basit kulübe ve evlerin ilk kez inşa edildiği, bitki tohumlarının kurutulup bir sonraki mevsime ilk kez saklandığı bir zamandan bahsediyoruz. Bu ilkler zamanı; insanların barınmak için kaya altlarına ve mağaralara mahkûmiyetinin sonunun, beslenmek için toplayıcılık adına saatlerce süren zorlu yürüyüşlerin mecburiyetinin ortadan kalktığı, devrimsel bir zamandır. Köy ve tarım devrimi insanlığın yazgısını böylesine değiştiren bir niteliğe sahiptir. Yerleşik bir yaşam yaratmıştır. Yerleşik yaşamda barınma ve beslenme ise toplumsal ekonominin temelidir.

Barınma ve beslenme toplumsal ekonominin temelidir

Ekonomi denilince bazılarının aklına her ne kadar hep para gelse de gerçek ekonomi toplumsal olan ekonomidir. Paranın esamisinin okunmadığı neolitik zamanın köy ve tarım kültürünün ekonomisidir. Bunun içindir ki, barınma ve beslenme toplumsal ekonominin temelidir. Öz olarak ekonomi, yerleşik yaşama geçenlerin birikimine ve biriktirmesine dayanır. Köy ve tarım yaşamının komünalliğine koşutlaşmış olarak köy ve tarım ekonomisi de kadın eksenlidir. Ev ve kulübe inşası ile yine yiyeceklerin ilk depolanması, saklanması gibi etkinlikler bugünkü kapitalist modernitenin bu işleri yaparken ki mantığıyla hiç alakası olmayan bir şekilde, toplumsal bir amaçla gerçekleştirilmiştir.

Günümüzde kapitalizmin şekil vermek istediği dünya, kesinlikle barınma ve beslenme ekonomisini gidermediği gibi tam tersine evsizlik ve ekmeksizlik dünyasına dönüşmüştür. Çünkü biliyoruz ki kapitalizm, toplumsal ekonomi düşmanlığıdır. İlk ekonomik faaliyetler diyebileceğimiz faaliyetlerin tekelleştirilmesi, insanların ekonomisizleştirilmesi ve bu toplumsal ekonomik faaliyetler üzerinde hegemonya kurulmasıdır. Kapitalist modernitede satın almak ve satmak söz konusudur. Oysa ekonomide esas olan yapmak ve kullanmaktır. Toplumsal olanla toplumsal olmayan bu kadar birbirinden ayrıdır.

Neolitik ve sonrasında kadın öncülüklü toplumsal ekonomi, insanlığın temel yaşamsal ihtiyacını üretmek içindir. Bu tarz bir ekonomi yaratılmazsa ya da var olan toplumsal ekonomi tamamen ortadan kaldırılırsa, toplumsal ekonomisizlik doğar. Bu da aslında köy ve tarım yaşamının bitişi olur. Böyle bir durumun insanlık için ne büyük tehlikeler yaratacağını ve ne anlama geleceğini kavramak zorundayız.

Neolitikte de biriktirme ve harcama vardı. Fakat bu işler alım-satım amacıyla değildi. Tacir ve pazarlamacıların düşünce yolu ve yöntemleriyle değil, oldukça bilgece bir iş olarak, başta çocuklar ve çev-

redekiler içindir. Neolitikte insanlık için biriktirilirdi. Ekonomi kendisi dışında başkalarını düşünerek yapılan en ahlaki ve politik eylem ve etkinliklerdi. Bu açıdan kadın eksenli toplumsal ekonomi, oldukça insani bir çalışmadır. Çalışma, özgür bir yaşamı ve toplumu ancak insani bir ekonomi içinde yaratabilir. Bunun dışında kalan çalışma köle, serf ya da emeğini satan işçi olmaktır. İnsani ve toplumsal ekonomide birikim kapitalist modernitedekinden oldukça farklıdır. Birikime farklı bir yaklaşım vardır. Açgözlülük yaparak, ihtiraslar içinde biriktirmekle, yeniden üretmek-çoğaltmak, çürümesin ve herkes yararlansın diyerek biriktirmek arasında ciddi ve önemli bir anlayış farkı vardır. Bu fark ideolojiktir.

Yaşamı ilgilendiren her konu ideolojiktir

Ekonomi de ideolojik bir konudur. Ekonomi yaşamı direkt olarak ilgilendiren temel konulardandır. İdeoloji sadece teorik değil, bir bütün yaşamsal ve pratiki olduğu için, bizim ekonomi ve ekonomi biçimlerine yaklaşımımız da bir ideolojik bakış açısını gerektirir. Barınma ve beslenme gibi temel ekonomik konuları ele alırken, neolitik dönemin ana-kadın kültürü bizim için belirleyicidir. Kazı yapılan tarihi mekânlarda ortaya çıkan eserler de göstermektedir ki; uygarlık öncesi dönemin resim ve heykellerinde ana-kadın biçimi yaygın ve hâkimdir. Zaten hem toplumsallığın hem de insanın çocukluktan itibaren temel beslenme ve barınma kaynağı hep ana olmuştur. Bu anlamda insan yaşamı, tarihsel toplumun bir yansımasıdır. Bir projeksiyon cihazının ışıkları, kendi içinde barındırdığı film karelerini nasıl duvara yansıtıyor ve biz filmi duvarda görüyorsak, toplumsallığın özünde var olan her bir değerin iz düşümünü insanın kendisinde bulabiliriz, görebiliriz. Bu toplumsal iz düşüm, insan var oldukça asla yok olmaz bir karakter taşır. Fakat kapitalist modernite yaşantısı ispatlamıştır ki, günümüzün insan gerçeği bozulmalarla, çürümelerle bu toplumsal karakterini yitirebiliyor.

İnsanlıktan çıkan insan...

Bu büyük bir tehlikedir. İnsanlığın yok olmasına neden olacak bu sakat anlayış, neolitik zihniyetine karşı, avcılık kültürüyle birlikte erk(ek)leşen toplumsal zihniyetten kaynağını alıyor. Tecrübe ve analitik aklın gelişimine dayalı bu feraset, milattan MÖ. 4.000'lerde neolitik toplumun yarattığı tüm toplumsal değerleri hızla tüketmeye başladı ve insanlığı tüketerek bugüne kadar geldi. Avcılıkla başlayan bu kültürün gelişimi, köy ve tarım devriminin yarattığı komünal dünyaya tam bir yıkım getirmiştir. Bunun için ticaret zihniyeti ve kültürünün erkek egemen kültürüyle çok ciddi bağları vardır. *'İş adamları'* bolluğu kaynağını bu kültürden alıyor. Bu karşı devrimsel nitelikli *'uygarlıksal gelişmeyi'* sadece avcı erkek egemen anlayışın başarısı olarak görmek de yanlış olur. Toplumsallığın dağıtılışı, biriken değerlere el konulması, kutsal-anaya ihanet, zihin körelmesi, mücadelesizlik ve yeteneksizlik... Ürün çokluğu, dağıtım sorunları... Biriken değerleri gasp etme, işgaller-talanlara belli bir zemin yaratmıştır.

Vermek, ihsan sahibi olmaktır

Ekonomik olarak ortadan kaldırılmak istenen *"Armağan kültürüdür."* Armağan kültürü, tarım ve köy devrimiyle sosyo-

Açgözlülük yaparak, ihtiraslar içinde biriktirmekle, yeniden üretmek-çoğaltmak, çürümesin ve herkes yararlansın diyerek biriktirmek arasında ciddi ve önemli bir anlayış farkı vardır. Bu fark ideolojiktir.

lojik açıdan eş zamanlı yaşam tarzının ekonomik zihniyetidir. Ekonomik bir yaşam tarzıdır. Malsızlık-mülksüzlük esasına dayalıdır. Mallaşma ve metalaşma öncesi mallaşma ve mülkleşme karşıtı bir kültürdür. Hatta mallaşma ve metalaşmayı bilmeyenlerin kültürüdür. Mülkiyetçiliği toplumdan çalma ve hırsızlık olarak niteleyen bir kültürdür. Kullanım değeri esasına dayalı bir ekonomi formudur.

İlk bahçe eken, ilk ev yapan, ilk ekmek yapan açık ki *"Ben bu evi kaça satarım, bu bahçede yetiştirdiklerimin kilosu kaça gider?"* diye düşünmemiştir. Anti tekelci ve anti-hegemonik bir özelliğe sahip olan armağan kültürü, uygarlık öncesinde mal satımı ve değişimi yokken, mal ve mülk yokken, karşılıksız vermeye ve paylaşıma dayanan ekonomik bir yaşam şeklidir. İnsanlar bu ekonomik yaşamda en sevdiği şeyi, en sevdiklerine hiç kaygı duymadan verirdi. Vermek, ihsan sahibi olmak esastı. Kendinden olan bir şeyi, emek katarak yarattığını başkasına armağan sunmakla toplumsal yüceltme sağlanırdı. İnsanlığın tarihinde temel olarak yaşanan bu yaşam tarzı, bugün tam tersi bir gidişatı yaşıyor. Neolitiğe karşı yapılan karşı devrim, ekonomiye de yansıyordu. Ekonomi olmayan tüm ahlaksızlıklar, çalma-çırpma, soygun, gasp, hırsızlık, faiz ekonomi olarak kabul ettirilmek istenirken, ekonomi olan gerçek ekonomi ve onun kültürü insan yaşamından silinmek üzere, can çekişiyor. Temel toplumsal bir gelenek, şimdi çok basit bir eyleme indirgeniyor, değerli bir varlığını başkasına veren 'enayi' yerine konuyor. Kendisi için biriktirmeyen ayıplanıyor, armağan kültürü ise çok sembolik bir şekilde para ile alınıp satılmaya dayalı, ticari bir meseleye dayandırılıyor. Geleneksel toplumsal ekonomi, bir kâğıt parçasına kurban ediliyor. Sevgililer günü, anneler günü vs. adı altında armağan kültürüne büyük bir hakaret ediliyor. Kullanım değeri olan her şey metalaştırılıyor, mallaştırılıyor. El emeği göz nuru ile yapılan her üretim ucuz ya da pahalı fark etmeksizin tezgâha-reyonlara düşüyor. Sorun ucuz ya da pahalı oluşu değil bir ederinin oluşuydu. En temel yaşamsal insan ihtiyaçları pazarlama konusu olmuşsa orada insanlıktan düşme, toplumsallıktan kopma var demektir.

> Anti tekelci ve anti-hegemonik bir özelliğe sahip olan armağan kültürü, uygarlık öncesinde mal satımı ve değişimi yokken, mal ve mülk yokken, karşılıksız vermeye ve paylaşıma dayanan ekonomik bir yaşam şeklidir.

Toplumun varlığı ve gelişimi için üretim

İlk üretici olan neolitik insanları asla üretimlerinin bir fiyatı-pahası, o anlamda bir karşılığı olabileceğini düşünmediler, tahmin etmeliyiz ki, onlar için karşılığı olan değersizdir. Değiştirmek bile doğru bir tutum olmasa gerek... Üretimine bir fiyat koyarsa toplumsallıktan bir kopuş yaşanır. Çünkü toplumsallık içeren üretim bir diğeri, başkası için yapılır. İnsanlar, toplumun varlığı ve gelişimi için üretirler. Bu yüzden kıymetli bir şeyin kıymetini kanıtlamak manevi ve toplumsal bir yaklaşım ister. Maddi ve bireyci yaklaşımlar daha çok kıymetsizlik katar. Kullanım değeri olan şeyleri satmak ya da satın almak o şeyi değersizleştirir. Kendine ait görmek ise sadece kendini değerli görmek anlamına gelir. Toplum için üretilen bir değeri topluma armağan etmek en özgürlükçü ekonomi anlayışıdır.

Önder Abdullah Öcalan, *"Toplumsal gerçeklikler inşa edilmiş gerçekliklerdir"* diyor. O zaman biz de neolitiğin bize armağan ettiği bir ekonomi biçimi olan ar-

mağan kültürünü yeniden inşa edebiliriz. Yeni ve özgür yaşam inşasının ekonomik temelini gerçeğine uygun olarak yeniden kurabiliriz. Armağan kültürü ve ekonomisi ile kapitalist moderniteyi boşa çıkarabiliriz. Kendi demokratik ve özgür yaşamımızın inşasında toplumsal ekonomimizi armağan kültürü ile kurabiliriz. Değerli olanı değerli olana vererek, sermaye düzenine inat, toplumun ihtiyaçlarını temin edebiliriz.

Metalaşmaya karşı armağan kültürü

Gerçek üretenler olarak kar amacını düşünemeyiz. Bu anlayışa uygun bir siyaset ekonomisi, kültür ekonomisi ve toplumsal ekonomiyi yeniden ortaya çıkarabiliriz. Barınma, beslenme, giyim, ulaşım vb. tüm toplumsal ihtiyaçların karşılanması için örgütlenmek, toplumsal ekonomiminin ayıp olarak algılandığı bir yaşam inşa edebilirsek, toplumsal bir ekonomiyi de inşa etmiş olacağız. Metalaşmaya karşı armağan kültürünü örgütlemeliyiz. Artık *'benim, bana ait'* vb. sözcükleri kullanmak dahi bize rahatsızlık vermelidir.

PKK'nin 1970'lerin dünyasında hegemonik sistem olan kapitalist moderniteye karşı ortaya çıkışı, toplumsal anlamda dağıtılmışlığa verilen yanıt olarak "Biz"dir. Önder Abdullah Öcalan "Biz" kavramını Newroz çağrısında bütün açıklığıyla ortaya koydu. Biz "Demokratik ulusu", "Biz toplumsal bütünleşmeyi", "Biz Armağan kültürünü" yaşatanlarız. Bu yaşayan kültür; üretim ve fikriyle, kol ve kafa gücüyle kâr olgusuna olanak tanımaz bir kültürdür. İnsan gereksinimlerinden fazla şeyleri armağan kültürü ve ekonomisiyle, demokrasi esasına dayalı ideolojik bir yaklaşımla topluma dağıtarak paylaşır.

Armağan ekonomisinde ve kültüründe işçileşmeme esastır. Emeğini satmayan insan bizim için kutsal insandır. Çünkü emek kutsaldır. Kutsal olan satılmaz. Kutsal olan, değerli olan dağıtılır

zin durumunu ortaya koyacaktır. Çünkü ekonomisiz bir toplumsal mücadele düşünemeyiz.

Bu anlamda ve çerçevede Kürdistan coğrafyası ve toplumunun dünya geneli açısından daha özgün bir durumu vardır. Yukarı Mezopotamya başta olmak üzere, Kürt toplumunun yaşadığı topraklar, ekonomiyi yaratan topraklar günümüzde büyük bir ekonomisizliğe mahkûm edilmek istenmektedir. Dili yaratanları dilsizliğe, kültürü yaratanları nasıl kültürsüzlüğe mahkûm edebilirler? Yapmamız gereken, bu ekonomisiz bırakılmışlığa doğru bir ekonomik anlayışıyla yanıt vermektir. Armağan ekonomisinde ve kültüründe işçileşmeme esastır. Emeğini satmayan insan bizim için kutsal insandır. Çünkü emek kutsaldır. Kutsal olan satılmaz. Kutsal olan, değerli olan dağıtılır. Gereksinimden fazlasının biriktirilmesi-

Armağan kültürünün yerine mal ya da parayla değiştirme kültürünün geçmesi medeniyet buluşudur. Bu buluş, bireyciliği körükleyen, toplumsallığa darbe vuran bir buluştur. Oysa insan yaptığı her şeyi başkası için yapar. İnsan bir diğer insan için yapar. Bugün halk kültürü içerisinde armağan kültürü bütün canlılığıyla yaşamaktadır. Toplumsal gelenek modern yaşamın geriliklerine kendine has biçimiyle ve özellikleriyle direnmektedir.

Armağan maneviyatı ifade eder

Armağan verme geleneği toplumsal birçok olayda olguda yaşar. Yeni doğan çocuğa hediye götürme, evlilik yapanlara, borcu olanlara yardım etme, ölen birisinin ailesine destek sunma, yeni ev alan birine katkı sunma, bayramlar, felaketler ve benzeri durumlarda yardım

etme, yemek verme ve dağıtma, bereketi arttırmak için yapılan değişik etkinlikler ve benzeri birçok faaliyet armağan kültürünün birkaç örneğidir.

Armağan kültürü toplum içerisinde var olan ve yaşayan bir kültürdür. Herhangi bir parasal mübadeleyi içermeyen bu tarz faaliyetler, kesinlikle toplumsal birliği ve bütünlüğü güçlendiren, beraberlik duygusunu besleyen faaliyetlerdir. Kapitalist modernitenin herkesi kendi yalnızlığına mahkûm etmek istediği bir çağda bu demokratik davranış biçimleri yeniden esas alınarak daha kapsamlı ve örgütlü olarak yaşamsal kılındığında büyük demokratik hareketlilikler ortaya çıkacaktır.

Armağan kültürü anti-metalaşma yaklaşımı içerir ve kıskançlık, bencillik gibi çarpık duygulanımlar yerine halk içinde paylaşımcı, dayanışmacı, birbirine karşı güven geliştirmeyi sağlar. Bu yüzden toplumsallığı güçlendiren bir kültürdür. Biriktirmeyen, veren insan ile biriktiren, kendisine saklamak isteyen insan arasında ciddi bir kişilik farkı oluşur. O insanların katıldığı toplumda parçalanma-birlik olma duyguları arasında gözle görülür bir özgelik oluşur. Özge insan, kapitalist modernitenin sıradan kılmak istediği, tek tipleştirmek istediği, *"Sürü"* insan tipine büyük bir darbedir.

Kapitalist modernite toplumsallığı parçalayarak yaşam buluyorsa ona karşı en büyük direniş, toplumsal birliği ve ahlakı yaratmak ve açığa çıkarmaktır. Toplumda herkesin kazanması ve sermayenin bir yerde toplanmaması, tüm toplum için kazanç getiren bir ekonomik biçimdir. Neolitik toplumdan bugüne kadar bütün saldırılara karşı kendini koruyarak yaşayan armağan kültürü, tüm toplumun yeniden inşasında demokratik kurtuluş ve özgür yaşam çalışmalarında temel bir ekonomi biçimi olarak buluşulmayı bekliyor.

Evrensel semah

Kapitalist modernist yaşam ilişkileri kâr ve kişisel çıkar temellidir. Demokratik toplumun esas aldığı armağan kültüründe ise komünallik ve paylaşım esastır. Toplumsal fayda esastır. *"Bereket versin, Allah razı olsun, şükür karnımız doyuyor"* gibi toplum içerisinde çok basit, fakat anlamlı cümlelerde de hep bu toplumsallık vardır. Ortadoğu toplumlarında olduğu gibi diğer toplumsal gruplarda da bu tarz kültürel özellik vardır. Kızılderililerdeki *"Servet öldürme"* diyebileceğimiz, *"Potlaç Kültürü"* ve bu kültürün bir ay süren şenlikleri de armağan kültürü ve birikenleri dağıtma kültürünün bir parçasıdır. Yine *"Kula Döngüsü"* adı verilen ve armağanı, değiş-tokuşu içeren toplumsal ekonomi hareketleri, son zamanlarda ortaya çıkan ortak kullanım hareketleri bu tarz kültürel biçimlerdir. Ama hepsi kaynağını neolitikten alır ve capcanlıdır.

'Kimseye minnet duymamak' gibi şekillerde bazen içimizde de dile gelen anlatım tarzlarının ne kadar yanlış olduğunu fark etmek dahi önemlidir. Minnet, gönül borcudur. Birinin birine gönül borcu duyması karşılıklı iyilik yapma, meta-mal olarak andığımız eşya denilen ama aslında manevi anlam yüklü ve kullanım değeri olan şeyleri bir başkasıyla paylaşma ayıp olmasa gerekir.

Armağan kültürünü yaşayan insanların eylemleri, kapitalist modernitenin bireyci ve bencil duruşlarına karşı çok anlamlı ve maneviyat dolu eylemlerdir. Toplumlar böyle kendini koruyor ve savunuyor. İlişkiler güçleniyor ve herkes birbirini düşünüyor. İnsanların birbirine bağlı olması güzel bir şeydir. Örneğin Önder Abdullah Öcalan'a, şehitlere, gerillaya; bizler de halklara, demokratik topluma bağlıyız. Demokrasi hareketleri de birbirinden kopuk değildir. Yaşamın, kâinatın kendisi böyledir. Evrende her şeyin birbiriyle bir bağı vardır. Atomlardan, en büyük yapılara kadar her şey birbirine bağlılığı kutlar tarzında hareket etmektedir. Evren bu temelde adeta semah dönmektedir. Bizim yapmamız gereken bu evrensel semaha doğru bir katılım sergilemektir.

***

GASP DÜZENİ OLARAK: DEVLETÇİ UYGARLIK

Zağros-Toros eteklerindeki tarımsal-köy devriminin reddi üzerinden gelişen Sümer uygarlığının karşıt bir sistem olarak gelişirken doğal toplumun tüm yaratımlarını kendine mal ettiği, mekân olarak aşağı Mezopotamya'da gelişim gösteren kent tipi yerleşimleri esas aldığı arkeolojik bulgulardan iyice anlaşılmaktadır.

Köy tipi sınırlı nüfusa sahip yerleşkelerde toplumu alt ve üst toplum olarak bölmek, eşitlikçi, özgürlükçü doğal ilişki diyalektiğini iktidar, hegemonya ve sömürü temelinde değiştirmek kolay değildir. Bu anlamıyla uygarlığın doğuş mekânı çeşitli nedenlerle klan ve kabile ortamından ayrılanların oluşturduğu kent olmuştur. Bulgular MÖ 6.000-5.000 dolaylarında yukarı Mezopotamya'dan aşağı Mezopotamya'nın Fırat-Dicle havzasına yoğun kitlesel göçlerin yaşandığını, gerçekleşen bu göçler sonucu MÖ 4.000'lerden itibaren beş bin kişiyi aşan yerleşkelerin ortaya çıktığını göstermektedir.

Zağros-Toros eteklerindeki tarıma elverişli, hayvan ve bitki türlerinin zengin olduğu bölgelerde gelişen neolitik tarım devriminin tüm yaratımlarının, ortaya çıkardığı tüm kültürün bu göçler sonucu aşağı Mezopotamya'ya taşındığı da her geçen gün kesinlik kazanmaktadır. Bu göçlerin doğal sonucu olarak taşınan doğal toplum yaratımlarının burada yeni bir senteze kavuştuğu, özellikle hiyerarşiyi temsil eden rahipler eliyle kadın *(dolayısıyla toplum)* aleyhine farklı bir toplumsal düzenin adım adım geliştirildiği tarih içinde gözlenen diğer bir gelişmedir. Kent tapınaklarında rahipler tarafından geliştirilen bu yeni toplumsal düzen esas olarak toplumsal ürün fazlasının -buna artı ürün diyoruz- hırsızlanması üzerine kurulmuştur. Günümüz uygarlığının da başlangıcıdır.

Neolitik devrimin geliştiği Yukarı Mezopotamya'da kadının yaratıp geliştirdiği üretim teknikleri ve yöntemleri artı ürünün kaynağıdır. Neolitik toplumda açığa çıkan toplumsal artı ürün topluluk arasında eşit ve ihtiyaca göre dağıtılan bir olgu olup, birey ya da grupların özel mülkiyetine konu bile edilmemiştir. Topluluk ihtiyacından fazlası ise ya zor zamanlar için depolanmış ya da armağan kültürü temelinde diğer topluluklara ve kabilelere verilmiştir. Çok sınırlı olarak değişime konu olduğu söylenebilir. Günümüzde hala varlığını sürdüren Takas kültürü esasında bu temelde ortaya çıkmıştır.

"Kurnaz ve zalim erkek" ana-kadının komünal ev düzenine karşı kendi ev dü-

zenini ortaya çıkan bu artı ürünün gaspı ve hırsızlamasına dayanarak sağlamıştır. Ekonominin önce kadının, sonra toplumun elinden alınması; toplumsal emeğin yaratımı olan artı ürüne el konulması süreci erkeğin avcılıktan edindiği analitik zekânın ürünü olarak da değerlendirilebilir.

Fırat-Dicle havzasında artı ürüne yol açan sulama tekniğini kurması ve bunu üst toplumun eseri olarak sunması Sümer rahiplerinin tarihi başarıları olarak değerlendirilebilir. Büyük mitolojik yaratımlar bu sürecin ürünüdür. Kurgulanan yeni sistem ana kadın kültünün yaratımları üzerinden artı üründe sağladığı verimlilik temelinde meşruiyete kavuşturulmuştur. Gerisi bu meşruiyet temelinde artı ürünü sahiplenmedir. Bunun için mitolojik yaratımlar ya da zihinsel ikna zorunludur ancak yeterli değildir. Siyasal yapılanmasına ve askeri zor aygıtına da ihtiyaç olacaktır. Bunların toplamı ise devlet demektir. Kent ortamında ortaya çıkarılan üst toplum-alt toplum ayrımı zihinsel yapısıyla uyum içinde siyasi ve askeri bir örgütlenmeye kavuşturulmak durumundadır.

Toplumun politika ve ahlak gerçeği yeni sistemin sahiplerine mal edilerek iktidarın ve onun en gelişkin aracı olan devletin temelleri atılmıştır. Doğal dine inanış yerini soyut tanrılara bırakırken, eşitlikçi-özgürlükçü doğal toplum ilişkilerinin yerini alt-üst toplum ilişkileri almıştır. Tapınaklar devletin çekirdeği olarak boy vermeye hazırdır. Artık her şeyin yaratıcısı tanrı krallar ve onun temsilcileri toplumsal artı ürüne el koymak için gereken zemini yaratmışlardır.

Şer üçlüsü

Bundan sonrası tapınakta şekillenen yeni iktidar gücünün topluma yaydırılmasıdır. Toplumsal bilgi birikiminin gaspı, kutsalın gaspıyla sonuçlanacak ve kutsala sarınan rahip yükselen yeni sistemin temel iktidar gücü olacaktır. Rahip krallar çağı başlamıştır. Mitolojik öykülerle meşruiyeti sağlanan yeni sistem, başlangıçta zor ağırlıklı bir iktidarsal duruş içinde değildir. Toplumsal artı ürünün artırıcı gücü ve genel güvenliğin sağlayıcısı olarak toplumun beklentilerine önemli oranda yanıt olmaktadır. Ancak giderek kendi elitini, bürokrasisini yaratmaktan da geri durmayacaktır.

Zihinlerde kurgulanan sistem, pratikte yaşam bulmakta ve giderek gelişmektedir. Alt sınıfın tanrı adına rızası ve gönüllü köleliği rahibin yönetiminde büyük bir toplumsal üretime yol açmakta, artan nüfus ve güvenlik ihtiyacı temelinde kurumlaşan zor aygıtı üzerinde devlet şekillenmektedir.

Her şeyin sahibi tanrının yeryüzündeki temsilcisi, kurumsal niteliğini dev adımlarla geliştirirken inanılmaz bir yoğunlaşma içindedir. Ancak artan üretkenliğe paralel çoğalan nüfusla birlikte yönetim sorunları öne çıkacak ve zihniyet işleriyle uğraşan rahibin yerine siyasetçinin yükselişi gerçekleşecektir. Rahip, siyasetçi ikilisini toplumsal artı ürüne el koymaya dayalı yeni düzenin güvenlik sorunları üçüncü bir kimlikle tanıştıracaktır. Bu askeri şef olmaktadır. Din, siyaset, şiddet böylece yeni uygarlığın temel ayakları olarak oluştuktan sonra geriye bunların dallanıp, budaklanması kalacaktır.

Dikkat edilirse tüm devletler bu üçlü ile var olabilmişlerdir. Uygarlığın tüm biçimlerinde bu üçlü mutlaka iktidarın bileşeni olarak vücut bulmaktadır. Biri toplumun zihniyeti ile oynar ve göksel tanrı düzenleri kurup geliştirirken, diğeri toplumun kendi sorunlarını tartışma ve karara bağlama gücü olan politikayı çalacak, üçüncüsü ise buna karşı direnenleri hizaya getirmek için örgütlü zor ve şiddeti geliştirecektir.

Devlet toplumsal birikime el koyma aracıdır

Bu üçlü çark yeni sistemin vazgeçilmezleri olarak tüm tarih boyu uygarlık adına sınıflaşmayı yeniden yeniden düzenlemişlerdir. Topluma karşı savaşı akla gelebilecek her yöntemle derinleştirerek kurdukları iktidar ve sermaye tekeli olan devleti ayakta tutmanın çabasını yürütmüşlerdir. Bunlar adına uydurulan olumlu tüm sıfatlar, kendilerini topluma kutsallık

adına, gereklilik adına, vazgeçilmezlik adına sunmalar tüm uygarlık süreçlerinin en temel yalanını oluşturacaktır.

Sümer tapınaklarında inşa edilen devlet yeni toplumsal düzenin ya da uygarlığın temel fenomeni olarak kısaca böyle özetlenebilir. Sınıflaşmaya paralel kentte doğmuş ve devlet biçiminde somutlaşmıştır. M.Ö.3000'lere gelindiğinde Uruk sitesinde hükmünü icra etmeye hazırdır.

"*Uygarlık sınıf kültürü ve devletiyle ilgilidir. Kentlilik, ticaret, ilahiyat ve bilimin kurumlaşması, politik ve askeri yapının gelişmesi, ahlak yerine hukukun öne çıkması, erkeğin toplumsal cinsiyetçiliği yeni uygar toplumun hâkim göstergeleridir. Bir anlamda bu özelliklerin toplamına uygar toplum kültürü de denilebilir***"**[(1)]

diyebiliriz- ve iktidara el koyma amacıyla maddi ve manevi alanda köleleştirmeyi zor ya da ikna yoluyla geliştirme uygarlığı belki de en iyi anlatan yanıdır. İlk oluşumundan günümüze kadar devletçi uygarlığın tüm aşamalarında *(Kölecilik-Olgunlaşmış kölecilik-Kapitalizm)* artı ürün başta olmak üzere toplumsal birikim ve zenginliklere el koyma, uygarlık güçlerinin temel hedefidir. Zaman zaman dini, zaman zaman siyasi, askeri, ticari elitlerin öne çıkması, kimilerinin Allah adına, kimilerinin toplum adına devlet aygıtının başına geçmesi bu gerçeği değiştirmez. Devlet özü itibariyle toplumsal birikime el koyma aracı olarak doğmuştur. Ona bahşedilen ve hep büyütülen iktidar ise toplumsal birikimin gaspına dönüktür.

Tecrübe, kutsallık ve güvenlik olgularının toplumun çok küçük bir azınlığı tarafından toplumsal artı ürüne el koyma amacıyla gasp edilmesi ve kurumlaştırılmasıyla başlatabileceğimiz uygarlık ya da sınıflı ve devletli toplumsal sistem Sümer'de ana hatlarıyla ortaya çıkmıştır.

Tecrübe, kutsallık ve güvenlik olgularının toplumun çok küçük bir azınlığı tarafından toplumsal artı ürüne el koyma amacıyla gasp edilmesi ve kurumlaştırılmasıyla başlatabileceğimiz uygarlık ya da sınıflı ve devletli toplumsal sistem Sümer'de ana hatlarıyla ortaya çıkmıştır.

Maddi ve manevi alanda iktidarın rahip-siyasetçi-asker üçlüsü tarafından ele geçirilmesi ve bunun *"Tanrısal devlet"* adıyla kurumsallaştırılması Sümer'den günümüz kapitalist modernitesine kadar süren devletçi uygarlığın başlangıcını oluşturur. Özgürlükçü doğal toplumun inkârı ve istismarı temelinde ortaya çıkması, doğal toplum değerlerine ve bu değerleri sembolize eden kadına karşıtlık üzerinden vücut bulması devletçi uygarlığın temel özellikleridir.

Toplumsal artı ürüne *–buna sermaye de*

Sümer kent devletinden günümüze tüm uygarlık aşamaları sermaye ve iktidarın, bu birbirinden ayrılmaz ikilinin toplumun aleyhine gelişmesi tarihidir. Tarihi bu gözle okuduğumuzda uygarlığın ulaşılması gereken bir hedef olmak şurada kalsın; yaşanan ve yaşanacak olan tüm sorunların ve acıların kaynağı olduğu daha iyi görülecektir.

Toplumsal aklın felç edilmesi

Toplumun iktidar ve sermaye gücü için çalıştırılması, toplumsal aklın bunun için felç edilmesi, toplumsal ahlakın yerini köleliği kutsayan gerici ahlakın ve hukukun alması, tanrılar adına büyük talan ve fetih savaşlarının sergilenmesi neredeyse uygarlığın geliştiği tüm alanlarda yaşanan temel olgulardır.

Analitik aklın toplumun aleyhine kullanımının ürünü olarak ortaya çıkan uygar-

lık, ilerleyen tüm süreçlerinde analitik aklı ve simgesel dili yetkin bir biçimde kullanmıştır. Analitik akıl, toplumsal artı ürüne el koymanın her yöntemini ustalıkla bulup geliştirirken; simgesel dil bunu meşrulaştırmanın en yetkin aracı kılınmıştır. Tüm yaratımlar gökyüzündeki soyut tanrılara mal edilirken, toplumun kendi gücüne inancı, toplumsallığından aldığı güç kaybettirilmiştir. Yerini dıştan rahiplerin dayattığı soyut tanrılar, melekler-şeytanlar almıştır.

Sermaye ve iktidar tekelinin maddi alandaki kurumlaşması daha da yıkıcıdır. Sınıfsal farkların derinleşmesi, toplumsal çelişki ve sorunların katlanılamaz hale gelmesi sermaye ve iktidar tekeli olarak devletin yani uygarlığın büyümesine paralel gerçekleşmiştir.

İktidar ve özel birikim toplumun ihtiyacı değildir

Toplumsallığın hiçbir döneminde özel birikim hoş karşılanan ve kabul gören bir durum değildir. Toplumu oluşturan ana gövdenin tarihin hiçbir döneminde iktidarlaşma ve bunun için özel mülkiyet geliştirme yaklaşımı olmamıştır. Toplumsal akıl, gerek manevi gerek maddi alanda toplumsal birikimin özele mal edilmesinin kötülükle, toplumun zararıyla sonuçlanacağının farkındadır. Maddi ve manevi birikimin tek elde toplanması toplumun özüyle çelişkilidir. Bir bünyede bir hücre türünün aşırı büyümesi nasıl ki kanserleşme olarak tüm bünyeyi tehdit ediyorsa, toplumsal bünyede de durum farklı değildir. Toplum içinde bir kesimin aşırı büyümesi ve güçlenmesi geri kalanların zayıflatılması ve güçten düşürülmesi demektir. Bu anlamıyla aşırı büyüyen bir hücre nasıl kanserleşmeye yol açıyorsa maddi ve manevi zenginlikler üzerinde tasarruf geliştiren bir kesim de toplumsal kanserleşmeye yol açmaktadır. Bu nedenle devlet üzerinde yükselen uygarlığın beş bin yıllık tarihi Önder Abdullah Öcalan tarafından *"Toplumsal kanserleşmenin tarihi"* olarak tanımlanmaktadır.

Özgürlüğün yerini kölelik, paylaşımın yerini özel mülkiyet, dayanışmanın yerini rekabet, eşitliğin yerini eşitsizlik almıştır. Çoğulluk yerini tek tipleşmeye bırakırken, farklılıklar yok edilmesi gereken olgulara dönüşmüştür. Toplumsal artı ürünün elit bir kesime mal edilmesi için herkesin yaratıcı tanrı, kutsal devlet, büyük iktidar adına aynılaşması, aynı yalana dayalı düşünmesi ve hizmet etmesi hâkim kılınmıştır. Bunun için en büyük vahşetler ve zulümler sergilenmiş, büyük yıkımlar ve imhalar gerçekleştirilmiştir.

Toplumsal artı ürünün elit bir kesime mal edilmesi için herkesin yaratıcı tanrı, kutsal devlet, büyük iktidar adına aynılaşması, aynı yalana dayalı düşünmesi ve hizmet etmesi hâkim kılınmıştır.

Uygarlık yalanları

Toplumun uygarlık denen kanserleşmeye maruz kalması tüm toplumsal sorunların da sökün etmesine yol açmıştır. Uygarlığın varlığını devam ettirme adına giriştiği her eylem büyük direnişlerle, büyük kahramanlıklarla, büyük düşünce arayışlarıyla karşılanmıştır. Dolayısıyla tarih sadece uygarlığın kanlı, sömürülü, yalan ve hileli yürüyüşünden ibaret değildir. Ona karşı mücadele eden büyük çoğunluğun, kadının, klan-kabile ve etnisitenin, mezhep-tarikat ve dinlerin büyük yürüyüşleri vardır. Büyük kazanımları, yaratımları, direnişleri ve mücadeleleri söz konusudur. Tarihin bir de bu yüzü vardır. Günümüz tarihçiliğinin, bilimciliğinin, dinciliğinin temel faaliyeti toplumsal değerlerin gaspına dayalı sistemin sürmesi

için bu gerçeği perdelemektir. Uygarlık dışında toplumsal bir yürüyüşün olduğu, toplumun varlığını bu yürüyüş temelinde günümüze taşırdığı neredeyse unutturulmuş durumdadır.

Hâlbuki devletçi uygarlığın tüm baskı ve sömürüsü doğal-komünal toplum değerlerine dayalı gerçek toplumu, devletçi olmayan uygarlığı -ki Önder Abdullah Öcalan bunu "DEMOKRATİK UYGARLIK" olarak tanımlıyor- ortadan kaldıramamıştır. Kaldırması da mümkün değildir. Çünkü devletçi uygarlığın demokratik uygarlık güçleri olmadan, onların yaratımları olmadan yaşaması mümkün değildir. Aynen bünyenin sağlıklı kesimleri olmadan kanserli hücrelerin ve organların hayat bulamayacağı gibi.

Resmi tarih ve uygarlık anlatılarının ikinci büyük yalanı ve hâkim kıldığı dogması toplumun köle-efendi, serf-senyör, burjuva-proleter biçiminde sınıflardan var olduğu ve toplumsal gelişmeyi bunlar arasındaki mücadelenin belirlediğidir. Oysaki tarihin en büyük direnişleri halkların sınıflaşmaya karşı mücadeleleri temelinde yaşanmıştır.

Sınıflaşma ne zorunluluktur ne de ileri bir adımdır

Sınıflaşmaya karşı direnişin insanlığın en büyük direnişlerine konu olduğunu artık iyi biliyoruz. Uygarlığın sınıflaşmanın olmadığı yerde, toplumun efendiler-köleler, ezenler-ezilenler, zenginler-fakirler, mülk sahipleri ve mülkiyetsizler biçiminde bölünmeden gelişemeyeceği, devlet denen toplumsal zenginliğe el koyma aracının ancak toplumun bu biçimde parçalanması üzerinde gelişebildiği artık nettir. Dolayısıyla tarihsel gelişmenin sınıflı toplumlar üzerinden tanımlanması diğer bir uygarlık yalanıdır. İnsanlığın tarihsel yürüyüşünde sınıflaşmanın yaşanması ne bir zorunluluktur ne de bunun ilerici bir yanı vardır. Sınıflı toplum, devletçi toplumdur. Sınıflaşmanın geliştiği yerde ilerleme değil, büyük insanlık düşüşü söz konusudur.

Uygar toplumu *'Devletli toplum'* olarak tanımlıyoruz. Uygarlığın tüm gelişim aşamalarında devlet denen soygun aygıtının sahipleri, yandaşları ve yardakçıları hiçbir zaman toplumun yüzde onundan fazlasını oluşturmamıştır. Hal böyleyken tarih bilinçli bir biçimde bunların tarihiyle sınırlandırılmaktadır. İnsanlık adına ortaya konulan bilimsel-teknik buluşlar, kültürel, sanatsal, ticari, ekonomik yaratımlar uygarlığa mal edilmektedir. Resmi tarih anlatıcıları hanedanlık öykülerini, devletlerin talan ve soygun savaşlarını, iktidar mücadelelerini, bu temelde ortaya koydukları uğraşları tarihin belirleyeni ve tüm yaratımları uygarlığın ürünü olarak sunarken son derece bilinçli bir çarpıtma içindedirler.

Büyük talihsizlik

Marksizm'in de tarihi dar, sınıf temelli çelişkiler üzerinden ele alması ve uygarlığı olumlaması insanlık adına büyük bir talihsizlik olmuş, uygarlık güçlerine ve onların resmi tarih anlatıcılarına istemeden en büyük desteği ve katkıyı sunmuştur.

Sermaye ve iktidar tekeli olarak doğan ve gelişen devletin, onunla başlatılan uygarlığın tarih içindeki rolü, toplumun ya-

Sermaye ve iktidar tekeli olarak doğan ve gelişen devletin, onunla başlatılan uygarlığın tarih içindeki rolü, toplumun yaratıcılığı ve üretkenliğine hükmetmedir, gasp etmedir, talandır. Yaratıcılığı bunun yol ve yöntemlerini geliştirme; özelde de devlet aygıtını etkili kılma üzerinedir

ratıcılığı ve üretkenliğine hükmetmedir, gasp etmedir, talandır. Yaratıcılığı bunun yol ve yöntemlerini geliştirme; özelde de devlet aygıtını etkili kılma üzerinedir. Bilim, sanat, kültür başta olmak üzere ticaret ve ekonomi alanındaki yaratımlar toplumun yaratımlarıdır. Uygarlık güçlerine rağmen varlığını sürdürmeyi toplum bu yaratıcılığından almaktadır. Tarih boyu uygarlık başta devlet olmak üzere geliştirdiği tüm kurumsal, düşünsel yapılarla tek bir şeyin peşinde olmuştur; toplumun yaratımlarına el koymak.

Tarım-köy toplumu olmaksızın merkezi uygarlığın gelişmesi düşünülemez

Uygarlığın hiçbir evresinde uygarlık güçlerinin bunun ötesinde bir uğraşı ve yaratımı yoktur. Kent bile uygarlığın doğuş mekânı olduğu halde uygarlığın eseri değildir. Uygarlık öncesi sayıları binleri aşan insan topluluklarının yaşadığı yerleşkeler şekillenmiştir. Devletçi uygarlığın uzağında ortaya çıkan kentler, özellikle Avrupa'da boy veren kent demokrasileri insanlık adına önemli gelişmelerin açığa çıkarıldığı, büyük maddi-manevi yaratımların ortaya konulduğu, uygarlığa karşı toplumun kendini koruduğu ve sürdürdüğü mekânlar olmuştur.

Kent özerklikleri sonuna kadar korunmaya çalışılmış, uygarlığa karşı her fırsatta direnişlere ve isyanlara kaynaklık etmiştir. Uygarlığın doğuş ve gelişmesi kent merkezli olmakla birlikte kentlerin bir de böylesi bir gerçeği vardır. Kaldı ki MÖ. 10.000'den başlayan ve günümüzde yok olmayla karşı karşıya bırakılan tarım-köy toplumu olmaksızın merkezi uygarlığın gelişmesi düşünülemez. Neolitik temelli tarım-köy toplumu ve kültürü kapitalist moderniteye kadar başat roldedir. İnsanlığın büyük kısmı şehirlerde değil, kırda yaşamaktadır.

Kent merkezli uygarlık, tarım-köy toplumunun üretimleri ve yaratımlarının gaspı temelinde gelişmiştir. Tarım ve köy toplumu çok uzun süre devletli uygarlık karşısında insanlığın temel oluşum diyalektiğine bağlı olarak yaşamıştır. Günümüzdeki gibi kentlerin sömürgesi durumunda değildir. Aralarındaki ilişki kapitalizme kadar kentin köyü yutacağı boyuta ulaşmamıştır. Birbirini tamamlayan bir ilişki her zaman gözetilmiştir.

İlk kriz

Köleci uygarlık gerçeği MÖ.1200'lerden itibaren gerileme sürecine girmiştir. Dışarıdan özgür kavim, kabile ve aşiret direnciyle; içeriden sınıfsal direnişler nedeniyle gerileme ve daralma sürecine giren uygarlık özellikle İbrahimi geleneğin yükselmesiyle zihinsel iflasın eşiğine gelmiştir. Krizlerini merkez-çevre ilişkisini kurarak ve hegemonya alanlarını genişleterek aşmayı bir yöntem olarak geliştiren devletçi uygarlık güçleri bunun dışında ikinci bir yöntem olarak tekniği ve üretim yöntemlerini geliştirmeyi esas almışlardır.

Bu iki yöntem köleci, feodal, kapitalist adına ne denirse densin tüm uygarlık güçlerinin krizlerini aşmak için başvurdukları temel yöntemler olmuştur. Dikkat edilirse her iki yöntem de ekonomik boyutludur. Birisinde kendini fetih savaşlarıyla yayarak ekonomik gasp ve talan alanlarını genişletme, ticaret ağını büyüterek, özgür etnisitenin ve başka halkların artı ürünlerine el koyma esas amaç iken; ikinci yöntemde daha fazla ürün açığa çıkarmak üzere tekniğin ve üretim yöntemlerinin geliştirilmesi söz konusudur. Daha fazla ürün ve üretken yöntemlerin sağlanması ağırlıkla toplumun baskı ve manipülasyon temelinde işe koşturulmasıyla sağlanmıştır. Toplumsal yaşamı geliştirmek üzere yaratılan teknik-bilimsel icatlar toplumun elinden alınarak egemenlerin kar ve çıkar temelli ekonomi oyunlarına bağlanmıştır.

Olgunlaşmış kölecilik

Devletçi uygarlıkta ikinci dönem ya da aşama olarak ifade edebileceğimiz süreç MÖ. 500-MS.1500 yılları arasıdır. Önder Abdullah Öcalan'ın *"köleci uygarlığın olgunluk aşaması"* olarak isimlendirdiği bu süreç devletin kendini daha fazla geliştirdiği, özellikle dinlerin uygarlığın hizmetine koşturulmasıyla kutsal devlet fikrinin daha geniş insan kitlelerine içerildiği bir

süreç olmuştur. Uygarlığın temel taşıyıcı gücü olarak devlet mekanizmasının toplumsal güvenlik, kamu yönetimi ve toplumsal üretimin düzenlenmesi için zorunlu olduğu fikri topluma daha derinliğine nüfuz etmiştir.

Tek tanrılı dinlerin meşruiyetine sarınan yeni devlet formu altında askeri yapı daha kalıcı biçimde örgütlenmiş, büyük ordular tarih sahnesine çıkmıştır. Siyaset, tüccar ve zanaatkâr kesiminin önde gelenlerini de kapsayacak şekilde genişlemiş, bürokrasinin bu dönem içinde kurumlaşması önceki döneme göre kıyaslanmaz bir gelişme göstermiştir. Ekonomi daha fazla denetim altına alınarak toplumdan uzaklaştırılmıştır. Toplumsal artı ürünün gaspı üzerinde oluşan Asker-siyasetçi-din adamı üçlüsüne bu dönemde bürokrasi de temel bir ittifak gücü olarak katılmıştır. Artık her şey Tanrı-Allah adına yürütülmekte savaşlar onun adına yapılmakta, vergiler onun için toplanmakta, yasalar onun adına konulmaktadır. Toplumun mallaştırılması, alınıp satılır hale gelmesi, üretim ve yaratımlarına el konulması, gönüllü köleliğin içselleştirilmesi Tanrı-Allah kavramları üzerinden sağlanmıştır. Krallık ve imparatorluklar ekonomi üzerindeki ağırlıklarını bu dönemde daha fazla geliştirmişlerdir. Büyük ticaret yolları, ekilip biçilen topraklar, yetiştirilen hayvanlar, tüm bu işleri gerçekleştiren emekçiler Tanrı-Allah adına iktidar güçlerine mal edilmiştir.

Dinler savaşı kutsar mı?

Bu dönemin temel kar kaynağı ve toplumsal artı ürüne el koyma yöntemi Tanrı-Allah adına yürütülen fetih savaşlarıdır. Ne kadar fetih o kadar toprak demektir. Hiçbir dönemde savaş bu dönemdeki kadar kutsanmamıştır. Büyük barış arayışı olarak ortaya çıkan dinler savaşların en büyük meşrulaştırıcı gücü kılınarak, savaş artı ürüne el koymanın temel biçimi haline getirilmiştir.

Kadın ve doğanın bu dönem açısından durumu tek kelimeyle vahimdir. Toplumun bağrında boy verdiği doğa tüm nimetleriyle kötülüklerin ve korkuların kaynağı, bir an önce ulaşılması gereken öte dünya için bir sınav yeridir. Topluma kiliselerde, camilerde, havralarda bin bir yoldan öğütlenen tek gerçek bu dünyadaki sınavın başarıyla verilmesi ve bir an önce terk edilmesidir. Sınav Tanrı-Allah-Rab adına hükmedenler için canla başla çalışmaktır. Artı ürün ortaya çıkarmaktır.

Kadın baştan çıkarıcılığın simgesi, tüm günahların kaynağı sayılmaktadır. Kadın aleyhine *"İkinci cinsel kırılma"* bu dönemin ürünüdür. Kadın toplumsal yaşamdan tamamen silinmiş, dilsiz kılınmış ve erkeğin kaburga kemiğinden yaratıldığı, insanın cennetten kovulmasının müsebbibi olduğu, aklının kıt, ruhunun ve bedeninin günahlı ve lanetli olduğu artık kendisine bile kabul ettirilmiştir. Artı değerin gaspına dönük örgütlendirilen Ekonomiden tamamen dışlanmıştır. Ekonomi kadının, kadın ekonominin yabancısıdır artık.

Roma imparatorluğunun yükselişi ile coğrafi olarak bir dönem eksen kayması yaşayan devletçi uygarlık bu dönemde yine Ortadoğu merkezli bir rotaya girmiştir. MS. 1200'lere kadar yükselişi yaşayan ve kendi diyalektiği içinde belli bir gelişim de gösteren devletçi uygarlık, özellikle İslam adına hâkim kılınan katı dogmatizm nedeniyle önce zihinsel alanda, giderek siyasal, askeri, ticari, ekonomik alanda yaratıcılığını kaybedecektir.

İkinci büyük kriz

Aynı dönemde devlet geleneğinin zayıf, doğal toplum anılarının canlı olduğu Avrupa kıtası Ortadoğu'dan taşınan maddi manevi değerlerin sentezi temelinde yükselişe geçmektedir. MS. 1500'lere gelindiğinde Ortadoğu, merkezi uygarlığın öncülüğünü Avrupa'ya kaptırmış durumdadır. Kara ve deniz yoluyla muazzam bir ticaret ağı oluşmakta, Ortadoğu'nun maddi olduğu kadar manevi birikimi Avrupa'ya taşınmakta, dünyanın dört bir yanına keşifler yapılmakta, Venedik, Cenova, Floransa, Paris, Amsterdam, Viyana gibi büyük kentler boy vermekte, kendi içinde özerk bu kentlerde tüm bir ilkçağ ve ortaçağ zihniyet birikiminin yeni bir senteze kavuşturulması yaşanmaktadır.

Rönesans, Reform ve Aydınlanma hareketleri çerçevesinde Hıristiyan dogmatizmi aşılmakla karşı karşıyadır. Ortaçağın sıfırladığı insan ruhunu yüceltme, aklı öne çıkarma bir an önce terk edilmesi gereken dünyaya, doğaya dönüş biçiminde özetleyebileceğimiz içeriğiyle Rönesans, kilise karşısında toplumun büyük hamlesi olarak gelişmektedir. Bilim ve felsefede yaşanan büyük gelişmeler hızla toplumsallaşmakta bunun üzerinden Hıristiyan dogmatizmi ve ona dayanan feodal devlet ciddi biçimde sarsılmaktadır.

15.yy.dan itibaren zihniyette yaşanan bu değişimler temelinde sınıf temelli hareketlerde büyük bir yükseliş ortaya çıkmıştır. Reform hareketiyle kilisenin tekeli kırılırken neredeyse eş zamanlı gelişen köylü isyanlarıyla sistemin krizi derinleşmekte, kilisede temsilini bulan feodal ideolojik, siyasi ve ekonomik tekel çözülmektedir. Devlet içine alınan etnisiteler ulusal taleplerle hareketlenirken, tüccar, zanaatkâr kesimin ileri gelenleri *(orta sınıf)* iktidardan pay kapabilmek için devletin yapısında değişikliği dayatmaktadır. Geniş halk kitleleri ise mezhepsel, ulusal, sınıfsal çeşitli görüntüler altında özgürlük, eşitlik ve adalet için isyan halindedir.

Ancak iki yüz yıl kadar sürecek bu kaoslu süreçte feodal devletin yerine neyin geçirileceği henüz belirginlik kazanmamıştır. Venedik, Cenova, Amsterdam, Londra gibi özerk kentler, feodal devlet tekelini imparatorluk düzeyine ulaştırmaya çalışan kilise başta olmak üzere feodal uygarlık güçlerine karşı direnmektedir. Artık kilise yerine kiliseler *(Katolik, Protestan, Anglikan)* imparatorluk yerine de ulusal krallıklar *(İngiltere, Fransa, İspanya, Hollanda)* ortaya çıkmıştır.

17.yy. Rönesans ve Aydınlanma fikirlerinin toplumsallaştığı yüzyıl olarak yaşanırken 18.yy. artık bu fikirlerin feodal devletin aşılması talebiyle kitlelerin harekete geçtiği, Avrupa'nın isyanlar ve ayaklanmalarla çalkalandığı yüzyılı oluşturmaktadır. 1640'taki İngiliz devrimini, 1776'da Amerikan, 1789'da Fransız, 1795'te Hollanda devrimleri izler. Kiliseye başkaldırı temelinde monarşilerin aşılması adım adım gündeme girer. Feodal devlet formu toplumu boğucu özellikleriyle sonuna ulaşmıştır.

Burjuvazi devrim yapabilir mi?

Bundan sonrasına ilişkin gelişmelere dair yorumlar ve değerlendirmeler muhteliftir. En çok bilineni ve Marksizm'in de kabul ettiği *"Burjuva devrimler çağı"* değerlendirmesidir. Bu sürece ilişkin gerçekler toplumun en şaibeyle yaklaştığı kesim olan burjuvazinin *(tüccar-tefeci-simsar)* bir sınıf bile sayılamayacağı yine bu sürece ilişkin hiçbir programının olmadığını göstermektedir. Sermaye ve iktidarda gözleri vardır. Toplumsal artı ürünün gaspından pay kapma peşindedirler. Bunun için devlet aygıtının öneminin, onu ele geçirmenin ya da ortağı olmanın getireceği avantajların farkındadırlar. Ancak feodal devletin sonunu getiren sürecin burjuvazi tarafından hazırlandığı, örgütlendirildiği ve sonuçlandırdığının gerçekle hiçbir ilişkisi yoktur.

Feodal devletin sonunu getiren sürecin burjuvazi tarafından hazırlandığı, örgütlendirildiği ve sonuçlandırdığının gerçekle hiçbir ilişkisi yoktur.

Ulusal devlet fikri, önce kendi mezheplerini ayrıştıran, giderek bunu mutlak devlete, tek tanrı devleti olarak dayatılan monarşik imparatorluk fikrine karşı savunan farklı etnisitelere-kavimlere ve kent devletlerine aittir. Kent orta sınıfını oluşturan başını tacir ve tefecilerin çektiği kesimlerin kendi pazarlarını oluşturma adına ulusal devleti milliyetçilik temelinde ulus devlete çevirmeleri insanlık adına bir

kazanım sayılamaz. Ayrıcalıklı bir konuma yükselmek için ulusal sınırlar talebine katılmışlardır. Toplumun maddi ve manevi gelişim düzeyi verili uygarlık formunu aşmayı dayatmaktadır. 19.yy.a kadar süren çelişkili, çatışmalı kaotik sürecin burjuvazinin lehine sonuçlanması iddia edildiği gibi ne bir zorunluluktur, ne de ilerici bir yanı vardır.

Ticarette yakaladığı gelişkinlikle zenginleşen Venedik, Cenova, Amsterdam, Londra gibi kent devletleri, prenslikler ve krallıklar Katolik kilisesi ve Avrupa monarşisi tarafından kurulmak istenen büyük Hıristiyan imparatorluğu için bir zenginlik kaynağı olarak görülmekte ve yutulmaları için büyük baskı yürütülmektedir. Buna karşı kavimlerin, mezheplerin, orta sınıfın, tarım ve köy toplumunun direnişi söz konusudur. Mevcut örgütlenme tarzıyla bu direnişi sürdüremeyeceğinin farkında olan kent devletleri, prenslikler ve monarşik krallıklar yeni bir tarzda örgütlenme arayışındadır. Ulusalcılık öne çıkmakta, Katoliklikle ayrışan mezhepsel yaklaşımın da katkılarıyla ulus-devlet için zemin oluşmaktadır.

Ticaret temel zenginlik kaynağıdır ve tacirler önemli bir etkinliğe sahiptir. Birikim yöntemleri, temsil ettikleri kültür tarihin her döneminde şüphe ve kuşkuyla karşılanan bu kesimlerin desteğinin sağlanması, Katolik kilisesi karşısında direnişe çekilmesi toplumun diğer kesimleri -*özellikle kent orta sınıfları*- tarafından önemli görülmektedir. Ancak temkinli olma gereği de sürekli vurgulanmaktadır. Teknik ve endüstrideki gelişmeler ticarette muazzam karlar sağlamaktadır. Kapitalistik yöntemlerle zenginleşme 12.yy. dan itibaren başta İtalyan kent devletleri olmak üzere Avrupa'nın birçok kent devletinde yaşanmaktadır. Venedik bu yolla 14. 15.yy.larda Avrupa çapında etkinliğe ve güce ulaşmış durumdadır. Ancak hala ekonominin hedefi esas olarak toplumsal ihtiyaçların karşılanmasıdır.

'Bire al yüze sat' çağı

Toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamaya dönük ekonominin yerine büyük gelir getiren kara dönük üretim yaklaşımı özellikle bu kesimler tarafından kiliseyle yaşanan çelişki de bahane edilerek ekonomi adına dayatılmaktadır. Böylece ulus-devlet fikri yanında, tacir, tüccar, tefeci, simsarlardan oluşan kapitalistlerin *"bire al yüze sat"* diye bilinen kâra ve sermayeye dönük kapitalist faaliyeti ekonominin yerine geçmektedir.

Adalet, özgürlük, eşitlik, bağımsızlık idealiyle ayaklanan kitlelerin dinamizmi bu temelde tefeci, bezirgan kapitalistler tarafından kendi çıkarları için harcanmaya açıktır. Genelde yaklaşımları bu kaotik dönemden zarara uğramadan, mümkünse aristokrasi içinde yer edinerek çıkmaktır. Toplumun geniş kesimlerinin talepleriyle ve çıkarlarıyla zerre kadar ilgileri yoktur. İktidar ortağı olma istemleri başattır. Bunun için zaman zaman kır ve kent kökenli isyanların yanında, zaman zaman feodal aristokrasiyle omuz omuza en gerici pozisyondadırlar. Tutarlı, ideolojik ve siyasi temeli olan bir yaklaşımları söz konusu değildir. Tarihsel bir dayanakları yoktur. Ne Rönesans filozofları ve sanatçıları, ne aydınlanmanın ileri gelenleri ne ütopistler arasında bu kesimlerin öncüsü ve hâkimi olacakları bir toplum ya da devlet düşüncesi yoktur. Kar ve sermaye için yapamayacakları hiçbir şey olmayan bu tüccar-tefeci kesimlere karşı en iyim-

Ulus-devlet fikri yanında, tacir, tüccar, tefeci, simsarlardan oluşan kapitalistlerin "bire al yüze sat" diye bilinen kâra ve sermayeye dönük kapitalist faaliyeti ekonominin yerine geçmektedir.

ser duygu kalleş, güvenilmez, vicdansız ve ahlaksız olduklarıdır.

Endüstrinin amacı toplumsaldır

Kapitalist uygarlık sürecini karakterize eden en temel olgu endüstriyalizmdir. Bilindiği gibi endüstri insan toplumsallığının her aşamasında vardır. İnsanın yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamada doğayı değiştirip, dönüştürmesine yarayan araçların yapımı olarak endüstri toplumun ürünüdür. Bin yıllar boyu egemenlerin endüstrinin gelişimindeki rolleri sınırlıdır. Daha çok savaş ve zor araçlarının geliştirilmesi için endüstriyle ilişkili olmuşlardır. Zaman zaman toplumsal üretimin artırılması için endüstriyel çabalara destek verenler olmuşsa da endüstri asıl olarak toplumun işi olmuştur.

Üretim araçları olarak da adlandırılan araçlar endüstrinin konusudur ve insanın doğayla ilişkilerini verimli kılmayı amaçlar. Doğayı toplum yararına dönüştürmek, işlemek. Bilimin ve tekniğin gelişimi öz itibariyle bu minval üzerindedir. Endüstrinin amacı toplumsaldır. Bin yılların birikimine dayanan endüstriyel gelişmenin kapitalistlerce kar ve sermaye amacıyla ele geçirilişi, üzerinde tekel oluşturması, endüstriyi dışta rakiplerine, içte topluma egemen olmanın aracı haline getirmesi, ölümcül bir iktidar silahı haline dönüştürmesi endüstriyalizmin özünü oluşturur. 17.yy.dan itibaren bilimlerde ve teknikteki gelişmelerin endüstriyel alanda gelişmelere yol açması ve kârlı bir alan haline getirmesi, kısa sürede kapitalistlerin dikkatini çekmiş ve bu alana yoğunlaşmalarına yol açmıştır. Ulus devletlerle siyasi iktidarda güç ve etkinlik kuran kapitalistler bu alanı da kendi kar, sermaye ve iktidar amaçları için ele geçirmekte gecikmemişler, iktidar ve sermayelerini büyütmek için bir silah gibi kullanmışlardır.

18. ve 19.yy.larda kapitalistlerin denetiminde gerçekleşen sanayi devrimi ise kıta Avrupa'sının kapitalist hegemonyayı pekiştirmesinde, Avrupa'nın Ortadoğu devletçi uygarlık güçleri karşısında üstünlük kazanmasında belirleyici olmuştur. Sanayi devrimi ile ifade edilen endüstriyalist gelişme dalgalar halinde günümüze kadar sürmektedir. Sermaye ve iktidar tekellerinin kontrolünde, onların amaçları doğrultusunda gelişme gösteren endüstri: tarım ve köy toplumunu tüketmiş, doğayı iflasın eşiğine getirmiş, toplumda işsizlik ve açlık sorununu devasa boyutlara vardırmış, kentlerin adeta tüm bir ülkenin kaybolduğu kör kuyular haline gelmesine yol açmıştır. İnsanın doğayla en verimli ilişkiyi kurma amaçlı yaratımı olarak endüstri, kapitalist uygarlık sürecinde insanlığı doğasıyla birlikte yok oluşa götürebilecek bir hal almıştır.

Sanayi devrimi ile ifade edilen endüstriyalist gelişme dalgalar halinde günümüze kadar sürmektedir. Sermaye ve iktidar tekellerinin kontrolünde, onların amaçları doğrultusunda gelişme gösteren endüstri: tarım ve köy toplumunu tüketmiş, doğayı iflasın eşiğine getirmiş, toplumda işsizlik ve açlık sorununu devasa boyutlara vardırmış, kentlerin adeta tüm bir ülkenin kaybolduğu kör kuyular haline gelmesine yol açmıştır.

Krizde son evre

Kapitalizm, ulus devlet ve endüstriyalizm üzerinde yükselen merkezi uygarlığın son evresi olarak başlı başına bir araştırma konusudur. Ancak temel çizgiler halinde tanımlarsak, kendini diğer

uygarlık aşamalarından çok farklıymış, çok ayrıymış gibi sunan kapitalist uygarlık tarihsel süreç içinde ortaya çıkan en büyük tekelleşmedir. Doğal topluma karşıtlık temelinde ortaya çıkan iktidar ve sermaye tekelinin en gelişkin, en örgütlü, en kurumsal ve kendini topluma en fazla yedirmiş halidir. Ekonomik, politik, askeri ve ideolojik alanlarda kendini hâkim kılan, aslında bunların hiç biriyle doğrudan ilgisi olmayan tekelcilik, kar ve sermaye düzeni olarak kapitalizm ne ekonomidir, ne yeni bir toplumsallığı ifade eder. Esası tüm toplumsal alanları, insanlığın ortaya çıkardığı tüm gelişmeleri kendi kontrolüne alan, kendine mal eden, kendi yaratımıymış gibi gösteren gerçekte ise bunlara karşıtlık temelinde vücut bulan bir tekelleşme formu olmasıdır.

İngiltere öncülüğünde bir dünya sistemine dönüşen kapitalizm diğer uygarlık süreçlerinden farklı olarak iki yüz yıl gibi kısa bir sürede yol açtığı toplumsal sorunlarla, yıkım ve kırımlarla insanlığı uçurumun eşiğine getirmiş, krizli ve kaoslu yapısıyla insan toplumsallığının ve doğasının felaketine dönüşmüştür. Uygarlığın başlangıcıyla ortaya çıkan toplum, kadın ve doğa üzerindeki iktidar, egemenlik, sömürü, savaş ve yıkım gerçeği kapitalist uygarlık sürecinde önceki uygarlık süreçlerini kat be kat aşan bir yaygınlığa ve derinliğe ulaşmıştır.

Uygarlıkta farklı ve değişik bir aşama olması özüyle değil, biçimiyle ilgilidir. Uygarlığın başından beri var olan iktidar ve sermaye amaçlı tüm yapı ve kurumlar devralınmakla kalmamış daha da geliştirilmiştir. Bu anlamıyla kapitalizmin sorunları çözüm iddiasıyla ortaya çıktığı, ilerici olduğu tam bir safsatadır. Kapitalist uygarlıkla toplumsal sorunlar aşılmak şurada kalsın içinden çıkılmaz bir hale gelmiştir. Ekonomik tekelcilik olarak kapitalizm, zamanla iktidar tekelini de ele geçirmiş, liberalizmle bilim, felsefe, din gibi tüm disiplinleri denetimine ve hizmetine alarak maddi-manevi tüm alanlarda bunu kurumsallaştırıp hâkimiyet kurmadığı tek bir alan bile bırakmamıştır. Sermaye ve iktidar tekeli yanında; milliyetçilik, bilimcilik, cinsiyetçilik ve dincilik temelinde ideolojik ve zihni alanda da sıkı bir tekel geliştirmiştir.

Kendini ekonomiymiş gibi sunan, Marksizm'in katkılarıyla bu konuda önemli bir yanılsamayı hâkim kılan kapitalizmin bir ekonomi biçimi olmadığı, tersine ekonomi üzerinde hâkimiyet biçimi olduğu, toplumsal ihtiyaçların temini olarak ekonomiyi yıkıma uğrattığı, işsizlik, açlık, yoksulluk oranlarını tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar geliştirdiği, kaynakları kar ve sermaye adına tükettiği, doğayı ve insan emeğini bu temelde heba ettiği her geçen gün daha fazla ortaya çıkmaktadır.

Endüstriyel alan kesinlikle tam denetime alınmıştır. Endüstriyel araçların kar ve sermayenin hizmetine koşturulması ekolojik sorunları felaket boyutlarına taşımıştır. Tüm canlı yaşamı tehdit altındadır. Endüstriyel gelişme insanlığa refah, bolluk ve daha iyi yaşam koşulları oluşturabilecekken; toplumsal ihtiyaçları ve doğal dengeyi gözetmeyen kar ve sermaye peşinde koşan yapısıyla geleceğimiz önünde en büyük tehditlerden birisi olarak durmaktadır.

***

Yararlanılan kaynaklar

(1)Abdullah ÖCALAN-UYGARLIK

-Abdullah ÖCALAN-KAPİTALİST UYGARLIK

-P.NİKİTİN-EKONOMİ POLİTİK

KAPİTALİZM EN BÜYÜK EKONOMİ DÜŞMANIDIR

Kapitalist sistemi ekonomi alanında incelemek, kapitalizmin toplumu aldatma yönteminin en temel dayanaklarından birini elinden alarak deşifre etmek anlamına gelecektir. Kapitalizm nedir? diye sorulduğunda ilk yapılması gereken kapitalizmin parayla, sermayeyle, finans kapitalle ilişkisini açıklamak olmalıdır. Bu gün bu kavramlar ekonomiyle özdeşleşmiş, ekonomi eşittir para olmuş, şirketler, bankalar, tekeller ekonominin yürütücü kurumları olarak zihinlerde yerleşmişlerdir.

Oysa ekonomi ilk toplumsallaşmayla birlikte insan yaşamının vazgeçilmez bir kurumlaşması olarak doğmuştur. Tarihin bu ilk aşamasında para, ticaret, kâr gibi kavramlar veya bunları karşılayan yaklaşımlar yoktur. Ekonomi, yaşamın sürdürülebilmesi için topluluğun toplayabildiklerini ve üretebildiklerini eşit ve düzenli bir şekilde paylaşabilmesi olarak doğmuştur. Toplumun kendi maddi yaşamını ve ihtiyaçlarını karşılama ve örgütleme alanı olarak ekonomi toplumsal dokunun temel bir parçasıdır. Toplumun devamlılığı için vazgeçilmez olduğu kadar, toplumu bir araya getiren, toplumsallaşmayı geliştiren bir gerekçe de ekonomik paylaşım ve insanların bu alanda birbirinin üretimine ihtiyaç duymasıdır.

Komünal paylaşım eksenli ilk ekonomi, toplumu kendi etrafında örgütleyen ana kadın ekseninde ve inisiyatifinde gelişmektedir. Toplanan ve üretilen maddi imkanları, topluluğun ihtiyaçlarına ve koşullara göre planlayıp örgütleyen ana kadın olmaktadır. Oluşum karakterinden de anlaşılmaktadır ki ekonomi toplumsal, komünal ve kadın öncülüklü bir yaşam alanıdır. Kapitalizmle ise toplum ekonomiden koparılmış, ekonomi sonuna kadar sisteme bağımlı hale getirilmiş, toplumda kendi ihtiyaçlarını belirleme, üretme, emek, yaratıcılık kaybolmuştur. Kişinin neye ihtiyacı olduğu, ne yiyip giyeceği sistem tarafından tasarlanır olmuştur. Emek ve komünalite yerine en ucuz ve emeksiz nasıl zengin olurum hesaplarıyla toplum birbirini ezme ve sömürme yarışına girmiş, diğer taraftan asıl emek sahipleri ise açlık sınırında bir yaşama mahkûm olmuşlardır. Her şey parayla satılır olmuş, satılık olmayan bir hava kalmış o da kirletildiği için solunamaz durumdadır.

Uygarlık sisteminin zirvesi olan kapitalizm, insanlığı kandırma ve sömürgeleştirmenin de zirvesi anlamına gelmektedir. En büyük aldatma, kandırma ve zihniyet bulanıklığını ise kendisini ideal bir ekonomik sistem olarak yansıtmasında göstermektedir. Sistem olarak kapitalizmi tanımlarken, ilk olarak sistemin isminden

başlarsak, daha ismiyle insan zihniyetinde bir yanılsamadır kapitalizm. Kapital; sermaye, anapara demektir. Sermaye ise üretim sürecinde kullanılan araçların tümüne verilen addır. Kapitalizm, bu üretim araçları üzerinde mülkiyet ve işletme biçimidir. Sermayenin, özel mülkiyeti altında bulundurduğu fertler ya da fertlerin birleşerek meydana getirdikleri şirketler kapitalist sistemin ekonomi çarkını çeviren kurumlardır. Yani ekonomiyi tekelleştiren kurumlardır. Tekelleşme ise toplumdan kopuş, bir kesimin çıkarlarının hizmeti temelinde toplum karşıtlığı demektir. Toplum karşıtı olan bir ekonomik sistem artık ekonomi olarak tanımlanamaz, ancak modernite boyutlarında yeterince incelememiş ve toplumun hücrelerine kadar hegemonyasını yaymasını çözmekte yetersiz kalmıştır.

Kapitalist sistemi çözümlerken ilk başlayacağımız nokta, kapitalizmi bir ekonomik sistem olarak değil; ekonominin can düşmanı bir sistem olarak değerlendirmektir. Sadece insan emeğini sömürme değil, yerin altını üstünü sömüren, uzaya kadar kendi kirini akıtan, dünyayı çevre kirliliği nedeniyle ekolojik dengesizliğe sürükleyip, nükleer silahlanmayla yok olma noktasına getiren bir sömürü sistemidir. Kapitalizmin ekonomi diye tanımladığı sonuna kadar sömürüdür, kâr için

Kapitalizmin birinci aldatmacası önceki uygarlık sistemlerinden ayrı ve farklı olduğunu iddia etmesidir. Kapitalizm, sanki kendi başına, tüm geçmiş tarih süreçlerinden ayrı ve bağımsız, özellikleri sadece kendi çağına has ve özgül bir karakterdeymiş gibi kendini yansıtır

ekonominin ölümü olur.

Kapitalizm anamalcılık, sermayecilik serbest piyasa ekonomisi, serbest girişim ekonomisi olarak tanımlanmaktadır. Yine liberal sistem, serbest ticaret ve karma ekonomi gibi tanımlamalarda kapitalist sistemi ifade etmek için kullanılır. Buradan da anlaşılacağı gibi kapitalizm deyince ilk akla gelen bir ekonomik sistem olmasıdır. Bu tanımlama yanıltması kapitalizme en karşıt güçleri bile kapitalizmi ekonomik bir sistem olarak algılamaya götürmüştür. Kapitalizmi salt bir ekonomik sistem olarak ele almak, ekonomik sömürü ve eşitsizlik kalkarsa kapitalizm aşılır gibi bir yanılgıyı getirmiştir. Bu mücadele yöntemlerini yanlış belirleme anlamında stratejik hatalara yol açmıştır. Böylece kapitalist sistemin karşıtı ve alternatifi olarak gelişen sosyalist teori, kapitalist sistemi salt bir ekonomik sistem olarak ele aldığı için ideolojik, siyasi ve her şeyin mubah olmasıdır, paranın her kapıyı açan kilit olması ve parayı elinde bulunduranın dünyaya hükmetme iradesini elinde bulundurmasıdır. Para kazanmak ise finans çağının sanal ekonomi örgütlenmesi ile bir anda insanları zengin eden ya da iflas ettiren modern ve evrensel kumar sektörüne dönüşmüştür.

Kapitalizm ekonomik sömürünün zirvesidir

Kapitalizmin birinci aldatmacası önceki uygarlık sistemlerinden ayrı ve farklı olduğunu iddia etmesidir. Kapitalizm, sanki kendi başına, tüm geçmiş tarih süreçlerinden ayrı ve bağımsız, özellikleri sadece kendi çağına has ve özgül bir karakterdeymiş gibi kendini yansıtır. Oysa uygarlığın temel bir özelliği, tarih sahnesine çıkışından itibaren kesintisiz ve aralıksız olarak hegemonyasının katlanarak sürmesidir. Kendi içinde çağlara ayrışsa da özünde değişiklik yoktur. Temel karakteri

olan baskı, sömürü ve hegemonya çağlar ilerledikçe katlanarak artmıştır. Merkezi hegemonik iktidar uygarlığın doğuşuyla, yani sınıflı, devletli ve kente dayalı sürecin başlamasıyla birlikte sürekli toplum emeği üzerinde tekel olarak kurumlaşmasını sürdürmüştür. Merkezi iktidar ise mutlaka ekonomik merkezle tamamlanmak durumunda olmuştur. Ekonomik hegemonyasız merkezi iktidar ayakta kalamaz. Merkezi iktidar, ekonomik hegemonyaya dayanarak merkezden çevreye doğru yayılır. Derinleşen ekonomik hegemonya, merkezileşen ve derinleşen iktidardır. Yani halklar üzerinde daha çok baskı, sömürü ve talan demektir. Bu da ekonomik hegemonyaya dayalı iktidarın ve uygarlığın sürekli bunalım ve kriz üretmesini getirir. Uygarlığın bu genel karakteri kapitalizm için de geçerlidir. Ayrıca kapitalizm, en son ve en derinleşmiş uygarlık ve iktidar sistemi olması itibariyle, ekonomik sömürünün de en zirvede olduğu, bu anlamda bunalımın da en zirvede olduğu çağı ifade etmektedir.

Kapitalizm uygarlık sisteminin bir devamı olarak sistemleştiği gibi, uygarlığın başlangıcından beri bir uygarlık karakteri olarak var olagelmiştir. Kadın eksenli komünal eşitlikçi yaşamın, şaman, askeri şef ve şeyh tarafından gelişen ittifak tarafından sömürü ve talana dayalı saldırıya maruz kalmasıyla, kapitalizm insan emeği üzerinde bir asalak olarak doğuş koşulunu bulmuştur. Uygarlık sisteminin hem zihniyet ve hem de alt yapısının kurucusu olan rahip, toplum yaşamını uygarlık tarafından sömürüye uygun hale getirme görevini üstlenmiştir. İlk devlet adamı olarak halkın özgür iradesi olan politikaya devlet adına el koyup devlet yönetimi haline getirmiştir. Doğal toplumun insanların eşit birlikteliği temelinde toplum çıkarlarını koruyan, doğaya saygılı ahlakına karşı çıkarcılığı ve hiyerarşiyi inşa etmiştir. Ayrıca rahip toplum yaşamının sürdürülmesinin şartı olan komünal ekonominin üretimi olarak açığa çıkan artı ürünü, zigguratın tekeline alarak sermayeleştiren, insanları köleleştirerek, emeğini son damlasına kadar sömüren ilk ekonomik sömürgecidir. Bugün kapitalist sisteme baktığımızda hala politik demagojilerle toplumları kandırmakta, istediği algıyı yaratmaktadır. Toplumsal ahlakı ise kendi sömürü sistemi önünde bir engel olarak görmekte ve topluma ahlaktan kurtulmasını öğütlemektedir. Tekelci sömürü tüm toplumu ve doğayı amansız bir sömürüyle öğütmekte, modern köleler durumundaki işçi sınıfı şahsında toplumu hala açlık sınırında tutmaktadır.

Artı ürün, komünal toplumun ekonomik başarısının sonucudur. Artı ürün üzerinde gasp ve talanın gelişmesiyle kapitalizmin tohumları toplum yaşamının zengin ve üretken bahçesine bir asalak gibi düşmüştür. Zararlı otlar gibi bitkileri sarıp kurutmuş, çekirge sürüleri gibi taze fideleri kökünden kesip koparmış, her dala, yaprağa, meyveye hastalık bulaştırmıştır. Kapitalizmin ana fikri en kısa sürede, emeksiz, azami kardır. Üretim değil tüketim onun için belirleyicidir. Bugünkü kapitalist sistem, hala rahibin kurduğu ziggurat devletinin toplumu sömürme dayanaklarıyla aynı yöntem ve içeriktedir. Uygarlık çağları boyunca tekelci uygarlık daha da derinleşip, sistemleşip, toplumun her alanında sömürüsünü güçlendirecek, toplumun hücrelerine kadar inecek derecede kendini örgütlerken ilk doğuş karakterini korumaya özen göstermiştir. Kuran ayeti gibi adeta ilk kuruluş ilkelerinden koparsa tekel ve sömürü özünden taviz vereceği ve bunun da kendi sonu olacağı bilinciyle kendi kuruluş geleneklerine bağlı kalmıştır.

Kapitalist istismarcı, devletin kurucusu üçlü koalisyonun -kral, asker ve rahip- yanında yakınında dördüncü bir güç olarak hep var olmuştur. Bazen bu üçlü koalisyonla uzlaşarak, bazen devlete kendi rengini vererek, bazen de çıkarları çakıştığı için çatışarak. Çoğunlukla üçlü koalisyon bile kendisine şüpheyle yaklaşmış ve öne çıkmasına izin vermemiştir. Devlet iktidarın kurumlaşması olmasına rağmen, kapitalizmin kendi çıkarları için hiçbir sınır ölçü tanımayan karakterinin farkında ol-

muş ve kapitalizme karşı temkinli yaklaşmıştır. Dinler ise kapitalizmi kendi ahlaki ölçüleriyle sınırlayarak palazlanmasına engel olmuşlardır. Bu nedenle kapitalist istismarcı toplumun yarıklarında kuytu köşelerde hep gizlenerek pusuda yatmış, fırsat buldukça gizlendiği yerden çıkıp toplum değerlerine el koymaya, tekel kurmaya çalışmıştır.

Kapitalizmin, başlangıç olarak Avrupa'nın büyük imparatorluklarında değil de, İtalya kentlerinde ortaya çıkması ve gelişimini İngiltere ve Hollanda gibi merkezi olmayan yerlerde gerçekleştirmesi bu anlamda manidardır.

Kapitalizmin ilk gelişim aşamasının ticaret üzerine gelişmesi de tesadüf değildir. Tüccar, kârın en çok nereden geleceğini en iyi görendir. Bu nedenle tüccarlar uygarlık tarihi boyunca, kapitalizm tohumunu yeşertme eğiliminde olmuşlardır. Tüccar, üretici ve ihtiyaç sahibi arasında aracılık yaparak, başkalarının üretiminden faydalanıp, ihtiyacı olanın da bu durumunu istismar ederek geliştirdiği aracılık tekeli ile kapitalizmin sömürü karakterini ve anlayışını oluşturmaktadır. Arz ve taleple istediği gibi oynamış ve fiyatları istediği gibi ayarlayarak üreticinin de tüketicinin de aleyhine kendi çıkarını örgütleyebilmiştir. Bu devletleri bile aşan bir sömürü yöntemidir.

Kapitalist çağı, Önder Abdullah Öcalan *'Maskesiz Tanrılar ve Çıplak Krallar Çağı'* olarak tanımladı. Bu tanımlama kapitalizmin kendinden önceki uygarlıklardan farkını ifade etmektedir. Uygarlık ilk çıkış koşullarında toplum değerlerini gasp etmek için zor aygıtının yanında ideolojik aygıtlarla toplumu sömürü sistemine tabi tutmuştur. Mitolojiler ve inançlarla zihniyet çarpıtması geliştirerek insanları sistem adına teslim almayı başarmıştır. Kapitalist sistemde ise tanrının maskesiz, kralın çıplak olması sistemde değil yöntemde değişikliği anlatmaktadır. Hala kral ve tanrı hükümranlığıyla toplum sömürülmektedir, farkı tanrı ve kral gizli değil, toplumun içinden biriymiş gibi kendini göstermektedir. Kapitalizm çağında artık gizli bir şey kalmamış, her şey deşifre olmuş, herkes olup bitenin farkındadır. Uygarlığın bir sömürü sistemi olduğu toplumların açık gördüğü bir gerçek olmuştur. Artık herkes kralın çıplak olduğunun farkındadır. Ama bunu söylemeye cesaret edenler hala çok azdır ya da bu durum topluma kanıksatılmıştır. Kapitalizm, yalancı ve sanal bir uygarlık olduğunu kendisi de açık bir şekilde gözler önüne sermekte, herkes de bunu çok iyi görmektedir. Kapitalizm kendinden önceki uygarlıklar gibi kendisini örtülerle gizlememekte, fakat kendisini olduğundan farklı lanse ederek zihinleri yanıltmaktadır.

Tüm uygarlık çağları boyunca olduğu gibi kapitalist sömürüye de karşı çıkanlar olmuştur elbette. Fakat karşı çıkışın başarısı sistemin tüm yanıltmacı yönlerini çözümlemekte gizlidir. Sistemin yanıltıcı karakteri çözümlendikçe, alternatifin tutarlı karakteri oluşacaktır ve gelişecek alternatif sistem toplumsal özle uyumu ile ancak kapitalizmi aşma gücünü açığa çıkarabilecektir.

Merkantilizm; kapitalizmin vahşi yüzüdür

Kapitalizmin tarihsel gelişim aşamalarında sömürü ile çıkış yaptığını ve çıkarları için her türlü katliamı uygulamayı mubah gördüğünü bilmekteyiz. Bugün hala savaşlarla kendi ekonomik sömürü ağını ayakta tutmaktadır. Kölecilik köle emeğinin sömürülmesi, feodalizm toprağa dayalı sömürüdür, kapitalizm ise başkalarının değerlerine el koymadır. Sömürgeciliğin en vahşi ve kanlı yüzüdür.

Kapitalizmin ilk gelişim aşaması *"Merkantilizm"* ya da *"Ticaret kapitalizmi"* olarak adlandırılır. Ayrıca *'Kapitalizmin vahşi aşaması'* olarak da tanımlanmaktadır. Bu sürecin gelişmesinde ticaretin ve ticaret sermeyesinin güç kazanması temel etkendir. Bu süreç 1450-1750 arası süreç olarak ele alınmakta ve yaklaşık olarak 300 yıl sürdüğü öngörülmektedir. Uygarlık merkezinin Avrupa'ya taşındığı merkantilist süreç, aynı zamanda sömürgeleştirme sisteminin deniz aşırı hale gelmesini ve diğer kıtalara yayılmasını da

ifade etmektedir. Artık uygarlığın merkezi Avrupa'dır ve dünyanın her tarafındaki zenginlikler, özellikle altın ve gümüş Avrupa'ya akmaktadır. Bu akışın öncüleri, devlet desteğiyle, keşif adı altında dünyaya açılan ve ulaştıkları yerlerde büyük katliamlar, sömürgeleştirme ve kolonileştirme yöntemleriyle buralardaki maddi birikimleri özellikle maden ve altınları gasp eden tüccarlardır.

Burada ticaretin devlet koruması ve teşviki altında yürütülmesi çok önemli bir ektendir. Avrupa'da 16.yüzyılda yaşanan siyasal ve toplumsal kaotik ortamda, devletlerin kendilerini ticaret yoluyla tekrar toparlayarak güç ve egemenliklerini güçlendirerek, sömürgecilikten sağladıkları kâr ile diğer devletlerden daha üstün konuma geçişlerini ifade etmektedir. Avrupa devletleri birbirleriyle uzun savaş süreçleri yürütmüşlerdir. 100 yıl, 30 yıl, 7 yıl savaşları gibi adlarından da anlaşıldığı şekilde çok uzun süren savaşlar yaşamışlardır. Bu savaşların temelinde bir yandan kilisenin kutsallık adıyla Avrupa'da hakimiyet kurma istemi, Hıristiyanlık içinde mezhepleşmenin yarattığı çelişkiler, diğer yandan soylular olarak bilinen birikim yapmış hanedanların kilise denetiminden kurtulma çabası ve kendi hakimiyetlerini hakim kılma istemi, ayrıca yeni çağın temsilcileri olarak gelişen monarkların hakimiyet savaşları vardır. Yine çeşitli halk isyanları köylü isyanları, derebeylerin isyanları toplumsal çelişkilerin sonuçları olarak yaşanmaktadır. Savaşan kesimlerin çelişkilerinden de anlaşıldığı kadar dini, siyasi ve ekonomik nedenleri olmakla birlikte yaşanan temelde bir egemenlik savaşıdır. Burada istenen sonuç alınamayınca Avrupa devletleri kendi aralarında denge politikasını geliştirmeyi esas almışlar, egemenlik mücadelesini ise geliştirecekleri sömürgelerden sağlayacakları zenginlikler üzerinden sürdürmüşlerdir.

Merkantilizmin gelişmesinde bu süreçte yapılan uzun yolculuklara dayanıklı sağlam gemilerin yapılması önemli bir etkendir. Bu gemilerle tüccarlar uzun süre hatta aylarca deniz yolculukları yapmaktadırlar. Diğer bir etken ateşli silahların gelişmesidir. Ticaret gemileri deniz korsanlarına karşı kendi güvenliklerini ateşli silahlar ve düzenli ordularla sağladıkları gibi, gittikleri yerlerde de modern silah ve ordular katliam ve sömürgeleştirmede etkili kullanılmıştır. 16.yüzyılda Portekizli tüccarlar Atlas okyanusunda güneye doğru giderek Afrika, Hindistan ve Çin'e kadar ulaşırlar. Buralarda gelişkin bir kültür ve maddi zenginlik vardır. Katliamlarla buralar sömürgeleştirilerek zenginliklere el konulmuş ve Avrupa'ya taşınmıştır. İspanya ise okyanus boyunca paralel ilerleyerek Güney Amerika kıtasına ulaşır. Burada Aztek ve İnka kültürleri yaşamaktadır. Amerika kıtası yer altı zenginlikleri ve değerli madenler bakımından zengindir. Tonlarca altın ve gümüşe el konulmuş ya da buradaki halka çok ucuz mallar çok pahalıya satılarak bu madenler alınmış ve Avrupa'ya taşınmıştır. Buradaki yerli halk üzerinde soykırım uygulanarak buralar sömürgeleştirilmiştir. Yerli halkın topraklarına el konularak koloniler buralara yer-

Artık uygarlığın merkezi Avrupa'dır ve dünyanın her tarafındaki zenginlikler, özellikle altın ve gümüş Avrupa'ya akmaktadır. Bu akışın öncüleri, devlet desteğiyle, keşif adı altında dünyaya açılan ve ulaştıkları yerlerde büyük katliamlar, sömürgeleştirme ve kolonileştirme yöntemleriyle buralardaki maddi birikimleri özellikle maden ve altınları gasp eden tüccarlardır.

leştirilmiştir. İlerleyen süreçte Afrika'dan köleler de götürülmüştür. Köleci çağ çoktan sona ermiş, hatta kapitalizm yeni bir uygarlık olarak doğarken köleciliği klasik anlamıyla canlandırmaktan da uzak durmamıştır. Bugün kapitalizm tarihi anlatılırken buralara ilk giden tüccarların kaşif, maceracı kişilikler olduğu belirtilir. Oysa bunlar ne meraklı kaşifler, ne de maceracı arayışçılardır. Yıllarca uygarlığın çatlaklarında saklanmış, devletten bile yüz bulamamış, dinin ahlakıyla hep sınırlandırılmış ve horlanmış, fırsatçı, hiçbir toplumsal vicdanı ve ahlakı olmayan, kendi çıkarları için yapmayacağı şey, başvurmayacağı yöntem tanımayan kapitalist istismarcılardır. Bu süreçte tarihte ilk defa devletle böylesine güçlü bir ittifak kurarak devleti arkalarına almayı başarmışlardır. Giderek kendileri devlet olacak, devleti önlerinde engel göreceklerdir.

Merkantilist dönemin, ekonomik sömürge sisteminin temel mantığı, altın ve gümüş gibi değerli madenlerin bir ulusun zenginliğinin vazgeçilmez unsurları olmasıdır. Gümüş ve altın gibi yıpranmayan, eskimeyen ve değerini koruyan değerli madenlerden yapılmış olan para -ki bu çağda para birimi altın ve gümüştür- her ulusun zenginliğinin ve refahının başlıca koşuludur. Eğer bir ulusun kendi madenleri yoksa bunu ticaret yoluyla elde etmelidir. Bunun dengesini oluşturmak için gerekli olan ihracatın ithalatı aşması gerekir. Dışa satılan mal ülkeye gelen altın ve gümüş demektir. Bu anlamda sömürgeler elde ederek yeni pazarlara ulaşmak, daha çok paraya sahip olmanın araçlarından biridir. Sömürgelerden elde edilen kıymetli madenler nedeniyle para çoğalır fakat bu sefer paraya karşılık mal azdır ve bu nedenle paranın değeri düşer. Bu durum ekonomik bunalım demektir. Bunalımı aşmak için bu sefer ihracatı azaltıp, ithalatı artırmak gerekmektedir.

Merkantilizme göre bir ülkenin güçlü olması için büyük bir nüfusa sahip olması gerekir. Çünkü büyük nüfus yüksek işgücü arzı, geniş iç pazar ve çok sayıda asker demektir. Ancak ülke kaynaklarının kurutulmaması için insan gereksinimleri en aza indirilmelidir. Bu hususta tasarruf yasaları çıkartılmalıdır. Sermaye birikiminin bu yolla sağlanabileceği öngörülmektedir. Devletler bu programın parçası olarak ihraç endüstrilerinde büyük yatırımların yapılmasını teşvik etmiş, içte üretilen malların ithalini kısmak için gümrük duvarları kurmuşlardır. Ulusal sanayinin hammaddeleri dışarından geliyorsa, gümrük vergilerini kaldırmış ya da en aza indirmişlerdir. Yerli endüstri tarafından kullanılacak yerli hammaddelerin ihracatını yasaklamışlardır. Nitelikli işçilerin göç etmesine engel olunmuş, bu tür işçilerin yurtdışından gelişlerini teşvik etmişlerdir.

Merkantilist yöntemle ekonomik sömürgeler kuramayan, kendi sınırlarında sermaye birikimi sağlayamayan devletler çöküş yaşamaktan ve sömürgeleşmekten kurtulamamaktadır. Feodal devlet geleneğine sahip devletler bu süreçte ya yıkılmakta ya da sömürgeleşmektedirler. Bunun en çarpıcı örneği Osmanlı İmpara-

Merkantilizme göre bir ülkenin güçlü olması için büyük bir nüfusa sahip olması gerekir. Çünkü büyük nüfus yüksek işgücü arzı, geniş iç pazar ve çok sayıda asker demektir. Ancak ülke kaynaklarının kurutulmaması için insan gereksinimleri en aza indirilmelidir. Bu hususta tasarruf yasaları çıkartılmalıdır. Sermaye birikiminin bu yolla sağlanabileceği öngörülmektedir.

torluğudur. Bu sürece kadar Ortadoğu'da hakim pozisyonda olan Osmanlı imparatorluğunun yıkılışında merkantilist sürece giriş yapamamasının etkisi büyüktür. Osmanlı'yı yıkma yönteminde merkantilist devletlerin pazarı belirlemesi önemli rol oynamıştır. Yöntem şu şekilde somutlaşmaktadır; Osmanlı elindeki malı dış pazarda satışa sunmakta, diğer yandan İngiltere Osmanlı'nın malının aynısını kendisine ait bir sömürgeden daha ucuza alarak pazara sürmektedir. Bu şekilde İngiltere Osmanlı tekelini kırarak pazarı kendi lehine çevirmektedir. Bu yöntemin devamında Osmanlı yarı sömürge haline gelmiş, giderek paylaşımının ve yıkılmasının zemini hazırlanmıştır.

Merkantilist düşünceye göre ulusların çıkarları sürekli olarak çatışma durumundadır. Bir ulusun kazanabilmesi için diğerinin mutlak olarak kaybetmesi gerekmektedir. Bu da şunu gösteriyor ki merkantilist düşüncede barışa yer yoktur. Merkantilist süreç aynı zamanda ulus devlet aşamasına geçiş sürecidir. Milliyetçiliğin gelişmesinde merkantilizmin yani ticari kapitalizmin kendini ulusal değerlere dayandırması önemli bir etken olarak yansımaktadır.

Merkantilizme karşı fizyokrasi

Merkantilizme tepki olarak 18.yüzyıl sonunda Fransa ve İngiltere'de "Fizyokrasi" adı altında bir iktisadi öğreti gelişmiştir. Fizyokratlar merkantilistlerin ekonomik sorunlar üzerindeki görüşlerinin politika saptamaktan öteye gitmediğini söylemleştirirler. Bu temelde Fransız ve İngiliz düşünürlerin sistematik görüşleri ile ekonomi biliminin doğmaya başladığı kabul edilir. İlk ekonomi okulu onlarla başlatılmıştır. Fizyokrasi, doğal düzen anlamına gelmektedir ve insan topluluklarının doğal düzenle yönetilmesinin savunulmasıdır. Fizyokratlar ise bunu ekonomi teorisi ile birleştirmişlerdir. Fizyokrasi terimini ilk kez Duppond de Nemours kullanmış ve fizyokrasi okuluna kendi adını vermiştir. Fizyokrasinin temel düşünceleri, okulun kurucusu kabul edilen Dr. François Quesnay (1694-1774) tarafından dillendirilmiş ve yazılmıştır. Fizyokratlar sanayi devriminin öncü ekonomistleri olarak bilinirler.

Fizyokratlara göre doğal düzen insanların var olmaları için tanrının koymuş olduğu düzendir. O halde doğal düzen tanrısal bir düzendir. Tanrısal düzeni anlamak insanın ilk görevidir. Yaşamı bu düzene göre ayarlamak ise ikinci görevdir. Quesnay'a göre maddesel evrenin yasaları insanlara mümkün olduğu kadar yararlı olacak bir biçimde işlemektedir. İnsanlar da manevi olarak bu yasalara uymaya çalışırlarsa o zaman herkesi tatmin edecek uyumlu bir toplum doğacaktır. O halde insanların doğal düzen yasalarına uymaları yeterlidir. Doğal düzenin toplum yaşamına örnek olarak alınması kadar, doğal düzeni insan inşası hiyerarşiyle yorumlamak ta fizyokratların sömürüyü meşrulaştırmada bilimsel yöntemleri olmaktadır. İşte evrim teorisinde dile gelen doğal seleksiyon ve güçlünün ayakta kalıp zayıf türlerin yok olması, büyük balığın küçük balığı yutması gibi açıklamalarla güçlünün zayıfı ezmesi, hiyerarşi ve sömürü doğaya ve bilime dayandırılıp ekonomiye indirgenmiştir.

İşte bu düşünce biçimi liberalizmin *"bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler"* ilkesinin başlangıcıdır. Merkantilizmden ayrıştıkları nokta, merkantilizmin tarım kesimini büyük ölçüde göz ardı etmiş olmasıdır. Bunun nedeni, düşük ücret politikasının devamı olarak, çalışanların zorunlu ihtiyaçlarını karşılayan tarımsal ürün fiyatlarının bilinçli olarak düşük tutulmasıdır. Tüm zenginliklerin kaynağı olarak değerli madenleri gören ve ticarete büyük önem veren merkantilistlerin aksine, fizyokratlar toplumda en önemli gelir ve üretim alanının tarım olduğunu öne sürmüşlerdir. Onlara göre toplumda yalnızca tarımda çalışanlar üretimde kullanılan ve kendi yaşamlarını sürdürebilmek için gerekli olanın üstünde bir artı ürün yaratırlar. Dolayısıyla tarım dışı kesimlerde çalışanlar kısır sınıflardır. Quesnay'a göre toplum üç sınıftan oluşur.

- Toprak sahipleri; bunlar toprağın mülkiyetini elinde tutar.

- Serfler; toprağı işleyip üretim yapanlardır.
- Kısır sınıflar tüccarlar, zanaatkârlar ve mali sermaye sahipleri.

Bu üç sınıftan sadece ikinci gruptakiler üretken sınıftır. Çünkü tarımsal üretimde yarattıkları artı değer hem kendi geçimlerini hem toprak mülkiyetini elinde tutanların hem de diğer kısır sınıfların ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bunu söylemek toprak üreticilerine ayrıcalık sağlamak anlamına gelmemektedir. Üreticiler diğer kesimlerin kâr sağlaması için gerekli ürünü yetiştirecek fakat bu kardan yararlanan yine kısır sınıf diye tabir edilen mülk ve sermaye sahibi sınıflar olacaktır.

Fizyokrasi merkantilizmin devlete tanıdığı karışmacı anlayıştan da uzaklaşmıştır. Fizyokratlar devleti sınırlandırmayı esas almışlardır. Onlara göre devletin ekonomik ve sosyal yaşama müdahalesi gereksizdir. Buna göre doğal düzen insan yapısı yasa ve müdahalelerle bozulmamalıdır. Bu nedenle devletin ekonomik ve sosyal yaşantıya müdahalesi reddedilir. Devletin yapacağı en iyi şey yasa yoluyla uyguladığı müdahale faaliyetlerini en aza indirmektir ve her şeyi kendi haline bırakmaktır. Devletin görevi kutsal sayılan mülkiyeti korumak, genel eğitimi sağlamak, adaleti kurmak, imar işlerini görmek gibi üç maddede toplanmıştır. Devleti sınırlandırmakla tezat olarak, fizyokratlar siyasal yaşantıda hükümdara, krala büyük önem vermişler ve yetki tanımışlardır. Hükümdarların temel görevi toprak sahiplerini korumak ve özel mülkiyetin sürekliliğini sağlamak olmalıdır. Hukukun adalet anlayışının insan hakları değil, özel mülkiyeti korumak olması bu şekilde somutlaşmaktadır.

Liberalizm kendisini doğal sistemle teorize etmiştir

Fizyokratların ekonomi alanındaki teorileri liberal ekonomi ya da klasik iktisadi düşüncenin temeli olmuştur. Liberalizmin ekonomik anlayış olarak hâkim olması 18.yüzyılın ikinci yarısıdır. 1772 yılı kesin başlangıç tarihi olarak ifadelendirilmektedir. Bu süreç, sosyal, siyasal, ekonomik değişimlerin yaşandığı bir süreçtir. Buhar gücünün üretimde kullanılmasını simgeleyen, önce İngiltere'de sanayi devrimi, daha sonra İngiliz kolonisi olan Amerika'nın Bağımsızlık Beyannamesi ve Fransız devrimi bu süreçte gerçekleşmiştir. Bu gelişmeler liberal düşüncenin kendisine zemin bulmasını etkilemiştir. Tarihsel açıdan klasik iktisadi düşüncenin gelişimi ile sanayi devriminin aynı dönemde gelişmesi nedeniyle sanayi devrimi liberalizmi doğurmuştur gibi bir fikre gitmek yanlıştır. Aynı döneme denk gelmeleri bir tesadüftür. Liberalizm sanayi devriminin yaratımlarını kendi ekonomi ve endüstriyalizm anlayışına zemin yapmıştır.

Liberal ekonomistler, fizyokratların *"bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler"* sloganını düşüncelerinin temeline oturtmuşlardır. Buna göre *"bırakınız yapsınlar"* yani insanlar istedikleri şeyi üretsinler, serbest girişimciliğe sınır koymayın, kim neyi üretmek istiyorsa üretsin, üretim özgür olsun denmektedir, *"bırakınız geçsinler"*den kasıt ise şudur; bırakın pazar ve piyasalara mal serbest giriş yapsın anlamındadır. Feodal dönemde Avrupa parçalıdır. Her prens kendi toprağı üzerinde egemendir ve bu da ticaretin gelişmesi önünde engeldir. Birçok küçük devlet kendi sınırında ve şehirlere giriş çıkışlarında vergi almaktadır ve bu vergiler piyasaların oluşmasını engellemektedir. Klasik iktisadi düşünce vergilerin kaldırılmasını, arz ve talebin önünün açılmasını öngörür. Klasik iktisadi düşüncede yani liberal ekonomi anlayışında hem tarım, hem ticarete hem de azami kâr nereden gelirse gelsin bütün üretim biçimlerine ağırlık verilir.

Liberal düşünce ve ekonomi bilimi Adam Smith ile başlamıştır. Genel olarak fizyokratlara ekonomi biliminin doğuşunu izah eden öncüler olarak bakılır, Adam Smith ise ekonomi biliminin kurucusu olarak kabul edilir. Klasik iktisadi düşüncenin kurucusu olan Adam Smith, 1723-1790 yılları arasında yaşamış, İskoçyalı bir ekonomisttir. Liberal ekonomiye dair görüşlerini *"Ulusların Zenginliğinin Niteli-*

ği ve Nedenleri Üzerine Araştırmalar" adlı kitabında somutlaştırmıştır, beş ciltlik bu kitapla kapitalizmin temel ilkelerini belirlemiştir. Öncelikle *'Değer Teorisi'*ni tanımlamıştır; buna göre değeri yaratan merkantilizmde ticaret, fizyokraside ise tarımdır. A.Smith ise servetin gerçek kaynağı olarak emeği göstermiştir. Ona göre, fizyokratların tersine, malı yaratan doğal güçler değil, insanın kendisidir. Çünkü insan çalışması olmadan doğal kaynaklar yararsızdır. Değer teorisinde, "Kullanım değeri" *(yararlıysa değerlidir)* ve "Değişim değeri" olmak üzere iki ayrıma gitmiştir. Değişim değerine, malın gerçek fiyatı nedir, bu gerçek fiyatı neler oluşturmaktadır, malın pazar fiyatı doğal fiyatından nasıl ayrılmaktadır noktalarında üç açıdan ölçü belirlemiştir.

Ayrıca, "Sermaye ve dağılım teorisini" geliştirmiştir. Buna göre ulusların zenginliğinin temel kaynağı sermayedir. Sermaye artı ürün üzerinden doğmaktadır ve artı ürün biriktirme insanların doğasında vardır. Üretici işçilerin sayısını çoğaltma yerine makine sayısını çoğaltmak bir ulusun servetini arttırır. İşçi kendini makine hızına göre ayarlamalıdır. Gelirin kökeni işçininki ücret, kapitalistin kar, toprak sahibininki ise ranttır. Kâr ve ücret ise birbirine ters orantılıdır. Kârın artması için ücretin, ücretin artması için kârın azalması gerekir.

Sanayileşmeyle birlikte işçi sınıfı modern köleler olarak sistemde yerlerini almaktadır. İşçinin emeğinden başka satacak bir şeyi yoktur. Emeğin değeri ise emek değer teorisiyle kurallara bağlanırken asıl hedeflenen emek nasıl daha ucuza satın alınır ve kâr sağlanırdır. Hesaplanan şey *"işçi ne kadar emek verdi ve bunun karşılığı nedir"* konusu değildir, üretilen malın kullanım değeri daha da önemlisi değişim yani kâr getirme değeridir. Kaldı ki neyin değeri başka bir ölçüye vurularak ölçülebilir ki. Böylece modern köle olan işçinin sistemdeki yeri belirlenmiştir, açlık ve yokluk kapitalistin zenginliği için işçiye şart olmuştur. İnsan, üretimin kaynağı olarak görülmektedir, fakat aynı üretici insan, kârın önünde engel görülerek makineleşme yani endüstriyalizm öngörülmektedir. Bu mantıkla geliştirilen sanayileşme toplum ve doğa düşmanı endüstriyalizmin temelini de ifade etmektedir.

Liberal ekonominin teorisyenlerinden Thomas Robert Malthus'un (1776-1834) görüşleri de liberal ekonominin mantığını çözme açısından ilginçtir. İngiliz ekonomi profesörü olan Malthus, liberal okulun karamsar kanadında yer almıştır. Nüfus ve besin maddelerine ilişkin geliştirdiği teori, dünyanın sınırlı topraklarında üretilebilecek besin maddelerinin hızlı nüfus artışını karşılayabilecek düzeyde olmadığı üzerinedir. Bunu dengelemek için bazı tedbirler öngörmektedir. Bunlardan biri evlilikleri sınırlamak hatta durdurmaktır. Evliliklerde ise çocuk sayısı sınırlanmalıdır. Babalık görevini yerine getiremeyen biri bu hakka sahip değildir, zaten dolu olan bir dünyada doğan bir insan eğer ailesi tarafından beslenemiyor ve toplum da onun emeğini kullanamıyorsa besin maddeleri isteme hakkına sahip değildir ve o gerçekten dünyada yeri olmayan bir kişidir. Doğanın büyük sofrasında ona yer ayrılmamıştır. Malthus, 'yoksullar yaşamayı hak etmiyor' demektedir. Kapitalizmin bugün dünya toplumunu ele alış tarzı hala böyledir.

Liberaller devletin ekonomiye karışmaması gerektiğini, pazarın kendi dengesini kuracağını savunmuşlardır. Bu teoriye göre ücret ve fiyat, emek ve değer alıcı ve satıcının karşılıklı anlaşmasıyla belirlenir. Arz ve talebe devlet müdahale etmemelidir. Ücret ve fiyat bu arz ve talep temelinde oluşur. Buna göre serbest piyasa için iki koşul gerekir. Vergi ve güvenlik dışında hükümet ekonomi ve pazardan elini çekmelidir. Onlara göre ekonomik yaşantı kişisel çıkar ilkesine göre kendiliğinden yürümelidir. Oysa pazar fiyatlarını üretenler değil, burjuvazi belirlemektedir. Yani klasik anlamda rekabet ya da kendi çıkarlarına göre hareket edecek zemin bile yoktur. Üreticiden ve verilen emekten bağımsız, belirlenen fiyat tüccarın iki dudağının arasındadır, tamamen tücca-

rın çıkarı ve insafına kalmıştır. Yani üretileni 2'ye alırken, tüketiciye 5'e, 10'a, 100'e satmalarına kimse karışamaz. Tekeller kurulduktan sonra ise artık şirketler egemendir. İstedikleri kadar üretim yaptırıp, istedikleri satış fiyatını belirlemektedirler.

Liberal kapitalizmin ortaya çıkardığı önemli sorunlardan biri aşırı kâr hırsına dayanan üretimin yeterli pazar bulamamasıdır. Yine düşük ücretle çalışan geniş halk kitlelerinin satın alma gücünün sınırlanmasından dolayı ortaya çıkan ekonomik ve toplumsal bunalımlardır. Bu temelde bir tarafta birçok üretim olmasına rağmen fiyatların düşmemesi için bunlar piyasaya sürülmez ve çürümeye terk edilir. Diğer taraftan halk kitleleri çok zor şartlarda en ağır koşullarda çalışmalarına rağmen aldıkları ücretle açlık sınırında yaşarlar. İşletmelerin kâr amacıyla girdiği rekabette güçlüler daha da güçlenirken, küçük işletmeler tamamen ortadan kalkmaktadır. Liberal ekonomi sonucu toplumsal ayrışma derinletmektedir, zenginler iyice zenginleşirken diğer toplumsal kesimler hepsi fakirleşmekte ve işçileşmekte ya da işsizleşmektedir. Bundan sonra artık savaş büyükler arasında devam edecektir. Fakat büyükler rekabet amaçlı pazara fazla mal sürünce fazla üretim yine bunalım doğurur, fiyatlar düşüp kâr sıfıra inince rekabet koşulları kalmaz. Böylece tröst ve karteller doğar. Pazar üzerinde üretim tekellerinin tam bir hâkimiyeti vardır. Tekel bir ya da birkaç iş kolunda hâkimiyeti ele geçirmedir, çeşitli yöntemlerle artık ürünü ele geçirme örgütüdür. Tekel için üretimin miktarını talep değil, azami kâr hırsı belirler. Artık toplum ekonomiden tamamen koparken ekonomiye dair tüm alanlar tekellerin eline geçmiş bulunmaktadır.

Kapitalizm sanayi devriminin yaratımlarını toplum aleyhine çevirmiştir

Sanayi devrimi 18.yy. ortalarında, 1750'lerde İngiltere'de gelişmiş, 19.yy. sonlarına kadar tüm Avrupa, 20.yy. başlarında da tüm dünyaya yayılmıştır. Sanayi devrimi, el tezgâhı ve zanaat üretiminin yerine makinelerle donatılmış fabrika üretimine geçilmesi, insan, hayvan, rüzgâr enerjisinin yerini buhar gücünün almasıyla başlamıştır.

Endüstri, insanlık tarihi boyunca hep var olmuş ve ekonomiyle paralel insanlık yaşamını etkilemiştir. Kapitalizmi ekonomik bir sistem olarak ele almak ne kadar yanlış ise endüstriyi geliştiren sistem olarak görmek de bir o kadar yanlıştır. Kapitalizm ekonomiyi öldürdüğü gibi azami kâr amacıyla endüstriyi de kendi tekeline almış ve insanlık aleyhine çevirmiştir. Tarih boyunca endüstri hep olmuştur. İnsanlığın ilk defa taşı yontmayı, bununla toprağı kazmayı, av yapmayı tasavvur etmesiyle endüstri başlamıştır. Yine bitkilerin evcilleştirilmesi ve tarımın keşfi de sanayi devrimidir. Zanaatçılık sanayidir. Üretimle ilgili geliştirilen her yeni araç sanayide bir gelişmedir. Canlılar içinde sanayi geliştirmeyi yani el yapımı aletlerle hayatını örgütlemeyi başarmış tek canlı insandır. İnsanlık ekonomisini bu sanayi gelişimleriyle sağlamıştır. İnsanlık için bu kadar yaşamsal ve tarihsel olan sanayi üretimine dayatılan endüstriyalizm ekonomi değil, tekeldir. Üretim değil tüketimdir, hem de hayatın varlığını tehdit eden, yok oluşa götüren bir tüketim ve sömürü tekelidir. Endüstrinin amacı insan yaşamını kolaylaştırmak iken, endüstriyalizmin amacı kârdır. Kâr, toplumsal amaçlar ve ihtiyaçlardan kopmuş kapitalist istismarcının kendi çıkarları temelinde tüm toplumsal değerlere saldırısıdır.

Endüstriyalizm çağına geçişle birlikte, yani makinelerin salt azami kâr amacıyla kullanılması nedeniyle birçok meslek, zanaatçılık yavaş yavaş çökmüştür. Sanayileşme tarımsal üretimi de derinden etkilemiştir. Tarım için yeni makinelerin icadıyla tarımda el emeğinin yerine makine kullanımı geçmiştir. Fakat sanayileşmenin temel bir sonucu kırsal-tarımcı toplumun gerilemesi ve şehirlere yönelimin gelişmesidir. Kırsal alandan şehirlere koşma yaşandığı gibi köylülüğün değersizleşmesi de yaşanmıştır. Endüstriyel üretime geçiş nedeniyle yani makinelerin üretimi geliştirmesi nedeniyle kendi toprağını

ekip-biçen köylülük gittikçe kaybolmaya başlamıştır. Kendi ekonomik ihtiyaçlarını kendi emeğiyle yaratan köylüler ve zanaatçılar artık kapitalist üretimin eline bakar hale gelmişlerdir.

Dönemin ekonomistleri de kırların-köylerin boşlatılmasını savunmuşlardır. Kırsaldan göçen insanlar kentlere akın ederek büyük sanayi için insan kaynağı oluşturmaya başlamışlardır. Sanayileşme kapitalist çağın yeni sınıfı işçiliğin büyümesini getirmiştir. Bu durum giderek kentin kanserleşmesi ve kırın çöküşüne yol açtığı gibi işçileşen toplum ise sistemin ucuz emekçi sınıfını oluşturmuştur. Klasik kölelikten ücretli köleliğe geçilmiştir. Endüstriyalizm işçi sınıfını yarattığı gibi şu gerçeğin de farkındadır, işçi sınıfı olmadan endüstriyalizm ayakta duramaz, işçi endüstriyalizmin vazgeçilmez emek kaynağıdır. Buna rağmen endüstriyalizm işçiyi hep işsiz bırakmakla tehdit etmiştir. İşsizler ordusu sürekli büyütülerek, işçi hep işten çıkarılmayla tehdit edilmiş, emeğinin karşılığı olmayan bir ücrete mahkûm kılınmıştır. Hem de maaş uğruna başkaldırmak aklına bile gelmez. Kapitalist sistemde üretime katılan işçiye biçilen misyon bir makine gibi çalışmaktır. Bu hem tempo, hem üretilen malzeme anlamındadır. Seri ve tekrar. Dolayısıyla yarattığını hissetme, emeğini anlamlandırma, yaratıcılığını katma yoktur. Üretimden kopan insan kendine yabancılaşan insandır. Bu nedenle sisteme karşı çıkış işçileştirmeye karşı çıkıştan başlamalıdır. Sınıflaşmayı mubah görüp ezilen sınıfa öncülük misyonu biçmek hayali bir yaklaşım olur.

Üretimden kopan insan kendine yabancılaşan insandır. Bu nedenle sisteme karşı çıkış işçileştirmeye karşı çıkıştan başlamalıdır. Sınıflaşmayı mubah görüp ezilen sınıfa öncülük misyonu biçmek hayali bir yaklaşım olur.

Diğer taraftan para da endüstriyalizm döneminde zirveye çıkmıştır. İşçinin ücreti, emeği paraya endekslenmiştir. Şehirde yaşam ihtiyaçlarının karşılığının parayla ölçülmesiyle, para olmadan var olmak imkânsız hale gelmiştir. Bu giderek yaşamın tek amacının para kazanmaya kilitlenmesini getirmiştir. İşçisinden burjuvasına hayatın anlamı ve arayışı para olmuştur. Artık paranın komutanlığının önü sonuna kadar açılmıştır.

Liberal ekonominin sonucu dünya savaşlarıdır

Liberal ekonominin serbest bıraktığı 'sahip olabildiğin kadar ol' anlayışı tüm dünyaya sahip olma hırsına kadar gitmiştir. Bu sistem açısından daha fazla sermaye için daha fazla sömürge daha fazla saldırganlaşma demektir. Sonuç dünyayı paylaşmak için dünya savaşlarının yaşanmasına kadar gitmiştir. Dünya savaşları kapitalist sistemin ve onun aç gözlülüğü serbest kılan, talanı yasallaştıran liberal ekonomi anlayışının ürünüdür. Dünyada daha fazla sömürgeye sahip olmak için kıran kırana savaşlar yürütülmüştür. Savaş, bu paylaşımla alakası olmayan binlerce insanın ölümüne neden olmuş, sonuçta savaşa katılan hiçbir devlet güçlenerek değil, ekonomik çöküntülerle savaştan çıkmışlardır.

Dünya savaşları, müdahaleci kapitalist ekonomiye geçişin nedeni olmuştur.

Müdahaleci kapitalist ekonomiye geçişin ilk nedeni 1929 Ekim ayında ABD'de yaşanan ekonomik bunalımdır. Bunalımın kaynağı borsalarda oluşan spekülasyondur. Emeksiz para kazanma hırsı

nedeniyle herkes bankalardan yüksek faizlerle kredi sağlayarak aşırı ölçüde tahvil ve hisse senedi satın alınmıştır. Fakat bu 13 milyar dolarlık tahvil *(ortak sermaye üzerine her ortağın payını gösteren belge)* ve hisse senedinin satılamaması iflaslara yol açmış, bu durum dünyaya yayılmış ve otuz milyon insan işsiz kalmıştır. Liberaller bu kriz karşısında *'bekleyelim'* deseler de bekleyiş bu krizi çözmemiştir. Diğer taraftan bu krizin asıl nedeni kapitalist sisteme karşıt cephe olarak gelişen sosyalist cepheye ekonomik darbe vurarak kapitalizme bağımlılaştırmadır. Ki bundan sonra reel sosyalist ülkelerin kapitalist ekonomiyle yarışa girmesi ve giderek yıkılış sürecinin hazırlanması yaşanmıştır.

John Maynard Keynes (1883-1946) İngiliz ekonomisttir. Müdahaleci kapitalist ekonominin teorisyenidir. Genel teorisinde *"bırakınız yapsınlar'ı"* ret etmiştir. Ona göre hükümet bir ekonomik politikaya sahip olmalıdır. Keynes'e göre kapitalizm tam istihdam ve sosyal adalet bakımından başarısızdır. Hocası Marshall'ın *(ABD dış işleri bakanı General Marshall)* etkisinde kalmıştır. Tam da *"Kapitalist ekonomik sistem çöküyor mu, kapitalizmin sonu mu geldi"* tartışmalarının baş gösterdiği süreçte kapitalist sistem esaslarının devam edebileceğini savunmuştur. Kapitalist ekonominin ancak tüm istihdamla olması gerektiğini belirtmiş ama bu mümkün olmadığından eksik istihdam durumunda devletin müdahale ederek önlemler almasını savunmuştur. Devlet yeni yatırım ve kalkınma projeleriyle yeni iş sahaları açmalıdır. Buralarda insanlar çalışıp para kazanırken bu paralar vergilerle tekrar toplanacaktır. Bir cebe koyup diğerinden alma yöntemi ile toplumu kandırmanın teorisi budur. Ona göre *"bırakınız yapsınlar"* bir politika değildir. Ve her hükümetin bir ekonomik politikaya sahip olması şarttır. İkinci Dünya Savaşından sonra uygulamaya konulmuştur. Bu teorinin ekonomik boyutu olmakla birlikte sosyal amaçlar ile de uyumu sağlanarak topluma uyarlanmıştır. Siyasal alanda "*sosyal devlet, refah devleti"* olarak adlandırılan uygulamaları beraberinde getirmiştir.

Ancak 1970'li yıllarda enflasyonun *(para değerinin düşmesi, fiyatların yükselmesi)* artmasıyla yetersiz kalan Keynesyen teorinin yerine liberal ekonomiye tekrar dönüş gündeme gelmiştir. Böylece dünya 1980'lerde liberal politikalara geri dönmüştür. Fakat burada şu fark vardır; gerekli görüldüğünde devlet müdahale edebilir. Dünya artık yeni kapitalizmle karşı karşıyadır ve bu *"küresel kapitalizm"*dir.

Müdahaleci kapitalist ekonomiye geçişin aktör kurumları bugün dünyayı yöneten küresel hegemon güçler haline gelmişlerdir. IMF *(Uluslararası Para Fonu)*, Dünya Bankası ve Uluslararası Ticaret Örgütü, finans kapitalin gelişmesinde rol oynayan örgütlerdir. Hepsi de BM teşkilatına bağlı kuruluşlardır.

Dünya Bankası: Resmi adı *'Uluslararası İmar Ve Kalkınma Bankası'*dır. Çok yönlü bir uluslararası finansman *(para sağlama)* kuruluşudur. İlk başlangıçta İkinci Dünya Savaşı sonrasında yıkılan Avrupa ekonomisinin yeniden onarımına katkıda bulunmak için krediler sağlama amacıyla kurulmuştur. 1950'lerden sonra Avrupa ülkeleri gelişmiş ülkeler kategorisine girdikten sonra bu bankanın fonksiyonu değişmiş ve az gelişmiş ülkelere kredi vermeye başlamıştır. Temel olarak projeler üzerinden kredi verir. Üye ülkeler olan ABD, İngiltere, Japonya, Fransa, Almanya bu bankayı yürütmektedirler. Toplam 151 üye ülkesi vardır.

IMF: 1944'te kurulmuştur. Uluslararası mali sistemin düzenli işlemesinden sorumludur. Buna göre merkez bankalar dışında kimse altın tutmayarak ellerindeki altını dolara çevirecektir.

Dünya Ticaret Teşkilatı: 1995 yılının Ocak ayında kurulmuştur. 124 üye ülkesi vardır. Ticarette dünyanın globalleşmesi için çalışmalar yapmaktadır.

Dünya Bankası ve IMF devletlere borç verdikten sonra bu devletler bu kurumlara bağımlı hale gelmektedir. Bu kurumlar borcun bağlayıcılığı üzerinden devletlerin iç siyasetine müdahale hakkını elde ettiği gibi, kendi ekonomisini nasıl plan-

layacağına kadar müdahale etmektedir. Hangi tarım ürününü ne kadar ekmesi gerektiğinden, ülkede geliştirilecek endüstri kurumlarına kadar bu kurumların onayı ile hareket edilmektedir.

Türkiye'nin IMF'ye bağlılığı çarpıcı bir örnektir. IMF, Türkiye'ye verdiği borç para karşılığında 50 bin hektar arazinin sadece 10 bin hektarını ekmesine izin vermiştir. Oysa Türkiye'de tarım ve tekstil pazarları ekonomi açısından belirleyicidir. Türkiye'nin ekilebilir tarım arazisi çok fazladır ve önemli bir gelir kaynağıdır. Fakat borç paraya ihtiyacı olduğu için bu dayatılanı kabul etmek zorunda kalmıştır. Sonuç, kırsal alan darbelenmiş, ekonomi darbelenmiş ve Türkiye IMF politikalarına bağımlı hale gelmiştir. Böylece milli burjuvazi küresel burjuvaziye bağımlı hale gelmiştir.

Bu bağımlılığın yol açtığı diğer bir durumda sanayileşme alanındadır. Türkiye'de montaj sanayi dışarıdan alıyor ve sadece monte ediyor, birçok alanda öz üretim yapma hakkı yoktur. Bu da küresel kurumların genel ekonomik kurallarının bir sonucudur. Buna göre az gelişmiş ülkelerde hammadde üretimine izin verilmemektedir.

Yine gelişmiş ülkeler kendi coğrafyalarında çevre kirliliğine yol açan fabrikaları kurmuyorlar. Doğayı kirleterek insan yaşamını ve sağlığını tehdit eden, atmosferi ve suyu kirleten fabrikalar az gelişmiş ülkelerin topraklarında kurulmaktadır. Tüm bunlar az gelişmiş ülkeleri bir yandan kapitalist sisteme ekonomik olarak bağlamaktadır. Bu da beraberinde iç siyasette bağımlılık ve iradesizlik, toplumsal sorunların gelişmesi ve insan doğa yaşamının tahrip olmasını getirmektedir.

Finans çağı ve paranın komutanlaşması

Dünya ekonomisinde liberalleşme politikalarının yeniden ön plana çıkmasıyla dünyadaki kapitalist iktisadi sistem finans çağına giriş yapmıştır. Kapitalist sistem artık küresel bir boyut kazanmış ve artık buna göre ulus devletler liberal ekonomi önünde engel konuma gelmiştir. Finans çağında küresel kapitalizmin kendisi küresel ulus devlet haline gelmiştir. Sermayenin küreselleşmesiyle ulus-devletlerin küresel süper güçler tarafından yönetilmesi süreci başlamıştır. Günümüzde sömürgecilik artık doğrudan işgale dayalı sömürge egemenliği boyutunu aşmış, borç, para oyunları ve yabancı yatırımlar gibi yeni araçlarla gerçekleştirilen bir sömürgecilik süreci başlamıştır.

Sistemin finans çağındaki amacı belirli coğrafi sınırlara sahip ülkeler üzerinde egemenlik kurmak değil, küresel ekonomi üzerinde sınırsız hâkimiyettir. Dolayısıyla topraklara el koyma, işgal etme ve kendi siyasi egemenliğine katma yerine, ekonomik hegemonyası altına alarak kendisine bağımlı ülkeler yaratmayı tercih etmektedir. Bu da sermayenin enternasyonalleşmesi olarak tabir ediliyor. Hegemonik enternasyonalizmdir. Küresel sermaye bu temelde dünyayı kendi çıkarları doğrultusunda yeniden yapılandırma ve yönetme arzusundadır. Dil, din, mezhep, milliyet farkı gözetmez. Bunların hiç biri önemli değildir, önemli olan azami kâr sağlamaktır. Yani sömürgeciliğin yeni türünün toprakta gözü yoktur ve ulus-devletlere dokunmamaktadır. Ancak ulus devletler ekonomik hegemonyanın bu tarzına direnirse ulus devletlerle karşı karşıya gelmektedir. Direnen ülkelere müdahaleler geliştirerek kendi istediği şekilde yeniden dizayn etmektedir. Şu anda Ortadoğu'da yaşanan, finans kapitalin sermaye akışına direnen katı ulus devletlerin sistem çıkarları temelinde yeniden dizayn edilmesidir.

Sermayeyi elinde bulunduran bir avuç insan giderek tanrı katına yükselmekte geri kalan tüm insanlık ise yoksullaşmaktadır. Birçok ülkede üretim ve pazarlama faaliyetlerini elinde bulunduran firmalar *'çok uluslu şirketler'* olarak tanımlanmaktadır. İkinci Dünya Savaşından sonra yaygınlaşmış olan çok uluslu şirketler dünyanın hemen her ülkesinde şirketler zinciri oluşturmuşlardır. Dünya ekonomi piyasasını yönlendirmekte, dünya sermayesini ellerinde biriktirip, merkezileştirmekte-

dirler.

Günümüzde siyasette belirleyici role sahip bu şirketlerin sayıları 500 olarak bilinmektedir. Çok uluslu şirketlerin ülkeler arası dağılımı ise şöyledir; ABD 500 en büyük çok uluslu şirket içerisinde 227 yani %45 ile en yüksek sayı ve orana sahiptir. O nedenle dünyada süper güç konumundadır. İkincisi 141 yani %28 ile AB, üçüncüsü 92 yani %18 ile Asyadır. Bu üç bölgesel güç bloğu dünyada çok uluslu şirketleri kontrol etmektedir. Bunlar sermayeyi hareket ettirmekte, kredileri, finansmanı ve eğlence sektörünü denetlemektedirler.

15-18.yy.lar arasında kıtasal ve yarı sömürgeleştirme hareketleri kapitalist sistemin birinci küreselleşme hamlesi olurken, 19-20 yüzyıl son çeyreğine kadar sanayileşmede sağlanan gelişmeyle endüstriyalizme dayalı emperyalist hamle ikinci küreselleşme hamlesi olmaktadır. Üçüncü küreselleşme hamlesi ise 2. Dünya savaşından sonra ABD'nin dünya hegemonu olmasıdır. ABD'nin hegemon güç olmasında paranın gücü önemli oranda belirleyici olmuştur.

Paranın değerli olması için pazara, piyasaya sunulan paranın devlet hazinesinde karşılığının olması gerekmektedir. Bu karşılık altın ya da gümüş olarak belirlenmiştir. Bu nedenle hazinede karşılığı olmayan para değer kaybetmektedir. Ülkelerin para birimlerinin birbirlerine karşı değerli ya da değersiz olması bu şekilde dengelenmektedir. Finans kapital sürecinde dolar hazineden bağımsız değer kazanır, altın ve gümüşten azat edilir. Yani hazinede altın gümüş gibi karşılığı olması zorunluluğu ortadan kaldırılır ve onlar gibi değer belirleyen bir ölçü konumuna getirilir. Bugün ABD matbaada para bastırıp, piyasaya sürüyor ve para dolaşımını sağlıyor. Para dünya ekonomisine işte böyle bir askeri darbe yöntemiyle el koymuştur ve kendi sınırsız komutanlığını ilan etmiştir. Nasıl ki bir darbe hükümeti hiçbir hukuk tanımadan kendi çıkarlarına göre ve keyfi baskı sistemini kurma yetkisini kendine mubah görürse, dolar, dolayısıyla ABD böyle bir darbe komutanlığı olarak dünyada hüküm sürmeye başlamıştır. Yine darbe yönetimlerinin işkence, baskı ve zor yöntemlerini özgürce kullanarak.

Yalnız işin garip yanı şudur ki dünyada en borçlu ülke yine ABD'nin kendisi olmakta ve ekonomik krizlerle sarsılmaktadır. Doların bu hâkimiyetine karşı Avrupa ülkeleri para birimlerini birleştirerek Euro'ya geçmişlerdir. Dolara karşı Euro'nun hâkimiyet savaşı, ABD'ye karşı Avrupa'nın hegemonya savaşıdır.

Günümüzde siyasette belirleyici role sahip bu şirketlerin sayıları 500 olarak bilinmektedir. Çok uluslu şirketlerin ülkeler arası dağılımı ise şöyledir; ABD 500 en büyük çok uluslu şirket içerisinde 227 yani %45 ile en yüksek sayı ve orana sahiptir. O nedenle dünyada süper güç konumundadır.

Sanayi sermayesiyle, mali sermayenin *(şirket, banka)* birleşmesiyle oluşan finans oligarşisi devletler ve dünya pazarı üzerinde hâkim olmuşlardır. Bunlar çok uluslu şirketleri ellerinde bulunduran bir azınlıktır. Sanayi devriminde sanayi sermayesi önde olmakla birlikte yine de üretim esastır. Tamamen üretimden kopukluk yaşanmamaktadır, meta üretilen mal ile oluşmaktadır. Ama finans çağında mali sermayenin öne geçmesiyle tamamen üretimden kopulmuştur. Para meta haline gelmiş ve paradan para kazanma, para pazarı olan borsa hisse senedi vb. ile sanal ticaret, sanal ekonomi öne çıkmış-

tır. Borsa, hisse senetleri ve ticari malların ticaretinin yapıldığı kurumsal pazarlar olmaktadır. Pazardır, çünkü içinde ticaret yapılmaktadır, kurumsaldır çünkü kendine özgü kuralları ve standartları vardır. Klasik tefecilik veya borç alma, parayı faize yatırma gibi para kullanım ve kazanma yöntemlerinden oldukça farklıdır. Örneğin, bir şirketin hisse senetlerinden alan bir kişi şirketin işleri iyiye giderse kâr eder, fakat işleri kötü giderse zarar eder. Bu şirket dünyanın ve kendi ülkesinin yaşadığı olumsuzluklardan küresel finans kapital sisteminin bir kurumu olarak etkilenmeye açıktır. Böylece bu şirket olumsuzluktan etkilenir ve iflas ederse, hisse sahibi kişi, sadece parasını kaybetmez, bir de şirketin borçlarına da ortak olmak durumundadır. *"Astarı yüzünden pahalı"* deyimi bu borsa kumarını en iyi tanımlayan deyim olsa gerek.

Parası olan borsada böyle bir gecede zengin olup, bir gecede iflas ederken, verdiği emeğin karşılığını almak şurada dursun gittikçe fakirleşen toplum, çareyi bankalardan kredi almakta bulmaktadır. Böylece kişiler öylesine borçlanmaktadırlar ki bir ömür çalışsalar borçlarını ödeyemeyecek duruma düşmektedirler. Bu da finans kapitalin devletlere uyguladığı bağımlılaştırma yöntemini sıradan bireye kadar indirme yöntemi olmaktadır. Sisteme bireyleri ömür boyu borçla bağlamak, ömür boyu borç köleliği finans çağının köleci zihniyetidir.

Ekonominin öncüsü kadın kapitalist çağda en ucuz meta haline gelmiştir. Hem en ucuz, hem de en vazgeçilmez metadır. Öyle ki tüm alım satım işleri kadının reklamlaşmasıyla pazar bulur. Fuhuş bazı ülkelerde resmileşmiştir, *"seks işçiliği", "fuhuş sektörü"* gibi ekonomik terimlerle tabir edilmektedir. Açlık sınırında yaşayan topluma ahlaktan ve her türlü toplumsal değerden kopuş dayatılmaktadır. İnsanlar hayatını sürdürmek için her türlü onursuz ve ahlaksız işlere girişmektedir. Uyuşturucu sektörü dünya gençliğini tehdit altında tutmaktadır. Çocuk ticareti, organ mafyası, çocuk pornosu insan yaşamına saygının kalmadığının en yalın ifadesidir. Toplumu bitiren ahlaki çöküş finans kapitali ayakta tutan ekonomik üretim(!) haline gelmiştir.

Ekonominin öncüsü kadın kapitalist çağda en ucuz meta haline gelmiştir. Hem en ucuz, hem de en vazgeçilmez metadır. Öyle ki tüm alım satım işleri kadının reklamlaşmasıyla pazar bulur. Fuhuş bazı ülkelerde resmileşmiştir, "seks işçiliği", "fuhuş sektörü" gibi ekonomik terimlerle tabir edilmektedir

Üretime dayanmayan bir sistem ancak suni çelişkileri körükleyerek kendini ayakta tutacaktır. Finans kapitalin kendini finans yöntemi ise savaşlardır. Finans kapitalin en önemli pazarı silah sanayi olmaktadır. Silah pazarlarının sürekli işlemesi için ise savaşların sürmesi gerekmektedir. Sistem ülkelere satılan silahlar yoluyla hem kazanç elde etmekte, hem de halkları hep çatışmalı bir pozisyonda tutmaktadır. 1.Dünya Savaşından bu yana ulusal, etnik, dini savaş ve çatışmaların kökeninde ekonomik çıkarlar birinci derecede rol oynamaktadır. Ortadoğu finans kapitalin bu anlamda en dinamik bir pazarı olmaktadır. Ortadoğu ne kadar kendi içinde çatışmalı olursa finans sermaye o kadar çok parselcilik geliştirmektedir. Bu nedenle Ortadoğu'da halklar, uluslar, dinler ve mezhepler arası çelişkileri derinleştirerek Ortadoğu'yu savaş pozisyonunda, savaş tehdidi altında tutmaktadırlar. Bu gün en

fazla silah alan ülkeler Ortadoğu ülkeleridir.

Ortadoğu, kültürel, tarihi ve etnik yapısıyla finans kapitale anti tez potansiyeli olması itibariyle sistem tarafından bu şekilde hem güçten düşürülmekte hem de sistemi ayakta tutan sömürge zemini olarak kullanılmaktadır.

Finans kapitalin ekonomik temeli doğal kaynaklar açısından ise Ortadoğu'ya bağımlıdır. Sistem bugün petrolsüz adım atacak durumda değildir. Petrol akışı bir an dursa sistemin abartılı şehirlerinde hayat felç olacaktır. Endüstri harikası tüm araçlar duracaktır. Dünya enerji kaynaklarının çoğu batı ülkelerinde ve ABD'de harcanmaktadır. Fakat petrol ve doğal gaz başta olmak üzere sistemi ayakta tutan tüm rezervler Ortadoğu kaynaklıdır. Finans kapital Ortadoğu'ya bu derece muhtaç olduğu halde, bu kaynaklar nedeniyle Ortadoğu'yu bir savaş meydanı pozisyonunda tutmaktadır. Kara elmas olarak tanımlanan petrol kendi vatanına karşı sömürgeyi derinleştirme temelinde kullanılmaktadır. Ortadoğu ülkeleri petrolle elde ettikleri tüm gelirlerini silahlanmaya yatırmaktadırlar. Ortadoğu ülkeleri en yüksek mali zenginliğe petrol ile ulaşmalarına rağmen tüm maliyelerini silahlanmaya yatırmaktadırlar. İronik bir durumdur ki bu silahların çoğu uçaklar, tanklar vb. petrole bağımlıdır, benzinle çalışmaktadırlar, yarın yer altında petrol biterse bu silahlar işe yaramayan demir yığınlarından başka bir anlam ifade etmeyecektirler.

Kapitalist sistem en sarsıntılı kriz ve bunalımları finans kapital sürecinde yaşamaktadır. Finans kapital, küresel sömürüyü yürütmek ve yarattığı krizleri aşmak için G-7'ler olarak bilinen oluşuma gitmiştir. ABD, Japonya, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Kanada'nın oluşturduğu G-7'ler Rusya'nın da katılımıyla G-8'ler olarak anılmaktadır. Dünyanın gelişmiş ülkeleri olarak bilinen bu ülkeler 1975'ten bugüne yıllık ekonomi zirvelerini düzenleyerek ekonomik sömürü siyasetlerini belirlemektedirler. G-8'lerin gücünün finans kapitalin krizlerini aşmaya yetmediği sonucuyla daha geniş bir oluşuma gidilerek G-20'ler oluşturulmuştur. G-20 ABD, Japonya, Almanya, İngiltere, Fransa, İtalya, Kanada, Arjantin, Avustralya, Çin, Brezilya, Hindistan, Endonezya, Güney Kore, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika ve Türkiye'nin oluşturduğu ekonomik birliktir. Toplanma amaçları finans kapitalin yaşadığı ekonomik krizleri önlemektir. Bünyelerinde G-8 ülkeleri de bulunmaktadır. Birliğin oluşma teklifi Rusya ve Brezilya'da finans piyasalarının çökme ihtimaline karşı 1998 yılının ekim ayında dönemin ABD başkanı Bill Clinton'dan gelmiş, IMF'nin 25 Eylül 1999 tarihindeki toplantısında da resmen açıklanmıştır.

Finans çağının tüm örgütlenmeleri, IMF, Dünya Bankası, G-8'lerden G20'lere ve çok uluslu şirketlere kadar ekonomiyi düzenleme temelinde bir araya gelmiş ve kurulmuş kurumlar olarak kendilerini ifade etseler de, son tahlilde hepsi dünyaya hegemon olmaya, dünya siyasetini yönlendirmeye çalışmaktadırlar. Buradan da merkezi hegemonik iktidarla ekonomik sömürünün nasıl birbirini yaratıp beslediği açık görülmektedir. Bu durumu en iyi Önder Abdullah Öcalan'ın şu tanımlaması ifade etmektedir: *"Para sermaye bahane, iktidar şahane!"*

Gerçek şudur ki hangi birlik ya da oluşuma gidilirse gidilsin, finans kapitalin krizleri sistemi sarsmakta ve aşılacak gibi görülmemektedir, sistem çatırdamaktadır. Finans kapital, baskı, sömürü ve toplumları aldatmanın zirvesi olması itibariyle uygarlığın en krizli en bunalımlı aşamasını ifade etmektedir. Diğer taraftan kapitalist sistemin ekonomik hegemonyasını kırmak ekonominin özüne dönmekle gerçekleşecektir. Toplumsal ihtiyaçlar ekseninde örgütlenmiş, ekolojiyle barışık teknolojiyi geliştiren, komünal karakterli ve kadın öncülüklü ekonomi anlayışı, kapitalist ekonomik hegemonyanın sonu ve insanlığın kurtuluşunun temeli olacaktır.

***

ENDÜSTRİYALİZM VE EKO-ENDÜSTRİ

Toplumsal tarih aynı zamanda endüstriyel gelişme tarihidir de. Nerede, ne zaman ve nasıl olduğu bilinmemekle birlikte, üst insansı primat eline bir sopa alıp ağacın yüksek dallarındaki bir meyveyi düşürürken ya da bir taşı yontarken, insan evladını diğer türlerden ayıran devrimsel bir girişimde bulunduğunun farkında değildi kuşkusuz. Zor anlarının birinde rastgele eline geçen bir sopa ya da taşla saldırgan bir hayvanı kaçırtır veya vururken, herhangi bir biçimde, herhangi bir araç kullanırken de gerçekleştirdiği devrimi anlamlandıracak durumda değildi. İnsanı diğer memelilerden ayıran en önemli özelliklerinden biri de araç kullanmasıdır.

Bu ilk girişim daha sonra insanın yapacağı tüm keşif ve icatların anası olacaktı. Kendisinin bunun ayırdında olmaması devrimin büyüklüğünü ortadan kaldırmaz. İnsanın doğada bulup kullandığı ilk basit aletlerden komplike tesislere, günümüzün nano teknolojisine varıncaya değin kullandığımız tüm araçlar endüstri kapsamında değerlendirilebilir. Öz bir tanım olarak endüstri, araçla üretim yapmaktır diyebiliriz. İşin özü budur. Bu yüzden de insanı tanımlamak için *"Alet kullanan hayvan!"* deyimi kullanılmıştır. Sığ ama geçerliliği olan bir tanımdır.

Tarih boyunca endüstri hep vardı

Endüstrinin ortaya çıkışı ve gelişmesinin tarihi kapitalizmden oldukça eskidir. Endüstri sanayi devrimiyle özdeş tutulduğu için, bilinen sanayi devriminden önce endüstri yokmuş gibi bir algıya neden olmaktadır. Böylece endüstriyel gelişmeyi de 18. yy. ile başlatma eğilimi ortaya çıkmaktadır. Bu önemli bir çarpıtma; kapitalizm öncesi ekonomik gelişme ve toplumsal ilerlemeyi yok saymaya, bu tutmazsa, olabildiğince önemsiz göstermeye dönük bir çarpıtmadır. Oysa endüstrinin kendine özgü bir tarihsel-toplumsal temeli vardır. İnsanlık tarihi gibi, ekonomik gelişme ve toplumsal ilerlemeyi de kapitalizmle başlatmak pozitivizmin kaba bir aldatmacasıdır. Pozitivist bilimciliğin kapitalist sermaye ve iktidar tekellerine sunduğu ideolojik bir hizmettir.

Oysa tarih boyunca endüstri hep vardı. Yontulan bir taş da bir endüstri veya sanayidir. Tarımın keşfi aynı zamanda kendi alanında ilk büyük endüstri devrimidir. Zanaatçılık başlı başına bir sanayidir. Üretimle ilgili geliştirilen her yeni araç, edinilen her yeni bilgi ve uygulanan her yeni yöntem endüstride bir gelişmedir. İnsan toplumu beslenme, giyinme ve barınma gereksinimlerini karşılamak için araçla

üretim yapan ilk ve tek varlıktır. Endüstri, yani araçla üretim insan türüne özgüdür.

Endüstriyi kapitalizmin bir ürünü ya da sonucu olarak değerlendirmek, insanlığın on binlerce yıllık emeğine ve tarihine haksızlık olur. Toplumun ihtiyaçlarını esas alan ve bu temelde üretime koşulmuş endüstriyi endüstriyalizmle karıştırmak da yanlışlıklara yol açar. Tekniğin, üretim araçlarının hiçbiri kendi başına iyi ya da kötü, yararlı ya da zararlı değildir. En basit aletten en gelişkin fabrikaya, en gelişkin robota kadar her türlü teknik kendi başına nötrdür. Onu iyi-kötü, yararlı-zararlı kılan kullanım amacı, tarzı, yöntemi ve sonuçlarının kimlere hizmet ettiğidir. Tekniğin kimin ya da kimlerin mülkiyetinde olduğu, sermaye ve iktidar tekellerine mi, topluma mı hizmet ettiği belirleyicidir. Temel ölçü budur.

Günümüzün topluma ve doğaya düşman sanayiciliğinden, endüstriyalizminden ötürü eleştirilmesi gereken endüstri değil, endüstri üzerindeki mülkiyet ve kullanım tarzıdır. Bu anlamda endüstri ve onun toplumun ihtiyaçlarıyla uyumlu üretimine karşıtlık gibi bir tutum söz konusu olamaz. Karşı olunması gereken endüstri ve pazar değil, bunlar üzerindeki tekelci gasptır. Toplumun ihtiyaçlarını hesaba katmayan, doğanın dengelerini gözetmeyen, azami kâr temelinde tüketim çılgınlığını körükleyen tekelci bir ideoloji ve onun siyasi mekanizması olan endüstriyalizmdir. Mahkûm edilmesi, mutlaka aşılması gereken de budur.

Bir başka biçimde endüstri *(sanayi),* insanın direkt kendi elleriyle gerçekleştirdiği üretim yerine, araçlar kullanarak toplumsal üretim faaliyetine katılması olarak tanımlanabilir. Bu tür toplumsal faaliyete katılımın başlangıcı insan türünün doğuşuna kadar gider. Endüstrinin ilk örnekleri taş aletlerdi. Avcı ve toplayıcı toplulukların endüstrisi esas olarak taş aletlerdi. Tarım-köy devrimi ile birlikte endüstri de büyük bir devrimsel sıçrayış yaşadı. Tevn *(dokuma tezgahı),* destar *(el değirmeni)* çanak çömlek vb. endüstrisi bu dönemin eserleri olarak anılabilir. Merkezî uygarlık sisteminin doğuş mekânı Toros-Zagros dağ kavisinde, yani Verimli Hilal'de uygarlığın doğuş süreci olan M.Ö. 6000-4000 arasında bilim ve endüstride büyük bir hamle yaşandı. Saban, tekerlek, kazma, kazan gibi tarihin kaldıraçları sayılabilecek teknik buluşlar gelişti. M.Ö. 4000-3000'lerde gelişen şehir devriminde endüstri araçları ve onlarla üretimin rolü önemlidir. Yazı ve rakam dilinin gelişmesiyle birlikte bilim ve sanatlarda da devrimsel sıçramalar yaşandı. Uygarlığın ortaya çıkışının altyapısını hazırlayan bu sıçramalar insanlığın gelişmesinin önemli kilometre taşları olarak değerlendirilmek durumundadır.

Unutulmaması gereken önemli bir nokta geliştirilen endüstrilerin henüz sermaye ve iktidar tekelciliğinin emrine girmemiş olmasıdır. Dönemin endüstrisi şehir ve köy toplumunun gözetiminde toplumun ihtiyaçlarının temini için kullanılmaktadır.

Unutulmaması gereken önemli bir nokta geliştirilen endüstrilerin henüz sermaye ve iktidar tekelciliğinin emrine girmemiş olmasıdır. Dönemin endüstrisi şehir ve köy toplumunun gözetiminde toplumun ihtiyaçlarının temini için kullanılmaktadır. M.Ö. 3000'lerden itibaren Mezopotamya'da gelişen merkezî uygarlık sisteminde bu toplumsal denetim giderek zayıflamaya başlar. Rahip-yönetici-asker üçlüsünden oluşan devlet yönetimi, artık kendilerini eski hiyerarşik yönetimin yerine yeniden örgütlemektedirler. Pazar ve zanaatçılık etrafında endüstri daha çok

şehirlerde geliştikçe, yeni inşa edilen devlet yönetiminin denetimine geçer. Ekonomide olduğu kadar askeri faaliyetlerde de endüstrinin artan önemi, devletin toplum, özellikle de köy-tarım toplumu üzerinde denetim ve sömürüsünü arttırır. Avrupa uygarlık aşamasına kadarki tarih, bir anlamda devlet tekelciliğinin endüstri üzerindeki denetimi yoluyla toplum üzerinde kurduğu baskı ve sömürünün tarihi olarak değerlendirilebilir.

Kapitalizm bu aşamada daha çok ticaret, faiz ve tefecilikle sermaye birikimi sağlamaktaydı. Devlet denetimi ve sömürüsü giderek ağırlaşmasına karşın, endüstri ahlâkî ve politik *(doğal)* toplumun denetimini ortadan kaldıracak güçte değildi. Esasta toplumun temel ihtiyaçlarının teminine hizmet ediyordu. Askeri endüstri bile bu çerçeveyi fazla aşmıyordu. Bu nedenle o dönemlerin endüstrisini bugünkü gibi toplumsal sorunların kaynağı değil, çözüm aracı olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

Toplumu ve doğayı savunmak varoluşsal bir sorundur

Endüstri hızlı kentleşme ve sermaye-iktidar tekellerinin hizmetine girerek endüstriyalizme dönüşür. Kentleşme ile endüstrinin gelişmesi, kır-kent dengesinin kent lehine bozulmasıyla endüstriyalizmin gelişmesi arasında doğrudan bağlantı vardır. Sanayi devrimiyle hızla gelişen enerji+makineyle yapılan üretim büyük bir patlama yapar. Enerji+makine+üretim diyalektiği, 24 saat iki vardiya şeklinde çalışan fabrikaların çevresinde teneke barakalardan oluşan kentçiklerin oluşmasına yol açar. Kır-tarım toplumuyla uyumlu kentler gelişen endüstri sayesinde mümkün olmuştu. Endüstriyalizm ise kır-tarım toplumu ile kent arasındaki dengenin kır aleyhine bozulması sonucunda gelişecektir. Kentsel bozulma, azami kar ve işsizler ordusu birlikte gelişmesini sağlamıştır. Bunlara ek olarak artan sermaye ihracı sonucunda kapitalist emperyalizm mümkün olabilmiştir. Kapitalizmin emperyalizme evrilmesi süreci ancak sanayi devrimi temelinde olanaklıydı ve öyle de oldu.

Kapitalist emperyalizm sanayi devriminin yarattığı olanaklarla gerçekleşmesine karşın, sanayi devriminin kapitalizmin ürünü ya da sonucu olduğu gibi bir çıkarsama yapılamaz. Sanayi devrimi hızla sermaye ve iktidar tekellerinin kontrolüne alınarak, sanayi, toplumun temel ihtiyaçları yerine azami kâr getirecek yatırımlara yönlendirilerek endüstriyalizme geçildiği gerçeğine ulaşmak daha doğru bir çıkarsama olacaktır. Kısacası, toplumun ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen sanayi yerine azami kâr elde etmeyi esas alan sanayicilik yapılmaktadır.

Kapitalizmin emperyalizme evrilmesi süreci ancak sanayi devrimi temelinde olanaklıydı ve öyle de oldu.

Endüstri toplumun temel ihtiyaçlarının doğa ile dengeli biçimde temin edilmesi yerine, doğa-toplum dengesini bozma pahasına azami kâr elde edilecek üretim alanlarına yönlendirilmekte; yani, sadece kâr kaynağı olarak görülmekte ve değerlendirilmektedir. Bu da tamamen toplum karşıtlığıyla mümkün olabilmektedir. Endüstriyalizmin en büyük tehdidi, doğa tahripkârlığını toplum karşıtlığı düzeyine vardırmış olmasıdır. Endüstriyalizmin toplumun ve çevrenin sırtından vurgunlar yapma yöntemi olduğu gerçeği, hiçbir kanıt gerektirmeyecek düzeyde açığa çıkmış bulunmaktadır.

Bu durum en çok da ekolojik sorunların olağanüstü büyümesinde kendini dışa vurmaktadır. Sadece toplumun değil, bir bütün olarak doğanın, tüm canlıların bü-

yük bir ekolojik felaketle yüz yüze gelmesi bu gerçeği daha da çarpıcı kılmaktadır. Kentlerin yaşanılmaz ve toplumun sırtında büyük bir kambur haline gelmesi, sera gazları, gürültü ve bunlarla bağlantılı olarak biyolojik kanser, AİDS ve daha adını bile bilmediğimiz hastalıkların toplum sağlığını tehdit eder düzeye ulaşması; yokluktan değil aşırı üretimden kaynaklanan bunalımlar, insanın doğal süreçlere müdahalelerinden kaynaklanan felaketler vb. S.O.S olarak değerlendirilmek durumundadır. Öyle ki, alışılmış kalıplarla yapılacak tehdit değerlendirmeleri durumu izah etmeye yetmemektedir. Tehdit ve tehlike ulusal ya da sınıfsal olmanın ötesinde, doğanın ve toplumun varlığına yönelmiş, varoluşsal bir karakter kazanmıştır. Karşı mücadele ve önlemler de bu düzeyde olmak durumundadır. Çevrenin bugünkü halinde bile sadece toplumun değil, tüm canlı yaşamın tehdit altına girdiği genelde paylaşılan ortak görüştür. Bu durumda rahatlıkla *"Toplumu ve doğayı savunmak sınıfsal, hatta sosyal mücadelenin ötesinde varoluşsal bir sorun haline gelmiştir"* demek abartı olmayacaktır.

Önder Abdullah Öcalan bu konuda şu belirlemeleri yapmaktadır: *"Önemle vurgulamak gerekir ki, bu gidişattan tek başına olgu olarak endüstriyi sorumlu tutmak tam bir saptırmadır. Kendi başına endüstri nötr bir olanaktır. Toplumun varlık gerekçeleriyle bütünleştirilmiş bir endüstri dünyayı insan için, hatta tüm yaşamlar için Üçüncü Doğa haline getirmede belirleyici rol oynayabilir. Böylesi bir potansiyel taşımaktadır. Böyle olursa endüstriyi kutsamak da gerekir. Fakat ağırlıklı olarak kâr-sermayenin kontrolüne girerse, dünyayı bir avuç tekelcinin dışında tüm insanlık için cehenneme de çevirebilir. Nitekim günümüzde gidişat esasen bu yönlüdür. İnsanlığın bu gidişat karşısında derin bir endişeye kapıldığı inkâr edilemez. Endüstriyel tekel toplum üzerinde gerçek imparatorluklar kurmuştur. Bir tek ABD süper hegemonyasına karşılık, onlarca endüstriyel hegemon vardır. Siyasal-askeri hegemon durdurulsa bile, endüstriyel hegemonlar kolay durdurulamazlar. Çünkü artık onlar da küreselleşmişlerdir…"*[1]

Günümüz koşullarında insanın kanını donduran, insanı insanlığından utandıran azami kâr hesapları dışında sermaye ve iktidar tekellerini ilgilendiren bir şey yoktur. Azami kârı sağlamaya elverişli ise doğayı, bir bütün olarak insanlığı ölümcül tehlike ve tehditlerle yüz yüze getirdiğine aldırmadan her yatırımı yapabilir. Bunda bir an bile duraksamaz. Azami kâra hizmet etmiyorsa, milyonlarca insanı kurtaracak da olsa en küçük bir yatırım yapmaz. Endüstriyalizm tam da böyle bir şeydir. Endüstri-sanayinin sermaye ve kârın hizmetindeki işlevi budur. Bu anlamda, Önder Abdullah Öcalan'ın deyişiyle, *"Endüstriyalizm en az ulus-devlet Leviathan'ı kadar çoktan küresel bir Leviathan haline gelmiştir."*[2]

Endüstriyalizmin toplumsal yaşamın çeşitli alanlarında nasıl bir Leviathan haline geldiğini daha yakından görmek yararlı olabilir. Denilebilir ki, endüstriyalizm kapitalizmin soğuk çıkar hesapları ve azami kâr mantığına uygun olan analitik akıl için benzersiz bir zaferken, toplumsal doğaya daha uygun olan duygusal akıl için de feci bir yenilgidir. Dünyanın tüm canlılarını bir avuç kapitalistin kâr hırsı uğruna kurban eden en eski tanrısal ritüelin hortlamasıdır endüstriyalizm. Evet, tüm canlılar kurban ediliyor. Bizzat insanın kurban olarak sunulması da bir zaman meselesi haline gelmiş demektir. Kutsal Kitaplardaki *'kötülük'* tarifine en uygun örnek endüstriyalizmdir.

Endüstriyalizm, en başta tarım köy toplumuyla uyumlu kentin yapısını bozmuş, kentleri yaşanamaz hale getirmiştir. Kırla simbiyotik ilişki içindeki kent toplumsal sorunların kaynağı değildi. Oysa endüstriyalizmle birlikte kent toplumsal sorunların kaynaklarından biri, toplumsal kanserleşmenin temel dokusu durumuna gelmiştir. Kent bir toplumsal yerleşim alanı ve toplum biçimi olduğu kadar sınıflaşma, iktidarlaşma ve devletleşmenin merkezi konumundadır. Bu üç temel olgunun uygarlaşmak *(sınıf, kent ve devlet)* anlamına geldiği genel kabul gör-

mektedir. Uygarlığa boşuna *'medeniyet'* denilmemiştir. Arapça'da medine=kent, medeni=kentli *(sivil),* medeniyet *'kente özgü, kentli yaşam, uygarlık'* anlamlarına gelmektedir.

Kürtçenin Kurmancî lehçesinde ise uygarlık *"bajarvanî"* olarak adlandırılmaktadır. Bajar *(kent)* ve bajarî *(kentli)* Kürtlerde erime, sömürgecilerle uzlaşma ve sömürüye sonuna kadar açık olma anlamlarında da kullanılmaktadır. Kent yaşamı Kürtlerin kolay alışamadıkları, sosyal dokularına yabancı bir yaşam tarzıdır. Kürdistan sosyolojisinin temel toplumsal formları olan kabile ve aşiret oluşumu tarafından kent, gelenekleri, ahlakı ve bir bütün olarak yaşam tarzına ters bir mekân olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla sınıflaşma, kentleşme ve devletleşme Kürtlerde sonradan gelişen ve daha çok da dışarıdan dayatılan sosyal olgulardır diyebiliriz. Kürt egemen sınıflarının işbirlikçi karakterde gelişmesinde bu sosyalitenin de etkisi vardır.

Tarım herhangi bir üretim aracı ve ilişkisi değildir

19.yy.la birlikte kırsal-köy toplumuyla şehir toplumu arasındaki dengenin hızla bozulması, şehirleşmede ortaya çıkan dengesiz büyümeyle bağlantılıdır. Azami kâr temelinde konumlandırılan sanayinin ihtiyaçlarına göre geliştirilen bu büyümenin toplumsal ölçü ve gereksinimlerle bağı hızla kaybolur. Mega kent denilen, özünde kentin inkârı anlamına gelen döneme geçilir. Barındırdığı nüfus miktarı bakımından yüz binleri aşan bir mekânın toplumsal gerçeklikle bağı kopmuş demektir. Milyonları barındıran kentler toplumsallığın ölüm fermanıdır. Kentin inkârı olarak da değerlendirilebilecek olan bu durum en büyük toplumsal sorun zeminidir. Sadece sınıfsal sömürü açısından değil, çevre sömürüsünün de azami mekânı olarak kent tam bir toplumsal kanserleşme demektir. Nüfusu on milyonları bulan endüstriyalist kentleri doyurmak bile gezegenimizin ve insan toplumunun gücünü aşmış durumdadır.

Endüstriyalizm en büyük kötülüğü insan toplumunun asli unsuru, insanın temel beslenme ve varlık aracı olan tarıma yapmıştır. Deyim yerindeyse tarımı can evinden vurmuştur. Günümüzde tarım endüstri karşısında büyük bir yıkım yaşamaktadır. On beş bin yıl aralıksız olarak insanlığı var eden bu kutsal faaliyet giderek daraltılmakta, endüstrinin egemenliğine terk edilmektedir. Tarım alanları genetiğiyle oynanmış tohumlarla, kimyasal ilaçlar ve hor kullanmayla bitirilme aşamasına getirilmektedir. Oysaki, tarım herhangi bir üretim aracı ve ilişkisi değil; toplumun ayrılmaz, oynanmaz varlık parçası, varoluş tarzıdır. İnsan toplumu ağırlıklı olarak toprak ve tarım üzerinden inşa edilmiştir. Üçüncü doğa dediğimiz doğa ile toplum arasındaki dengenin yeniden oluşturulduğu, uyumlulaştırıldığı aşamaya ulaşmak da yine bu temel üzerinden olacaktır. İnsan toplumunu tarım alanlarından ve üretiminden koparmak, toprağı üzerinde tekel kârına dönük kapitalist çiftlikler geliştirmek vb. varlığına vurulan en büyük darbedir.

Sermaye ve iktidar tekellerinin deneti-

Milyonları barındıran kentler toplumsallığın ölüm fermanıdır. Kentin inkârı olarak da değerlendirilebilecek olan bu durum en büyük toplumsal sorun zeminidir. Sadece sınıfsal sömürü açısından değil, çevre sömürüsünün de azami mekânı olarak kent tam bir toplumsal kanserleşme demektir.

mindeki azami kâr güdümlü endüstrinin tarım alanına girmesi, sanıldığı gibi seri üretim, bol ürün imkânı olarak değerlendirilemez. Organik tarım öldürülerek, zaten alıklaştırılmış olan toplum, tohumlarının genleriyle oynanmış ürünlerle tamamen kendisi olmaktan çıkarılmaya çalışılmaktadır. En verimli toprakları endüstriyel bitki üretimine açarak birkaç yılda çoraklaştırmak en çok rastlanan durumlardandır. Erozyon, egzoz ve sera gazları vb. ile her yıl binlerce hektarlık alan çöle çevrilmektedir. Yalnızca kağıt mendil tüketiminin bile ne kadar ormana mal olduğunu hesaplamak kimsenin aklına gelmiyor, ama endüstriyalizmin körüklediği tüketim çılgınlığının boyutlarını göstermeye yeter. Yerüstü kadar yer altı su kaynakları da hoyratça kullanıldığından tükenmekle yüz yüzedir. Yakın zamanda enerji savaşlarının yerini su savaşlarının alacağı öngörülmektedir. Kamuya ait olan su kaynaklarını gasp eden tekeller, suyu asli sahiplerine para ile satmaktadırlar. İşin daha da ilginci toplumun da bu gasp ve talanı kanıksamış olmasıdır. Köyler boşaltılmakla yetinilmemekte, tamamen yakılıp yıkılmaktadır. Köylerin yaşam alanı olmaktan çıkartılmasıyla kentlerin yaşanamaz hale gelmesi arasında doğrudan bağlantı vardır. Tarım emekçileri ile kırsal nüfusun işsizler ordusu veya yedek işgücü olarak kentlere doluşması en büyük sosyal felaketlerden birini oluşturmaktadır. Sosyal dokusu bozulan kentler üzerinde şiştikçe şişen orta sınıf ve bürokrasi her türlü istismarın temel nedeni olmaktadır. Tarım ve köy toplumuyla birlikte insan yaşamı için vazgeçilmez olan doğanın kendisi, ekosistemi de tahrip edilmektedir.

Kadının kapitalizmdeki köleliği derinleştirilmiş bir piyasa köleliğidir

Endüstriyalizmin tarım-köy toplumuyla birlikte en çok dağıttığı toplumsal bir kurum da ailedir. Batı sosyolojisinin üstünü örtmeye çalıştığı önemli bir konudur bu. Uygarlık toplumunda artan işsizlik ve yoksulluk sonucunda geleneksel aile kurumunun maddi koşulları büyük oranda ortadan kalkmaktadır. Endüstriyalizmin alabildiğine körüklediği bireycilik ailenin toplumsal anlamını da yok etmektedir. Birey toplumdan kopartılırken bu konuda en büyük zararı egemen erkeğe teslim olma ya da sokağa düşme ikilemiyle yüz yüze bırakılan kadın görmektedir. Kadın, yoğunca iddia edildiği gibi özgürleşmemiş, tersine ortaçağdan daha derin ve sinsi bir köleliğe mahkûm edilmiştir. Kadının kapitalizmdeki köleliği derinleştirilmiş bir piyasa köleliğidir. Metalaştırılmadık tek bir hücresi bırakılmayacak kadar piyasaya sürülmüştür. Endüstriyalizm çağında yaşanan krizlerin en büyük yükü aile ve kadın üzerine yüklenmektedir. Ailenin a'sını bile bırakmayacak düzeye varan boşanmalar, sokaklara sığmayan sokak çocukları, toplumsal cinsiyetçiliğin iktidarcılığı ve sömürücülüğüyle sınır tanımaz düzeyde hortlatılması, krizin ve çöküşün derinliğini göstermektedir. Üç S olarak adlandırılan spor, sanat ve seksin dünyayı avucuna alan en büyük endüstriyel sektörler haline gelmiş olması ise daha geniş yazılara konu olabilir.

Endüstriyalizmin tarım-köy toplumuyla birlikte en çok dağıttığı toplumsal bir kurum da ailedir. Batı sosyolojisinin üstünü örtmeye çalıştığı önemli bir konudur bu

Endüstriyalizm tekelci bir ideolojik saldırı yöntemidir

Bu çok sınırlı belirlemeler de göstermektedir ki tek başına, tekil endüstriyalizm tahlilleri eksik, eksik olduğu için de yanlışa açık kapı bırakan tahliller olacaktır. Endüstriyalizm ancak kapitalizm ve ulus devletle birlikte var olabilir. Bu üçü

biri olmadan diğeri olamayacak denli iç içe ve birbirini tamamlayan olgulardır. Kapitalizm ekonomi, pazar ve toplum karşıtlığı temelinde ulus devlet ve endüstriyalizme dayanarak doğaya ve topluma karşı savaş ilan etmiştir. Uzun tarihsel dönemlerde kendisini dışlayarak toplumun kuytuluklarında yaşamak zorunda bırakan toplumdan intikam almaktadır adeta. Bu intikam alma harekâtında koçbaşı olarak kullanılan ulus-devlet ve endüstriyalizmi ise iç içe geçmiş ortak bir ideolojik, ekonomik ve askeri saldırı kompleksi olarak değerlendirmek daha gerçekçidir. Bu üçlü saldırı kompleksi sayesindedir ki devasa kentler toplulukların konuldukları ağıllara dönüştürülebilmiştir. Sermaye ve iktidar tekellerinin ittifakı olan ulus devlet ideolojik, siyasi ve askeri saldırı gücüyle kapitalist hegemonyayı garantiye alırken, endüstriyalizm körüklediği tüketim çılgınlığıyla toplumu alıklaştırarak birer tüketim kölesine dönüştürmektedir. Metalaştırılmış sanat-popüler kültür ve medya kartelleri bu derinleştirilmiş köleliği özgürlük gibi toplumlara benimsetmektedir.

Toplumları yutan Bermuda Üçgeni oluşturulmuştur. Milliyetçilik-liberalizm dini de bu üçgenin çıkarlarının tanrısallığını, kutsallığını, yani meşruiyetini vazetmektedir. Ulus devlet Leviathan'ı endüstriyalizm Leviathan'ı ile birleşmiş ve topluma karşı savaşını büyük bir iştahla sürdürmektedir.

Elinde biriktirilmiş ve tekel altına alınmış tüm zor aygıtlarına, ajitasyon ve propaganda araçlarına ve maddi olanaklara karşın ulus-devlet endüstriyalizm olmadan var olamaz. Ulus devlet, savaş rejimi olarak faşizm ve endüstriyalizm koşullarının ürünüdür. Toplumların kapitalizm, ulus devlet ve endüstriyalizmin hegemonyasını kolay kabul ettikleri sanılmamalıdır. Kapitalizmin azami kârın elde edildiği sanayi çağında iç savaşlar zirve yapmıştır. Azami kâr ve sermaye birikimi topluma karşı savaş yürütülmeden gerçekleştirilemez. Sanayi çağının ulus-devleti, bu azami kâr kanunu gereği bir iç savaş rejimi olarak örgütlenmiştir. Ulus-devlette iktidarın tüm toplumsal gözeneklere sızması, iç savaşın en genelleşmiş halini ifade eder ki, faşizmin tanımı da bu çerçevededir. Milliyetçiliğin faşizmin dini *(ideolojisi)* olması da iç savaş rejimi oluşuyla bağlantılıdır.

Endüstriyalizmin küreselleşmesine paralel olarak savaşın da küreselleşmesi kaçınılmazdı. Savaşın da küreselleştiği iki dünya savaşı ve farklı yöntemlerle sürdürülmekte olan üçüncü dünya savaşıyla kendini iyice kanıtlamıştır. Böylece iç savaş dış savaşla tamamlanmaktadır. İnsanlık tarihinin en yoğun iç ve dış savaşlarının son iki yüzyıllık endüstriyalizm çağında yaşanması, milliyetçiliğin resmi din olarak işlev görmesi, faşizm ve endüstriyalist sermaye arasındaki ilişkinin sonucudur. Soykırım bu dönemdeki savaşların topyekûnlaşmasının *(tüm toplumu kapsamasının)* bir sonucudur.

Endüstriyalizmin nasıl bir felaket olduğu en çok da ekolojide yarattığı tahribatla açığa çıkmaktadır. Diğer bir deyişle, endüstriyalizmin maskesi en çok ekolojik mücadele sayesinde düşürülmektedir. Kapitalizmin sürdürülemezliğini çevre felaketi kadar iyi kanıtlayan bir başka alan yok gibidir. Çevre felaketi denildiğine bakmayın; çoğunlukla insan eliyle yaratılan felaketlerdir. Hatta bizim küçük alışkanlıklarımızdan kaynaklanan felaketler de diyebiliriz. Sadece kağıt mendil tüketimi alışkanlığımız yüzünden günde kaç hektarlık ormanın yok edildiğini biliyor muyuz? Kâğıt mendil yaşamımızın hemen her anında kanıksayarak kullandığımız, hiç de zorunlu olmadığı halde bize vazgeçilmezmiş gibi gelen bir tüketim malzemesidir. Bunun ekolojik sonuçlarını, doğaya ve topluma maliyetini düşünüyor muyuz? Bunu bilsek de alışkanlıklarımızdan feragat etmek niyetimiz var mı? Güçlü mücadeleler ile geriletilmedikleri sürece küresel tekellerin bu alanda elde ettikleri tatlı kârdan vazgeçmek niyetinde olmadıkları açıktır. Tersine, bu alandaki ürünleri çeşitlendirmekte birbirleriyle yarıştıkları bilinmektedir.

Küresel sermaye ve iktidar tekelleri toplumsal düzeyde bir ekolojik hafızanın oluşmasını, bunun bilinç, örgüt ve eyleme evrilmesini engellemek için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Dumura uğrattıkları toplumsal ekolojik hafızanın dirilmesini en büyük tehditlerden biri kabul etmektedirler. Gezi direnişine gösterilen orantısız tepkinin bir nedeni de bu hafızanın dirilişinden duyulan korkudur. Tüm bu gerçekliklerden hareketle diyebiliriz ki, endüstriyalizm ekolojik sorunun en temel nedenidir.

Bir tekelci ideoloji ve mekanizma olarak endüstriyalizm toplumun en temel sorunlarındandır. Doğada kârıncalar bile işsiz kalmazken, *"mikro evren"* diye adlandırılan insan nasıl işsiz kalabilir? Endüstriyalizmin, azami kara endekslenmiş fabrikalarının 7 gün 24 saat aralıksız işlevli olabilmesi için bir işsizler ordusunun yedekte tutulması gerekmektedir. Emekçilerin hak ve özgürlüklerini koruyabilmeleri için iş yavaşlatma, iş bırakma, grev gibi haklarını kullanmalarını önlemek için işsizler ordusuna ihtiyaç vardır. Yine her zaman iş dilenmeye hazır bir kitle olmalı ki çalışan kesimler işlerini yitirme, işsiz kalma tehdidi ve korkusuyla temel haklarını kullanmaktan imtina etsinler. Hatta proleter denilen kesimler toplum içinde imtiyazlı bir konumda olduklarını düşünerek bu konumlarını koruyabilmek için işverenlerle işbirliği yapma zorunluluğu duysunlar.

Toplumun ana gövdesini oluşturan emekçilerin işsiz ve yoksul olmaları tembelliklerinden ya da olanakların azlığından değildir. Sermaye ve iktidar tekellerinin günlük, geçici politikaları nedeniyle de değildir. Tersine sermayenin yapısal karakterindendir. Sermayenin kendisini sürekli yeniden ve yeniden üretmesi ihtiyacındandır. Milyonlarca insanın aç perişan kalması hiç de umurlarında değildir. Toplumun robotlaştırılmasından dahi çekinmemektedirler.

Firavunların öbür dünya için yaptırdıkları piramit tarzı mezarları nasıl yaşanılır bir gelecek hazırlığı değilse, endüstriyalizmin robotlaştırıcı tarzı da pek yaşanılır bir gelecek yaratamaz. Bunlar insana saygısızlıktır. Doğa gibi muhteşem bir varlık ortadayken, robot ve kopyalarının ne anlamı ve önemi olabilir? Bunun izahı ancak sermayenin kâr çılgınlığıyla yapılabilir. Robotlar en ucuz üretimi gerçekleştirse bile, alıcısı, kullanıcısı olmayan mallar neye yarayacak? Bu anlamda endüstriyalizm toplumu işsizleştirmenin en temel aracı; toplum üretkenliğini kısıtlamada sermayenin en büyük silahıdır. Sermaye az işçi çalıştırarak, fiyatlarla oynayarak piyasayı dilediği gibi manipüle etmek için endüstri silahını ustaca kullanmaktadır.

Endüstriyalizm toplumu işsizleştirmenin en temel aracı; toplum üretkenliğini kısıtlamada sermayenin en büyük silahıdır.

Kısaca özetlendiği kadarıyla bile kapitalizm ve endüstriyalizmin sürdürülemezliği, önü alınmazsa kendisiyle birlikte tüm doğayı ve toplumu yok oluşa sürükleyeceği genel kabul gören bir görüştür. Felaket senaryolarını aratmayan bu öngörülerin gerçekleşmemesi için zaman yitirmeden mücadeleyi yükseltmek gerektiği açıktır. Küreselleşmiş sermaye ve iktidar tekellerine, ulus devlet ve endüstriyalizm Leviathanlarına karşı küresel düzeyde doğayı ve toplumu savunmak varoluşsal bir sorun haline gelmiştir. Önder Abdullah Öcalan'ın deyişiyle *"Sadece toplumsal sorunları çözmek değil, toplumun kendisini ve çevreyi kurtarmak için endüstriyalizme, ardındaki kapitalizme ve ulus-devlete karşı topyekûn öz savunmalara ihtiyaç vardır."*[3]

Eko-endüstri can yeleği olabilir mi?

Önemli bir ayrım noktasını belirlemekte yarar var. Kapitalizm, ulus devlet ve endüstriyalizmle mücadelede, sermaye ve iktidar tekellerinin endüstriyel tekniğe *(sanayiye)* ideolojik yaklaşımı ve kullanım tarzı ile endüstriyel tekniğin *(sanayinin)* toplumun genel çıkarlarıyla uyumlu yapısı ve kullanım tarzını birbirinden ayırmak yaşamsal önemdedir. Bu ayrımı sürekli göz önünde bulundurmak, yapılacak bilimsel çalışmaların ve geliştirilecek ideolojik mücadelenin en önemli görevlerindendir.

Endüstriyalizm doğaya ve topluma karşı savaşta kapitalizmin en yoğun kullandığı bir silahtır. Bu silah en başta insanın da bir parçası olduğu ekosistemi tehdit etmekte, giderek telafisi mümkün olmayacak düzeyde tahrip etmektedir. Bu durum binlerce bilim insanı tarafından ve kapsamlı verilere dayanılarak kanıtlanmaktadır.

Bugün endüstriyalizm ile tehdit edilen sadece toplumun kendi iç dengeleri, doğa ile toplum arasındaki uyum değildir. Bunların çok ötesinde giderek eko-sistemi tehdit eder düzeye gelmiştir. Bu dengelerin yeniden kurulması, tahribatların onarımı ve giderilmesi yüzlerce yılda bile mümkün olamayacak ölçülerdedir. Yeni tahribatlar durdurularak bilim ve tekniğin tüm olanakları son sınırına değin değerlendirilerek bile yüzlerce yılda bunun sağlanamayacağı ortadadır. Öyleyse çare eko endüstrinin hızla devreye koyulmasındadır.

İlk adım olarak en küçüğünden en devasa toplumsal birimlere kadar toplumun ihtiyaçlarını temel alan üretime geçiş zorunludur. Piyasa eksenli, kâr amaçlı, tüketim çılgınlığını körükleyici ve ona endekslenmiş üretim, endüstriyalizmin bataklığına daha çok batmak anlamına gelecektir. Bu nedenle de insanın, insan toplumunun temel ihtiyaçların tespit eden, bu ihtiyaçları en az maliyetle, en kısa sürede ve doğaya zarar vermeden gerçekleştirecek üretim modellerini geliştirmek gerekmektedir. Ekolojik endüstri burada devreye girer. Bu da yetmez. Bu üretimin sonuçlarını ihtiyaç sahiplerine en az maliyetle, en kısa sürede ve en ucuza ulaştıracak modellerle tamamlanacak böylesi bir üretim süreci, demokratik komünal ekonomik yapılanması ve süreci olabilir.

Zerdüşt'ün *"Toprağı incitme, ağacı yaralama, hayvanı öldürme"* özdeyişi, Kürdistan ve Ortadoğu toplumları için ekolojik ekonomi modelini özetlemektedir. İnsan ve insan toplumunun temel ihtiyaçlarının başında beslenme gelir. Bunun da temel kaynağı tarımsal üretim ve hayvancılıktır. İnsan toplumunun sağlıklı beslenmesi için toprağın havalandırılması, yeterince dinlendirilmesi, ağaçlandırılması, uygun araçlarla işlenmesi ve hasadın da elverişli araç ve yöntemlerle yapılması gerekmektedir. Yine ürünün tüketiciye en kısa yoldan, süratle ve sağlıklı biçimde ulaştırılması esastır. Kimyasal ilaçlardan, genleriyle oynanmış tohumlardan, toprağı kısa sürede çoraklaştıran endüstriyel bitkiler vb. bir an önce vazgeçerek, organik tarıma geçmek gerekmektedir. Milyonlarca yıldır tüm canlıları besleyen ve onlardan beslenen toprakların, bundan sonra da bu işlevi yerine getirmesi önünde toplumun ve doğanın başına çöreklenmiş bir avuç sermaye ve iktidar tekelcileri dışında

İnsanın, insan toplumunun temel ihtiyaçların tespit eden, bu ihtiyaçları en az maliyetle, en kısa sürede ve doğaya zarar vermeden gerçekleştirecek üretim modellerini geliştirmek gerekmektedir. Ekolojik endüstri burada devreye girer.

bir engel yoktur.

Ortadoğu ve dünyada hayvancılık potansiyeli en yoğun olan ülkelerin başında Kürdistan gelmektedir. Organik yemlerle beslenen, sağlıklı ortamlarda barındırılan hayvanlardan elde edilen tüm ürünlerin sağlıklı biçimde üreticiden tüketiciye aracısız ulaştırılmasını da içeren bir kooperatifleşme önemli bir adım olacaktır. Bunun önünde de ciddi bir engel yoktur. Yapılması gereken devletten ya da tekellerden beklemeden işe koyulmaktır. Kürdistan halklarına karşı yürütülen kirli savaşın bir biçimi olan yayla yasakları bile bizim bu işe soyunmamızın, sermaye ve iktidar tekellerini ne denli ürküttüğünü göstermektedir. O halde zaman yitirmeden bu işe girişmek önemlidir. Ne kadar erken başlanırsa o kadar iyidir.

Özellikle son iki yüz yıldır endüstriyalizmin yedek işgücü ihtiyacını karşılamak, işsizler ordusu yaratmak ve daha da önemlisi insanları topraklarından, üretimden, doğal yaşam ortamından, geleneklerinden kopartarak sürüleştirmek amacıyla yoğunlaştırılan kırdan kente toplumsal göçleri tersine çevirerek kentten kıra yönelimi geliştirmek gerekmektedir. Gayya kuyusuna dönmüş bulunan kentlerin kurtuluşu da buradadır. Tarıma, toprağa dönüş insan için öze dönüşle eşanlamlıdır. En gelişkin endüstriyi toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tarıma yönlendirmek, organik tarım üretimini en ileri düzeyde gerçekleştirmek sağlıklı insan ve toplum için ertelenemez bir görevdir. Bu görevin yerine getirilmesini sermaye tekellerinden beklemek mümkün olmadığına göre, kooperatiflerle bunu gerçekleştirmek en başta demokratik toplum güçlerinin önünde durmaktadır. Demokratik, komünal, katılımcı bir ekonomik modeli yoktan var etmeyeceğiz. Tarihte de günümüzde de bunun sayısız örnekleri vardır. İleri teknolojiyle ve kar kaygısı gütmeden işlenmesi durumunda Urfa ovasının 25 milyon insanı doyurma potansiyeli olduğu söylenmektedir. Buna zengin su kaynaklarını da ilave ettiğimizde Mezopotamya coğrafyası, insanlığın şafak vaktinde oynadığı insanlığın beşikliği rolünü, 21. yy'da Ortadoğu halklarının demokratik kurtuluşunun ve özgür yaşamı inşa etmelerinin öncülüğünü, var olan potansiyeliyle başarabilecektir.

Tarıma, toprağa dönüş insan için öze dönüşle eşanlamlıdır. En gelişkin endüstriyi toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tarıma yönlendirmek, organik tarım üretimini en ileri düzeyde gerçekleştirmek sağlıklı insan ve toplum için ertelenemez bir görevdir. Bu görevin yerine getirilmesini sermaye tekellerinden beklemek mümkün olmadığına göre, kooperatiflerle bunu gerçekleştirmek en başta demokratik toplum güçlerinin önünde durmaktadır. .

Çevreyle-doğayla sonuna kadar uyumlu, dengeli ve simbiyotik ilişki içinde gelişimini sağlayacak bir ekonomik model, fosil yakıt, HES, Nükleer reaktör, termik santrallerle doğal dengeyi tarumar eden enerji yerine yenilenebilir enerji *(Güneş, rüzgâr vb enerjisi)* üretimi ve kullanımıyla, üretici ile tüketici arasında kurdukları komisyon tekelleriyle azami kar sağlayanlar yerine, üreticiden tüketiciye, tarladan sofraya aracısız ulaşımı sağlamasıyla, kağıt parçalarından para kazanma yerine, üretici kârını dışlamayan pazar politikasıyla

can simidi olabilir. Tarlada izi, fabrikada teri, sokakta-pazarda nefesi olmayanların pazar ve üretim alanları üzerinde gasp tekelleri kurmaları ve tüm toplumu sömürmelerine, vurgun yapmalarına kapalı bir modeldir söz konusu olan.

Bazı somut reçeteler önermek bu yazının amacı ve kapsamında değildir. Buna karşın bazı birimsel örneklemeler yararlı olabilir. Organik tarım ve hayvancılık yapılabilecek, alternatif, yenilenebilir enerji üretimiyle aydınlatma, ısınma, sanayi ihtiyacını karşılayan; tarladan sofraya aracısız-komisyonsuz üreticiden tüketiciye ulaşan örnek demokratik özyönetimli ekolojik, komünal ekonomik kentler geliştirmek hayal değil, iyi bir projelendirmeyle gerçekleşebilir bir hedeftir. En azından tarım köy toplumuyla uyumlu, birbirini karşılıklı besleyen dengeli bir kentsel yapılanmaya gitmek mümkündür.

Kooperatifi salt ekonomik bir kurum olarak değil, toplumun demokratik komünal yaşam birimi ve biçimi olarak değerlendirmek gerekir. Komün bir toplumsal özyönetim ve kolektif yaşam birimidir. Kooperatifi de demokratik komünal ve ekolojik-ekonomik birim ve yaşam alanı olarak ele almak durumundayız. Bu nedenle, sistemde de görülen çeşitli meslek gruplarının kurduğu üretici-tüketici kooperatiflerinden temelden farklı bir yapılanmadır. Ahlaki politik toplumun temel ekonomi özyönetimi ve tarzıdır. Toplumda en yaygın görülen konut kooperatifleri bir çeşit ortaklık, inşaat tekelleri ile taşeron firmalar içinse birer rant alanıdır. Çevreyle uyumlu, yenilenebilir enerjiyle ihtiyaçları karşılanan, çevre düzenlemesi, sosyal tesisleri, üretim ve üleşim alanlarında komünal üretim ve ortak tüketim esasına dayalı 300-500 aile kapasiteli ekolojik siteler geliştirmek önemli birer model olabilir. TOKİ gibi özel savaş aracı taşeron firmaların tuzakları da boşa çıkarılmış olur.

Kapitalizm, endüstriyalizm ve ulus devlet ya da küresel finans tekellerinin insan toplumunun gözünü körelten kutsallarını yıkarak sorunlara yaklaşırsak, doğanın ve toplumun nasıl bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu daha iyi görürüz. Konu oldukça geniş ve yaşamsaldır. Bu çerçevede ne denli yazılıp çizilse de azdır diyerek bu yazıyı Önder Abdullah Öcalan'ın bu konudaki çarpıcı belirlemesiyle sonlandıralım:

"Zekâ ve esneklik payı diğer tüm canlılara göre en yüksek bir doğa olarak tanınsa da, insan toplumu da son tahlilde canlı bir varlıktır. Dünyalıdır, çok hassas düzenlenmiş bir iklimsel ortamın, bitkiler ve hayvanlar dünyasının evriminin ürünüdür. Dünyamızın atmosfer ve ikliminin, bitkiler ve hayvanlar âleminin bağlı olduğu düzenlilikler, hepsinin toplamı olması itibariyle insan toplumu için de geçerlidir. Bu düzenlilikler çok hassastır. Birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdırlar. Âdeta bir zincir oluştururlar. Bir halkası koptuğunda zincir nasıl işlevsiz hale gelirse, evrim zincirinin ciddi bir halkası koptuğunda da tüm evrimin etkilenmesi kaçınılmaz olur. Ekoloji bu gelişmelerin bilimidir. Bu nedenlerle de çok önemlidir. Toplumun iç düzenliliğinin herhangi bir nedenle kırılması insan eliyle yeniden düzenlenebilir. Nihayetinde toplumsal gerçeklik insan eliyle inşa edilen gerçekliktir. Fakat çevre böyle değildir. Toplum kaynaklı olan, daha doğrusu içinden çıktıkları toplumun üstünde kâr-sermaye tekeliyle örgütlenen bazı grupların marifetiyle çevre halkalarından ciddi kopuşlar olursa, evrimsel felaketler zincirlemesiyle tüm çevreyi, bu arada toplumu da kıyametle karşı karşıya bırakabilirler." (4)

***

Yararlanılan kaynaklar

(1)Abdullah ÖCALAN-ÖZGÜRLÜK SOSYOLOJİSİ

(2)Abdullah ÖCALAN-KAPİTALİST UYGARLIK

(3)Abdullah ÖCALAN-Age.

(4)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK TOPLUM MANİFESTOSU

KADIN NASIL EKONOMİDEN DIŞLANDI, NASIL TEKRAR EKONOMİYLE BULUŞACAK?

Kadının ekonomiden dışlanması, yaşamın temelini oluşturan bu alanın dışına atılması çeşitli aşamalarla oluşturulmuş hiyerarşik devletçi sömürü sisteminin temel nedenidir. Bugün kapitalist sistem içinde yaşayan birçok insan kölelik koşullarının dahi gerisinde yaşamasına rağmen, işini kaybederek bulunduğu konumun gerisine düşme korkusuyla, aslında işsizlik adı altında bir ölüm korkusuyla yaşamaktadır. Bu durum o insanları yaşadığı koşullar ne kadar insanlık dışı olursa olsun, o koşullara sarılmayı getirmektedir. Sınıf, devlet ve şehir gerçeğinin kadına dayattığı da aynı bu korku olmaktadır. Kadınlara kendi ekonomi dışı konumlarını kaybetme korkusu aşılanarak sistem kendini sağlama almaktadır. Adeta erkek eline bakmanın bir geçim kaynağı haline getirildiği resmi statülü bir kölelik dayatmasıyla karşı karşıyayız. Sokağa düşme korkusu yaşayan kadının ev içinde teslim alınması ve her türlü istismara açılması diyebileceğimiz bu durum kadın soyunun köleleştirilmesinde en büyük baskıyı oluşturmaktadır. Bugün az da olsa bilinçli olan anaların kız evlatlarına verdikleri en anlamlı öğüt *"Mesleğiniz olsun, erkek eline bakmayın"* şeklinde dillendirilendir. Ev yaşamının her şeyini oluşturmalarına rağmen ev hanımı diyerek işsizlikten daha geri bir statüyle anılmayı hak edecek ne yaptılar? Tanrıçalıktan nasıl düşürüldüler? Nasıl bu kadar ekonomi dışına atıldılar? Erkek eline bakmanın, ekonomi dışına düşmenin ölümden daha beter olduğunu tarihsel bir bellekle taşıyan ve sezgisel olarak tüm kölelik dayatmalarına rağmen bunun dışında bir düşünsel evren kurmayı başaran yaşam ustası analar, tanrıça kültürünün sürdüğünün, henüz bitirilemediğinin kanıtı değil midir?

Bu konu üzerine yoğunlaşmalarımızda güncelden tarihe uzanırsak, kadının ekonomiden dışlanmasının sebepleri olarak bazı başlıkları şöyle belirleyebiliriz:

1- Ana emeğinin değersiz görülerek kadın eksenli yaşam değerlerinin değersizleştirilmesi,

2- Kadın değerlerinin gasp edilerek yaşamın alt üst edilmesi,

3- Ekonomi kavramının çarpıtılması,

Bu belirttiğimiz başlıkları kısaca değerlendirirsek:

Ana emeğinin değersizleştirilmesi

Kadının bin bir emekle oluşturduğu yaşam yasalarının, 'me'lerinin *"kurnaz ve zalim erkek"* tarafından gasp edilmesi temelinde ortaya çıkan hiyerarşik-devletçi sistemin gelişmesiyle birlikte toplumsal

sorunlar da baş göstermiştir. *"Birinci cinsel kırılma"* olarak da değerlendirdiğimiz bu dönem kadın emeğinin sömürüldüğü, kutsal değerlerinin elinden aldığı ve kendine ait olmanın dışına çıkarıldığı bir süreçtir. Doğal yaşam akışının tersine döndürüldüğü ve kadının kutsallarının anlamsızlaştırıldığı bir yaşamın başlangıcı böyle oluşurken, Tek tanrılı dinlere geçişle birlikte kadın açısından *"İkinci cinsel kırılma"* yaşanmış böylece kadın özünden daha da uzaklaştırılmıştır. Kapitalist modernite sürecinde ise tam bir cinsel meta olarak ele alınmaya başlanmıştır.

Doğal yaşamın, toplumsallaşmanın, güzelliğin ve özgürlüğün simgesi kadın dört duvar arasında, erkeğinden izinsiz bir adım dahi atamayacağı işkenceli bir yaşamı kader olarak görmeye başlamıştır. Yaşamdan ve ekonomiden uzaklaştırılarak dört duvar arasına sıkıştırılan kadının, ev içinde yaptığı işlere de hiçbir değer verilmemiştir. Günün yirmi dört saatini evine ve çocuklarına adayan kadının benim diyebileceği yaşamı kalmamıştır.

"Hiçbir birey (efendi, bey, patron, serf ve işçi olarak) ve devlet ekonomik eylemin aktörü olamaz. Örneğin en tarihsel-toplumsal bir kurum olan annelik işinin karşılığını hiçbir patron, bey, efendi, işçi, köylü, kentli birey ödeyemez. Çünkü annelik toplumun en zor ve gerekli eylemini, yaşamın sürdürülmesini belirliyor. Sadece çocuk doğurmaktan bahsetmek istemiyorum. Analığa bir kültür, sürekli yüreğiyle ayaklanma halinde bir olgu, zekâ yüklü eylemin sahibi olarak geniş açıdan bakıyorum. Doğru olan da budur. Peki, bu kadar zorunlu, zorlu, eylemli, yürek ve akıl dolu sürekli ayaklanma halindeki kadına ücretsiz emekçi muamelesi yapmak hangi akıl ve vicdanla bağdaşabilir?"[1] Önder Abdullah Öcalan'ın da belirttiği gibi ana emeğinin para ile ölçülemeyeceği çok nettir. Çocuğu dokuz ay karnında taşıyan, doğuran ve belli bir yaşa kadar büyüten, tüm bunları yaparken hiçbir karşılık beklemeyen bir ananın emeğinin değeri nasıl ölçülür. Ölçülse bile neye karşılık gelebilir. Sevginin, bağlılığın, aşkın değerini ölçebilir miyiz? Bir ananın çocuğuna verdiği aslında bunlardır. Kadın bedeninden yarattığı yeni canları aşk değerindeki duygularla büyüterek yaşamı yaratmaktadır.

Kadının karşılık beklemeden verdiği bu emeklerin zorunlu görevi olarak ele alınması ve saygı duyulmaması, çocuklarına harcadığı emeğinin en değerli emek olarak ele alınmaması, tüm sistemlerin yaşadığı en büyük yanılgı olmaktadır. Sıradan bir işçinin emeğinin karşılığı olurken, bu işçiyi doğuran, büyüten ananın emeğinin değer olarak görülmemesi günümüzde yaşanan ekonomik sorunların da nedenidir. Oysaki yaşamın sürdürülmesi için kadının verdiği bu emeğe en büyük değer verilmelidir. Ananın bu emeğine anlam vermeme kadar, kadını bu anlamda ücretsiz emekçi olarak görmek toplumsal sorunların da nedenidir. Kapitalist modernite kadının bu emeğini görmemekte, örneğin çalışan kadınların hamilelik süreçlerini üretimden kopuş süreçleri olarak ele almaktadır.

Kadın değerlerinin gaspı

"Uygarlık öncesi toplum çağlarında 'güçlü adam'ın ilk zor örgütlenmesi sadece hayvanları tuzağa düşürmedi. Kadının duygusal emeğinin, göz nurunun ürünü olan aile-klan birikimine de göz koyan yine aynı örgütlenmeydi. Bu ilk ciddi zor örgütlenmesidir. El konulan, kadının kendisi, çocukları ve diğer kan hısımlarıydı; hepsinin maddi ve manevi kültür birikimleriydi; ilk ev ekonomisinin talanıydı. Bu temelde proto-rahip şaman, tecrübe sahibi şeyh ve güçlü adamın zor örgütünün el ele verip, tarihin ilk ve en uzun süreli ataerkil hiyerarşik (kutsal yönetim) gücünü oluşturduğunu tüm benzer aşamadaki toplumlarda gözlemlemekteyiz. Sınıflaşma, kentleşme ve devletleşme aşamasına kadar toplumsal ve ekonomik yaşamda bu hiyerarşinin belirleyici rol oynadığı açıktır."[2] Kadın emeğinin gaspıyla başlayan sorunların kaynağını Önder Abdullah Öcalan'ın bu belirlemesinde net olarak görebilmekteyiz.

Bu gün de aynı sorunlar farklı kılıf altında sürüp gitmekte insanlar doğal olan beslenme ihtiyaçlarını karşılaya-

maz duruma getirilmektedir. İnsanların en doğal hakkı olan çalışma hakkı bile elinden alınırken, devasa işsizler ordusu da yaratılmış olmaktadır. Şüphesiz günümüzde ekonomik sorunların kaynağı sadece işsizlik değildir. Bununla birlikte artan nüfus oranı, köy ile kent arasında oluşan uçurum, çarpık sanayileşme, ekolojik dengenin bozulması, endüstriyalizmin yarattığı tehlikeler olarak insanlığı tehdit etmektedir. Saymakla bitmeyecek insanlık sorunlarının asıl kaynağı kadının şahsında toplumun sermayeleştirilmesidir. İlk köleleştirmenin kadın şahsında gerçekleştirilmesi, bu gün yaşadığımız sorunların sebebi olmuştur. Kadının yaratmış olduğu değerlere el koyarak sistemini geliştiren uygarlık güçlerinin yol açtığı sorunlar kapitalist modernite çağında adeta bunalım düzeyinde insan yaşamını etkiler duruma gelmiştir. Kadın sömürüsü ile başlayan ve toplumda insanlar arasında sınıflaşmalara, ulusal, etnik ve ideolojik çelişki; çatışma ve savaşlara kadar varan sorunların temeli kadının yaşamdan, yaşamın temelini oluşturan ekonomiden uzaklaştırılarak erkek sistemine sunulmasıdır.

Ekonomi kavramının çarpıtılması

Günlük yaşamda en çok kullanılan kavramlardan biri olmasına rağmen içeriği hakkında en az bilgi sahibi olduğumuz bir kavramdır ekonomi kavramı. Esasında *"Aile yasası, ev yasası ve evi geçindirme kuralları"* anlamına gelen ekonomi, günümüzde bu kavramlarla hiçbir bağlantısı olmayan, insanların günlük yaşam ihtiyaçlarını karşılamak şurada kalsın, insanlığın günlük olarak yaşadığı bunalımların da kaynağı durumundadır. Bugünkü anlamıyla ekonomi ev yasası, evin ihtiyaçlarını karşılama dışında her şeydir. Ekonominin bu denli içeriğinden uzaklaştırılması, karmaşık bir yapıya büründürülerek içinden çıkılamaz bir hale getirilmesi, sorunun kaynağını anlamada da engeller yaratmaktadır.

Ekonominin asıl sahibi olan kadının ekonomiden dışlanması aslında doğal toplum yaşam tarzından da uzaklaşmadır. Doğal toplumda ana-kadın etrafında büyüleyici bir yaşam akışı vardır. Doğanında kendileri gibi canlı olduğu inancıyla birlikte doğayı da incitmeden kendi yaşamını idame ettirme arayışında olmak kadının doğaya yaklaşımını belirler. Hayvanların evcilleştirilmesi, toprağın tarıma açılması, yerleşik yaşama geçilmesi kadın ekseninde oluşan bir yaşam kültürüdür. Tanrıça kültürü olarak doğal topluma damgasını vuran aslında kadının yarattıkları olmaktadır.

Ekonominin asıl sahibi olan kadının ekonomiden dışlanması aslında doğal toplum yaşam tarzından da uzaklaşmadır.

Kadının yarattığı bu değerler doğal toplumun yaşam tarzını belirlerken, kadın yaşamın her alanında etkili olmuştur. Toplumsallaşma ve komünal yaşam kadın sistemi olurken, yaşamın kuralları da onun çerçevesinde şekillenmiştir. Yaşamla kadının *(Jin û jiyan)*bütünleştirilmesi doğal toplumdaki yaşamın kendisi olmaktadır. Kadının yaşamın her alanında hâkim olduğu dönem olan neolitik dönem tanrıça kültürünün de zirveleştiği dönem olmuştur.

Kadının yaşam değerleri ve emeğini çalan iktidarcı, egemenlikçi eril zihniyet yalan ve talan üzerine kendi sistemini inşa etmiştir. Hiyerarşik sistemin geliştirilmesiyle birlikte kadın yaşamın dışına atılırken, toplumsal sorunların temeli de atılmıştır. Toplumsal sorunların *-özelde de ekonomik sorunların-* kaynağında kadının emeğinin ve değerlerinin gasp edilmesi, kadının ekonomi başta olmak üzere yaşamdan dışlanması vardır.

Bu gün dünyada ekonomik olarak de-

vasa sorunlar yaşanıyorsa; her gün açlık sınırında yaşayan binlerce insan anlamsız savaşlara sürülüyorsa, açlıktan ölen insanların sayısı her geçen gün artıyorsa, tüm bunlar ekonominin asıl anlamından uzaklaşıldığını gösterir.

"Ekonominin kadının elinden alınıp tefeci, tüccar, para, sermayedar ve iktidar-devlet, bir ağa gibi yetkililerin eline verilmesi, ekonomik yaşama en büyük darbe olmuştur. Ekonomi-karşıtı güçlerin eline verilen ekonomi, hızla iktidar ve militarizmin temel hedefi haline getirilerek, tüm uygarlık ve modernite tarihi boyunca sınırsız savaş, çatışma, bunalım ve kavgaların baş etkenine dönüştürülmüştür."[1]

Önder Abdullah Öcalan'ın bu belirlemesi de sorunların kaynağını net olarak göstermektedir. Devletçi uygarlık sistemi iktidarını güçlendirmek için, ekonomiyi kendi tekeline alarak tüm bu sorunların kaynağı olurken; insanlığın yaşadığı bu bunalımları farklı nedenlere bağlayarak sistemini devam ettirmek istemektedir. İnsanların temel ihtiyaçları üzerinde bir sistem kurup, tahakkümünü güçlendirmesi de ekonomiyi kendi sistemine uyarlaması sonucu gelişmiştir. Yani ekonomiyi kadının yarattığı değerler dışında ele alması tüm bu sorunların sebebi olurken, kadını ekonomi dünyası dışında tutması da sorunların derinleşerek sürmesinin de yolunu açmaktadır.

Kadın, günlük yaşamın idame edilmesi için üretime en etkili katılan, günlük yaşamı örgütleyen ve yaşamın her alanında -politikadan, ahlaka, kültürden, eğitime- her anında sorumlu durumunda iken bu gün tüm bu sorumlulukların dışındadır. Bir ailenin ya da evin tüm zorlukları kadının üzerinde olmasına rağmen, bu konuda hiç söz sahibi olmaması, kadını ekonomiden-ekonomiyi kadından koparmanın sonuçlarından biridir. Erkeğin eve para getirmesi ekonomi olarak ele alınıp, erkek ekonominin kahramanı yapılırken, kadının ev içinde harcadığı emeğe hiçbir değer verilmemektedir. Oysa ekonomi eve paranın gelmesi değil, evin geçiminin düzenli olarak yürütülmesidir. Kadının ev içinde kurduğu her türlü düzen ve faaliyetin yaşamsallaştırılmasıdır. Ekonomi kavramının gerçek anlamından uzaklaştırılması, kar ve para ile özdeş kılınıp iktidarın hizmetine konulması yaşamın değerlerini yaratan kadının, ekonomiden anlamaz olarak gösterilmesine neden olmuştur.

Devletçi uygarlık sistemi her şeyi özünden boşalttığı gibi ekonomiyi de özünden boşaltarak kendi tekeline almış hatta kadını da kendi sisteminin sürdürülmesi temelinde bir meta gibi kullanma tutumu içire girmiştir. Genelde insanların özelde kadının metalaştırılması ve sermaye konumuna getirilmesi kapitalist modernite döneminde en üst seviyeye ulaşmıştır. Ev ekonomisine katkı sunsun diye kadını evin dışına çıkarırken, kadın emeğinin değeri ucuz işçi konumunu aşmamıştır. Kadın olmasından kaynaklı çalışma alanlarında her türlü tacize maruz kalırken, toplumsal baskılardan da nasibini almaktadır. Ekonomiye açılma adına kadının kendisi de aslında ekonomiden uzaklaştığının farkına varmamakta kapitalist sistemin tuzaklarına düşmektedir.

Kadın bedeninin metalaştırılması

Genelde devletçi uygarlık, özelde onun kapitalist aşaması kendini sürdürmek için her şeyi metalaştırmakta, ekonomi adı altında her şeyi alım-satım malzemesi yaparak pazara sürmektedir. Böyle ele alış tarzı ekonominin içeriğini boşaltırken, kadını bu sistemin kurbanı yaparak sistemin en ağır yükünü çeken konumuna getirmektedir. Kadın emeğinin sömürülmesi bir yana tüm ruhu ve bedeni parçalara ayrılarak pazara sürülmektedir. Kadını cinsel meta olarak kullanma temelinde toplumun ahlaki değerlerinden uzaklaştırılması, karcılığın yanına hazcılığın yerleştirilmesi ve böylece insanlığın düşüşünün derinleştirilmesi, kadının ekonomiden- ekonominin kadından koparılmasının sonucudur.

Aile içinde evin yasasını oluşturan, ev içerisine huzurlu yaşamı sağlayan kadın, evin dışına çıkarılarak piyasaya sunulan bir meta durumuna getirilmiştir.

Kapitalist modernitenin kendinden önceki devletçi uygarlık aşamalarından bir farkı da budur. Ancak bu ekonomiye ve toplumsal yaşama katkı değil, ekonomik ve sosyal sorunların ve bunalımların kriz düzeyine varmasına neden olmuştur.

Kapitalist modernitenin ekonomiyi ele alma yöntemine baktığımızda, kadını başka türlü işlevli hale getiremeyeceğini net olarak görebiliriz. En acı olanı ise kadının tüm bunların farkına varmaması ve sistemin kadın üzerinden kendisini sürdürme oyununa alet olmasıdır. Ekonominin sadece para kazanma olarak anlaşılması, kadının da aile bütçesine katkı sunma amacıyla bu canavarlaşmış ekonomi içinde yer almaya çalışması ekonomiyi yanlış anlamanın sonucudur. Kadın bir nevi kendini ifade etme yöntemi olarak da bu sistemin içine girerken, aslında ne kadar ifadesiz bir konuma düştüğünün farkına varmamaktadır. Ekonomik olarak özgürlüğünü kazanma adı altında kadın köleliği daha kapsamlı yürütülmektedir. Kapitalist modernite çağında, propagandası yapıldığı gibi kadın özgürleşmemiştir. Metalaştırılmıştır. Metalaştırılmayan tek bir hücresi bırakılmamıştır. Derinleştirilmiş bir piyasa köleliğini yaşamaktadır.

Her canlı varlığın doğal hakkı olan beslenme, ekonominin kendisi olurken, kapitalist sistem bu beslenme olanağını insanları kendisine mecbur ve muhtaç hale getirmek için kullanmaktadır. İnsanların temel ihtiyaçları üzerinden iradelerinin kırılması esas alınırken, toplumda bu konuda yaşanan tüm sorunlar karşısında reflekssizlik açığa çıkmaktadır. Burada kapitalist sistem aslında amacına ulaşmış durumdadır. Kendisine köle yapmadığı hiçbir canlı bırakmadığı gibi, sistemine karşı çıkan her kesimi de etkisiz kılmanın çabasını yürütmektedir. Öyle ki insanların en doğal hakkı olan çalışma hakkını bile ellerinden alınmıştır. İşsizler ordusu bilinçli bir biçimde yaratılmıştır. Bu gün işsizlikten kaynaklı bunalımlardan en çok olumsuz etkilenen kesim de yine kadınlar olmaktadır. Artan işsizlik ve yoksulluk karşısında, uygarlık toplumunda gelenekselleşen aile kurumunun maddi koşulları büyük oranda ortadan kalkmaktadır. Evini geçindirmek ve çocuklarına bakmak için birçok kadın bedenini satmaktadır. Kadınların bu kadar çaresiz ve çözümsüz hale getirilmesi kadının ekonomiden koparılmasının sonucudur. Ancak insanın en kutsal eylemi olan ekonominin de ne hale geldiğinin en çarpıcı göstergesidir.

Kadın ekonomi ile nasıl buluşacak?

Ana- kadın değerlerinin tekrardan asıl sahibi olan kadına verilmesi, kadının yaşamın her alanında *(demokratik siyasetin aktif öncü gücü olarak)* bu değerler temelinde söz-karar ve eylem sahibi olması bu gün yaşadığımız toplumsal sorunları ortadan kaldıracak tek çözüm yoludur. Kadının ekonomide etkin güç konumuna gelmesi de bununla bağlantılıdır. Elbette bu kadınların öncü düzeyde yer alacakları ve yürütecekleri mücadele ile gerçekleşecektir.

Konumuz kadının ekonomiyle tekrardan buluşması olduğundan buna daha fazla değineceğiz. Fakat kadının ekonomi ile buluşmasını, kadın eksenli yaşamın yaratılması mücadelesine kadının öncü düzeyde katılımı sağlayacaktır.

Komünal değerlere sahip çıkmak, zihniyetini güçlü kurmak ve inşasına girişmek kadını ekonomi ile buluşturacaktır. Ekonomiyi evi geçindirme, aile yasası olarak tanımlamak, kadının ekonomiden öncelikli olarak kendisini sorumlu görmesini gerektirir. Kadının kendisini buna göre örgütleyerek çalışmalara katılması son derece önemli olmaktadır. Kadının toplumsallaşmayı oluşturması özünde komünal yaşamının sonucudur. Ana olması bunu daha güçlendirmektedir. Bir ananın adaletsiz olduğunu, çocukları arasında ayrım yaptığını, yaşama karşı duyarsız kaldığını söyleyemeyiz. Özellikle paylaşımcı olması onun komünalliğini simgeler.

Kadının herhangi bir şeye verdiği emek kendisi için değildir. Mutlaka içinde bulunduğu topluma, ailesine karşı sorumluluk temelindedir. Bunu karşılık beklemeden yapar ve çevresindeki insanların

mutlu olması onun için yeterlidir. Kadının bu komünal yaşamıyla buluştuğunda ekonomi hayat bulabilir. Kadın ekonominin kurucusu ve asıl sahibi olduğuna göre, kadının ekonomik sorunların ortadan kaldırılmasında da belirleyici bir role sahip olduğunu bilmesi, kedisini bu alanın dışında bırakmaması önemlidir.

Kadının ev içinde yaptığı işlerden tutalım, çocuk büyütmeye kadar, evin geçimini düzenleyen tüm faaliyetlerden kendisinin öncelikli sorumlu olduğunu bilerek yaşama katılması önemlidir elbette. Ancak sadece bunlarla sınırlı kalmak kadının topluma karşı sorumluluğunu yerine getirmesini engeller. Yaşama katılımının bilinçlilik temelinde olması önemli bir konudur. Tarihten günümüze kadın yaşamın huzur içinde yaşanmasında önemli bir rolün sahibi iken, bu hep kadın dışında, erkeğe mal edilen bir rol olarak ele alınmış kadın da böylelikle bu yaşamın dışında bırakılmıştır. Bunun bilincine vararak kadının yaşama katılımı olursa, üstesinden gelinemeyecek sorunlar kalmaz. Bu açıdan yaşamı bilerek yaşamak önemlidir. Bize sunulan yaşamı değil de, özgürce yaşayacağımız yaşamı emeğimize doğru sahip çıkarak inşa edebiliriz.

Akademisiz, projesiz, sistemsiz hiçbir sorun çözülemez

Toplumuna karşı sorumlu olan kadınların ekonomi gibi yaşamsal bir konuyu kurnaz ve zalim erkeğe teslim etmesi kabul edilemez. Emek sarfeden kadın bu emeğine bilinçlice sahip çıkarken, kendisiyle birlikte çevresini de örgütlemek ve bilinçlendirmek zorundadır. Kadınların aile içerisinden tutalım, katıldığı tüm iş sahalarında ve alanlarda başarılı olmalarına rağmen halen kendilerini ekonominin asıl sahibi, yapıcısı ve geliştiricisi olarak görmemeleri kapitalist modernitenin yürüttüğü ideolojik ve psikolojik savaşla ilgilidir. Kadınların kendilerini kapitalist modernitenin zihniyetiyle ele almalarıyla bire bir bağlantılıdır. Bu nedenle kapitalist modenitenin bakış açılarını ve kadını meta-ucuz işgücü gören yaklaşımlarını reddederek, zihniyet boyutunda kendilerini eğitmeleri, sorumluluk almaları, örgütlenmeleri ve mücadele etmeleri zorunludur.

Devletçi uygarlık sistemine geçerken Sümer rahipleri insanları önce zihniyet boyutunda ikna ederek, sistemlerini bu zihniyet yapısı üzerinde inşa etmişlerdir. Toplumsal yaşamın özüne ters olan bu sistemi değiştirmek de önce zihniyette olacaktır. Biz de sistemimizi önce zihniyette inşa etmeliyiz. Bir şeye inanmak ve bunun zihniyette alt yapısını oluşturmak yapılacak işin yarısı olmaktadır. Zihniyet aydınlaması da öncelikli olarak eğitim gerektirir. Bu açıdan *Kadın Ekonomi Akademileri* kurarak burada kendi yaşam koşulları doğrultusunda projelerini tartışmaları, komünal yaşam tarzını ona göre örgütlemeleri çok önemlidir. Dünyada gelişen devrim örneklerine baktığımızda kadının aktif katılımı olmasına rağmen, kadın özüyle uyumlu bir ekonomik sistem kurulamamıştır. Aslında bunun bilinci oluşmadığı için sistemi de oluşmamıştır. Ekonomi akademileri bu açıdan önemlidir. Kadın kendi alanında bunu örgütleyeceği gibi genel olarak oluşturulacak ekonomi akademilerine aktif katılım sağlayarak da önemli katkılar sunabilir. Akademisiz, projesiz, sistemsiz yaşanan sorunların üstesinden gelinemez. *"Kadın ekonomiden nasıl dışlandı ve tekrar ekonomi ile nasıl bulaşacak?"* konularını tartışacak ortamlar oluşturulmaksızın hiçbir gelişme sağlanamaz. On beş- yirmi kişinin bir araya gelerek oluşturacakları akademiler her tarafta yaygınlaştırılabilir ve kadınların sahipleneceği güçlü çalışmalar ortaya çıkarabilir. Bunun bilincini yaymak ve komünal yaşam tarzının geliştirilmesi kadının öncelikli görevidir.

Kapitalist modernite kadın sömürüsü, talanı ve katliamıyla güncellenmektedir.

Ekonomik sorunlar kadının ekonomiden uzaklaşmasıyla baş gösterdiğine göre, bu sorunların çözümü de kadının bu alanda kendini doğru örgütlemesiyle olacaktır. Kadınların kapitalizmin ekonomi diye dayattığı soygun-gasp ve talan

sisteminin tüm boyutlarıyla bilincinde olarak örgütlenmeleri bunu yaşamın her alanında geliştirmeleri yaşamsal değerdedir. Günümüzde ekonominin her alanında yer almalarına rağmen kadınların örgütlü olmaması, emeğinin belirgin olarak açığa çıkmasını engellemektedir. Örneğin tarım sektöründe çalışanların % 80'inden fazlası kadındır. Ancak kadınların bu sektörde kendilerini sorumlu görmemesi, sadece ucuz işgücü olarak çalışmalara katılması kadın emeğinin sömürülmesini en üst boyuta taşımaktadır. Tarım sektörünün tüm yükünü çeken kadınların hiçbir sosyal güvencesi yoktur. Kürdistan'ın boşaltılmasıyla birlikte kendi topraklarından kopartılarak, şehirlere göçertilen halk gerçekliğimizde en fazla kadın ve çocukların yaşam koşulları kötüleşmiştir. Günlük yaşam ihtiyaçlarını karşılamak için Türkiye'ye giden, tarım sektöründe çalışan analarımızın ve genç kızlarımızın yaşadıkları zorluklar ve karşı karşıya geldikleri sorunlar kabul edilemez bir aşamaya ulaşmıştır. Aile ekonomisine katkı sunmanın çabası içindeki kadınlarımızın mevsimlik işçi olarak hiçbir yaşam güvenceleri yoktur. Bu alanda kadın emeğinin sömürülmesi en üst boyutlarda seyretmektedir. Yoğun emek sömürüsü yanında yaşam garantisinin dahi olmadığı bu alanlarda her yıl yüzlerce kadın hayatını kaybetmekte, yüzlerce kadın hayatı karartılmış bir şekilde memleketine dönmekte, tecavüz, taciz ya da farklı saldırılara maruz kalmaktadır. Kadın karşıtı sistemin varlığı kadın sömürüsü, kadın talanı ve katliamıyla güncellenmektedir. Bu anlamda kadının ucuz iş gücü olarak çalıştırılmasının önüne geçilmesi, sosyal güvencelerinin sağlanması yani fiziki-ruhi ve duygusal katliamının önüne geçilmesi, açısından kadınların kendi örgütlülüğünü kurması önemlidir.

Önder Abdullah Öcalan'ın, *"Aile, kadın etrafında oluşur. Kadınlar üreticidirler. Ürettikleriyle kendi ekonomik sorunlarını çözebilirler. Mesela bir tarla kiralayarak organik tarım yapabilirler. Böylece işsizlik sorununun çözümünde katkıları olur."*[4] belirlemesi kadınların ekonomik sorunların çözümünde sunabilecekleri katkıları açıkça ortaya koymaktadır. Küçük görünen ama özünde eylem olarak büyük olan adımlardır bu örnekler. Mevsimlik işçi olarak hiçbir garantisi olmayan iş ve yaşam koşulları yerine Kürt kadınları kendi topraklarında üretime daha aktif katılabilirler. Toprakla bağlarını daha güçlü olarak kendi ülkelerinde sağlayabilirler. Bunun için komün tarzı örgütlemeler geliştirilebilir. Kadınların bu konuda girişimci olmaları gerekmektedir.

Kadın karşıtı sistemin varlığı kadın sömürüsü, kadın talanı ve katliamıyla güncellenmektedir.

Kürdistan koşullarında en iyi geliştirilebilecek organik tarım koşullarının geliştirilmesine, üretim-tüketim ve dağıtım kooperatiflerinin kurulmasına kadınların öncülük etmesi önünde ciddi bir engel yoktur. Aktif örgütleyen ve çalışan olarak yer alması, kadınların emeklerine sahip çıkması açısından önemlidir. Komünal tarzda geliştirilecek böylesi örgütlenmeler, kadınların sosyal yaşam güvencesini de beraberinde getirecektir. Kendi çalışma sahasını kendisi yarattığı gibi yaşamını da ona göre tanzim edecektir.

Kooperatif ve komünlerin, yine yaşamın her alanında örgütlülüğün oluşturulması kadın açısından önemlidir. Bu tarz örgütlenmelerin sadece ekonomik örgütlenmeler olarak ele alınması yetersiz bir yaklaşım olacaktır. Demokratik özerkliğin inşasında ahlaki ve politik toplum esaslarına göre yaşamın her alanında kadının öncülük etmesi önemli bir durumdur. Bu tarz örgütlenmelerle kadınlar yaşa-

mın her alanında aktif örgütlenir, komün, meclis ve kooperatiflerle örgütsüz bir tek insan bırakılmazsa, ekonomik olarak yaşanan sorunların da önüne geçilmiş olur. Kadının ekonomik yaşama katılma gücünü küçümsememek kadar kadının ev içinden tutalım her türlü iş alanlarında kendini etkin kılması onun ekonomiye kazandırılması açısından önemlidir.

Bu tarz örgütlenmeler için öyle çok fazla uzaklara gitmeye de gerek yoktur. Kadın için gerekli olan özünde bulunan komünal değerleri yaşamsallaştırmasıdır. Kadının yaratıcılığını burada örgütlü güce dönüştürmesi, çalışmalarda bu esaslar üzerinden işbölümüne giderek gücüne göre katılımı esas alması her kesimin çalışmalara katılımı açısından hayati değerdedir.

Kadın yaratıcılığının örgütlenmesi

Kürdistan'da kadınlar zaten komünal ekonominin esaslarına göre yaşamaktadır. Bu yüzden komünlerin, meclislerinin, kooperatiflerin hızla örgütlenmesi çok zor olmayacaktır. Bu örgütlenmeler sadece bir alanda değil, tarımdan sanayiye, hizmetlerden bilime, atölyelerden zanaatların her alanında olabilir. Köy-kent ekonomisinin komün ekonomisi dışında hiçbir suretle örgütlenemeyeceğinin bilinciyle ekonomiye yaklaşması kadının ekonomiyle buluşmasında önemli bir adım olacaktır. Hem öz ekonominin gelişimine büyük katkı sunacak, hem de toplumsal yaşamın komünalleşmesine ve demokratikleştirilmesine büyük bir ivme kazandıracaktır. Örneğin köylerde tarım ürünlerinden hayvansal ürünlere, çeşitli ihtiyaçların karşılanması üzerinden geliştirilebilecek kooperatifler, yakın köylerdeki kadınlarla sürekli bir paylaşım zemini oluşturacak, politik ve ahlaki toplumun gereği olan güçlü ortaklaşma zeminleri yaratacaktır. Yine kadınlar ev ekonomisine katkı sunmak için çeşitli el işleri *(örgü, dokuma, biçki-dikiş, dantel, oya, süs eşyaları vb.)* yapmaktadırlar. Bunu yapan kadınlar bir araya gelerek komünler oluşturabilirler. Bu komünler kadınların ev ekonomisine katkı yanında, kadınlar arasında dayanışmanın geliştirilmesinden tutalım, yaşadıkları birçok zorlanma ve soruna da çözüm bulabilirler.

Kentle ilişkilerde kapitalist modernitenin yaratmak istediği köy-kent ayrışmasını değil de, köy ve kentin birbirini tamamlar tarzda gelişmesini amaçlayan komünal ekonominin esas alınması esastır. Kent yaşamında kadınların komün örgütlenmeleri kapitalist modernitenin hâkim kılmak istediği tekelci-talancı-karcı ekonomi anlayışına da büyük darbe olacaktır. Kapitalist sistem köyün doğal yaşam ilişkilerinin önüne geçmek için her türlü yöntemi denemektedir. İnsanları köylerden uzaklaştırmasına karşı köy yaşamının ekonomik paylaşımı yanında sosyal ilişkilerinin tekrardan canlandırılması kadının sorumluluğudur. Köy komünlerinin oluşturulması ve buna dayalı alternatif ekonomik alanların oluşturulması tekel sermayesinin geliştirilmesi önünde de engel olabilir.

Birçok bölgede kadınlar doğal ortamda ürettiklerini pazara götürmekte ve ihtiyaçları temelinde bu ürünleri değerlendirmektedir. Toplumsal emeğin sömürüsü temelinde palazlanan tekellerin önünün alınmasında kadınların kendi komünlerini oluşturarak emeklerine sahip çıkmaları asla küçümsenmemelidir.

Endüstriyalizme karşı eko-endüstri

Günümüzde işsizliğin en çok öne çıktığı alanlar kentlerdir. Yine komünal yaşamın en çok parçalandığı ve bireysel yaşam olanaklarının öne çıktığı yerler olması açısından kentlerde örgütlenmelerin güçlü olması, kadınların bu alanlarda mutlaka bir komün içinde yer almaları, kentin bireysel yaşam arayışlarına karşı da güçlü bir duruş olacaktır. Endüstriyalizme karşı eko-endüstri bilinciyle ekonomiyi geliştirmek, ihtiyaç dışında üretimin işsizlik kadar insanlık dışı bir durum olduğunun bilinciyle çalışmaktır esas olan.

Kadın yaşamın her alanında üreticidir. Bu sistem içerisinde işsizlik sorunu olabilir ama kadının böyle bir sorunu asla olamaz. Örneğin kadınlar ev ihtiyaçlarının karşılanmasında kış hazırlıklarının

yapılmasına kadar birçok şeyi kendi yaratıcılığıyla gerçekleştirir. Kışa hazırlanırken *(bulgur yapımından, salça, turşu yapımına, sebze ve meyve kurutmasına kadar hepsi bayram şenliğinde olur)* aile ekonomisine katkı sunması yanında, kadınların bu hazırlıkları tek başına yapmaması, yapılan her hazırlığı kendisine yapıyormuş gibi ele alması, komşuların birbirine yardımcı olması da kentin parçalamaya çalıştığı sosyal ilişkilerin yaşamsallaştırılması açısından önemlidir. Ev içi uğraşlarında, el işlerinin geliştirilmesinde bunların değerlendirilmesinde yaratıcı olması kendi ekonomisini yaratması açısından önemlidir. Bu yaratıcılığın komün çatısında birleştirilerek değerlendirilmesi kadın yaşamının örgütlendirilmesinde büyük katkı sunacaktır.

Son yıllarda dünya genelinde örgütlenen kadın kooperatifleri Türkiye'de de 2000'li yıllarla beraber örgütlenmelerini güçlendirmeye başlamışlardır. Ekonomiye katkı sunma amacıyla geliştirilen bu kooperatifleşmeler kadınların kimlik ve kendi olma arayışlarını geliştirse de sistem dışı bir zihniyet dünyası geliştirmemekte kadın emeğinin sömürülmesi bu yolla devam ettirilmektedir. Türkiye'de Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağlı, unvanında kadın ibaresi bulunan 75 kooperatif bulunmaktadır. Bunların sadece 28'i kadınlardan oluşmakta, 55'inin içinde ise kadın üyeler bulunmaktadır. Türkiye'de kooperatiflerdeki kadın oranı neredeyse yok gibidir. Kadınların kooperatiflere üye olması önünde yasal engel olmasa da erkek egemenlikli zihniyet bu konuda da ciddi bir engel oluşturmaktadır. Kadının buradaki katılımı da esas olarak ucuz işgücü boyutunu aşmamaktadır.

Demokratik özerkliğin inşasında kadının komünal ekonomiyi örgütlemesi özgür yaşamın inşasının da temeli olacaktır. Bu tarz örgütlenmeler yaşamın her alanının örgütlenmesi açısından önemlidir. Kadının ekonomiye katkı sunması yanında kolektif yaşam tarzını yaratması, kadınların eğitiminden kendilerini sorumlu görmeleri, kadının toplumda nesne olarak görülmemesi için mücadele yürütmesi açısından önemli bir işlev görecektir.

Ekonomi, Jineolojinin temel bir konusudur

Demokratik-Ekolojik ve Kadın özgürlükçü paradigmanın yaşamsallaştırılması, kurumlarının güçlü örgütlendirilmesiyle bağlantılıdır. Ekonominin de bu esaslar temelinde ele alınıp kurumlaştırılması, kadının esas faaliyeti olarak geliştirilmesi kadınların ekonomik alana çekilmesini gerektirmektedir. Kadınların işgücünün kullanılması ekonomiye çekilmeleri anlamına gelmemektedir. Ucuz işgücü olmaktan, fiziki-ruhi-duygusal talan ve gasptan kurtulabilmeleri için kadınların emeklerine doğru sahiplenmeleri zorunludur. Bunun için zihni-siyasi-örgütsel bir bakış açısına ulaşmak gerekir. Yaşamın içinde olmalarına ve yaşamı bizzat yaratmalarına rağmen yaşamın dışında kalan kadınların erkek egemenlikli tüm bilimlere inat jineoloji'yi *(kadın bilimi)* geliştirmeleri, kadının öze dönüşünde en güçlü başlangıç olacaktır.

Yaşamın temel faaliyetlerinden olan ekonominin de bir bilim olarak geliştirilmesi yine kadınların görevidir. Jineoloji, ekonomiyi kadın ekseninde yeniden ve doğru bir şekilde tanımlayacak, gerçek işlevine kavuşturacak, tefeci, tüccar, para, sermayedar ve devlet tekelinden alıp tekrardan kadın öncülüğünde topluma mal ederek güçlü değerlendirecek ve bilimsel kılınmasını sağlayacaktır.

***

Yararlanılan kaynaklar

(1)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU 3.Cilt

(2)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU 2.Cilt

(3)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU 3.Cilt

(4)Abdullah ÖCALAN-İMRALI NOTLARINDAN

EKOLOJİK TOPLUM VE KOMÜNAL EKONOMİ

Ekolojik bilinç, doğa-evrenle yeniden buluşmaktır.

Demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü toplum paradigmasının temelini oluşturan, Ekolojik-Ekonomik Toplum inşasında öncelikli olarak derin bir yaşam anlayışı ve bakış açısına, köklü bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç vardır. Önder Abdullah Öcalan, merkezi uygarlığın, özelde erkek egemen kültürünün beş bin yıldır yaratmış olduğu yanlışlıklarla dolu bu yaşamın düzeltilebilmesi, doğru tarzda yaşanması için demokratik-ekolojik, özgür bir toplumun yeniden inşasını ortaya koymaktadır. Genelde evren özelde ise insanlığın yok oluşa doğru gittiği bu bilinmezlik çağında ekolojik toplumun inşası ekmeksu kadar aciliyet istemekte, zihniyet ve vicdan devrimini zorunlu kılmaktadır. Merkezi uygarlığın toplumlar üzerinde yarattığı iktidarcı-sömürücü yaşam tarzı, zihniyet ve kültürel dönüşümü kadar, ahlaki yaşam tarzını ve onun radikal mücadelesini gerektiriyor.

Ekolojik bilinç ve ekolojik yaşam, toplumun yarattığı insani değerler temelinde özüne, yani doğaya dönüşünü ifade etmektedir. Özellikle insan-doğa ilişkisinin yeniden hayata geçmesi hem zihniyet hem anlayış ve hem de pratik bakımdan olmazsa olmaz kabilindedir. Çünkü insanlığın yakın geleceğini tehdit eden birçok potansiyel tehlikelerin var olduğu (savaşlar, doğa afetleri, toplumsal sorunlar vs.) ve bunun önlenebilmesi için toplum-doğa, insan-doğa, insan-insan ilişkilerinin felsefik, ideolojik, kültürel ve bilimsel açıdan yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Önder Abdullah Öcalan, savunmalarında Endüstriyalizme karşı Ekolojik Toplum alternatifini koymakta ve *'Neden toplum-doğa ilişkisi bu hale geldi', 'Neden birbirinden koptu ve yabancılaştı'* sorularıyla ekolojik bilinç ve felsefeyi topluma tekrar kazandırmaya, insanın doğayla ilişkisini yeniden kavramsallaştırmaya çalışmaktadır.

Ekonomiyi de ekolojiden kopuk ele alamayız. İkisi simbiyotik ilişki temelinde birbirine bağlıdır. Ne ekolojisiz bir ekonomi, ne de ekonomisiz bir ekoloji ve de onlarsız bir toplum düşünülebilir. Fakat burada tekelci sermayedarların ve devletin elindeki ekonomiden bahsetmiyoruz. Bahsedilen kuşkusuz kadının ev ekonomisi, toplumun paylaşımcı, dayanışmacı, toplumsal ihtiyaçları esas alan ekonomisidir. Komünal ekonomiden bahsediyoruz. Komünal ekonomik yaşamın gelişmesi için öncelikli olarak ekolojik bilinç ve felsefeyi yakalamak, bunun için de merkezi uygarlığın bin yıllardır zihnimizde yarattığı tahribatları silmek, tutarlı ve keskin bir zihni-

yet mücadelesi vermek gerekmektedir.

Toplum ve doğa arasında ilişkiler adeta bir uçuruma dönmüş, insanın doğaya karşı güzel duygu ve hislerinin yerini vahşi, acımasız, kin, nefret ve şiddet duyguları almıştır. Bu bakımdan insanın doğaya yüklediği yanlış anlam ve yakıştırmalar (ölü-cansız, nesne, vahşi vs.) aşılmadan doğayla insan uyumunu sağlamak mümkün değildir.

Ekolojik bilinç, toplumsal bir bilinçtir.

"*Bizim felsefemiz bir atın gözlerindeki anlamı sezmekten tutalım, bir kuşun sesindeki anlamı çözmeye kadar yaşamı bir bütün olarak algılar. Yaşlı bilgeye büyük saygıdan başlayıp, bir ceylan kadar ürkek bir genç kızın arayışına yanıt olmaya kadar her şeye anlam yükler.*"[1]

Önder Abdullah Öcalan, doğa-evrene bakış açısını bu yalın olduğu kadar derinlikli sözlerle ifade etmektedir. Bu derinliği yakalamak, içerdiği anlamı kendinde gerçekleştirmekle mümkündür. Burada önemle üzerinde durulması gereken temel bir olgu da zamandır. Zaman, an'da var olmanın, kendini oluşturmanın adıdır, ruhudur. *"Zamanın ruhu"*na ulaşmak Önder Abdullah Öcalan'ın yarattığı yaşam felsefesine, özelde de ekolojik bilince ulaşmaktır.

Ekolojik bilinç, toplumsal bir bilinçtir. Bireyin zihinde, ruhta ve yürekte canlı evren anlayışına ulaşmasıdır. Doğaya ve toplumsallığa yabancılaşmış insanın, tekrar kendi özüne dönmesi, ancak zihin ve vicdanda yapacağı büyük dönüşümü gerçekleştirmesi ve doğa-evrene özeleştirisel tutum sergilemesi ile anlam bulabilir. Önder Abdullah Öcalan savunmalarında ilk özeleştirisini çocukken öldürdüğü hayvanlara karşı vermiştir. Zihniyet olarak kendisinde gerçekleştirdiği devrimsel çıkışın temel adımını böyle atmıştır. Yeni yaşam felsefesini, bakış açısını bu özeleştiriyle ortaya koymuştur. Canlı evren ve doğa anlayışını, tüm bitki, hayvan türlerinin yine insan topluluklarının renk, cins, kültür ayrışımına gitmeden farklılıklarıyla var olma hakkını özeleştirel temelde dile getirmiş ve bunu "*Toplumsal ekolojiye dönüş*" olarak adlandırmıştır.

Ekolojik bilinç, toplumsal bir bilinçtir. Bireyin zihinde, ruhta ve yürekte canlı evren anlayışına ulaşmasıdır.

Tanım olarak ekoloji ve tarihçesi

"Ekolojik yaşam", "Ekolojik toplum" kavramları bizler açısından yeni olabilir. Dahası Önder Abdullah Öcalan'ın savunmalarıyla gündemimize girmiştir. Fakat Ekoloji kavramı yeni bir kavram değildir. Tarihte çokça dile gelen ve bilim insanları tarafından yoğunca tartışılan bir kavramdır. Önceleri sadece çevre ile bağı kurulan bir kavram olarak ele alınmıştır. Ekoloji, sadece çevre bilimi ya da doğa felaketlerini araştıran bir bilim dalı değildir. Kuşkusuz bunları da içine alır. Fakat salt o değildir. En önemli konularından birisi insandır. Ekoloji, insanı, toplumu ele alarak, beş bin yıldır erkek egemen kültürün yarattığı pragmatist, pozitivist zihniyetin doğa ve insan, doğa ve toplum, birey ve toplum ve insan insan ilişkisinde yarattığı uçurumu kapatmayı amaçlar.

Doğa ve toplum arasındaki ilişki günümüz itibariyle sistem karşıtı hareketlerin *(anarşistler, feministler, çevreci akımlar vs.)* yoğunlaştığı bir alan olurken, ekolojiye doğru bir tanım getirmede daha da önemlisi kapitalist-tüketim toplumuna alternatif bir ekolojik toplum inşa etme konusunda ciddi bir adım görülmemektedir. Varsa da çok cılız ve pasif bir mücadele gerçekliği söz konusudur.

Ekoloji terimi Yunanca da *'konut, çevre'* anlamına gelen *"Oikos"* kelimesinden türetilmiştir. *(Eko: konut-çevre - loji: bilim)* Ekoloji biliminin tarihsel kökeniyse 19.yy.a dayanmaktadır. Kavram olarak ilk kez 1870 yılında Alman biyolog ve hay-

van bilim uzmanı Ernest Haeckel tarafından kullanılmıştır. Haeckel, ekolojiyi bitki ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar temelinde ele almaktadır. Fakat daha sonra sanayi ve endüstriyel gelişmenin sınırsız, ölçüsüz geliştirilmesi (atom bombaların ve kimyasal silahların kullanımı, Hiroşima vs.) bunun toplum ve doğa dengesinde yarattığı bozulma ve tahripler ekoloji bilimini de köklü araştırmalara ve düşünsel çabalara yöneltmiş, ekoloji kavramı dar anlamından çıkarak, daha geniş bir anlama kavuşmuştur.

Tarih sadece yazılanlardan ibaret değildir. Kuşkusuz gerçek tarih söylenenlerin çok daha ötesine uzanır. Evrenin başlangıcına kadar gider. İçinde yaşadığımız evren hiç kuşkusuz, ilk canlının ve giderek bitkilerin, hayvanların ve en son olarak ta insanın ortaya çıkmasından çok önceleri, yani 20 milyar yıllık bir varoluş sürecini kapsamaktadır. Evrenin oluşum seyri incelendiğinde müthiş ve büyüleyici bir gelişim görülmektedir. Yaşamın suda başlaması, oradan karaya yayılması, tek hücreden sayısız hücrelere, oradan milyonlarca canlı çeşitliliğine ulaşmak evrim sürecinin mucizevî özelliklere sahip olduğunun kanıtı olmaktadır. *"Atom parçacıklarının da ötesinde, dalga-parçacık evreninde olup bitenlerin başta canlılık özelliği olmak üzere varlıkların her çeşidini oluşturduğunu görmekteyiz."*(2)

Ekosistemde yaşayan tüm canlıların birbirleriyle olan ilişkileri, tıpkı bir zincirin halkaları gibi iç içe bağlı, uyum içerisinde, birbirini yok etmeyen bir diyalektikle işlemektedir. Örneğin, toprakta yaşayan canlı varlıklar bitkilerle beslenir. Yine çokça örnek verilen yılan-fare ikilemi birbirini yok etmeden, fare yılandan, yılan fareden beslenerek -aynı zaman da bitkiden de beslenirler- yaşamda bir dengeyi oluştururlar. Bitkiler birçok canlının besin kaynağıdır. Bitki olmadan hayvanların yaşam koşulu tehlikeye girer. İnsanlar açısından da bu böyledir. Bitkiler fotosentez sayesinde havadaki oksijen ve karbondioksit dengesini düzenler. Kısacası doğa-evren tümüyle bir dengeyi oluşturmakta, uyum içerisinde hareket etmektedir.

Bu kadar farklılık ve canlı çeşitliliği içerisinde birbiriyle simbiyotik ilişkide olan bir evren ve doğa gerçekliği ile karşı karşıyayız. Bu kadar renkte çiçek, milyonlarca bitki ve hayvan çeşidi ve daha birçok mucizevî oluşum pozitivist aklın kaba, cansız madde-evren-doğa anlayışını boşa çıkarmaktadır. Canlı-cansız, özne-nesne ayrımları ve bunun toplumsal doğaya yansıması olarak doğa-toplum ayrımı pozitivist aklın bir sonucudur.

Ekosistemde yaşayan tüm canlıların birbirleriyle olan ilişkileri, tıpkı bir zincirin halkaları gibi iç içe bağlı, uyum içerisinde, birbirini yok etmeyen bir diyalektikle işlemektedir.

Mekanik evren anlayışından, sonuna kadar canlı, ekolojik bir toplum paradigmasıyla karşı karşıyayız. Enerji ve madde ikilemi olguların veya varlıkların parçalanamayacağını, birbirine zıt olsalar dahi ne enerjinin maddesiz, ne de maddenin enerjisiz olamayacağını ortaya koymuştur. İnsanın gelişim seyrinde de bunu görmek mümkündür. Önder Abdullah Öcalan insanın da bir mikro evren olduğunu, *"kozmos ve kuantumu çözmek istiyorsan insanı çöz!"* sözleriyle ifade etmektedir. Giderek bilimsel gelişmeler insanın evrenin özeti olduğunu ortaya koymaktadır. Bir çocuğun anne karnındaki gelişimi derinlikli incelendiğinde, evrenin milyarlarca yıllık oluşumunun anne karnında dokuz ayda baştan sona tekrarlandığı görülmektedir. Bu anlamda anne karnındaki oluşum bir mucizedir, dahası evrensel bir

hakikattir.

Doğa bir bütündür. Bu bütün içerisinde her canlının bir yeri ve değeri mutlaka vardır ve olmalıdır. Tarihte öyledir. Bütündür. Tarihi insan bedenine benzetebiliriz. Bedeni oluşturan organların tümünü düşünelim, hepsi bir uyum içerisinde çalışmakta ve her bir organ stratejik rol oynamaktadır. Örneğin, vücudun her organı önemli bir yaşam işlevini görmektedir. Kalp, vücuttaki kan dolaşımını sağlamakta ve günün yirmi dört saati pompalama işini görmektedir. Yine beynin tüm bedeni bir komutla nasıl hareket ettirdiğini biliyoruz. Göz sadece bakmıyor aynı zamanda düşünüyor. Kısacası insan bedeni tüm organlarıyla bir bütündür. Hangi organ olursa olsun eksik veya tam olmadığı sürece beden dengesiz ve sakat olacak, işlevselliğini yitirecektir. Eksik, yarım olacaktır. Dolayısıyla tarih ve yaşam bütünselliği insan bedenindeki bütünselliğe benzemekte bu bütünsellik ise hakikatimizi ifade etmektedir. Hakikatin bütünselliğini parçalamak; tarihi ve yaşamı parçalayıp, anlamsızlaştırmaktır.

Böyle bir yazılmamış tarih vardır. Ve biz ancak insanlık tarihini bu doğa-evren tarihiyle ilişkilendirebildiğimiz ölçüde gerçek tarih bilincine yani evrensel tarih ve onun ekolojik bilinç düzeyine ulaşma imkânını yakalayabiliriz.

Doğal toplum, ekolojik toplumdur

Doğal toplumun zihniyet dünyası canlı-doğa anlayışına dayanır. İlk toplum ilk insan doğanın bağrında gelişmiş ve on binlerce yıl doğayla uyum içinde yaşamıştır. Doğadaki her olgunun bir ruhu olduğu inancını taşıyan doğal toplum insanı, doğayı da kendisi gibi canlı görmüştür. Bir ağacın meyve, keçinin süt, toprağın buğday vermesi kutsallık atfedilen ve saygı gösterilmesi gereken bir olay olarak değerlendirilmiştir. Animist inanç ilk inanç biçimi olup, kaynağını bu yaklaşımdan almaktadır.

Doğal toplum ekolojik toplumun yalın gerçekliğidir. Avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan ve yaşamsal ihtiyaçlarını bu biçimde sağlayan doğal toplum insanı, doğayla dost, barışık, uyum içerisinde bir yaşam tarzını esas almakta, bu da beraberinde özgür, demokratik ve komünal yaşamı geliştirmektedir. Özellikle toplayıcılık faaliyetleri, insanın doğayı daha yakından tanımasını getirmekte ve doğayla dostluğa, sevgiye dayalı ilişkisinin maddi-manevi zeminini oluşturmaktadır. Bu doğal bir yaşam akışı oluşturmakta ve toplum ahlak kurallarını buna göre belirlemekte ve titizlikle uymaktadır. Doğaya hükmetmek, kötülemek, vahşice kullanmak söz konusu bile değildir. Tersine bu yaklaşımlar toplum yasalarına aykırı görülmektedir. Ahlaki ve dini olarak en büyük günah olarak ele alınmaktadır. Doğal toplumun tüm üyeleri yaşam bütünlüğü içerisinde ortak, dürüst ve inançlı bir yaşam sürmektedir. Herkes buna uymak zorundadır, zaten her şey doğallığında gelişmektedir. Doğal toplum insanı canlı doğasına hep bir saygı, sevgi, minnet ve hürmet duygusuyla yaklaşmakta ve onu kutsamaktadır. Sunduğu besin ve yaşam imkânları için, yol açtığı yaşam sevinci için doğaya dualar söyleyerek, şölenler, bayramlar düzenleyerek saygı ve minnetlerini sunmaktadır.

Doğal toplum insanı canlı doğasına hep bir saygı, sevgi, minnet ve hürmet duygusuyla yaklaşmakta ve onu kutsamaktadır

Doğal toplumda öne çıkan ve kutsallık atfedilen bir diğer varlık ise kadındır. Çünkü yaşamı çekip çeviren, düzene koyan, çocukları doğuran, besleyip-büyüten ve toplumsallığı örgütleyen, kadındır. Doğayla biyolojik benzerliğinden, *(doğur-*

gan özelliği ve kendisini her ay yenilemesi gibi) doğayla dostluğu daha derinlikli ve anlamla yüklü olduğundan bu böyledir. Toplayıcılık yapan ve doğayla uğraşırken eli toprakla bütünleşen kadın, toprakla özdeşleştirilmiştir. *"Doğa ana", "Toprak ana"* sözcükleri bununla bağlantılıdır. Kadının doğayla ilişkisi çocuk-ana ilişkisi gibidir. Duygu ve davranışlarıyla toprağı etkiler. Sevgi, saygı ve şefkatini sunar. Kadının doğayla bu biçimdeki ilişkisinin bereket, bolluk ve sağlık getirdiğine inanılır. Kadın, hayvanlarla ilişkisi içinde hayvanları tanır. Koyun, keçi, domuz gibi hayvanlardan yararlandığı kadar *(süt, et, post vb.)* onlarla nasıl yaşanır ve nasıl dost olunur öğrenir. Hayvanların evcilleştirilmesi de bu nedenle kadının eseri olarak gelişmiştir.

Kendini doğayla özdeşleştiren kadının doğayla bu ilişkisi toplumsallaşmadaki yeteneğini de açığa çıkarır. Kadını çekim merkezi haline getirip, etrafında örgütlülüğü sağlar. Kadının bu yaratımları toplum içerisinde saygı bulmasına ve kutsal görülmesine yol açarken, bu yaklaşımları kadının bilgeliğini de öne çıkarır. Bu da beraberinde tarım-köy devriminin zihniyetini oluşturur.

Doğa ve insan bir bütündür

İnsan, doğanın bağrında var olmuş ve çok uzun bir süre onunla uyum esas alarak yaşamasını bilmiştir. Doğaya saygı insanın kendisine saygıyı geliştirmiştir. Doğanın bir parçası olan insan, tarihte nasıl ki doğayla uyumu ve dostluğu esas alarak yaşamını geliştirmişse, bugün de krizdeki yaşamını düzlüğe çıkarmak için doğayla uyumu ve dostluğu esas alan bir yaşamı esas almalıdır. Her toplumun kültüründe ve yaşamında doğal toplum kalıntıları vardır. Doğaya saygıyı ve hürmeti öğütleyen doğal toplum zihniyetinden izler bulunmaktadır. Fakat hiçbir canlı, insan kadar doğa-evrene ve toplumsallığa zarar vermemiştir. Devletçi uygarlığın doğuşuyla birlikte hep doğadan alınmış, yararlanılmış ama hiç ona verilmemiştir. Bir de karşılığında tahrip edilip, yakılıp yıkılmış, doğa ve insan, doğa ve toplum, birey ve toplum arasına nifak tohumları sokulmuş, araya uçurumlar girmiştir. Bireyci, bencil ve hep kendi menfaatini düşünen tüketici bir insan ve toplum gerçeğiyle karşı karşıya olduğumuz bir gerçek. Peki, ne oldu da doğa ve toplum arasına mesafeler girdi? Ve insan, doğa-evrene bu kadar yabancılaştı? Bu kadar saldırganlaştı?

Her toplumun kültüründe ve yaşamında doğal toplum kalıntıları vardır. Doğaya saygıyı ve hürmeti öğütleyen doğal toplum zihniyetinden izler bulunmaktadır.

Ekolojik krizlere yol açan sebepler ve buna karşı gelişen ekolojik akımlar

Bu bağlamda toplumsal krizle birlikte gittikçe derinleşen ekolojik krizin kökenini uygarlığın başlangıcında aramak en gerçekçi yaklaşımdır. Doğal toplumda kadının kurduğu sisteme karşı alternatif olarak gelişen ataerkil kültürün zihniyet yapısı (hiyerarşi-devlet) böl-parçala ve yönet terimleri üzerinden kendisini örgütlemiştir. İlk tahakküm, baskı kadın üzerinde uygulanırken, kadınla birlikte doğa ve toplum da tahakküm altına alınmıştır. Kendine ve doğaya yabancılaştırılan kadın ve toplum artık hem kendi emeği ve değerlerine sahip çıkamaz, hem de doğa-evrenin yavaş yavaş yok olmasına göz yumar hale düşürülmüştür.

Önder Abdullah Öcalan savunmalarında erkek egemen iktidarın *"Güçlü ve Kurnaz adam"* tarafından sistemleştirildiğini ve kurumsallaştırıldığını; bunun da dört temel ideolojik olgu üzerinden -Mitoloji-Din-Felsefe ve Bilim- sağlandığını ifade etmektedir. Bu olgular da özünde toplumun yaratımı olan maddi-manevi de-

ğerlerdir. Ancak *"Güçlü ve Kurnaz adam"* bunları da egemenlikçi, iktidarcı doğa ve toplum karşıtı sistemini oluşturup geliştirmekte çok kötü bir biçimde kullanmıştır. Oysaki saban, tekerlek, çanak-çömlek vb. birçok bilimsel teknik ürün doğal toplumun yaratımıdır. Hastalıkları bitkilerle tedavi etme, (ana-tanrıça kadın bunu uygulamaktadır) güneş, ay ve yıldızların hareketleriyle mevsimleri, günleri ve yönleri belirleme doğal toplum sürecine ait yaratımlardır. Bilimin ilk kurucusu doğal toplum insanıdır.

Komünal, özgürlükçü ve doğru yaşam tarzı; ahlaki ve politik toplum gerçeği ile felsefenin de temelleri neolitik devrim sürecinde atılmıştır. Din, toplumun varlığını sağlayan ahlaki örgü olarak, paylaşım, dayanışma, sevgi, saygı, eşitlik, emek ve fedakârlık gibi ölçüleri belirleyen ve yaşamdaki tüm varlıkların canlı olduğu inancını taşıyan bir olgu olarak ele alınmıştır. Merkezi uygarlığın temel ayakları da diyebileceğimiz Mitoloji-Din-Felsefe ve Bilim iktidarın hizmetinde birer araç olarak kullanılmış, özellikle kadını yaşamdan, toplumu doğadan, insanı insandan ve bedeni ruhtan kopararak, zihinleri bin parçaya bölmüştür. Ahlakla bağlarını koparan analitik zeka -kaba materyalist, pozitivist akıl- yarattığı zihniyet yapısıyla, kadını nesne, erkeği özne, doğayı nesne, insanı özne, toplumu nesne, devleti özne haline düşürmüştür. Birçok kavramsallaştırmaya gitmiş, yaşamda her şeyi parçalara ayırarak hükmünü sürdürmüştür. En başta da eskinin canlı doğa anlayışının yerine ölü, cansız-madde anlayışını yerleştirmiştir. Bu anlayış ve felsefe toplumların zihnine bir karabasan gibi çökmüştür.

Rönesans karanlıktan aydınlığa çıkışın ve doğaya dönüşün hareketi olmuştur.

Ortaçağın dogmatizmine karşı zihniyet devriminin büyük bir adımı olarak gelişen Rönesans, 15.yy'da Avrupa da gelişmiş ve başta sanatta, edebiyatta, bilimde olmak üzere Avrupa toplumunda büyük gelişmelere neden olmuştur. Rönesans'ın tarihte en büyük başarısı insanın yeniden doğaya dönüşünü sağlamasıdır. Karanlık zihniyetten aydınlığa geçişin devrimi olan Rönesans, bilimsel düşünceyi doğurarak, Ortaçağın dinsel dogmatizmine, ölü-cansız madde anlayışına büyük darbe vurmuştur. Bu çağın yaratımında büyük bilim insanlarının *(Bruno, Galileo, Copernik ve o dönemin cadı olarak tabir edilen bilge kadınları)* canları pahasına yürüttükleri çabalar, ödedikleri bedeller karşılığında canlı doğa ve evren anlayışına dayanan yeni bir zihniyetin temelleri atılmıştır.

"Rönesans zihniyetinin en önemli özellikleri ortaçağın yok ettiği insan ruhunu tekrar kazanma, alabildiğine kötülenen dünyaya, doğaya dönüş, dogmalardan kopuş ve insan aklına güveniştir."[3]

Ekolojik sorunlar merkezi uygarlıkla başlamış olsa da, bunun ölümcül bir hal alması kapitalist modernite sürecinde gerçekleşmiştir. 19.yüzyılla birlikte gelişen Sanayi Devrimi ve buna dayalı olarak tasarlanan Endüstriyalizmle birlikte toplumsal sorunlar kadar ekolojik sorunlar da hız kazanmıştır. Kâr uğruna çevrenin kirletilmesi, ormanların kesilmesi, yeşil alanların tüketilmesi, betonlaşma, sera etkisi, su kaynaklarının kurutulması, toprağın verimsizleşmesi, sel felaketleri, hava kirliliği, canlı türlerinin yok olması, baraj vb. projelerle coğrafyanın ve kültürel mirasın tahrip edilmesi ve daha birçok toplumsal sonuçları ağır olan ekolojik sorunlara yol açılmıştır. Bunların kaynağında kapitalist sistemin kurduğu iktidar ve sermaye düzeni vardır. Endüstriyalizm vardır. İktidar ve sermayenin hizmetine alınmış Bilim ve Teknik vardır.

Bu son yüzyıldır gelişen sanayileşme, fabrikalaşma, kentleşme, fosil yakıtlarla çalışan termik santraller, aşırı araba üretimi, nükleer reaktörler, doğaya zarar veren maddelerin yaygın kullanımı, ormanların yok edilmesi doğayı hızla tahrip etmektedir. Kar ve iktidar uğruna yürütülen endüstriyel faaliyetler sonucu oluşan zehirli atıklar *(kükürt, azot oksid, kimyasal ve radyoaktif maddeler)* doğaya atılmaktadır.

Bunlar zamanla su kaynaklarının kirlenmesine, birçok bitki ve hayvan türünün yok olmasına, toprağın verimsizleşmesine neden olmaktadır.

Ormanlar, hayvanlar ve insanlar üzerinde çeşitli hastalıklara yol açan bu atıklar, atmosferi de etkileyerek, iklim değişikliğine, aşırı yağış ve seller ya da kuraklık ve çölleşme gibi mevsim dengesizliklerine neden olmaktadır. Küresel ısınma denilen olay da, yine termik santraller ve fabrika bacalarından çıkan gazlardan meydana gelmektedir. Bu gazlar güneşten gelen zararlı ışınları (ultraviyole-morötesi ışınlar) filtre eden ozon tabakasını zayıflatıp delerek, bu ışınların kolayca yeryüzüne ulaşmasına ve dünyadaki canlı yaşamı tehdit edecek düzeyde etkilemesine neden olmaktadır.

Son dönemde gündeme giren GDO *(Genetiği değiştirilmiş organizmalar)* ürünlerinin organik tarıma olumsuz etki ettiği, organik tarıma dayalı toplumları ve kültürleri tehdit altına aldığı, hem insan sağlığını bozduğu hem de toprağın verimliliğini düşürdüğü açığa çıkmıştır. Tüm bu endüstriyel faaliyetlerle amaçlanan daha fazla ürün dolayısıyla da daha fazla kâr elde etmektir. Daha az zaman ve maliyetle daha çok ürün elde etme çerçevesinde bunlar geliştirilmektedir.

Kısacası Endüstriyalizmde bilim ve teknolojiyi vahşice kullanarak ortaya çıkarılan bu kontrolsüz gelişme, başta doğa ve toplum olmak üzere tüm canlı hayatı yok olmanın eşiğine getirmiştir.

Günümüz itibariyle halen devam eden ve bu sorunlara dur diyecek olan elbette insanın kendisidir. Sorun salt ekoloji sorunu değil, toplumun zihniyet, vicdan ve ahlak sorunudur. Bu sorunlara çözüm arayan, mücadele veren çeşitli bazı ekolojik hareketler gelişmiştir. Derin Ekolojistler, Toplumsal Ekolojistler, Eko-Feminizm, Eko-Anarşistler, Eko-Çevreciler vb. akımlar vardır. Fakat bu krizin aşılmasında sorunun temel kaynağına inip, buna karşı ideolojik, politik, siyasal ve sosyal mücadele etmede ortak düşüncede birleşen bir örgütlülük ne yazık ki yoktur. Her akım kendi içinde farklı düşünce ve teorileri savunmakta, parçalı bir duruş hüküm sürmektedir.

Derin ekolojistler daha çok doğa merkezli düşünceyi savunmakta, doğanın tahribinden insanları suçlu göstermektedir. Kuzey Amerika'da örgütlenen bu hareket etkili de olmaktadır. Greenpeace Örgütünün bu derin ekolojistlerden düşünsel olarak etkilendiği söylenmektedir. Greenpeace, 1971'de Kanada'da örgütlenmiş bir harekettir. İki milyondan fazla aktivisti vardır. Bu örgüt, ekolojik sorunlara karşı sıra dışı ve hızla eylem yapan bir özelliktedir.

Eko-Feministler ise ekolojiye zarar verenin erkek cinsi olduğunu, kadın üzerinde olduğu gibi, doğa üzerinde de tahakküm uyguladığı düşüncesini savunurlar.

Eko-Çevrecilik Hareketi ise pragmatik, insan merkezli, sistemin uygulamalarını yumuşatan, liberal bir harekettir. Bookchin buna *"Çevre mühendisliği"* adını verir.

Toplumsal ekoloji ise Önder Abdullah Öcalan'ın paradigmasına en yakın harekettir. "Toplumsal Ekoloji" kavramı ilk kez 1964 yılında Murray Bookchin tarafından kullanılmıştır. Bookchin'in, *"Doğada, denge ve uyuma, sürekli değişen farklılaşma, sürekli genişleyen çeşitlilikle ulaşılır"* düşüncesinden hareketle, Toplumsal Ekoloji, bütünselliği yadsımadan toplumsal olan ile ekolojik olanı birleştirecek bir etiğin inşası peşinde koşmaktadır. Ona göre ekolojik krizlerin kaynağında ve insan-insan arasındaki tüm sınıfsal, cinsel ayrımların temelinde hiyerarşinin ortaya çıkışı yatmaktadır.

Tüm bu düşünürlerin, ekolojik ve çevreci hareketlerin bir mücadele anlayışları emek ve çabaları söz konusudur. Bunu inkâr etmek doğru olmadığı gibi, eleştirip, doğrusunu, alternatifini koymak ve bu hareketlerle bir dayanışma, ortak bir fikir ve anlayış ile sistem karşısında mücadele edebilme zeminini geliştirmek önemlidir. Önder Abdullah Öcalan, Marks, Hegel, Bakunin, Bookchin gibi düşünürlerin bu konudaki görüşlerine eleştirilerde bulunurken alternatifini de ortaya koymak-

tadır. Toplumsal ve ekolojik sorunları ele alırken sistemin bütünlüklü ele alınması ve kavranması gerektiğini, ancak bu şekilde çözüm gücü olunacağını ifade etmektedir. *"**Demokratik ve Ekolojik Toplum**"* olarak da kavramsallaştırdığı sistemi, devlet ve iktidar dışında, toplumun doğayla yeniden doğru temelde ilişkilendiği, kendi içinde komünal, demokratik ve ahlaki bir sistemdir.

Tarihte ilk insan toplumu doğayla iç içe yaşamasını bilmiş ve komünal bir yaşam biçimini örgütleyebilmişse, bugün de aynı örgütlülüğü ve yaşam tarzını gerçekleştirebilir. Önder Abdullah Öcalan paradigmasıyla; evrensel hakikatin bütünselliğini yakalamakta ve bu bütünselliği parçalamak isteyenlere *"Demokratik-Ekolojik-Ekonomik Toplum"* inşasını yeniden oluşturarak cevap vermektedir.

Bilindiği gibi, Kapitalist modernite bugün, küresel devletler ve tekelci-sermaye eliyle kendisini üçayak **–ulus-devlet, kapitalizm ve endüstriyalizm-** üzerinden örgütlemiştir. Bu üçayak, ekonomi ve ekolojinin özünü boşaltarak, tamamen iktidara hizmet eder hale getirmiştir. Kapitalist endüstriyalizm, ekonomi adı altında çılgınca ekolojiye saldırmakta, onu kendi çıkarı için kullanarak, sonuna kadar canına okumaktadır. Ekoloji ve ekonomi tıpkı et ve tırnak gibi birbirine bağlıdır. Her ikisi de canlılık içeren, evrensel karakterde, toplumun temel taşıdır. Fakat onları parçalayan zihniyet aynı zamanda gerçek özünü ve anlamını da çarpıtarak anlamsızlaştırmış ve birbirinden uzaklaştırmıştır. Kapitalist modernite ekoloji ve ekonomiyi birbirinden kopardığı gibi her ikisini de toplumdan uzaklaştırmıştır. Toplumun yarattığı ekoloji ve ekonomi olguları bugün topluma en değersiz görünen, en acımasız ve hatta düşman olarak karşısında duran olgular haline getirilmiştir.

Ekolojisiz bir ekonomi, ekonomisiz bir ekoloji asla düşünülemez ve yürütülemez.

Ekoloji ve ekonomi tıpkı et ve tırnak gibi birbirine bağlıdır.

Önderlik kavramlara yeniden bir tanım getirmekte, toplumun kendisine ait olanı yine topluma tekrar kazandırmaktadır. Bu temelde ekolojisiz bir ekonomi, ekonomisiz bir ekoloji asla düşünülemez ve yürütülemez. Bugün ekoloji ve ekonomi denildiğinde bu kavramların özüyle hiç alakası olmayan şeyler (doğa yıkımı, türlerin yok oluşu, genetik tarım, savaşlar, halkların kırımı, kâr, faiz, borsa, kredi vs.) geliyor aklımıza. Oysaki bu söylenenler tamamen lafı güzaf olup, kafa karıştırıcı kelime oyunlarından ibarettir. Bu iki kavramın birbirinden ayrıymış gibi ele alınması ve sanki aralarında karşıtlık varmış gibi yansıtılması, merkezi uygarlığın böl-parçala ve yönet politikasının ürünüdür. *"Doğa, insan için vardır ve sınırsız, ölçüsüz ondan yararlanılır"* anlayışı insan merkezci, tahakkümcü zihniyetin yaklaşımıdır.

Bu bağlamda ekolojiyi ekonomisiz ele alamayacağımıza göre ekonomiye ilişkin önemli hususları dile getirmek ve ekolojiyle bağını kurmak önemlidir. Günümüz toplumları açısından ekonomi denilince ilk akla gelen kuşkusuz para, borsa, kredi, faiz vs. kavramlar olmaktadır. Çünkü uygarlık ve onun uzantısı kapitalist modernite, ekonomiyi devlet ve tekelci iktidarın elinde bir sermaye alanı olarak kullanmakta, ekonomiyi toplumu tahrip eden ve ekolojiyi yıkıma götüren bir canavar haline getirmektedir.

Ekonomi, tanım ve içerik olarak elbette bu değildir. Kapitalizm ve endüstriyalizmle de hiç alakası yoktur. Tarihten günümüze kadar ekonomi kavramı sistem ta-

rafından çarpıtılmış, gerçek anlamından uzaklaştırılarak, başta kadın olmak üzere toplumun ekonomiden dışlanmasına ve tüm ekonomik faaliyetlerin (insan emeği, tarım, hayvancılık, zanaat, pazar vb.) iktidar tekelleri tarafından işgal edilmesine yol açmıştır. Ekonominin gerçek sahibi toplumun kendisi yani çiftçi, çoban, zanaatkâr ve küçük tüccarlardır. Gerçekte ekonomist olan da kadındır.

Ekonomi kelime anlamı “aile yasası, ev yasası, evi geçindirme kuralları” demektir. En zor iş olan çocuk doğurmak ve besleyip-büyütmek, ev işleri ile uğraşmak, kadının yaptığı işler olarak emek ve fedakârlığın en değerlisidir. Ailenin maddi-manevi geçim kurallarını koyan ve çevresini örgütleyen yine kadındır. Toprakla üretim amacıyla uğraştığından ekolojiye en yakın olan da kadındır. Etrafında ilk toplumsallığı örgütleyen, yaşamda sevgi, saygı, ahlak ve ortak paylaşım ruhunu geliştirip güzelleştiren bu yüzden de kutsallık atfedilen kadın gerçekliğidir. Ana-tanrıça sıfatı bu nedenle verilmiştir. Kadının gerçek özünde bu ruh ve düşünce olurken bugün en fazla ekonomiden kadın uzaklaştırılmıştır. Yaptığı işler, harcadığı alın teri, göz nuru, sınırsız fedakarlık emekten sayılmamıştır.

Önder Abdullah Öcalan, hiyerarşik devletçi paradigmaya ve onun son temsilcisi olan kapitalist modernitenin hukukuna, siyasetine, kültürüne, bilim ve teknoloji anlayışına karşı olduğu kadar, ekonomik anlayışına da karşı çıkmış; paradigmasında ekonomin gerçek tanımını yaşamın başlangıcından ele alıp, paylaşımcı, ortaklaştırıcı, eşit ve özgürlükçü toplum gerçekliğine ait bir ekonomi anlayışını ortaya koymuştur.

Gerçekte ekonominin temel ölçüsü kuşkusuz toplumun ihtiyaçlarına cevap olmasıdır. Fakat iktidar ve sermaye tekellerinin elinde olan ekonomi, toplumları ve ülkeleri sömürmede kullanılan, doğayı tahrip eden bir araç durumuna indirgenmiştir. Bu unsurlar toplumun ekonomik alanlarına (tarım, hayvancılık, zanaat, ticaret, Pazar vb.) el atınca ekonomiyi toplum, birey ve doğaya karşı yürüttükleri savaşın merkezi alanı haline getirmişlerdir. Günümüze kadar süregelen bu saldırıların en önemli sonuçları ise, toplumun ekonomiden dışlanması, ekonomik alan, ilişki ve faaliyetlerin iktidar tekelleri tarafından işgal edilmesi ve bu işgal üzerinden kâr ve sermayesini güçlendirip savaş rantçılığını yükseltmesidir.

Bu işgal ve sömürünün devletçi uygarlık tarihi boyunca gerçekleştirilen işgal ve sömürüden kat kat daha fazlası devletçi uygarlığın son temsilcisi kapitalist modernite döneminde gerçekleştirilmiştir. Çünkü endüstriyalizm canavarının zirve yaptığı bu dönem aynı zaman da küresel finans çağını da beraberinde doğurmuş, bu da demokrasi, özgürlük, birey hakları, ekonomi ve daha birçok kavramın çarpıtılmasına, dahası doğa-evrenin tümüyle kaos ortamına sürüklenmesine yol açmıştır.

Tarihten günümüze kadar ekonomi kavramı sistem tarafından çarpıtılmış, gerçek anlamından uzaklaştırılarak, başta kadın olmak üzere toplumun ekonomiden dışlanmasına ve tüm ekonomik faaliyetlerin (insan emeği, tarım, hayvancılık, zanaat, pazar vb.) iktidar tekelleri tarafından işgal edilmesine yol açmıştır.

Komünal ekonomi ve ekolojik toplum ilişkisi

Komünal ekonomi, demokratik-ekolojik-kadın özgürlükçü toplum paradigmasına dayanır. Bu anlamda ekonominin kendi özüne kavuşturulması yani tekrar toplumun doğal gelişme seyrine hizmet edebilmesi için gerçek anlamda toplumsal bir alan düzeyine getirilmesi gerekir. Ekonomi, başta onun gerçek yaratıcısı olan kadın olmak üzere ekonomiden dışlanan tüm toplumsal kesimlerin tekrar denetiminde olan, ortak bir ekonomi anlayışı ve sistemin kurulması ile ancak komünal ekonomi anlamını kazanabilir.

Komünal ekonomi, toplumun ihtiyaçlarının neler olduğuna, bu ihtiyaçların miktarları ve özelliklerine, hangi yöntemler ve araçlarla, hangi ilke ve ölçülere göre karşılanacağına ortak, doğrudan karar veren demokratik ve ekolojik bir sistemdir. Ekolojik-ekonomik yaşam tarzında toplumsal üretimlerde komün-kooperatifler esas alınır ve buna yönelik toplumun aldığı kararları yine toplum kendisi uygular.

Ekonominin iki temel alanı vardır. Bunlar, üretim ve tüketim alanlarıdır. Her iki alan üzerinde toplumsal bir denetim sağlandığı takdirde ekonomi tamamen kontrol altına alınmış olur. Burada devletin hukuk ve yasalarına ihtiyaç yoktur. Komünal ekonomi demokratik bir sistem ve toplumun denetiminde olduğundan, ilke ve ölçüler, ekonomi yasaları çerçevesinde yine toplum tarafından belirlenir ve herkes bu yasa çerçevesinde komün-kooperatiflere katılır.

Ekonomiyi ekonomi kılan temel ölçü, temel ihtiyaçları karşılama ve bunu yaparken de ekoloji karşıtı haline gelmemesidir. Burada önemli olan kuşkusuz ahlaki ölçülerin suiistimal edilmemesidir. Ahlakın olduğu yerde ne özel mülkiyet anlayışı olur ne de, tekelci karcı sermayenin eli olur. Ahlak ve politika, komünal ekonomik yaşam tarzında olmazsa olmazdır.

Komünal ekonomide, insanlar ihtiyaçlarını karşılamak için imece yolunu seçerler. Herkes işbirliği ve işbölümü sayesinde kendi alanında uzmanlaşır. Salt ekonomide değil, zanaat, ticaret, bilim, eğitim, yönetim, genel hizmetler gibi faaliyet alanları da doğar.

Ekolojik-ekonomik yaşam tarzının insan sağlığına uygun olmasını, hormonlu gıdalar olarak ifadelendirilen GDO'ların üretimi yerine organik tarımı geliştirmesi gerekmektedir. Tarımda kimyasal maddelerin kullanılarak toprağın öldürülmesi yerine, toprağı güçlendirici bir tarım politikasını esas alır. Organik tarım hem doğaya dost olan bir tarım şeklidir, toprağı korur, hem de toplum sağlığına en uygun olan üretimdir. Doğaya dost tekniğin hem sanayide, hem de tarımda kullanılması esastır.

Komünal ekonominin üretim mantığında kâr ve sermaye peşinde olma bulunmadığından doğayı tahrip etme, insan sağlığını tehlikeye koyma ve toplumu işsiz bırakma gibi kaygılar söz konusu olmayacaktır.

Toplumsal ihtiyaçların karşılanmasını esas alan Komünal ekonominin üretim mantığında kâr ve sermaye peşinde olma bulunmadığından doğayı tahrip etme, insan sağlığını tehlikeye koyma ve toplumu işsiz bırakma gibi kaygılar söz konusu olmayacaktır. Toprak ve tarım insanlığın varoluş koşuludur. Fakat bugün tarım-tarımcılık üretim sektörü ikinci planda yer almaktadır. Çünkü sanayi ve teknoloji üretimleri başat konumdadır. Her şey makine ve robotlara bırakılınca insan eli ve emeği değmemiş yapay, hormonlu ürünlerin üretilmesine en önemlisi hantal, uyuşuk bir toplum biçiminin ortaya

çıkmasına yol açılmaktadır. Oysaki sanayi ve teknolojide artan sayı toplumda gittikçe artan kriz ve çözümsüzlüğe yol açmaktadır. İşsizlik, yoksulluk ve bunun yarattığı hırsızlık, cinayet, tecavüz vs. tüm bu toplumsal sorunların ardında şüphesiz ki toplumun ekonomide yaşadığı sıkıntı, çözümsüzlük ve çaresizlik yatmaktadır.

İnsan gibi bir varlığın elinde bu kadar zengin (tarım, toprak, orman) bir çalışma alanı-faaliyeti olurken, nasıl olurda aç ve işsiz kalabilir. Bu ciddi bir paradokstur. Önder Abdullah Öcalan; "*En sıradan canlı hayvan ve bitkiler işe yararken, insan gibi bir varlık nasıl işsiz bırakılarak yararsız kılınsın? Örneğin işsiz karınca olabilir mi? Karınca bile işsiz olmuyorsa, insan gibi gelişmiş bir varlık nasıl işsiz olsun? Evrende işsizlik kavramına yer yoktur. Ancak analitik zekânın sapık bir ürünü olarak, toplumsal yaşamın en vahşi eylemi olarak işsizlik yapay olarak yaratılmakta ve canlı tutulmaktadır. Hiçbir olay 'işsizlik' kadar kapitalist sistemin ekonomik yaşama karşı en amansız düşmanlığını açığa çıkaramaz.*" [4] demektedir.

Doğada toplum yaşamı için büyük imkân ve olanaklar vardır. Yapılması gereken bunu gerçekten toplumun hizmetine koyabilecek bir komünal ekonomik anlayış ve yaşam tarzını örgütlemektir. Bunun için, öncelikle komünü zihniyette inşa etmemiz ve toplumun her alanında akademileşmeye ağırlık vermemiz gerekmektedir. Ekolojik-Ekonomik Akademiler toplumun zihniyette aydınlanması bakımından en temel ve öncelik gerektiren bir faaliyet olmaktadır. Çünkü komünal ekonomi özü itibariyle bir paylaşım ekonomisidir. Uygarlığın, özelde de kapitalist uygarlığın insanda yarattığı bireyciliği, bencilliği aşmak, komünal yaşam tarzını öncelikle kendi kişiliğinde gerçekleştirmeyi gerektirir. Komünaliteyi salt ekonomi alanında değil, yaşamın tüm alanlarında pratikleştirmeyi zorunlu kılar. Bunun için toplumun ideolojik, politik, felsefik ve örgütsel anlamda eğitime tabi tutulması elzemdir.

"*Demokratik modernitenin temelinde tarihsel nitelik taşıyan tüm gelenekler değerlidir. Bunların en başında gelen dayanışma, komün ekonomileri temel birim rolünü oynar. Komün ekonomisi demokratik ulusun da temel birimidir. Nasıl ki ekonomik tahakküm tekelleri ulus-devletin temel ekonomik sömürü birimleriyse, komün ekonomik birimleri de demokratik ulusun temel ekonomik yaşam birimleridir. Demokratik ulus ve demokratik modernite komün ekonomisi üzerinde yükselir. Komün ekonomisinin içeriğini fazla açma gereği duymuyoruz. Bir aile komününden tutalım bir demokratik ulusa kadar, ihtiyaca göre nicelik olarak büyük ve nitelik olarak sayısız birim inşa edilebilir. İdeal tarım ve fabrika komünleri en başta gelenleridir. Ayrıca çok amaçlı kooperatif, ulaşım, sağlık ve eğitim komünleri de önde gelen komün tipleridir. Mühim olan önceden komünleri belirlemek değil, ihtiyaca ve işlevine göre komünal birimlerin her çeşidini uygun sayıda ve nitelikte inşa etmek, komünsüz hiçbir birey bırakmamaktır. Demokratik ulus, tüm üyelerini komünlerde örgütleyen ve görevlendiren ulustur. Komünsüz birey mümkün olmadığı gibi, olduğunda da hastalanmış ve yozlaşmaya yatmış demektir. Demokratik ulus bireylerinin, özellikle onun inşacı kadrolarının temel görevi, tüm bireyleri mutlaka bir veya birkaç komünün aktif çalışanı yapmaktır.*"[5]

***

Yararlanılan kaynaklar

(1) Abdullah ÖCALAN-BİR HALKI SAVUNMAK

(2) Age.

(3)Age.

(4) Abdullah ÖCALAN-KAPİTALİST UYGARLIK

(5) Abdullah ÖCALAN-KÜRT SORUNU VE DEMOKRATİK ULUS ÇÖZÜMÜ

ÖZEL MÜLKİYET VE DEVLET MÜLKİYETİ NEDİR? DEMOKRATİK ULUSUN MÜLKİYET ANLAYIŞI NASILDIR?

Mülkiyet nedir sorusunu sorduğumuzda ilk etapta anarşist Proudhon'un *"mülkiyet hırsızlıktır"* belirlemesi gelir aklımıza. Hırsızlık kavramının mahreciyle bağlantılı düşündüğümüz zaman tanımı genişletebiliriz. Mülkiyet hırsızlıktır. Mülkiyet ahlaksızlıktır. İnsanlar toplumu oluşturur ama toplum da aynı zamanda insanları oluşturur, onlar farkında olmasa ya da reddetse dahi onları şekillendirir. Ahlakı toplumsal düzlemdeki anlam bütünlüğü olarak ele alırsak, mülkiyetin bu anlam bütününün dışına düşmek olduğu sonucuna varırız. Şöyle diyebiliriz o zaman: Mülkiyet anlamsızlıktır. Bugün varolma ve kendin olma sancılarının ölüm sınırını aştırdığı insanlık, yitirdiği anlamları tüketim çılgınlığıyla telafi etmenin nafile çabasında olsa da bu yolda sonuç alamayacağının farkına varanların sayısı azdır. Tanımlama çabamızı sürdürelim.

Mülkiyet toplumkırımdır. Mülkiyet kötülüktür. Mülkiyet bencilliktir. 'Ben' olan bencil de olabilir mi? İnsan, benliği olmadan bir hiç olacağına göre, bencillik özsel bir hususiyet midir? Kötülük olarak tanımladığımız mülkiyet özsel midir? Zekânın gelişiminin mülkiyetin gelişimiyle bir bağlantısı var mıdır? Neolitik kültür mülkiyete kapı aralar mı? Spekülatif de olsa soru sormak önemlidir. Mülkiyet olgusu, bugün insan varlığına öyle çok benimsetilmiştir ki, neredeyse insan özünün ilksel özelliklerinden biri olarak sayılacak düzeydedir. Hâkim kapitalist modernite insanının, varoluş olgusunu mülkiyetsiz düşünebilmesi devrim niteliğinde bir adımdır. Nasıl ki, zekânın oluşumu, olmayan şeyi zihinde var kıldıysa, bugün de olduğunu sanıp zihnine yerleştirdiği şeyi zihinden silmek de aynı devrimsel karakterdedir.

Özel mülkiyetin gelişimi ve toplumun parçalanması

Sümer rahip devletinde rahiplerin, mülkiyet olgusunu kolektifleştirerek toplum adına kullandıklarını, kendilerini de bu yalanın üstesinden gelecek şekilde konumlandırdıklarını ve o konumu koruyacak güçte yapılandıklarını Önder Abdullah Öcalan'dan öğrendik. Genelde erkek bireylerden oluşan şamanlığın gelişmesi, kolektifleştirilen bu mülkiyetin kişi denetimine alınarak özelleşmesini getirmiştir. Rahip denetimli kolektif mülkiyetin özel mülkiyete dönüşmesi kolay olmadığı gibi zor da değildir. Kolay değildir, çünkü geçiş dönemi oldukça uzun sürmüş, büyük savaşlar verilmiş, ardından Babil yıkıntıları ve bir de Marduk-Tiamat gibi unutulmaz imgeler bırakmıştır bugüne. Paradoksal olarak zor da değildir çünkü mülkiyet,

zihinlerde varolduktan sonra yaşamın somutunda yer bulması zor değildir. Mülkiyetin hanedan somutunda özelleşmesi de hanedanın kendi hanedanlığını oluşturarak bunu giderek darlaştırmasına ve aile sınırlarına çekmesine kapı aralamıştır. *"Hanedanlık klandan daha büyük, bilincine varılmış, mülkiyeti tanımış ilk geniş aile kurumudur"*[1]

Mülkiyet anlayışının özelleşmesi toplumun parçalanmasıyla doğru orantılıdır. Toprak yaratıldığında üzerinde sınır çizgileri, tel örgüler yoktu. Sınır taşlarını insanlar taşıyıp getirmişlerdi tel örgülerin yanı başına. Toprağı bölmek gibi bir şeyi de ancak kendi doğal ve özgür akışından sapmış olan insanlar yapabilecekti. Mülkiyet konusuna yönelik rahatsızlıklar genel olarak toprağın sadece birilerinin kullanımına alınmasına karşı gelişmiştir. Nesneleri kullanma hakkı ile toprağı kullanma hakkının nasıl dengelenmesi gerektiği konusu da bu anlamda önem kazanmaktadır. Hiyerarşik devletçi sistemin gelişmesiyle birlikte toplum parçalandıkça toprak da parçalanmakta ve parçalanan toplum bireyleri arasında sahiplenilmektedir. Bunun oluşabilmesi demek, erkeğin kadın üzerindeki hâkimiyetinin artmasını dayatmaktır. Hanedan ailesinin oluşması ve toplumun diğer kesimlerinden ayrışması için güçlü erkeğin çocuklarının, toplumun diğer kesimlerinin çocuklarından ayrılması şarttır. Bu durum, erkeğin baba rolünün ortaya çıkmasını getirmiştir. Burada babalık olgusunun sosyal ya da biyolojik değil de sömürü ve uygarlık çıkışlı olduğu yönünde görüş belirtmiş oluyoruz. Aile reisliği olgusunun somutlaştığı babalık olgusu, özelleşen mülkiyetin korunması ve dar aile sınırlarında sahiplenilebilmesi için güçlü erkeğe yardımcı olmaktadır.

Bu noktada Engels'in Ailenin, Özel Mülkiyetin Ve Devletin Kökeni eserindeki tezlerini sorgulamak ve yeniden ele almak durumundayız. Engels'in tezleri, aile oluşumu ardından toprağın ve mülklerin parçalandığına ve özelleştiğine dayanır. Oysa dar aileyi oluşturan ve toplumu bu kadar parçalayanın ne olduğu sorusuna başta Jineoloji olmak üzere tüm toplumbilimlerin bir cevap oluşturması gerekir. Biz şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Güçlü ve kurnaz erkek, gasp, hırsızlık, yalan ve hile ile edindiği özel mülkiyetin sınırlarını kesinleştirmek ve mirasını güvenceye almak için toplum bütünlüğüne sürekli saldırmıştır. Bu saldırılar sürekli bir parçalamayı dayatmaktadır. Önce geniş aile olan hanedanın, giderek dar ailenin oluşumu da bu saldırıların bir sonucudur. Ana, teyze ve dayı olgularının bilindiği ve bunun da toplumu parçalamadığı ana kültürü karşısına baba olgusunun çıkarılması, çocukların teyze ve dayı olgularından soyutlanması, baba soyunun esas alınarak her doğan çocuğun analık kültüründen koparılması ve baba etrafında geliştirilen yeni aile tipine bağlanması tam bir toplumkırımdır. İşte bu toplumkırım, özel mülkiyetin bir sonucu olarak gelişmiştir.

"Babalık kavramı çok sonradan ortaya çıkan bir sosyal ilişki olup, uzun aşamalar boyunca toplum bu kavramdan yoksundur. Miras kurumu ve mülkiyet düzeni ortaya çıktıktan sonra ataerkilliğe bağlı olarak gelişir. Çocukların aidiyeti ve dayılık, yani

Güçlü ve kurnaz erkek, gasp, hırsızlık, yalan ve hile ile edindiği özel mülkiyetin sınırlarını kesinleştirmek ve mirasını güvenceye almak için toplum bütünlüğüne sürekli saldırmıştır. Bu saldırılar sürekli bir parçalamayı dayatmaktadır. Önce geniş aile olan hanedanın, giderek dar ailenin oluşumu da bu saldırıların bir sonucudur.

ana-kardeşliği daha erken ortaya çıkan kavramlardır. Besin toplayıcılığı ve sınırlı ölçüde avcılık, maddi ihtiyaçları giderme biçimleridir. Klanın üyesi olmak yaşamın en önemli güvencesidir. Klan toplumundan dışlanmak veya tekleşmek büyük ihtimalle ölümle sonuçlanırdı. Klana sağlam bir toplum çekirdeği olarak bakmak gerçekçidir. Toplumun en asli biçimidir."[2]

Devleti mayalayan sınıf ise mayayı yaratan özel mülkiyettir.

Hayatın hangi alanına bakarsak bakalım özel mülkiyetin parçalayıcılığını, dağıtıcılığını ve bozgunculuğunu görürüz. Özel mülkiyet arttıkça bu anti toplumcu eylemler de ona paralel olarak artar. Çünkü özel mülkiyet edinmek isteyen, edindiği şeyi korumak da isteyecektir. Toplumun tamamı bir kişinin mülkiyetini korumak gibi bir gafleti yaşamayacağından öncelikli olarak bu özel mülkiyetin kan yoluyla güvenceye alınması sağlanmaya çalışılacaktır. Ki bunun yapılması için, yapan kişilerin köleleştirilmesi gerekir. Öyle ki, bir markete saldırmak, bir kadına saldırmaktan daha ağır bir suç olarak görülmektedir. Çünkü markete saldırmak tekellere, sömürgecilere ve nihayetinde devlete saldırmaktır. Kadına saldırmak ise erkek egemenlikli zihniyetle örülen devleti güçlendiren bir eylem kategorisine girdiğinden, devletler ve devlet geleneğindeki tüm kurum-kişiler tarafından desteklenmektedir. Devlet, çıkarları gereği neyi koruyacağını iyi bilmektedir. Devlet zihniyetinde, ambalajdakini korumak, ambalaja girmeyen ve her an sunum halinde tutulanı korumaktan yeğ görülmektedir. Sınırsız özel mülkiyetin kurumlaşması olan bankalar ve tekeller, bugün en güçlü aile olan devlet tarafından korunmaktadır. Ulus devletlerin hanedanlıkların ardılı olduğu düşünüldükçe bu konu daha net anlaşılmaktadır.

Hanedanlıkların başka bir formu olan aileler olağan sosyal gelişimin bir dönemi olarak ortaya çıkmadı. Analık kültürüne saldırdıkça kültürel toplum daraltıldı. Tüm kadınların bir aradalığına karşı düşmanlık geliştirildikçe daha az sayıda kadının özgücünden soyutlanmış bir şekilde yer alacağı toplumsal şekillenmeler oluşturuldu. Ama ondan önce kadına ve kadın değerlerine vahşi saldırılar yapıldı. Dar aile tipinin ortaya çıkışını, kadına ve doğurucu analık değerlerine saldırıların bir sonucu olarak görmek yanlış değildir.

Analık kültürünün kolektif mülkiyeti karşısında güçlü ve kurnaz erkeğin özel mülkiyeti gelişince, yani topluma ait olan topraklar, otlaklar, ekim alanları parçalanınca insan yaşamı da bu parçalara göre düzenlenmeye zorlandı. Önce zihinler parçalandı. Sonra toprak parçalandı. Toprak parçalandıktan sonra parçalanmalar durmadı. Ürünler parçalandı. Değerler parçalandı. Ve ondan sonra bu parçaların sahipleri olan toplum parçalandı. Örgüsüne sınıflaşmanın sızdırıldığı toplum bileşenleri birbirinden koparıldı ve kadın kültürü giderek dağılmaya zorlandı. Bu parçalanmada kadın, alt sınıf olarak toplumun en gerisine itildi.

Uygarlığın temeli olarak belirlenen sınıf, devlet ve kent olgularının çıkışı özel mülkiyete dayanır. Özel mülkiyet çıktığı için sınıflaşma ortaya çıkmıştır. İktidarlar her zaman sınıf üretirler. Sınıfların ortadan kalkmaması için her şeyi yaparlar. Sınıflar yokmuş gibi davranmak, sınıfsız toplum çığlıkları atmak da sınıfların varlığını koruma amacına kilitlenmekle eşdeğerdir. Bir yerde iktidar varsa, o yerde kesinlikle sınıflar vardır. İktidarın sunduğu, koruduğu ve sürekliliğini sağladığı her neyse, ona göre sınıflar yaratması da kaçınılmazdır. Özel mülkiyet ortaya çıktığı için toplum sınıflara ayrılmıştır. Özel mülkiyet ortaya çıktığı için toplum sınıflaşmaktan öte, giderek parçalanmıştır. Toplum bütünselliğinin parçalanmasıyla oluşturulduğu için, aile, en derin sınıfsallıktır. Çıkış itibariyle bu böyledir. Yine özel mülkiyet varolduğu için oluşan sınıfların en üst kısımları devleti oluşturmuşlardır. Devleti mayalayan sınıftır. Maya nedir, nerden gelir, nasıl temin edilir? Devleti mayalayan sınıf ise, mayayı yaratan özel mülkiyettir.

"Sınıflaşmanın esas özü artan artık-ürün

üzerindeki tasarruf biçimiyle başta toprak olmak üzere üretim araçları üzerindeki gasp ve özel mülkiyettir. Her zaman söylendiği gibi bir hırsızlık olan mülkiyet toplumdan çalınmış değerlerdir. Devlet örgütlenmesi esas olarak bu mülkiyetin korunması ve artık-ürün toplamının sahiplerine dağıtılmasının kolektif aracıdır; örgütlenmiş mülk, artık-ürün ve artık-değer sahipliğidir."[3]

Devlet mülkiyeti özel mülkiyetin yoğunlaştırılmış halidir

Kapitalizm diğer devletçi uygarlık güçlerinden farklı olarak özel ve devlet kökenli mülkiyeti, meşrulaştırmakla kalmamış, aynı zamanda kendi sisteminin temeli olarak belirlemiş ve bunu da dünyaya savaş açarcasına ilan etmiştir. Kimi yapılanmalar ya da ülkeler devlet mülkiyetini kolektif mülkiyet olarak yansıtsalar da bu büyük bir yalandır. Devlet mülkiyeti özel mülkiyetin yoğunlaştırılmış halidir. Kişilere ait olan özel mülkiyetten daha derinleşmiş bir mülkiyet ağı vardır devlet mülkiyetinde. Bir insan, komşusunun özel mülkiyeti olan bahçeye girebilir, komşuluk hakkı diye bir şey vardır halk arasında. Ama devlet mülkiyetindeki alanlara, arazilere asla giremez. Girse kendini mahkemede bulur. Devlet, hemen kendi mülkiyetini korumak için oluşturduğu hukuk sistemini devreye koyar. Öyle bir korku yaratılmıştır ki, insanlar tanrı korkusu denilebilecek korkudan daha derin bir yaptırımla karşı karşıya olduklarını bir an dahi unutmazlar. Bu durum, devlet mülkiyetinin fazlasıyla yoğunlaştırılmış, güvenlik tedbiri alınmış ve ihlal edilmesinin yoğun cezai yaptırımlara bağlanmış olmasıyla ilgilidir. Toplumun elinden çalınanlar, toplum adına olduğu yalanıyla topluma karşı silah haline getirilmiştir. Egemenliğin kayıtsız şartsız milletin olduğu yalanı da bu zihniyetin ürünüdür.

"Ulus-devletin sınır anlayışı, sözde vatanı nasıl koruduğunun göstergesi olarak bir kült, bir ibadet gibi işlenir. Özünde ise, en geliştirilmiş ve genelleştirilmiş bir mülkiyet sınırıdır. Mülkiyetin en geliştirilmiş biçimidir; bir tarlanın etrafının çitlenmesiyle başlayan mülkiyet tarihinin vardığı en son aşamadır."[4]

Bugün ulus-devlet iktidarının propagandası karşısında insanların gösterdiği refleks inanmamakla birlikte korku ve çaresizlik göstermektir. İnanmadığı tanrıdan korkmaktan daha derin bir kölelik mümkün müdür? Toplumun elinden alınanlar o kadar büyüktür ve savunması da o kadar güçlüdür ki toplum kendini bir hiç gibi görür. Toplumlara yoğun değersizlik duygusu verilerek insanların sahte değer olarak addedilenlere sarılması sağlanır. Buna rağmen toplumunmuş gibi yansıtılan *'vatan, millet, bayrak'* vb. değerlerin ördüğü milliyetçilik ideolojisiyle yoğrularak bir zihniyet işgaliyle sistem tamamlanmaya çalışılır. Tüm bu eylemler, toplumsal değerler içinde ahlaksızlık olarak değerlendirilmesine rağmen, devlet bir bütün ahlaksızlık üzerine kurulu olduğundan bu eylemler hiçbir toplum odaklı tanıma sığdırılamaz. Hepsinin kök hücresi özel mülkiyettir.

"Ekonominin özel mülkiyete ve devlet mülkiyetine konu olması, bana göre artık-değerin ve daha önceleri artık-ürünün dışında bir gasp ve hırsızlık olarak değerlendirilebilir. Toplumun temel dokusu olarak ekonominin, özel ve devletsel olanı dâhil, tüm mülkiyetleşme biçimleri ahlâksızcadır; gasp ve hırsızlık konusuna girer. Nasıl ki bir insanın kalbini veya başka bir organını özelleştirmek ve devletleştirmek anlamsızsa veya çok sakıncalıysa, ekonomi için de aynı şey geçerlidir."[5]

Bugün bazı dinlerin çokça yüceltmesine rağmen ticaretin komünal, demokratik, ahlaki politik toplumlarca hoş görülmemesi, hatta kurnazlık, aşırı hesap kitap, çıkar, hile ya da benzer negatif bir davranışın tüccarlık olarak addedilmesi, ahlaki politik toplum özünün ticarete bakışını gösterir. Ticaret, komünal toplumlarca hor görülmektedir. Şeylerin kullanım değeri dışında metalaşmasının özünde kabullenilmediği bu durum, hiyerarşik devletçi uygarlık yılları boyunca olumlanarak bugüne kadar gelmiştir. Bugün kapitalizmin finans kapital anlayışı karşı-

sında sütten çıkmış ak kaşık gibi görülse de ticaretin kökeninde kâr sağlamak, tüccarın amacında da kendi özel mülkiyetini büyütmek vardır ve bu da komünal toplum algısına terstir. Suçlu addederek tutukladığı yabancıları para karşılığında vatandaşı oldukları ülkeye vererek insan ticaretinin en alenisini yapan devletlerin ahlaki olmadığını tekrar tekrar belirtmeye gerek yoktur.

Kürdistan'da at hırsızlığının bile ticaret kadar ahlak dışı görülmediği bilinmektedir. Çerçilik ise zaten ticaret sayılmamaktadır. Çünkü çerçilerin köylerdeki ihtiyaçları bilmesi, verecekleri karşılığında alacaklarını senet sepete bağlamaması ya da olmazsa olmaza dönüştürmemesi ahlaki toplumun yansımalarıdır. Çerçilikte alan ile veren arasında bir insani ilişki vardır. Ve bu ilişki bir tanışıklık durumu yaratır. Bir ortaklık yaratır ve bu ruh yaşamın tamamına yansır. İki insan arasındaki anlamlı ilişki bir toplum yaratır. İlişkilenmesiyle toplumsallık yaratan insan kendini yüceltir. Tabi bugün her şey değişmiş ve kapitalist tekellerin çarkları arasında can çekişir hale gelmiştir. Hiçbir duygu kırıntısı oluşmadan insanların dahi alınıp satıldığı kapitalist sistemde duygulardan bahsetmek gibi bir hataya düşmeyeceğiz. Çünkü bu çağda metalaşmaktan kurtulan hiçbir şey yoktur. İnsan bedeni, duygu ve düşünceleri de dâhil her şey parçalanarak sektörel saldırıya maruz kalmaktadır. Bu durum, özel mülkiyetin en şiddetli kurumlaşması olan kapitalizmin temel varlık koşulunun metalaşmak olduğunu bir kez daha göstermektedir. Metalaşmanın olmadığı dönemler, insan yaşamının en uzun süre olarak adlandırılan ve toplumsal zemininin sağlamlığından ötürü oldukça uzun süre yaşanan bir zihniyet yapılanmasının olduğu dönemleridir.

"…neolitik toplumun ideolojik ve maddi kültür öğeleri arasında yaşamı tehdit edecek ve çatışmaya götürecek hususların ağırlıklı olarak özellikle kuruluş ve kurumlaşma aşamasında oluşmadığı anlaşılabilir. Toplumsal ahlâk buna fırsat vermemektedir. Toplumsal çatlağa yol açan temel etken olan özel mülkiyet gelişme fırsatı bulamamaktadır. Bununla bağlantılı diğer bir konu olan cinsiyetler arasındaki işbölümü de henüz mülkiyet ve zor ilişkisini tanımamaktadır. Ayrıca ortak çalışmanın ürünü olan besin elde etmede de özel mülkiyet söz konusu değildir. Tüm bu hususlarda hacim ve sayı olarak büyümemiş toplulukların birbirleriyle sıkı bağ içinde ortak ideolojik ve maddi kültürleri söz konusudur. Özel mülkiyet ve zor bu yapıyı bozacağından hayati bir tehlike olarak görülmekte, paylaşım ve dayanışma ahlâklarının temel kuralı olarak toplumu ayakta tutan temel ilke olmaktadır."[6]

Tarım köy toplumunda da tarım malzemeleri, hayvanlar ve diğer yaşam malzemelerinin topluluk aidiyeti vardır ama bu, bugün bizim karşı karşıya olduğumuz özel mülkiyet kapsamında değildir. Mülkiyetin olmadığı yaşam biçimlerini bir kaos olarak adlandırmak tam da kapitalist modernitenin yarattığı zihniyetin ürünüdür. Tabi ki neolitik kültürde yaşamı oluşturan aletlerin korunması, tamir edilmesi, düzenli kullanılması, işlevsiz olanlarının yerine yenilerinin temin edilmesi konularının büyük bir disiplin içinde olduğu bilinmektedir. Öyle olmasaydı o aletler hala köylerimizde kullanılır olur muydu? Ortak mülkiyet bu anlamıyla zor olduğu kadar başarıldığında güçlü bir yaşam oluşturmaktadır. Bu malzemeler insanlar için yaşamı yaratan temel yaşam parçalarıdır ve kutsallık derecesinde ele alınmaktadırlar.

İnsan yaşamını oluşturan ve kullanım değeri taşıyan her şey anlamlıdır. Kendisi olarak bir anlamdır, nesnelleşmemiş, metalaşmamıştır. Şeyleri metalaştıran bir düşünsel zemin yoktur ve animizm de bunun zihinsel yansımasıdır. Kürdistan'da bazı bölgelerde hayvanlarla iç içe yaşamın hala sürdüğü bilinmektedir. Zihniyet düzleminde Kürdistaniliğin batısına gidildikçe gerilik olarak tanımlanan bu yaşam kalıntılarının gücü karşısında şaşmamak mümkün değildir. Bu yaşam on binlerce yıl süregelmiş ve en son kapitalizmin saldırılarına rağmen hayatta kalmış olan doğal toplumun kalıntılarıdır. Aynı zaman-

da gurur duyulacak şeylerdir. Evrendeki her bir varlığın kendisi kadar varolma hakkı olduğu bilinciyle yaşamak büyük bir anlam yüküyle yaşamaktır. Canlı hayvanların canlı olarak değil de yemeklik et olarak görülmesi bir sistem hastalığıdır. Her can, her şeyden önce bir candır. Ve neolitikte nesneleşme olmadığından bu ilke canlıdır. Kürdistan'da her bir koyuna, ineğe ya da diğer hayvanlara tek tek isim verilmesi de bu sürecin henüz yok olmamış etkilerini göstermektedir.

Tarihsel gelişimi, önce devlet mülkiyetinin geliştiğini, yanılsamalı bir kolektif mülkiyet algısı yaratarak kendini topluma kabul ettirdiğini, zihniyete yerleştikten sonra da özel mülkiyet olarak minimize sürdürüldüğü bir çağdayız.

Böyle bir çağda insan nasıl insan olacaktır?

İnsan nasıl özgür toplumsallaşma eşiğine yeniden girecektir?

İnsan, kadınla insanlaşmanın kutsallığına nasıl ulaşacaktır?

İnsan, tüm dünyayı nesneleştirip, hatta hamburgerleştirip+kolalaştırıp *(bu örnek, tekelleştiği halde tandır ekmeği veya ayran da olabilir, kapitalist moderniteyi temsilen bunları örneklemeyi tercih ediyoruz)* midesine indirmekten vazgeçecek bir ceset olmaktan nasıl kurtulacaktır?

Proudhon'un mülkiyeti hırsızlık olarak tanımladığını belirtmiştik. Anarşist düşünür aynı zamanda, hiçbir güç ya da özelliğin mülkiyeti meşrulaştıramayacağını da öne sürer. Özelde toprak mülkiyeti üzerinde durarak bu belirlemeleri yaptığını da eklemek gerekir. Toprağı ve denizi aynı değerde ele alır. Hiçbir balıkçı balık tuttuğu denizi kendisinin saymayacağı gibi hiçbir çiftçi ya da başka kimsenin de ürün aldığı toprağı kendisinin sayamayacağını belirtir. Yaklaşımını *'ürünler üzerindeki hak özel, üretim araçları üzerindeki hak ise kamusaldır.'* ilkesine bağlar.

Proudhon'un dile getirdiği ilkelerin komünal yaşam için yeterli olup olmadığını tartışmak, demokratik modernite sistemimiz açısından bir zorunluluktur. Ve balık tutan ama deniz üzerinde mülkiyet hakkı iddia etme absürtlüğüne düşmeyen denizci gibi yaşamayı tüm toplum bireylerine-tüm toplumsal alanlarda kavratacak bir zihniyet çalışması yürütmek gerekmektedir. Proudhon, insanın çalışması ve yaşaması için gerek duyduğu ev, toprak ve araçları kontrol etme hakkına

Kapitalist sistemde bireyciliğin şahlanması özel mülkiyetin de insan gerçeğine derinlemesine dayatılması anlamına gelmektedir. Obezite, özel mülkiyet anlayışının zirvesidir. Özel mülkiyet algısı öyle bir düzeye gelmiştir ki, insanlar tüm dünyayı yiyip yutmak istemektedir.

olduğunu ve kapitalizmle birlikte tüm topluma sızdırıldığını bizlere göstermektedir. Bugün birkaç devleti satın alabilecek kadar zengin tekellerin, ailelerin ya da kişilerin olması, özel mülkiyetin devlet mülkiyetini yuttuğunu göstermektedir. Artık rahiplerin kolektif olmak gibi bir gerekçeye ihtiyaçları eskisinden daha azdır. Kapitalist sistemde bireyciliğin şahlanması özel mülkiyetin de insan gerçeğine derinlemesine dayatılması anlamına gelmektedir. Obezite, özel mülkiyet anlayışının zirvesidir. Özel mülkiyet algısı öyle bir düzeye gelmiştir ki, insanlar tüm dünyayı yiyip yutmak istemektedir. Özel mülkiyetin tuzağından kurtulamayan sistemiçileşen insan, tüm dünyayı çalmaya çalışarak Proudhon'u doğrulamaktadır. Her şeyi kendi beden sınırlarına dâhil etse dahi doymamaktadır insanlar.

İnsanın ölümünün çoktan gerçekleştiği söylenmişti

O halde, iktidarların cesetler üzerinde

karşı çıkmaz hatta bunu özgürlük için gerekli temel taş olarak değerlendirir. Bundan dolayı da bunu tahrip etmeyi hedeflediği için komünizmi eleştirir. Bireysel mülkiyeti yasaklamış, kolektif mülkiyet olmayı başaramamış ve en nihayetinde de devlet mülkiyetini aşamamış olan reel sosyalizm deneyi insanlık açısından büyük derslerle doludur. Sistemin çöküşünü anlatan filmlerdeki karakterler abartılmış da olsa, insan gerçeğinin aynılaşmaya, benzeşmeye ve tek tipleşmeye hangi renkte olursa olsun karşı çıktığını göstermektedir. Olması gereken, sistem kurup salt o sistemi korumaya çalışmak değildir. Olması gereken insan yaşamının anlamlı olması için sistem kurmak ve anlam akışına göre sistemsel düzenlemeler yapabilmektir.

Gerçek anlamda topluluk mülkiyetinin oluşturulması özgür toplum zihniyetiyle ve buna denk bir ekonomi yaklaşımıyla mümkündür. Birey ve toplum dengesinin optimal sağlanması mülkiyet dengesinin sağlanmasına da yardımcı olacaktır. Bu nasıl sağlanacaktır:

Öncelikle yoksulluk, fakirlik, zenginlik, mülksüzlük gibi kavramların yeniden ele alınarak toplum zihniyetindeki hiyerarşik, sınıfsal, devletçi algılar ortadan kaldırılmalıdır. Mülksüzlük, bir yoksunluk olarak görülmemeli, bunu gerçekleştirecek zihniyet çalışmaları yapılmalıdır.

İnsan yaşamının asgari ihtiyaçları giderilerek insanların muhtaç konumda kalmamasını sağlayacak ekonomik düzenlemeler olmalıdır. Kapitalist modernitenin öncülüğünü yapan ülkelerin dünyayı nasıl öğüterek tükettiğine ve artıklarının da üçüncü dünya ülkelerine atıldığına dair istatistiklerin zihniyetlerden çıkarılmasını sağlayacak keskinlikte ekonomik devrimler şarttır. Mülkiyet dengesini sağlamak, bu konudaki uçurumları ortadan kaldırmakla mümkündür.

Mülkiyete karşı çıkmak için önce metalaşmaya karşı çıkmak gerekir. İnsanın metalaşmasına-nesneleşmesine karşı çıkmak şarttır. Metalaşmak mülkiyet nesnesi olmaktır.

Bununla birlikte, rahatlığı bizlere salık verse de toplumsallığın rahatsız ediciliğini seçmeye kendini zorlamak gerekir. Kapitalizmin sonsuz rehavet sunması tam bir sistem tuzağıdır. Rahatına düşkünlük deyimindeki gibi rahatın düşürücü yanını bilmek ve düşmeme mücadelesi vermek gerekir. Bu konuda Ursula K.Le Guin'in Mülksüzler adlı ütopik kurgu romanına bakılabilir.

Özel mülkiyetin ve birikimin insanları taşınmaz mallar hikâyesiyle bulundukları yerlere bağladığı gerçeği karşısında birikim yapmamaya, yaşamı hareketli kılmaya çalışmak gerekir. Göçerlikte özel mülkiyet yoktur. Sürekli hareket edildiği için özel mülkiyet edinmeye ters bir yaşam vardır.

Mülksüzleştirme hareketi kurulamaz mı?

Mülkiyet hırsızlıktır.

Bu sözü mülkiyet kavramını irdelemek amacıyla birkaç kez tekrarladık. Bu defa da hırsızlık kavramını irdelemek için belirtmiş olalım. Bugün en büyük hırsızlar sistem içerisinde en itibarlı kişiler olmaktadır. Bu sistemin ahlaksızlığı yüceltişi, sistem gerçeğiyle örtüşmektedir. Buna karşın onların elinden en küçük bir değerin alınması büyük ahlaksızlık addedilmektedir. Hırsızlığın savunulacak bir yanı yoktur. Ama hiçbir ekmek hırsızlığı, büyük denizlerin, büyük kıtaların ve dünyamızın elimizden, biz demokratik uygarlık güçlerinin elinden haksız bir şekilde alınmasını, aslında çalınması suçunu gölgede bırakamaz. Devletçi sistemin bir bütün olarak ahlakdışılık sayesinde varolduğu bilinci bizleri devlet içindeki ahlakdışı addedilen durumları tekrar tekrar sorgulamaya yöneltmektedir. Bugün her gün TV ekranlarından her gün insanlar teşhir edilmekte ve sistem kendi yarattığı suç fenomenleriyle, suçluları vizyona taşıyarak kendi suçluluğunu örtmeye çalışmaktadır.

Tabi ki hırsızlık kötü bir şeydir. Kötü olduğu için mülkiyet hırsızlık olarak addedilmektedir. Ve eğer birilerinin elindeki değerin onlara ait olmadığı düşünülüyorsa, bu hırsızlık yaparak ifade bulacak ya

da engellenecek bir davranış değildir. Tekelci kapitalist sömürü sisteminin orta ve küçük işletmeleri, dükkânları ve benzer satış merkezlerini silip süpürdüğü zinciri güvenlik şirketleriyle başa baş çalışmaktadır. Devlet içinde devlet kurulması diyebiliriz buna. Değerleri biriktirenler yanı başına sivil askerler dikerek kendi mallarını korumaya almaktadır. Bu sıkı güvenlik durumunu bile bile her yıl binlerce insan *'hırsızlık'* yapmakta ya da yapmaya yönelmektedir. Örneğin bir kentteki kuyumcu ve marketlere girerek bir yıl içinde hırsızlık yapanlar bu yıl yapmasalar ve bunlar toplansa biraz düşünse ve bir yöntem geliştirse nasıl olur? Diyelim ki bu, bin ya da beş bin kişi olsa, bu kişiler öyle kameralara el sallayarak bir şeyler çalıp gideceklerine ve üstelik de birkaç gün sonra yakalanacaklarına, birleşip bir mülksüzleştirme hareketi başlatsalar ne olur?

Ateşi çalanlardan ateşi yeniden çalmak, Prometeus'u yarı tanrı yapmadı mı?

Tüm maddi ve manevi değerlerimizi çalanların ellerinden bu değerleri almak için örgütlenmek gerekmiyor mu?

Geç kalınmıyor mu?

Bir vicdani ret hareketi gibi mülksüzleştirme hareketi kurulamaz mı?

Öyle olsa, tek başına bu sistemi reddeden ve marjinal gruplar denilerek yok sayılan kişiler, gerçekten olmaları gereken yerde olmazlar mı? Hırsızlığın onur kırıcılığı karşısında aynı şeyi yapmaktansa, toplumun tamamına ait olan değerlerin topluma teslim edilmesi yönünde toplumsal ve güçlü adımlar atmak, oldukça özgürlükçü ve politik bir eylem niteliği taşımaktadır. Amaç toplumu hırsızlığa teşvik etmek değildir. Yapılanların sadece kişisel yıpranmalar yaratan durumlar olduğunu göstermek, eşitsizliği ve ihtiyaçları gidermenin doğru yollarını, doğru ve örgütlü yollarını aramaya teşvik etmektir.

Demokratik ulusun mülkiyet anlayışına dair kimi başlıklar

Tüm bu düşünsel egzersizler ışığında demokratik modernitenin, demokratik ulusun mülkiyet anlayışını ortaya koymak, doğru bir rota oluşturmak açısından gerekli olmaktadır. Demokratik ulus anlayışının mülkiyet ilkelerini kısa maddeler halinde belirtecek olursak ilk akla gelen başlıklar şöyledir:

- Metalaşma karşıtıdır,
- Tekelleşme karşıtıdır,
- Kâra dayanmaz,
- İhtiyaçları karşılamaya odaklanır,
- Ekoloji ilkesini esas alır,
- Ana kültürünü öncü bilir,
- Kom-komün-komünaliteyi esas alır,
- Pazar olgusunu benimser,
- Yaratıcı verimliliği esas alır,
- İnsan yaşamıyla bağlantılı olan her şeye bütünlük ilkesine göre yaklaşır,

Demokratik ulus anlayışı ekseninde daha da çoğaltabileceğimiz bu hususlar için ilk etapta ilkeler düzeyinde bu başlıklar dile getirilebilir. Demokratik ulus, özünde ekonominin temelinde tekellerin yer almasını reddeder. Kazancın tekelleşmesinin toplumun kökenine saldırı olduğu ilkesinden hareketle, tekel dışı kazancı kabul edilebilir bulur.

Asgari toplumsal ihtiyaçların ekolojiye uyumlu olarak giderilmesi amacıyla tarımsal, ticari ve endüstriyel aktivitelerin gerçekleştirilmesini öngörür.

Pazar karşıtı kapitalizmin tersine, pazarın olması gerektiğini savunur. Pazardaki yaratıcı-verimlilik sınırlarındaki rekabetçi rolü inkâr etmeden pazarın serbest alış veriş imkânları yaratmasını önemli görür.

Demokratik ulusun mülkiyet anlayışı her şeyden önce verimlilik ilkesine bağlıdır. Aşırı kâra endekslenen tekelciliğin tam tersine, kârı ilk hedef olarak belirlemeyen, ihtiyaçların karşılanması ve verimliliği esas alan bir mülkiyet anlayışına açıktır.

Demokratik ulus ekonominin temelde toplulukların işi olduğu ilkesinden hareket eder. Komünal yaşamın temelinin de bu şekilde oluşturulduğu açıktır. On kişilik de olabilecek yüz kişilik de olabilecek olan toplulukların kendi ekonomilerini oluşturabileceği bir sistem, demokratik ulus anlayışının temelinde yer alır. Küçük ya da büyük grupların ahlaki politik

toplum ilkeleri temelinde yürütecekleri ekonomik faaliyetler demokratik ulus kapsamındadır. Bu anlamıyla demokratik ulusun ekonomisi gruplara dayandığından kendi içinde bir demokratik birlik oluşturmaktadır. Verimliliği sağlayan küçük grupların süreklilik hakları vardır. Aynı şekilde verimliliği sağlayan ve tekelleşmeyen, kâr hırsına teslim olmayan, tüm kazancı yanında bir toplumsallık ilkesi gözeten büyük grupların da süreklilik hakları korunmaktadır. Bencilliği önlemenin tek güvencesi toplumsallık ilkesinin hassasiyetle korunması olacaktır.

"Demokratik modernitedeki ekonomik birimlerde mülkiyet önemini yitirir ve ikinci planda kalır. Mülkiyet elbette ilkelere uygun tasarrufta bulunan topluluklara ait olacaktır. Ne aile ne de devlet mülkiyeti modern ekonomiye yanıt oluşturabilir. Hiyerarşik dönemden kalma devlete ve aileye özgü mülkiyet kapitalist modernitede bile varlığını sürdüremez durumdadır. Hatta şirketler bile ekonomik gerekçelerin zorlaması nedeniyle gittikçe çalışanların ortak mülkiyetine girmektedir. Fakat yine de mülkiyet normlarını birbirlerinden kalın çizgilerle ayırmamak gerekir. Tıpkı iki uygarlık sistemi iç içe yaşadıkları gibi, mülkiyet sistemleri de uzun süre iç içeliğini koruyacaktır. Topluluk mülkiyetinde aile mülkiyeti varlığını koruduğu gibi, devletin de varlığı etkisini ve payını sürdürecektir. Önemli olan çevreye, üretkenliğe, işsizliğe yanıt olabilecek esnek mülkiyet normlarına açık olmaktır. Bireyin varlığına, özgürlüğüne, iyilik ve güzelliğine hizmet edecek her tasarruf mülkiyet de olsa değerlidir. Fakat topluluksuz bu değerler oluşamayacağına göre, bu sorunları optimal sınırlar dahilinde çözmek yine en doğrusudur. Demokratik modernite, tarih boyunca komünal varlığını hiçbir zaman yitirmemiş topluluk temelli mülkiyeti modern koşullarda yeniden ahlâki ve politik toplumun temeline yerleştirerek tarihsel rolünü bu konuda da başarıyla oynayabilecek durumdadır."[7]

Demokratik ulusun ekonomi anlayışı komünlerle oluşturulacaktır. Mevcut mülkiyet düzenlemesinin hiçbir adalet, vicdan, toplumsallık, ahlak ve insanlık ölçüsüne sığmadığı bilinmektedir. Bunun giderilmesi için yeni bir mülkiyet düzenlemesi şarttır. Başta toprağın bu derece parçalanmışlığı giderilmek zorundadır. Santim santim bölünerek metre hesaplarına vurulmuş toprağın bereketi kalmayacağını *"Ürünleri sayınca bereketi kaçar, ölçüye giren ürünün tadı olmaz"* diyen analarımız çoktan bildirmişlerdir. Toprağın bunca parçalanmışlıktan kurtulması için sadece devlet mülkiyetinin gözden geçirilmesi ya da değiştirilmesi yetmeyecektir. Bunun için en temelde yapılması gereken şey toplum zihniyetinde köklü değişimler yapmaktır. Örneğin ailelerin parçalanmasına ve darlaşmasına paralel parçalanan toprağı bu durumdan kurtarmak için mevcut aile yapısının yeniden ele alınması bir zorunluluktur. Bir toprak ağasının birkaç köye sahiplik etmesi ne kadar yanlışsa, bir köyün toprağının bin aile somutunda bin parçaya bölünmesi de yanlıştır. Topluluklara kullanım hakkı veren toprak ve üretim araçları mülkiyetinin geliştirilmesi demokratik ulusun temel hedeflerindendir. Toprak üzerindeki topluluk mülkiyeti, birlikte yaşamayı unutmakla yüz yüze kalmış olan insanları yeniden birlikte yaşamaya yöneltecek, yeni-özgür toplumun oluşmasının adımlarını atacaktır.

***

Yararlanılan kaynaklar

(1)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU-4.Cilt

(2)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU-2.Cilt

(3)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU-1.Cilt

(4)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU-5.Cilt

(5)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU-1.Cilt

(6)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU-1.Cilt

(7)Abdullah ÖCALAN-DEMOKRATİK UYGARLIK MANİFESTOSU-3.Cilt

KÜRDİSTAN'DA EKONOMİK SOYKIRIM

Günümüzde ekonomi bilimi denilen, üniversitelerde bölüm olarak okutulan, bu bölümden mezun olanlara ekonomist sıfatının verildiği ekonomi, tarihsel-toplumun ekonomi bilimi değil, kapitalist sistemin ekonomi üzerindeki sömürüsünün kurallara bağlanmış ifadesidir. Dolayısıyla para, rant, faiz, bono, borsa, artık-değer, tahvil, vb. gibi kavramlar tamamen gasp ve hırsızlık yoluyla varlık bulan kapitalist tekellerin oluşturdukları sömürü dilinin tanımlarıdır. Bunlar tarihsel-toplumun ekonomi gerçekliğine terstir, dolayısıyla toplumda karşılığı olmayan, yalan ve yanlış olanın ifade biçimleridir. O halde hakikatin ve doğrunun ne olduğunu, bu doğrunun nerede yanlışa evriltildiğinin peşine düşmek gerekiyor. Önder Abdullah Öcalan'ın geliştirdiği savunmalarla birlikte ezberlerimizin bozulduğu, akıl ve gönül gözümüzün açıldığı bu zamanlarda, ekonomik soykırım konusunu işlemek ve bunu Kürdistan somutunda gözler önüne sermek de bu çabanın bir parçası oluyor.

Elbette ki ekonomik soykırım gerçekliğini ortaya koyabilmek için uygarlık güçlerince tarihsel topluma yönelik geliştirilen tüm soykırım biçimlerini ele almak gerekmektedir. Fakat biz sadece kapitalizm aşamasında Kürtlere yönelik ekonomik soykırım kısmını ele alacağız. Ama şunu da biliyoruz ki, Kürtleri ele almak ve üzerinde uygulanan kültürel ve fiziki soykırımı ortaya koymak başlı başına tüm insanlık üzerinde uygulanan soykırım gerçekliğini ortaya koymak demektir. *"Tarih günümüzde gizli ve biz tarihin başlangıcında gizliyiz"* belirlemesiyle Önder Abdullah Öcalan hem Kürtlerin gerçekliğini, hem de tarihsel toplum kavramının en net tanımını ortaya koymaktadır. Kürtlerin ana ve ataları tarafından yaratılan Neolitik kültürün Kürt halkı şahsında soykırım yöntemleriyle ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bir dönemi yaşıyoruz. Bu soykırımın nasıl yürütüldüğünü ortaya koymak çalışmamızın temel amacı olmaktadır.

Bu nedenle öncelikle ekonomi ve soykırım kavramlarının tanımlamasını yapmak ve ardından Kürtler üzerinde yürütülen ekonomik soykırım saldırılarını somut verilerle ortaya koymak daha uygun olacaktır.

A)KAVRAM OLARAK EKONOMİ VE SOYKIRIM

Ekonomi, genel anlamda canlıların beslenme faaliyetini tanımlar. Beslenme doğadaki tüm canlıların temel faaliyetlerindendir. Bununla birlikte varlığını koruması ve geliştirmesi için uygun barınma alanlarına ihtiyacı olduğu gibi, türünü devam ettirmek için üreme faaliyetini de düzenli bir biçimde sürdürmesi gerekmektedir. Beslenme, korunma ve üreme (çoğalma) tüm canlıların temel yaşam koşulu ve zo-

runluluğudur. İnsan, canlı varlıklar içinde aklını kullanma ve araç yaratma yeteneği ve bilgisiyle diğer tüm canlı türlerinden daha farklı özellikler taşımaktadır. Elbette ki beslenme, korunma ve üreme faaliyetleri bu türün de temel gereksinmesidir; ancak bu ihtiyaçlarını giderme yönteminde insan bir adım daha ileri giderek, maddi ve manevi yaratımların toplamı ve bilgi birikiminin temsili olan kültür yaratma ve nesillere aktarma özelliğiyle doğada kendisini daha farklı bir biçimde konumlandırma ve yaşamını sürdürme becerisi gösteren yegâne canlı olmaktadır.

Bu özelliğinden dolayıdır ki, ekonomi kavramı insan türü için sadece beslenme faaliyeti değil*;* aynı zamanda "*toplumun zorunlu maddi ihtiyaçlarını giderme eylemi, bunun kurumsal ve kuralsal ifadesi, daha dar anlamda pazar etrafındaki maddi ihtiyaç değiş tokuşu olarak tanımlamak mümkündür.*"[(1)]

Klan toplumunda yapılan temel ekonomik faaliyetler avcılık ve toplayıcılıktır. Coğrafi koşullara göre bazı yerlerde avcılık ön planda olurken, bazı mekânlarda ise toplayıcılık başattır. Ancak genel olarak her iki faaliyet birlikte yürütülmektedir. Neolitik devrimle birlikte ekonomi kavramından ve onun kurum ve kurallarından bahsetmek mümkün olmaktadır. Çünkü neolitik devrimin kendisi hem avcılık ve toplayıcılık faaliyetini kapsamakta, hem barınma ve korunma sorunlarına kesin çözümler getirmekte, hem de soy sürdürme sorununu büyük oranda kurallara bağlama ve sağlıklı nesiller yetiştirmenin koşullarını oluşturma temelinde güvenceye almaktadır. Dolayısıyla canlıların temel gereksinimleri olan beslenme, korunma, üreme hususları insan türü açısından farklı yol ve yöntemlerle giderek sorun olmaktan çıkarılma aşamasına getirilmektedir.

Avcılık ve toplayıcılık faaliyetleri insan topluluğunun büyük bir zamanını teşkil ederken, neolitikle birlikte bu faaliyet doğanın dilini anlama, o dili kullanma ve anlaşma temelinde bitki ekmeyi ve tarım kültürünü geliştirmeyi; hayvan evcilleştirmeyi öğrenerek hayvan yetiştiriciliği ya da çoban kültürünü geliştirme temelinde yaşam gereksinimlerini elde etmeyi kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla topluluğun kadın ve erkekleri zihinsel ve kültürel alanda yeteneklerini ortaya çıkarma ve yaratımda bulunmak için gerekli zamana kavuşmuş olurlar.

Bu gelişmede belirleyici olan kadındır. Duygusal ve analitik zekânın uyumlu kullanılması sonucunda kadının toplumsal gelişmeyi getirdiği düzey bugün bile insan hafızasındaki yerini korumakta; bastırılmaya, inkâr edilmeye çalışılsa da kendisini farklı yollarla yine ortaya koymaktadır. Bu nedenle toplumsal yaşamın temelinde yer alan beslenme faaliyetinin neolitik dönemde temel oluşturucu ve geliştirici unsuru kadın olmaktadır.

Kadının geliştirdiği üretim araçları ve faaliyetleri sonucunda elde edilen ürünler topluluğun yaşam gereksinimlerini karşılamanın yanında, artı ürün de elde etmesini getirir. Bu fazla ürün depolarda saklanarak topluluğun beslenme sorunu daha da giderilmeye ve yaşamı güvenceye alınmaya başlanır. Fakat artı ürün fazlası tüketilemez boyutlara ulaşınca, bunun elden çıkarılması, dağıtılması için çevre topluluklara armağan şeklinde dağıtımı bir tedbir olarak görülür. İlerleyen zamanda elde yine de ürün fazlası oluşunca, bunun farklı ürünlerle değişimi bir yol olarak denenir. Bu durum kendisiyle beraber ticaret olgusunu oluşturur. Artık fazla ürünler karşılıklı ihtiyaçlar temelinde değiştirme temelinde alıp verilir olur ve bu da pazar denilen gerçekliğe yol açar.

Ticaret faaliyeti dışarıya yönelik mal alışverişi olduğundan bu işi erkek üstlenir. Bu durum ilk başta topluluk için faydalı bir faaliyet olur, erkeği de aktif kılarken, giderek artı ürünlerin pazara taşınması ve burada değişime tabi tutulması faaliyetinde uzmanlaşan erkek, artık topluluk içinde de kadın ile bir rol paylaşımına gider. Bunun başlangıçta zorla geliştirilen bir paylaşım olmadığını da vurgulamak lazım. Çünkü topluluğun faydası için ya-

pılan bir faaliyettir. Ancak zamanla bu rol paylaşımında erkek, avcılık kültüründen kazandığı ve temelinde analitik zekânın rol oynadığı kurnazlık ve hile ögelerini kadının ekonomik faaliyetlerine yönelik kullanmaya başladığında bu faydalı olma durumu tersine döner. Artık kadının temelinde yer aldığı ekonomi faaliyetlerinde elde edilen ürün fazlasına erkek el koyma temelinde bir müdahalede bulunur. Bu müdahale beraberinde kadının giderek baskılanmasına ve toplumsal sistemdeki öncülük rolünden uzaklaştırılıp erkeğin bir parçası, uzantısı olmasına yol açar.

Bu baskılanma sonucunda ortaya çıkan ve bir bütün erkek aklının yaratımı olan hiyerarşi, devlet, savaş, ticaret, talan, sömürü, hırsızlık ve daha nice kavramın kadın eksenli yaşamla hiçbir ilişkisinin olmadığını, dolayısıyla ekonomi ve onun yaratıcı ve sürdürücü gücü olan kadının neden toplumsal yaşamda ilk baskılanan, sömürüye tabi kılınan ve nesne düzeyine indirgenen olduğunu da anlamak zor değildir. İşte bu durum kendisiyle birlikte ekonomik sorun denilen olguyu ortaya çıkarır. Aslında kadının ekonomiden dışlanması, rolünün hiçlik derekesine indirilmesi toplumsal yaşamın da özünden uzaklaştırılması ve giderek yozlaştırılması anlamına gelir. Bu soykırım denilen gerçekliğin ilk adımı olmaktadır.

Aslında kadının ekonomiden dışlanması, rolünün hiçlik derekesine indirilmesi toplumsal yaşamın da özünden uzaklaştırılması ve giderek yozlaştırılması anlamına gelir. Bu soykırım denilen gerçekliğin ilk adımı olmaktadır.

"*Ekonominin kadının elinden alınıp tefeci, tüccar, para, sermayedar ve iktidar-devlet ve ağa gibi davranan yetkililerin eline verilmesi, ekonomik yaşama en büyük darbe olmuştur... Kadının kutsal mesleği, tamamen kendisinin dışlandığı, savaş makinelerini, çevreyi yaşanmaz hale getiren trafik araçlarını ve temel insan ihtiyaçlarıyla pek fazla alakası olmayan kâr getiren fuzuli ürünleri üreten imalathanelere, borsalara, fiyat ve faiz oyunlarına çevrilmiştir.*"[2]

Soykırım: "*...soykırım, halkların, azınlıkların, her türden dinsel, mezhepsel ve etnik grupların fiziki ve kültürel olarak tamamen tasfiyesini amaçlar. Fiziki soykırım yöntemi genellikle hâkim elit kültürüne, yani ulus-devlet kültürüne göre üstün konumda olan kültürel gruplara uygulanır. Bunun tipik örneği Yahudi kültürüne ve halkına uygulanan jenositlerdir...*

İkinci soykırım yöntemi olan kültürel soykırımlar ise, daha çok hâkim elit ve ulus-devlet kültürüne göre zayıf ve gelişmemiş durumda bulunan halklar, etnik topluluklar ve inanç grupları üzerinde uygulanır. Temel mekanizma olan kültürel soykırımla bu halkların, etnik ve dinsel grupların hâkim elit ve ulus-devletin dil ve kültürü içinde tümüyle tasfiye edilmesi amaçlanır; başta eğitim kurumları olmak üzere her türlü toplumsal kurumun cenderesi içine alınarak varlıkları sona erdirilmeye çalışılır..."[3]

Tarihte birçok etnik topluluğa, inanç gruplarına, halklara yönelik fiziki soykırım uygulaması yapıldığı gibi, uygarlık saldırıları altında köleleştirilen ve giderek kültürel anlamda yok oluşu yaşayan etnik yapılar, inanç toplulukları ve halklar da bulunmaktadır. Bunların bugün varlıklarından söz edilmemesi, sadece yazılı kaynaklarda isminin geçmesinin nedeni, fiziki ve kültürel soykırım uygulamalarıyla yok edilmeleridir. Günümüzde kapitalist sistem sadece dar bir inanç grubu, etnik yapı ya da bir halka değil, bir bütün toplumsallığın kendisine yönelik soykırım

temelinde bir saldırıda bulunmaktadır. Toplumsal varlık koşullarına yönelik saldırılardan en katmerlisi de ekonomik alana yönelik olanıdır.

"*Ekonomik işgal bir toplumu düşürme, çökertme ve çözmenin en barbar yöntemidir... Bir toplumun kendi üretim araçları ve pazarı üzerinde kontrolünü kaybettikten sonra yaşamını özgürce sürdürmesi mümkün değildir.*"[4]

Topluluğun ya da toplumun varlık koşulu olan ekonominin hiçbir biçimde baskılanamayacağı, bu durumun oluşması halinde özgürlüğün değil, köleleşmenin ve tabi olmanın gelişmiş olacağı, bunun da tarihsel toplum gerçekliğine ters bir çıkış ve gidişat olduğunu vurgulamak için yaptığımız alıntılar yeterince açıklayıcıdır. topraklarda ve kentlerde ucuz işgücü ve işsiz olmaya zorlanan, kısacası neolitik kültürün yaratıcısı Kürtlerin nasıl bir yaşam cenderesine alındığını, kültürel soykırım kıskacında nasıl can verir hale getirildiğini bir yazıda anlatmak elbette mümkün değil. Fakat yaşanan gerçekliğin tanımlamasını yapmak, en azından nedenlerini ortaya koymak bir nebze de olsa hakikate, doğru olana, doğru yaşama parmak basar. Bu doğrunun savunulması için de bireyi eylemli olmaya davet eder.

B)KÜRDİSTAN'DA EKONOMİK SOYKIRIM

Kürdistan ülkesi; coğrafyasının stratejik önemi, yeraltı ve yerüstü kaynaklarıyla, yine ilk kültür yaratıcı coğrafya ve halk olma özelliğinden dolayı uygarlık güç-

Kürdistan ülkesi; coğrafyasının stratejik önemi, yeraltı ve yerüstü kaynaklarıyla, yine ilk kültür yaratıcı coğrafya ve halk olma özelliğinden dolayı uygarlık güçleri ve onun yerel işbirlikçileri tarafından sömürülmekte ve bu coğrafyanın en kadim halkı olan Kürtler üzerinde bu alanda çok yoğun bir baskı uygulanmaktadır.

Günümüzde kapitalist sistemin topluma yönelik geliştirmiş olduğu saldırıların sonucunda yaşanan aşınmanın, yozlaşmanın, toplumsal olmaktan çok toplum dışılığın hakim kılınmaya çalışıldığı böylesi bir dönemde halkların, etnik yapıların, kültür ve inanç gruplarının varlığını koruması ve geliştirmesi için imkanlar giderek daralmakta ve bundan da acı olanı, üzerinde yaşadığımız doğa artık bu sistemin yükünü çekemez duruma gelmiş bulunmaktadır.

Bu çerçeveden bakıldığında, kendi pazarı üzerinde denetimini yitiren, üretim araçları elinden alınan, kendi emeğine yabancılaşma temelinde bir yaşam sistemine sokulan, tarım ve hayvancılığın anayurdunda bu ekonomik faaliyetlerinden tümden uzaklaştırılan, yaşadıkları mekânlardan zorla göçertilerek başka

leri ve onun yerel işbirlikçileri tarafından sömürülmekte ve bu coğrafyanın en kadim halkı olan Kürtler üzerinde bu alanda çok yoğun bir baskı uygulanmaktadır. Geçmişten günümüze değin Kürdistan genelinde yaşanan bu sömürgeciliği ve talanı tarihsel ve güncel olay ve verilerle sunmak gerçekliği daha iyi açıklayacaktır.

1-Kuzey Kürdistan'da (Bakur) Ekonomik Soykırım

19.yy.la birlikte kapitalist modernitenin Ortadoğu'ya yönelik işgal ve sömürü harekâtı ulus-devletler aracılığıyla sürdürülmüştür. Kuzey Kürdistan'da Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması ardından kurulan T.C devleti, batılı kapitalist güçlerle birlikte Kürdistan'ı ekonomik olarak işgal ve istila harekâtını başlatmıştır. Bu nedenle çeşitli dönemlerde farklı yasa ve zor uygulamalarıyla bu politikaları hayata

geçirmiş ve halen de bunu sürdürmektedir.

T.C devleti kendisine biçilen rol itibariyle Kürt inkâr ve imhasını temel görev olarak üstlenen ulus devlet olduğu için, Kuzey Kürdistan'a yönelik hem Uluslararası güçlerin, hem de Türk devletinin geliştirmiş olduğu ekonomik işgal ve soykırımı daha geniş ele almak gerekmektedir.

Kürtlere yönelik gerçekleştirilen ekonomik sömürü ve talan; toplumun temel ekonomik gelir alanları olan ve sadece ekonomik değil, ruhsal, düşünsel, kültürel yaratımlarının temelinde olan tarım ve hayvancılık üzerinde yürütülmüştür. Yine bölgenin diğer zenginlikleri ve yer altı kaynaklarının talan edilmesi, baraj yapımlarıyla doğal yaşam alanlarının ortadan kaldırılması, farklı nedenlerle insanları yaşam alanlarından göçertme, devlet imkânlarıyla çeşitli çiftlikler ve üretim mekânlarının geliştirilmesi biçiminde bu soykırım politikaları hayata geçirilmiştir.

Türk devleti ve onun bağlı olduğu ulus üstü tekellerin Kürdistan coğrafyası, ekonomik yaşam alanları ve insanlarına yönelik geliştirdikleri plan, proje ve politikaları temel bazı alanlar üzerinden örneklemek öğretici olacaktır.

a)Ekonomik soykırıma yönelik geliştirilen politika ve projeler

Kapitalist modernitenin hegemon güçleri ve Türk Devleti ekonomik soykırımı, kültürel, siyasi ve fiziki soykırımlarla iç içe gerçekleştirmektedir. Ekonomik soykırım, inkâr-imha ve asimilasyon yaklaşımının hem temel uygulama alanlarından biridir hem de bu yaklaşımın sonuca gitmesinde en etkili soykırım uygulamalarındandır. Katliam, baskı, göçertme, fakirleştirme, asimilasyon yöntemleriyle Kürt toplumunu parçalamak, dağıtmak ve eritmek, manevi kültürünü ortadan kaldırmakla birlikte başta toprakları ve mülkleri olmak üzere tüm maddi değerlerine el koymak, Kürdistan toplumunun ekonomik alanını çökertmek ekonomik soykırımın başlıca hedefleri olagelmiştir.

Ekonomik soykırım, kuruluşundan günümüze kadar Türk Devleti'nin değişmez devlet politikası olmakla birlikte, bu amaca yönelik özel konsept ve planlar da oluşturulmuştur. Şark Islahat Planı (24 Eylül 1925), Mecburi İskân Kanunu (14 Haziran 1934), Tunceli Kanunu (25 Aralık 1935) gibi proje ve kanunlarla Kürtlerin yaşadıkları topraklardan sürülmesi, ekonomik kaynaklarına el konulması, Türk kültürü içinde eritilerek Türkleştirilmesi ve kendi maddi ve manevi kültüründen uzaklaşmış insan toplulukları yaratma hedeflenmiştir. Asimilasyon ve soykırım uygulamalarıyla Kürtler köleleştirilmek istenmiş; bu amaçla özellikle ekonomik alanda yoğun bir saldırı altına alınmışlardır.

Sürgün ve göçertme konusunda Takrir-i Sükûn Kanunu'ndan (4 Mart 1925) başlayarak 1938 yılına kadar bu amaca yönelik kanunlar çıkarılmıştır. 1925-1950 arası dönemde Kürtler büyük-küçük gruplar halinde zorla Türkiye'ye sürgün edilmiş; bu uygulamayla Kürdistan nüfusunun Türkiye nüfusuna ortalaması düşük tutulmaya çalışılmıştır.

1950-1984 arası dönemde ise göçün ekonomik gerekçeleri öne çıkarılmıştır. Ancak göç ettirme sistematik bir devlet politikası olup bir ucu ekonomik soykırıma dayanır. 1950'li yıllardan itibaren Türkiye Cumhuriyeti devlet aygıtında birtakım değişikliklere gidilerek kapitalist sistemle daha fazla bütünleşmesi sağlanır. Bu değişime bağlı olarak inkâr-imha-asimilasyon uygulamalarında da biçimsel değişiklikler yaşanır. Bu durumda Kürdistan'dan Türkiye şehirlerine aileler, gruplar ve peyderpey aşiretler halinde göçler artarak sürer. 1950'lerin başından 70'lerin sonuna kadar kırsal alandan yığınsal bir göç olayı yaşanır. Kürdistan şehirlerinden ilk ciddi göçler 1950-1955 yılları arasında gerçekleşir.

1960'lı yıllardan itibaren ise Kürdistan'dan Avrupa'ya göç başlar. Türk Devleti ile Avrupa devletlerinin yaptıkları anlaşmalar sonucunda Türkiye ve Kürdistan'dan Avrupa'ya işçi göçü başlatılır. Bu çerçevede 1962-1971 yılları arasında Kürdistan'dan 200 bin kişi Avrupa'ya

göç eder. 1965-1980 arası yıllarda bir kaçı hariç tüm Kürdistan illeri göç nedeniyle büyük nüfus kaybına uğrar.

1985 yılından itibaren hem köylerin boşaltılması hem de Avrupa kapılarının açılması nedeniyle köylerden şehirlere, şehirlerden Türkiye ve Avrupa'ya göç büyük hız kazanır.

b)Tarım ve Hayvancılığa yönelik politikalar

Türk devleti, Kürdistan toplumunun tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomik faaliyetlerini çökertme ve yerine kendi tarım-hayvancılık politikasını ikame etmeyi esas almıştır. Kürtlerin toplumsallığını dağıtmak, varlık koşullarını ortadan kaldırmak ve Kürdistan'ı tam işgal ve talan etmek için en fazla tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin tasfiyesine ağırlık verilmiştir. 1925'lerde başlayan ve silahlı direniş dönemlerinde yoğunlaştırılan köy boşaltmaların esas amaçlarından biri de budur. 1950'li yıllardan itibaren ise köylerde alt yapı sorunlarını çözmeyerek, çarpık kentleşmeyi geliştirerek köyleri boşaltmıştır. 1970'li yıllardan itibaren ise endüstriyalist tarım ve hayvancılığı geliştirerek, kentlere, Türkiye'ye ve Avrupa'ya göçü yaygınlaştırarak Kürtlerin *"kendi rızalarıyla(!)"* köylerini terk etmelerini hedeflemiştir.

1985 yılında tekrar başlatılan korucululaştırma ve köy boşaltmalar 1990'lı yıllarda en üst düzeye çıkarılmıştır. Sürgün edilen köylülerin mal-mülklerine ordu ve korucular tarafından el konulup, geniş araziler askeri bölge ilan edilmiştir. Bu alanlar köylülere kapalıdır, yayla yasakları ile hayvancılık engellenmiştir. Kürdistan'da tarım ve hayvancılık faaliyetleri yürütme imkânı bırakılmayan Kürt köylülüğü ve koçerliği çözülmüştür. 1985 yılından günümüze kadar süren köysüzleştirme politikaları sonucunda Kürdistan'da 4000'in üzerinde köy boşaltılmış olup 2 milyondan fazla insan köylerinden kopartılmıştır.

Çiftçi-köylülerin hareket ve üretim alanları vergi, kredi, devlet ofisleri, ilaçlama, mühendislik, arz-talep dengesi, patent adı altındaki baskı araçlarıyla daraltılmıştır. Tarımda devlet tekeline ek olarak son yıllarda özel sermaye tekelleri de Kürdistan'da tarım alanına el atmış ve tarımı kapitalistik tarzda dönüştürme yolunda oldukça mesafe katetmişlerdir. Devlet-özel sermaye-ağalar ve ordu ittifakıyla köylülerin toprakları ellerinden alınmıştır. Devletin daha önceki dönemlerde el koyduğu araziler de dâhil edilerek özellikle son yıllarda yaygınlaşan biçimde çok geniş arazilerde kapitalistik-endüstriyalist tarım işletmeleri kurulmuştur. 2000'li yıllardan itibaren yoğun teknoloji, seracılık, tekelci pazar, hormon ve ilaçlama yöntemlerinin egemen hale gelmesi nedeniyle köylü ve çiftçi kendi imkânlarıyla üretim yapamamakta, yapsa da ürününü satamamaktadır.

Tarımda devlet tekeline ek olarak son yıllarda özel sermaye tekelleri de Kürdistan'da tarım alanına el atmış ve tarımı kapitalistik tarzda dönüştürme yolunda oldukça mesafe katetmişlerdir.

Hayvancılık alanındaki politikalar da tasfiye amaçlıdır. T.C. Osmanlıdan devraldığı aşiretleri dağıtma siyasetini sistematik hale getirerek hayvancılığı da tekeline almak istemiştir. Özellikle çatışma alanları ve dönemleri bahane gösterilerek uygulanan yayla yasaklarının esas amaçlarından biri Kürdistan'da hayvancılığı çökertmektir. Hayvancılık daha çok koçerliğe dayandığı için koçer aşiretleri baskılarla yerleşik yaşama geçmeye zorlanmışlardır. 1990'lı yıllara kadar Kürdistan'da hayvancılık Türkiye ve diğer ülkelere de ihracat yapabilecek düzeydeyken, günümüzde Kürdistan halkı hem bu ihtiyacı karşıla-

maktan ve hem de bu ihtiyacını üretmekten yoksundur.

Hayvancılığa bağlı ekonomik faaliyetlere dayanarak varlığını koruyan koçer aşiretler de bu alandaki politikalar sonucunda dağılmakla yüz yüze kalmışlardır.

Tarım ve hayvancılığı tasfiye etme amaçlı bir diğer politika da 1970'li yıllarda başlayan ve 2000'li yıllarda hız kazanan endüstriyalist baraj politikasıdır. İnşa edilen ve edilecek onlarca barajın sular altında bırakacağı yüzlerce köy boşaltılmaktadır.

Tarım ve hayvancılık kapsamına giren bir diğer konu ise mayınlı arazilerdir. 1950'li yıllardan itibaren Türk ordusu Türkiye-İran-Irak-Suriye sınırı boyunca yüz binlerce dekarlık alanı mayınlamıştır. Sadece Türkiye-Suriye sınırında 306 bin dekarlık yani Kıbrıs'ın iki katı büyüklüğünde alan mayınlanmıştır. Mayınlanmış alanların onlarca yıldır tarımsal amaçla kullanılmaması, bu toprakların çok verimli olmasını beraberinde getirmiştir. Bu nedenle son yıllarda mayınlı arazilerin temizlenerek devlet-özel sermaye tekellerine açılması ve olarak organik tarım amacıyla kullanılması gündemdedir.

Tarım ve hayvancılık alanında Fethullah-AKP iktidarı döneminde getirilen teşvikler ve yatırım olanakları da tamamen bu güçlerin tekelindedir. Örneğin Kürdistan'da son yıllarda yaygınlaştırılan seracılık projeleri devşirme-Kürt asıllı Tarım Bakanı Mehdi Eker'in denetimindedir. Konuyla ilgili bir kaç örnek vermek gerekirse;

Yahudi sermayesi, Avrupa ve ABD şirketleri ile T.C iktidar güçlerine yakın şirketler Kürdistan'daki verimli ve geniş arazileri hibe fiyatına satın almışlardır. Bunları ileride kullanmak üzere hazırlık yapmaktadırlar. Riha, Meledî, Semsûr, Dîlok, Mardîn ve daha birçok alanda binlerce dekar arazi bu şekilde satın alınmıştır. Sadece GAP kapsamına giren toprakların yüzde 30'dan fazlası Yahudi şirketleri tarafından satın alınmıştır. 2010 yılında Koç Grubu ile Ata Grubu, Adıyaman'da, Türkiye'deki en büyük besi çiftliğini kurmuşlardır. Toplam sermayesi 22 milyon doları bulan çiftlik, Yahudi ortaklığı ve mühendisliğiyle çalışmaktadır.

Faaliyet alanı sadece hayvan yetiştiriciliği ile sınırlı değildir. Yem için gerekli bitkisel üretim ve işletmeciliği de kapsamaktadır. Asıl olarak da bölgede hayvancılıkla uğraşan köylülerle 'anlaşmalı çiftçilik' temelinde ilişki kurarak bölge hayvancılığının tümüyle denetim altına alınıp merkezileştirilmesini hedeflemektedir.

c)Mevsimlik İşçi ve Göçertme Politikası

Kürdistan'da ekonominin çökertilmesine bağlı olarak özellikle son 25 yıl içerisinde Kürdistan'dan Türkiye'ye mevsimlik işçi göçü de oldukça yaygın hale gelmiştir. Her yıl bahar ve yaz mevsimlerinde milyonlarca Kürt emekçisi Marmara, Akdeniz, Karadeniz, Çukurova ve Ege bölgelerine inşaat veya geçici tarım işçisi olarak gitmekte, onur kırıcı düzeyde ağır koşullarda ve çok az ücretle köle gibi çalıştırılmaktadır. Bununla birlikte her yıl yüzlerce Kürt, mevsimlik işçi olarak çıktığı yollarda trafik kazalarında yaşamlarını yitirmektedir.

T.C.nin Kürdistan'a ilişkin kentleşme politikası, askeri ve idari zora dayalı olarak merkezi egemenliğini tesis etmeye ve Kürdistan toplumunun birliğini parçalamaya yöneliktir. Bu temelde nüfus ve yüzölçümü ilçe düzeyinde olan yerleşim birimlerine il statüsü verilirken, il özellikleri taşıyan yerleşim birimleri ilçe statüsünde kalmıştır. Bununla birlikte genel olarak Kürdistan'da mümkün olduğunca il sayısını arttırarak merkeziliği yaygınlaştırmaktadır. Kentlerde ekonomi, altyapı, kent mimarisi, çevre, sağlık, ulaşım gibi yaşamsal alanlarda sorunları çözmeyi değil, kentlerin altından kalkamayacağı derecede ağırlaştırmayı esas almaktadır. 1985 yılından itibaren yaygınlaştırılan köyleri boşaltma politikaları sonucu kentler, kapasitelerini kat be kat aşan nüfus yoğunluğuyla karşılaşmışlardır. Halk iradesiyle yürüyen belediyelerin çalışmaması için devlet elinden geleni yapmaktadır. Bu politikalar sonucunda nefes alamaz

duruma gelen Kürdistan'daki kentlerden Türkiye'ye ve Avrupa'ya giderek artan biçimde göç yaşanmaktadır.

d)Ulaşım ve Ticarete yönelik politikalar

Kürdistan'da uygulanan ulaşım politikası inkâr-imha ve asimilasyona hizmet edecek tarzda uygulanmaktadır.

1-Demiryollarıyla, Kürdistan'daki yer altı-yer üstü zenginliklerini, tarım ürünlerini doğrudan Türkiye'ye taşırmak, ekonomik kaynakları sömürmek ve Kürdistan'ı Türkiye kapitalist pazarına bağlamak temel amaçtır. Buna Kürt Özgürlük Hareketine karşı yürütülen özel savaş kapsamında asker ve askeri malzeme sevkiyatını kolaylaştırmayı da eklemek gerekir.

2-Karayollarında da aynı hedef gözetilmekle birlikte Kürdistan'daki yerleşim birimleri arasındaki yol mesafelerini uzatıp Kürtlerin, devletin hâkim olduğu merkezlerden geçerek kontrol edilmesi politikası uygulanmaktadır. Ayrıca bu şekilde ulaşım giderleri arttırılarak Kürtlerin fakirleştirilmeleri ve birbirleriyle ilişkilerinin azalması amaçlanmaktadır.

3-Hava ulaşımı tamamen askeri ve idari egemenliği tesis etmeye yöneliktir.

4-Köylerin kendi aralarında ve ayrıca şehirlere ulaşımı için gerekli yol ağları da aynı amaçlar doğrultusunda değerlendirilmektedir. 1984 yılından itibaren hız kazanan köy yollarının yapımı tamamen askeri işgal, parçalama, fakirleştirme ve asimilasyonun kolaylaştırılmasına dönüktür.

T.C.nin Kürtleri tasfiye etme anlayışına dayalı ulaşım politikası, AKP iktidarı döneminde de duble yol ve diğer projelerle yaygınlık kazanarak sürdürülmektedir.

Kürdistan'ın Türkiye kapitalist pazarına bağımlılığı ticarette de bağımlılığı getirmiştir. Kürdistan'daki ticarette devlet ve özel sermaye tekelleri egemendir. Yüksek vergi ve gümrükler de bu duruma eklenince, halk çareyi kaçakçılıkta bulmaktadır. Devlet sınırlarına yakın bölgelerde kaçakçılık temel geçim kaynaklarından biridir. Bu durumda kaçakçılık yapan Kürtler devlet tarafından büyük paralarla, hapisle, yargısız infazlar ve mayınlarla cezalandırılmaktadırlar. 2011 yılının sonunda Roboski'de görüldüğü gibi toplu kıyımlardan geçirilmektedirler. Kaçakçılık faaliyetinin en ağır zorlukları ve riskleri yanında en az kazanç Kürtlerin payına düşmektedir. En az risk ve en fazla kazanç ise devlet ve özel sermayenindir.

e)Maden, Enerji ve Sanayi Alanına Yönelik Politikalar

Türk devleti sınırları içinde tür ve miktar olarak en önemli enerji kaynakları ve madenler Kürdistan'dadır. Bununla birlikte Ortadoğu'nun en önemli iki nehri olan Dicle ve Fırat nehirleri Kürdistan'dan doğup büyük kısmı yine Kürdistan sınırları içindedir. T.C bu zenginliğe de el koymak ve talan etmek için kuruluşundan günümüze kadar sistematik, planlı, sürekli, zaman ve mekâna göre uyarlanmış politikalar yürütmektedir. Kürdistan'da çıkan madenler doğrudan ya da yarı işlenerek Türkiye'deki fabrikalara gönderilmektedir. Bir kısmı da ham olarak ihraç edilmektedir.

Kürdistan'da işletilen maden kaynakları:

Divriği (demir), Afşin-Elbistan (linyit), Hekimhan-Hasançelebi (demir), Keban (simli kurşun), Kemaliye, Maden, Ergani (bakır), Guleman (krom), Aşkale (linyit), mazıdağı (fosfat), Şırnak-Silopi (kömür/linyit). Dersim ve Xakari (altın)

1940'ta Sêrt'in Raman Dağı'nda bulunan ilk petrolden sonra aramalar artırılmıştır. Sêrt, Amed, Mardin, Semsûr ve Xakari'de bulunan petrol rezervleri Türkiye genelinde üretilen petrolün yüzde 90'ına tekabül etmektedir.

Diğer yandan Türk Devleti Kürdistan'da sanayiye dayalı üretimin gerçekleştirilmesini kendi varlığı ve çıkarları açısından zararlı görmüştür. Kürdistan'da yatırımların ve sanayinin gelişmesinin yol açabileceği sonuçlardan korkan Türk Devleti, 1950'li yıllardan itibaren zorunlu bazı küçük yatırımlar gerçekleştirmiştir. Ancak 1980'li yıllara doğru bu işletmeler de kapatılmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren ise bir TSK tekeli olan OYAK, Kürdistan'daki ekonomik alana el atmıştır. 2000'li yıllardan itibaren

de Fethullah-AKP iktidarına bağlı sermaye güçleri işbirlikçi Kürt sermayedarlarla birlikte Kürdistan'da sanayi alanında egemenliklerini kurmuşlardır.

GAP Projesi ve Amaçları:

Türk Devleti Semsûr, Êlih, Amed, Dîlok, Kilis, Mêrdîn, Sêrt, Riha ve Şırnex illerinin kapsadığı alanı "GAP Bölgesi" olarak tanımlanmaktadır. Güneyde Suriye, güneydoğuda ise Irak'la sınırı bulunan bu bölgenin yüzölçümü 75.358 kilometrekare olup, Türkiye'nin toplam yüzölçümünün %9,7'sini oluşturmaktadır. Türkiye'de sulanabilir 8,5 milyon hektar arazinin %20'si, Aşağı Fırat ve Dicle Havzalarındaki geniş ovalardan oluşan GAP Bölgesi'nde yer almaktadır. Bölge'nin zengin su kaynaklarını (Fırat ve Dicle nehirleri) sulama ve enerji üretimi amacıyla değerlendirmek üzere 13 büyük proje oluşturulmuştur. Bu projelerin 7'si Fırat, 6'sı ise Dicle Havzası'nda yer almaktadır. Projeler tamamlandığında, 22 baraj ve 19 hidroelektrik santral inşa edilmiş olacak, 7485 MW kurulu güç ile yılda 27 milyar kWh enerji üretilecek ve DSİ tarafından yaklaşık 1,7 milyon hektar alanda sulama yapılacaktır. Daha sonra GAP kapsamına alınan Munzur Projesi'nde de toplam altı baraj ve sekiz HES yapımı yer almaktadır.

Türkiye'nin en büyük, dünyanın ise 8'inci büyük projesi olan GAP'ın 32 milyar dolarlık maliyeti hesaplanırsa, devlet ve özel sermaye açısından getireceği kârın (talan) boyutları anlaşılabilir.

Dicle-Fırat'tan sonra Munzur suyunun da eklenmesiyle Kürdistan'daki tüm nehirler devlet tekeline alınmaktadır. Kürdistan'da su kaynakları ve toprakla bağlantılı olan ve kâr getirecek hangi kaynak varsa el konulup talan edilmektedir. Sadece arazi olarak bile bakılsa 75.358 kilometrekare olan alanı T.C yüzölçümünün %9,7'sini; tüm Kürdistan yüzölçümünün de yaklaşık %15'ini kapsamaktadır. Türkiye'de sulanabilir 8,5 milyon hektar arazinin %20'si bu proje kapsamındadır.

Sadece GAP kapsamındaki arazi ve su kaynaklarının genişliği bile düşünülse, soykırımın ne kadar büyük bir ekonomik talana yol açtığı anlaşılabilir. Ayrıca GAP kapsamında yapılacak 40 civarındaki barajın suları altında yüzlerce köy kalacaktır. Köyleri boşaltılan bu insanların ekonomik faaliyet yürütme imkânları kalmayacağından yoksullaşarak ucuz işçi-işsiz durumuna düşeceklerdir. Zaten devletin diğer uygulamalarıyla çökme noktasına gelen tarım ve hayvancılığa dayalı ekonomi, tümden çökertilecektir.

Ortalama ömürleri 40-50 yıl olan barajların göl alanlarının kurumasıyla toprak tuzlanacak ve tarımsal özelliğini tümden yitirecektir. Kürdistan'daki yerleşim yerleri arasındaki ulaşım olanaklarının zorlaşmasına paralel olarak ekonomik alandaki yıkım daha da derinleşecektir. GAP'ın getireceği muazzam maddi kazanç devlet-iktidar güçleri, Türk ve Avrupalı şirketler ve başta ağalar olmak üzere Kürt işbirlikçilerden oluşan ittifak arasında paylaşılacaktır. Bu sermaye birikimleriyle daha fazla sömürü ve yıkımların yolu açılacaktır. Çokça bahsedilen tazminat ve istihdam olanakları da hem çok abartmalı hem de daha fazla köleleştirmekten başka bir sonuca yol açmayacaktır.

GAP'ın doğrudan ekonomik soykırımla ilgili faaliyetleri sulama, hidroelektrik, enerji, tarım, kırsal ve kentsel altyapı, ormancılık, eğitim ve sağlık gibi sektörleri kapsadığından, bu alanlarla ilgili ekonomik faaliyetler de sakatlanacak ve kaynaklar kurutulacaktır.

Baraj ve HES projelerinin tarihsel miras üzerinde de çok olumsuz etkileri olmaktadır. Bu projelerle birlikte Kürdistan coğrafyası, toplumu ve kültürünün evrensel tarih ve kültür açısından önemini açığa çıkaran, bu konuda çok önemli veriler sunan eserler ve kalıntılar su altında bırakılmakta, diğer yandan henüz gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen nice yerleşim alanı da böylece sularla kaplanarak ulaşılmaz kılınmaktadır.

Birkaç örnek vermek gerekirse:

Atatürk barajının yapımıyla birlikte başta Samosat antik kenti ve diğer Kommagene dönemi kalıntıları olmak üzere 580 yerleşim birimi, baraj suları altında kalıp,

bunlardan ancak 19'u belgelenebilmiştir. Birecik Barajının yapılmasıyla başta Gaia ve diğer mozaikleri ile bilinen Helenistik döneme ait ticaret merkezi Zeugma Antik kenti olmak üzere 30 tarihi yerleşimin yarısı suları altında kalmıştır. Ilısu Barajı'nın yapımıyla birlikte beş bin mağara evi; köprüleri, sarayları, ibadet yerleriyle birlikte binlerce yıllık tarihi olan Hasankeyf antik kenti, yüz bin yıl öncesine kadar giden insan yerleşimleri ve 300'den fazla arkeolojik alanın 89'u tamamen sular altında bırakılacak, geri kalanıysa barajdan kısmen etkileneceklerdir. Sular altında kalan tarihi yerleşkeler, yapı ve eserler, baraj ömrünü tamamladıktan sonra ise çamur ve toz yığınına döneceklerdir.

Tarım İşletmesi tarım üzerindeki devlet tekelini gösteren en önemli örneklerdendir. Esasta çok geniş ve verimli arazilerde endüstriyalist tarım yapılarak büyük talan gerçekleştirilmektedir. Türkiye'deki tarım işletmeleri içerisindeki en büyük araziye sahip tarımsal işletmedir. Tarla arazisi 983 bin 241 dekar, bahçe arazisi 46 bin 208, mera arazisi 481 bin 80, tarım dışı arazi 241 bin 629 olmak üzere toplam 1 milyon 761 bin 629 dekardır. Yılda ortalama 170 ton buğday, yanı sıra 55 bin ton hububat, 1500 ton fiğ, 60 bin ton yonca, 20 bin aşılı Antep Fıstığı ve badem fidanı ile 5 bin baş damızlık koyun, 250 baş sığır üretilip satılmaktadır.

"Bölgesel Kalkınma Ajansları", kredi, anlaşmalı çiftçilik, ürün alımı ve işlenmesi gibi yollarla Bölgedeki tarım arazilerinin büyük bir kısmını doğrudan veya dolaylı yollardan denetimine almıştır.

Yine Baraj-HES projeleri nedeniyle halkın kendine yeterli ekonomik faaliyetlerini yürütme koşulları ortadan kalkmaktadır. Bu durum, yetersiz ve yanlış beslenmeden kaynaklanan hastalıklar ve sakatlıkların, sıtma, tifo, verem, kolera gibi bulaşıcı veya yaygın hastalıkların; ayrıca iç hastalıkların ortaya çıkmasına ve yaygınlaşmasına yol açmaktadır.

GAP Bölgesindeki DIKA, FKA, KUDAKA gibi "**Bölgesel Kalkınma Ajansları**", kredi, anlaşmalı çiftçilik, ürün alımı ve işlenmesi gibi yollarla Bölgedeki tarım arazilerinin büyük bir kısmını doğrudan veya dolaylı yollardan denetimine almıştır. Bu güçlerin elindeki arazilerin dışında kalan kısmın yaklaşık % 85'i ise nüfusun %10'luk kısmının mülkü haline getirilmiştir.

GAP'la bağlantılı birçok ekonomik soykırım projesi de vardır. Örneğin 1943 yılında kurulmuş olan Ceylanpınar Devlet

2- Güney Kürdistan'da (Başur) ekonomik soykırım

Mevcut haliyle Kürdistan'ın en çok savaşa, saldırıya ve talana maruz kalan parçası Güney Kürdistan'dır. 20.yy.ın başından bu yana, bu alanda inşa edilmeye çalışılan ulus-devlet modelinin temel saldırı alanı Kürt toplumu ve coğrafyası olmuştur. Bu anlamıyla ekonomik sömürünün ve soykırım saldırılarının en yoğun yaşandığı bir alandır.

Bölgenin diğer ekonomik sorunlarından bir tanesi de; zengin petrol yatakları ve uluslararası siyasetler sonucunda ortaya çıkan gelişmelerdir. 1920'li yılların başında Şex Mahmut tarafından bu politikalara ve ekonomik saldırılara yönelik geliştirilen isyanlar, bu çevreler ve bölgedeki gerici güçler tarafından kanlı bir şekilde bastırılmıştır. Bunların sonucunda da bölgenin kalkınma düzeyi ve kendi kaynaklarına yönelik var olan imkânları kullanma konusunda büyük sıkıntılar or-

taya çıkmıştır.

1950'li yılların sonundan itibaren ortaya çıkan KDP hareketi ve merkezi yönetimle yaşanan çatışmalarda sürekli bölgenin sömürülmesine ve ekonomik zenginliklerinin heba edilmesine neden olmuştur. Yine KDP, Barzani ailesiyle birlikte hanedanlığa dönüşmüş, bu aile güney Kürdistan'da el değiştiren ve uluslararası tekellerce sürdürülen ekonomik soykırım politikalarının ortağı haline gelmiştir.

Güney Kürdistan hem hayvancılık ve hem de tarım konusunda son derece elverişli ve geniş alanlara sahiptir. Fakat bölgede yaşanan savaşlar ve çatışmalar, uzun yıllar boyunca merkezi yönetimle malar, türk devletinin askeri hava ve kara operasyonları da olumsuz etkilemektedir.

Bölgenin demografik yapısında özellikle son yıllarda hem merkezi Irak yönetiminden, hem de uluslararası güçlerden süreklileşen bir müdahale söz konusudur. Özellikle 1980-90 arası dönemde Hewlêr, Musul ve Kerkük'te Araplaştırma yaygınlaştırılmıştır. Günümüzde ise Musul'da Yahudilerin, Kerkük'te Arapların sayısı artırılmaya çalışılmaktadır. Bunlarla bağlantılı olarak bu bölgede yoğun bir misyoner faaliyeti sürdürülmektedir.

Türk şirketleri, batılı güçler ve ekonomik organizasyonlar tarafından; bölgenin sosyokültürel gerçekliğiyle hiç uyuşmayan yerleşim birimleri *-Alman Köyü, Amerikan Köyü, İngiliz villaları vb.-* inşa edilmektedir.

KDP, Barzani ailesiyle birlikte hanedanlığa dönüşmüş, bu aile güney Kürdistan'da el değiştiren ve uluslararası tekellerce sürdürülen ekonomik soykırım politikalarının ortağı haline gelmiştir.

yaşanan sorunlar neticesinde hem tarım konusunda, hem de hayvancılık konusunda var olan potansiyel değerlendirilmemektedir.

Hâkim olan bu durum günümüzde bölge genelinde yoğunca yaşanmaktadır. Tabi bu konuda yerel güçlerin de bu alanlara ilişkin yatırım yapmaması ve halkı bir şekilde denetim altında tutması da, var olan potansiyelin işletilememesinde önemli bir faktör olmaktadır. Bölge yönetimi halkın tarım ve hayvancılık kültüründen uzaklaşması için çok ince bir siyaset yürütmektedir. Halkın kimi ihtiyaçları ya parasız ya da çok ucuza karşılanarak, kent yaşamı teşvik edilerek halkın elinden tüm ekonomik imkânları alınmaktadır. Tarım ürünlerinin olgunlaşma ve hasat zamanlarında iç üretimi ve pazarı engellemek için dışarıdan bol miktarda ve ucuz fiyatla besin maddeleri ithal edilmektedir. Koçerlik ise çoğu zaman basit gerekçe ve yasaklarla engellenmekte, yaşanan çatış-

Bölgede etkin olmak isteyen güçlerden bir tanesi de Gülen cemaatidir. Cemaat bu bölgedeki çalışmalarında etkin olabilmek için bölgesel yönetimle yoğun bir işbirliği içerisine girmiştir. 2003 müdahalesinden sonra gerçekleşen yenilenme çalışmaları adı altında inşaat sektörü başta olmak üzere, eğitim, sağlık ve basın-yayın çalışmalarından büyük hipermarketlere kadar çok geniş bir alanda cemaatin etkinliği söz konusudur. Bu anlamıyla Güneyin ekonomik alanlarında cemaat etkisi ve denetimi oldukça fazladır. Taşluca'daki demir ve çimento fabrikaları, Neçirvan ve Gülen ortaklığının kar elde etmesi için üretimleri düşürülmüş, daha sonrasında da bu fabrikalar mecburen Fransızlara satılmıştır.

Bunlara paralel olarak, bölgede tüketim kültürü yaygınlaştırılmaktadır. Cemaat ve

farklı uluslararası güçler eğitim gibi alanlarda da etkin olmaya çalışmaktadır. Yine GAP'a benzer projeleri bu alanda da oluşturmaya büyük önem vermektedirler. Geliyê Zap ve Geliyê Alibeg gibi alanlar bu amaçla kullanılmak istenmektedir.

Uluslararası güçlerin bölgede gerçekleştirdiği diğer bir ekonomik faaliyet de bol bol arazi satın almaktır. Hewlêr başta olmak üzere Güney'in genelinde Türkler stratejik, verimli ve büyük araziler satın almaktadırlar. Gülen Cemaati bu alanda da oldukça etkilidir.

Bölgedeki ekonomik sömürülerden bir tanesi de, bölgenin tarihsel zenginliklerine yönelik geliştirilmektedir. Var olan antik ve tarihsel zenginlikler, bölge dışına kaçırılmaktadır. 2009 yılında Hewlêr müzesi yangın adı altında soyulmuştur. Bunun yanında Hewlêr kalesinde çok eski dönemlere ait tarihi eserler talan edilmiştir. Bu bölgeyi önce Fransızlar, sonrasında da Amerikalılar kiralamıştır. Bu alanda da arkeolojik kazılar adı altında büyük tarihi ve kültürel değerler çalınmıştır.

3-Doğu Kürdistan'da (Rojhilat) ekonomik soykırım

Kürdistan'ın bu parçasında ekonomik soykırım ve talan çok yoğun bir şekilde devam etmektedir. Bölgenin genelinde uzun yıllar süren savaşlar ve çatışmalar Kürtlerin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamını felç etmiştir. Tarım ve hayvancılık ancak yaşamı sürdürebilecek düzeyde yapılabilmektedir. Kürt coğrafyası sürekli baskı yanında yoğun bir ekonomik talana tabi tutulmuş, Kürtler ekonomiden yoksun kılınarak açlığa ve yoksulluğa mahkum edilmiştir.

Egemen güçlerin bu yaklaşımı sonucunda halkın genelinde, belirlenen sınırların dışına çıkma yoktur. Daha çok kendi başına yaşamını sürdürebilecek kadar ekonomik alan oluşturma, ekonomik potansiyelini değerlendirememe gibi bir durum söz konusu olmaktadır. Doğu Kürdistan'da hem tarım hem hayvancılıkta merkezi yönetimden bağımsız bir duruş yoktur. Burada yapılan tarımın, İran genelinde etkili olması itibariyle de merkezi yönetim bu durumun değişmemesi için yoğun bir çaba içerisinde bulunmaktadır.

Kürtlere yönelik İran devletinin politikalarına belirgin bir örnek; İran genelinde yasak olan birçok Doğu Kürdistan'da serbest olması, İran genelinde serbest olan birçok şeyin Doğu Kürdistan'da yasak olmasıdır. Bunun yanında İran son yıllarda Kürtlere yönelik her yaklaşımında olduğu gibi ekonomik alanda da Türk Devletini taklit etmektedir. Özellikle bölgenin doğal zenginliklerinin farklı yol-yöntemlerle başka alanlara aktarılma çalışmaları yoğunlaşmaktadır. Son yıllarda baraj ve HES yapımını yaygınlaştırmakta, Kürdistan'da halkın kendi bölgelerindeki su kaynaklarını kullanmasını engellemekte; bu suları kanallar, borular ve tünellerle Azeri bölgelerine taşımaktadır.

İran devletinin, en etkili sömürü yöntemlerinden biri de halı dokumacılığını yaygınlaştırmaktır. Ancak son yıllarda halkta bu konuda ciddi bir bilinç gelişmiştir. Bununla bağlantılı olarak da İran devleti, köylerde ekonomik zemin ve imkân bırakmamaktadır. Örneğin, devletin bu politikaları neticesinde 2007 yılında sadece Salmas'ta 70-80 köy kendiliğinden boşalmıştır. Devlet bu durumun farkına vardığı için bölgede yaşanan göçlere ve farklı alanlarda Kürtlerin dağınık bir şe-

Bölgedeki ekonomik sömürülerden bir tanesi de, bölgenin tarihsel zenginliklerine yönelik geliştirilmektedir. Var olan antik ve tarihsel zenginlikler, bölge dışına kaçırılmaktadır.

kilde yaşamalarına her türlü müsamahayı göstermektedir. Ekonomik ve kültürel soykırım iç içe uygulanmakta, Kürtler arasında Kristal adlı uyuşturucunun kullanımını yaygınlaştırmaktadır.

İran'da Kürtler, tek başlarına büyük ölçekli iş kuramaz, işletme açamazlar. Bu konuda devlet oldukça sıkı tedbirler geliştirmektedir. Kürtlerin ekonomik olarak güçlenmemeleri ve devlete bağlanmalarına yönelik çeşitli politikalar ve teşvikler uygulanmaktadır. Bunlardan en bilineni ise ajanlaştırmadır. Besiclik sistemi yoluyla koruculuk ve kaçakçılık devlet kontrolünde yaygınlaştırılmakta; Serhat sınır boylarındaki kaçakçılar devletle işbirliğine zorlanmaktadır.

İran devletinin ekonomik sahada Kürtlere yönelik uyguladığı politikalardan biri de Yarane uygulamasıdır. 2010 yılı Temmuz'unda başlatılan bu politikanın özünde yardım adı altında halkın devlete bağlanması esas alınmaktadır. Bu politika doğrultusunda İran devleti tarafından her aileye 50 bin tümen yardım verilmektedir. Ancak bunun karşılığında iç pazarda her şeyin fiyatı da arttırılmakta; yani devlet bir yandan verdiğini, diğer yandan daha katmerli bir şekilde geri almaktadır. Örneğin bu politikalardan önce bir torba un 6-7 bin tümenken, bu politikanın ardından 20-25 bin tümene çıkmıştır.

Son yıllarda bu politikaları yaygınlaştıran İran devleti kendi kontrolünde endüstriyalist çiftlikler ve üretim yerlerini de yaygınlaştırmaktadır. Özellikle Soran bölgesinde devlet odaklı endüstriyalist tarım egemen hale getirilmektedir. Çilek, mantar ve hayvansal ürünlerin üretiminde devlet hakimiyeti söz konusudur. Halkın bu üretime katılımı ise ucuz emek gücüdür.

4- Batı Kürdistan'da (Rojava) ekonomik soykırım

Kürdistan parçaları içinde ekonomik anlamda her türlü baskıya ve sömürüye tabi kalan parçalardan biri de burası olmuştur. Uzun yıllar boyunca Suriye ulus-devletinin her türlü sömürücü politikalarına maruz kalan bu parçada, ekonomik üretim adına veya kendi değerlerini oluşturma boyutunda hiçbir girişime izin verilmemiştir.

Batı Kürdistan parçasında yaşayan Kürtler, 20.yy.ın ortalarına kadar Fransız mandası olan Suriye'de kurulan Arap ulus-devleti içinde ekonomik/politik olarak tam bir statüsüzlüğe mahkûm edilmişlerdir. 1960'lı yıllardan sonra gelişen BAAS rejimiyle birlikte bu durum daha da yoğunlaşmıştır. Bölgenin ekonomik potansiyeli bundan dolayı kullanılamamış, merkezi yönetimin tam tahakkümü geçerli olmuştur. Özellikle devlet tarım arazilerini mülkleştirmiş, kapitalistik anlamda da olsa üretime dönük fabrika, işletme türü yatırım yapmadığı gibi özel yatırıma da izin vermemiştir.

Bölgenin sahip olduğu ekonomik değerlere yönelik uygulanan temel politika ise; bu alanlarda yetiştirilen ürünlerin devlet tekellerine satılması karşılığında halkın gerekli ihtiyaç malzemelerinin devlet tarafından bölgeye aktarılması şeklinde olmuştur. Uzun yıllar boyunca bu durum devam etmiştir. Afrin bölgesinde oldukça yaygın olan zeytincilikte ve Derik bölgesindeki tarımcılıkta bu durumu net görebilmek mümkündür. Burada ortaya çıkartılan ürünler devlet tarafından alınarak, bunların yerine bölgenin ihtiyacı olanlar verilmiştir. Burada bölge insanının ticari faaliyetlerinde bu şekilde bir sınırlama uygulanmıştır.

Bölgenin bir diğer ekonomik kaynağı ise yer altı zenginlikleridir. Özellikle Suriye geneline tekabül eden petrol yatakları ve rezervleri Derik'te bulunmaktadır. Petrol yataklarında da devlet kontrolü ve denetimi hakim kılınmıştır. Bu tür ekonomik işletmelerde Kürtlerin çalışan olarak bile yer almasına izin verilmemiştir.

Suriye devletinin son dönemlere kadar bölgeye yönelik temel yaklaşımlarından bir tanesi de; bölgenin demografik yapılanmasına yönelmek olmuştur. Özellikle Araplaştırma son zamanlarda yaygınlaştırılmış ve Kürtlerin yoğun bir şekilde göçertilmesi için her türlü yol ve yöntem denenmiştir. Bölgenin son yıllara kadar

yaşadığı yoğun göçün altında tamamen devletin bu politikaları vardır. Ekonomik soykırım amacıyla yürütülen bu saldırıların Kürt toplumsal gerçekliğini parçalama hedefi taşıması son derece tahripkâr sonuçlara yol açmıştır. Eğitim alanında bile özel okullar devlet denetimi temelinde, Araplaştırma amacına dönük olarak işletilmiştir.

Petrol zengini olan Derik kentine son dönemlere kadar gayri Müslimler yerleştirilmiş ve bunların askere alınmaları için kimlik verilmiştir. BAAS rejiminin bu parçada Kürtlere yönelik gerçekleştirdiği en büyük saldırılardan bir tanesi de Kürtlere vatandaş statüsü dahi tanımaması, kimlik bile vermemesidir. Devletin bu politikasından dolayı Kürtler en doğal vatandaşlık haklarından bile yararlandırılmamıştır. 1990'lara kadar bu politika yoğun bir şekilde yürürlükte tutulmuştur. Bu şekilde kimliksizleştirme, hiçleştirme ve gençlerin göçe zorlanması hedeflenmiştir.

Kürt Halk Önderliğinin uzun süre Ortadoğu sahasında kalması ve bu parçayla yakından ilgilenmesi, Özgürlük Hareketinin yürüttüğü örgütlenme ve eğitim faaliyetleri, yine özgürlük devriminde şehit düşen evlatlarının yolunda yürüyerek bilinçlenen bu parçadaki Kürt halkı, son süreçte yaşanan gelişmeler temelinde kendi demokratik özerk sistemini kurma temelinde harekete geçmiştir. Kürt halkının kırk yıldır yürüttüğü özgürlük mücadelesi ve Ortadoğu genelinde yaşanan halk ayaklanmaları ile bölgeye dönük emperyalist politikalar bölgenin tüm dengelerini değiştirmektedir. Yaşanan bu gelişmeler doğrultusunda Kürtlerin, statüye kavuşması ve kendi sosyal, siyasal, ekonomik örgütlenmelerini geliştirmesi var olan ulus-devlet politikalarının aşılması ve komünal değerlere dayalı öz ekonomik yönetimin oluşturulması için büyük bir fırsat yaratmış bulunmaktadır.

Sonuç olarak;

Kürdistan'da yürütülen ekonomik soykırım faaliyetleri, kültürel soykırımın sadece bir boyutu olmaktadır. Burada Kürdistan genelinde kapitalist modernite ve onun bölgesel uzantıları ile yerel işbirlikçilerinin yürüttüğü ekonomik soykırım faaliyetlerini ortaya koymaya çalıştık. Elbette Kürt Özgürlük Hareketi'nin PKK öncülüğünde ortaya çıkması ve kırk yıldır yürüttüğü mücadele geldiğimiz aşamada Kürdistan'a yönelik geliştirilen kültürel soykırım saldırılarına karşı büyük bir ideolojik, siyasi, sosyal, kültürel ve askeri mücadele vermiştir. Bu mücadele sürmekte ve giderek bu soykırım saldırılarını geriletip, parçalamaktadır.

Demokratik-ekolojik-kadın özgürlükçü paradigma çerçevesinde örgütlülüğünü geliştiren ve giderek demokratik ulus gerçekliğini demokratik özerklikle hakikate kavuşturmaya yakınlaşan bu mücadele, ekonomik soykırım saldırılarına karşı da ekonomik özerklik sistemini esas alma temelinde kendi alternatifini ortaya koymakta ve giderek pratikleştirmektedir.

Uygarlık güçlerinin Kürdistan'a ve Kürt varlığına yönelik saldırılarının son halkası olan ve kapitalist modernite çağında, azgınlaşan soykırım saldırıları karşısında Kürtler PKK öncülüğünde büyük bir direnişle birlikte artık kendi sistemlerini kurmaya başlamışlardır. Uygarlık güçleri kapitalist aşamada soykırım saldırısıyla aslında son sözlerini söylemiş ve ellerinden ne geliyorsa yapmışlardır. Kürt Özgürlük Hareketi öncülüğündeki özgür Kürt ise henüz son sözünü söylememiştir. O an geldiğinde söylenen söz hakikatin temsiliyeti olacaktır. Yalan ve talan yıkılarak yerin dibine gömülecektir. Bunu görmek de bizlere, direnen Kürt halkına, Ortadoğu halklarına ve ilerici insanlığa nasip olacaktır.

***

Yararlanılan Kaynaklar

(1)Abdullah ÖCALAN-KÜRT SORUNU VE DEMOKRATİK ULUS ÇÖZÜMÜ

(2)ÖZGÜRLÜK SOSYOLOJİSİ - Abdullah ÖCALAN

(3)Abdullah ÖCALAN-KÜRT SORUNU VE DEMOKRATİK ULUS ÇÖZÜMÜ

(4)Age.

Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi-DEMOKRATİK KOMÜNAL EKONOMİ BROŞÜRÜ

EKONOMİK ÖZERKLİK DEVRİMCİ ÖNCÜLÜKLE KURULUR

Kim konuşsa ekonomiden bahsediyor; Halk, halk adına konuştuğunu iddia edenler ve halk öncüleri…

Ekonomik sorunlar sürekli dile getiriliyor. Her parti ekonomik sorunlara çözüm bulacağı vaadiyle iktidara talip oluyor. İktidarlar, yaptıklarını anlatırken ilk başa *"ekonomik icraatlarını"* koyuyor.

Tüm bu propagandalar ve söylenenlerle birlikte yaşadığımız toprakların durumuna bakacak olursak; Ortadoğu ve Kürdistan toplumu, tarihte ilk kurulan ve insanlığı besleyen bir ekonomiye sahipken, şimdi ekonomi üzerinde hâkimiyetini ve özgür tercihini kaybetmiş, tümüyle yabancı ve işbirlikçi unsurların üçayaklı modern canavarının kontrolüne alınmış bir toplumdur. Oltaya takılan balık misali karın tokluğuna çalışması bile soykırım amacına bağlanmıştır. Ekonomiyi inşa eden kadınlarının tümüyle işsiz ve en değersiz emek sahibi kılındığı bir toplumdur. Erkeklerinin sözde aileyi yaşatmak için dünyanın dört tarafına savrulduğu bir toplumdur. Bir tavuk ve bir karış tarla için insanların birbirini öldürdüğü bir toplumdur. Açık ki bu toplum, toplum olmaktan çıkmış, çökertilmiş ve çözülmüş bir toplumdur.

Mevcut durum buyken çözüm nedir?

Öncelikli olan zihniyette olan muğlaklığı, kavramlara yüklenen yanlış anlamları düzeltmektir. Yanlış anlamlar ve kavramlar üzerinden girilen çözüm arayışının yanlış sonuçlar vereceği kesindir.

Özellikle toplum yaşamının sürekliliği için olduğu kadar, egemenlerin de toplum kırım politikalarının sürekliliği için gereken ekonomi tanımını doğru yapmak zorunludur. Avrupa merkezli ekonomi-politiği bilim olarak düşünmek, belki de Sümer mitolojisinden sonra en aldatıcı ikinci bir mitolojiye aklın tutsak olması demektir. Radikal bir bilimsel devrim bu alan için hayati görünmektedir.

Ekonomi, toplumun zorunlu maddi ihtiyaçlarını giderme eylemi, bunun kurumsal ve kuralsal ifadesidir. Ancak mevcut durumda iktidar tekellerinin denetiminde gelişen pazar faaliyetleri ekonomiyle eş tutulmaktadır. Hatta ekonomi denilince ilk akla gelen, üretimle, toplumun asıl ihtiyaçlarıyla hiçbir bağı olmayan *"finans ekonomisi"*, imha araçları olarak *"silah ekonomisi"* ve doğayı yok olmanın eşiğine getiren fabrikalardır. Çevreyi yıkan, tüm doğa ve toplum kaynaklarını kâra dönüştüren bir toplum kırım yöntemiyle karşı karşıyayız. Sonuçları vahimdir. Milyarlarca insan aç ve işsiz! Doğamız adeta can çekişiyor, kâra endeksli birey ve toplum gerçeği büyük bir saldırganlıkla kendi var oluş koşullarını tüketiyor. Yani mevcut durumu göz önüne getirdiğimizde gör-

düğümüz net bir şey var; Kapitalizm ekonomi değildir! Hal böyleyken, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında kapitalist sistemden bir şey beklemek mantık dışıdır. Bu sonuçlara neden olan bir sistemden bir şey beklemek beyhudedir, zaman kaybıdır. Ancak şunu görüyoruz ki herkes büyük bir beklentili ruh halini yaşıyor. Çözümü devletin ve devlet kurumlarının getireceğine inanıyor. Nihai çözümün bürokratların ve parlamenterlerin yapacakları kanunlarla geleceğine dönük beklenti vardır. Kanunlar değişse bile kanunları uygulayanların zihniyetlerinin değişmediği koşullarda eski uygulamaların devam ettiği çokça görülmüştür. İnsanlar, kendi dışındaki güçlerden yaşamını düzenlemesini beklemektedirler. Toplumbu kesimler toplumun en vazgeçilmez eylemi olan ekonomiyi ellerine geçirmişlerdir.

Nasıl ki kenenin yaşayabilmesi için sömüreceği canlı bir bedene ihtiyacı varsa bu kesimlerin de sömürebilmeleri için üreten ve yaratan bir toplumsallığa ihtiyaçları vardır. Çözüm işte bu ayrımda yatmaktadır. Sömürüldüğü için bitap düşen bir canlı kendisini sömüren keneden derdine derman olmasını bekleyemeyeceği gibi üreten yaratan toplumsal güçler de kendini sömüren, doğasını yok oluşa sürükleyen iktidarcı, devletçi, tekelci güçlerden sorunlarına çözüm bekleyemez.

Bu kesimlerin toplum içindeki varlığını Önder Abdullah Öcalan *"okyanusta ada"* deyimiyle tanımlamaktadır. Dünyanın

Nasıl ki kenenin yaşayabilmesi için sömüreceği canlı bir bedene ihtiyacı varsa bu kesimlerin de sömürebilmeleri için üreten ve yaratan bir toplumsallığa ihtiyaçları vardır. Çözüm işte bu ayrımda yatmaktadır

dan kopuk merkezler ve güç odaklarının yaratmış oldukları durumu görmeme, sistemin sorunların asıl kaynağı olduğunun farkına varmama, çözümü bu sistem ve merkezlerden bekleme vardır.

Oysaki yaşanan durumu yaratan bu güçlerdir. Toplumun zihniyetinde bin bir yalanla meşrulaştırılan devleti arkasına alan bu güçler toplumsallığımızı ve doğamızı talan etmektedir. Bizim doğamızı, emeğimizi ve yaratıcılığımızı gasp ederek varlık bulan toplum dışı bu güçlerden bir çözüm geleceği yoktur. Çözüm diye sundukları daha derinleşmiş ve ağırlaşmış sömürü yöntemleri olmanın ötesine geçmeyecektir. Bir üreten yaratan toplumsal güçler vardır. Bir de kene gibi toplumun sırtına yapışmış, sayısı toplumun yüzde onunu geçmeyen egemenler. Beş bin yıldır yalanlarla toplumun zihniyetini dumura uğratarak, devleti kurgulayarak, zor aygıtlarını yoğunca kullanarak toplumun alın teri ve göz nuru üzerinde çöreklenen dört bir yanında egemenlerin, iktidar sahiplerinin ve tekellerin dışında üreten yaratan emekçilerin, zanaatçıların, bilim insanlarının, çiftçilerin, sanatçıların oluşturduğu toplumsal güçlerin beş bin yıldır sürekli bir direniş ve yaratıcılık içinde olduğunu önemle belirtmek gerekir. Bunu görmek, bu iki taraf arasındaki ilişkiyi, tarihin bu iki taraf arasındaki mücadeleyle belirlendiğini, anlamak önemlidir. Egemen, iktidarcı, tekelci ve devletçi bu güçleri *"Uygarlık Güçleri"* olarak tanımlıyoruz. Üreten ve yaratan güçleri ise *"Demokratik Uygarlık Güçleri"* olarak.

Uygarlık güçleriyle demokratik uygarlık güçleri arasındaki mücadele yeni değildir. Kendilerini devlet biçiminde örgütleyerek toplumsal güçlerin yaratımlarına el koyan, toplumu bilinçsiz ve örgütsüz kılarak kendilerine köle yapan bu güçlere karşı tarihin her döneminde toplumsal direnişler ve mücadeleler gelişmiştir. Talancı, asalak ve zorba güçler toplum tara-

fından kolay kabul edilmemiştir. Köleliği, devlete ve egemenlere itaati öğütleyen, boyun eğmeyi ve kaderine razı olmayı öğreten ideolojiler yani büyük yalanlar bu nedenle uydurulmuştur. Şiddet örgütleri, ordular, istihbarat örgütleri, işkenceler, zulüm uygulamaları yalanın yetmediği yerde toplumu ikna etme yöntemi olarak devreye konulmuştur. Sonunda bu güçler kendilerine bir meşruiyet yaratmışlardır. Bugün milyarlarca insan devletsiz bir yaşamı düşünememektedir. Egemen ve ezilenin olmadığı bir dünyanın hayalini bile kuramayan geniş kesimler söz konusudur. Bu durum kolay gerçekleşmemiştir. Çetin geçen beş bin yılın ürünüdür.

Toplumsal güçlerle bu güçler hep çatışma içinde olmamıştır elbette. Uzlaşmanın ve dengenin sağlandığı, birbirini yok etme değil kabul etme temelinde bir arada yaşanıldığı zamanlar da az değildir. Tarih içinde çoğu kez olduğu gibi, günümüz uygarlık güçleriyle -kapitalist modernite güçleri- demokratik modernite güçleri de çeşitli uzlaşma yolları yaratabilirler. Elbette bu demokratik uygarlık güçleri olarak tanımladığımız toplumsal güçlerin mücadelelerinden bağımsız, kendiliğinden gerçekleşecek bir durum değildir. Toplumsal güçler taleplerini dayatarak egemen güçleri varlıklarını tanımaya, yaşamları üzerindeki ipoteği kırmaya ve kendi öz yönetimlerini tanımaya mecbur bırakabilirler. Tarihte böylesi süreçler ve deneyimler bulunmaktadır. Günümüzde de demokratik uygarlık güçleri olarak tanımladığımız toplumsal güçler devletçi, iktidarcı, sömürücü güçleri kendi öz yönetimlerini tanımaya zorlayabilir. Yeni bir ilişki diyalektiğini dayatabilir.

Önder Abdullah Öcalan'ın ortaya koyduğu demokratik özerklik, devlet sınırlarına dokunmadan bu iki gücün bir arada yaşamasının en uygun ve en gerçekleşebilir yöntemidir. Kürt halkının temsil ettiği demokratik uygarlık güçleri ile Türk devletinin temsil ettiği uygarlık güçlerinin Türkiye sınırları dâhilinde çatışmaksızın bir arada yaşayabilmesi bir birlerinin varlığını ve koşullarını kabul etmesi durumunda mümkündür. Bu kapsam ve koşullar altında devlet sınırları içinde demokratik uygarlık güçlerinin demokratik konfederal oluşumlarıyla-iktidarcı sömürücü güçlerin devlet kurumları bir arada yaşayabilir.

Bu iki zıt gücün günümüzde birlikte yaşayabilmesi ancak Demokratik özerkliğin devletçi güçler tarafından tanınmasıyla mümkün olabilir. Demokratik konfederal temelde kendini örgütleyen toplumsal güçlerin özerkliğini tanımaksızın ulus devletler başta olmak üzere hiçbir egemenlikçi güç ne yaşadığı krizi çözebilir, ne de varlığını sürdürebilir. Bu konuda taviz vermek ve toplum üzerindeki sultasını sınırlamak, kendini demokrasiye duyarlı hale getirmek, demokratik uygarlık güçlerinin varlığını, haklarını ve iradesini tanımak dışında bir seçenek yoktur. Zora, şiddete, bastırmaya ve yok saymaya dayalı yöntemlerin toplumsal sorunları daha fazla derinleştirme dışında bir sonuç vermediği yeterince açıktır. Dolayısıyla mevcut durumda en uygulanabilir, optimal seçenek toplumsal güçlerin özerkliklerin tanımadır.

Demokratik konfederal sistemin sorunları çözmesinin kilit noktası toplumu politikleştirmesidir. Toplum politikleştikçe kendi haklarına sahip çıkma bilinci ve gücü gelişecek, kapitalist iktidarcı, devletçi sermaye güçlerinin baskı ve sömürüsü sınırlanıp, zayıflayacaktır. Her topluluk, etnisite, kültür, dini cemaat, entelektüel hareket, ekonomik birim vb. birer politik birim olarak kendilerini özerkçe yapılandırıp ifade ederek toplumun en küçük ve farklı birimine kadar bir örgütlediğinde politikleşme sağlanmış olacaktır. Bu noktada zengin ve yaratıcı yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Yatay ve dikey farklı siyasi oluşumlar mevcut toplumun karmaşık yapısı nedeniyle zorunludur. Her biri somut koşullara cevap verdiğinden, çoğulcu siyasi yapı, toplumsal problemlerin en doğru çözüm yollarını bulmaya daha yakındır. Kültürel, etnik, ulusal kimliklerin kendilerini siyasi oluşumlarla ifade etmeleri, bunun gerektirdiği ekonomik,

sosyal, siyasal örgütlenmelerini yapabilmeleri en doğal haklarıdır. Daha doğrusu, toplumun ahlakı ve politikası gereğidir. Demokratik konfederalizm ister ulus-devlet, ister cumhuriyet, ister burjuva demokrasileri biçimlerinde olsun, devlet gelenekleriyle ilkesel uzlaşmalara açıktır. İlkeli barış temelinde bir arada yaşayabilir. Demokratik konfederal sistemin ekonomi alanındaki örgütlenme modeli ise demokratik ekolojik ve komünal esaslara dayanan ekonomik özerkliktir.

A-EKONOMİK ÖZERKLİK NEDİR?

Özerklik çok çeşitli toplumsal kesimlerin varlığında, yani farklılığın olduğu yerde var olur. Tek renkli olan yerde neyin özerkliğinden bahsedilebilir ki! Her özerk birimin bir kimliği vardır. Kimliği var eden temel unsurlardan biri bilinçtir. Varlık-kimlik-bilinç kavramlarının derinliklerine varmadan özerkliğe anlam verebilmek imkansızdır. Varlığın zamanla farklılaşması, farklılaşmanın zamanla ayrı var oluşlara neden olması doğanın diyalektiği gereğidir. Oluşum ve farklılık bilinçle var olur. Varlık farklılaştığının farkına vardıkça yani bilinç kazandıkça varlık olur. Kimlik edinir.

Özerklik sözlüklerde *'Bir grup, örgüt, kurum ya da kişinin kendi kendini yönetmesi ya da kendi faaliyetlerini dış yönlendirme ya da müdahale olmaksızın düzenleyebilmesi'* diye tanımlanır. Özerklik, Yaderklik karşıtı bir kavramdır. Yaderklik; dışarıdan gelen yasa ya da buyruğa göre davranma, başkalarınca konulan yasalara bağlılığı ifade eder.

"Ekonomi" kavramının Latince *"eko-nomos" (ev yasası)* kavramından türediği bilinir. İnsanın evinin yasasının başkalarınca belirlenmesi, evinin işine dışarıdan birilerinin müdahale etmesi ne kadar ahlaki karşılanır? Aslında kelime kökeninden yola çıktığımızda varacağımız sonuç, her toplumsal birimin ekonomisinin özerk olması gereğidir. Her kimliğin, her kesimin kendi ihtiyaçlarını karşılamak için kendi yasasını koyması, ona göre yaşaması gerekliliği ekonominin anlamsal ve varoluşsal gereğidir. Gerek toplumsal kimlik, gerekse de çevresel şartlar, ekonomiyi özgünlüklerine göre örgütlemeyi gerektirir.

Basit bir indirgemede bulunursak; evinizin işine dışarıdan birilerinin gelip karışması, size, kardeşinize, eşinize uyması için yasalar dayatması ne kadar kabul edilebilirdir? Bunun kabul edilemez olduğunu herkes söyler. Ancak çoğu kişi mevcut durumda yukarıda bahsettiğimiz durumları yaşamasını, ekonominin toplum-dışı güçlerin elinde toplum ve doğa karşıtı bir hal aldığını ve esasında ekonomik sorunların çözülmesi için öncelikle bunun değiştirilmesi gerektiğini görmek istemez. Hâlbuki hiçbir toplumsal eylem ekonomi kadar toplumsal, zorunlu, politikayla ve ahlakla iç içe değildir. Ekonomik faaliyet toplumun temel faaliyetidir. Toplum ve ekonomi ayrılamaz bir şekilde iç içedir. Toplumun kendiliğini koruyup geliştirme eylemi olarak tanımlanan siyaset ve toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasının eylemi olarak ekonominin anlamsal birlikteliği ve iç içeliği ekonomiyi demokratik siyasetin en öncelikli konusu yapar ve ekonomi alanının işleyişinde demokratik siyaseti zorunlu kılar.

Demokratik konfederal sistemin ekonomi boyutu olan ekonomik özerklik, milliyetçiliğe dayanan ulus devlet anlayışı dışında kendini var eden demokratik ulusun ekonomik sistemidir. Bu ekonomi sistemi, ulus devletçi güçlerin talancı, sömürücü ve tahrip edici uygulamalarını durdurur. Bununla birlikte toplumun ekonomi üzerinde yeniden denetim kurmasını esas alır. Ekonomik özerklik, tekçi, inkâr ve imhacı demokrasi karşıtı ulus-devletle, farklılıkların kabul gördüğü ve demokratik temelde bir arada yaşama iradesi ortaya koyduğu demokratik ulus arasında varılacak asgari uzlaşmadır. Ulus devletle koşulsuz uzlaşma her türlü sömürüye açık olduğundan halklar için ve demokratik unsurlar için ölüm anlamına gelir ve zaten yürürlükte olan bu gerçeklik karşısında, özerk bir sistem, toplumun olmazsa olmazıdır. Onun altındaki bir uzlaşma veya çözüm, teslimiyet ve yok olma anlamına gelir.

Ekonomik özerkliği bağımsızlığa taşırmak karşı bir ulus-devlet kurma anlamına gelir ki, bu da sonuçta kapitalist moderniteye teslim olmaktır. Ekonomik özerklikten vazgeçmek ise, hâkim ulus-devlete teslimiyettir.

Ekonomik özerklik ve komünal ekonomi kavramlarını karıştırmamak önemlidir. Ekonomik özerklik, halkların ve çeşitli toplumsal kesimlerin komünal ekonomik sistemi ile kapitalist sistem arasında denge kuran sisteminin adıdır. Avrupa ve dünyanın pek çok ülkesinde özerk konumu olan siyasi yapıların, ekonomik özerklikleri de vardır. Mevcut bazı özerk bölgelerin ekonomik sistemlerine göz atacak olursak bunu görürüz.

Dünyadaki çeşitli özerk bölgelerdeki ekonomik özerklik uygulamaları

1- Aland Adaları (Finlandiya)

Aland özerk yönetimi, mesleki eğitim ve mesleklerin yasal düzenlemeleri, iskan, barınma ve sosyal refah, doğal kaynakları koruma konularından sorumludur.

2- Faro Adaları (Danimarka)

Danimarka hükümeti para sistemi konusunda yetkiyi elinde bulundurmaktadır. Fakat bununla birlikte, Faro Adaları hükümeti ticaret ve balıkçılık anlaşmaları konularında yabancı devletlerle görüşmeler yapabilmektedir.

3- Gröndland (Danimarka)

Gröndland'ın özyönetim hükümeti yerel vergilendirme, balıkçılık, planlama, sosyal refah ve emek konularında tam yetkiye sahiptir. Danimarka'nın genel dış ilişkileri yürütme konusunda yetkisi olsa da, Gröndland'a kendi ticaret anlaşmalarını müzakere etme yetkisi verilmiştir.

4- Bask Ülkesi (İspanya)

Günümüzde İspanya farklı düzeyde özerklikten yararlanan 17 bölge veya özerk bölgeye bölünmüştür. Katalanya ve Bask ülkesi etkili bir vergilendirme özerklik yetkisine sahiptirler

5- İskoçya (İngiltere)

İskoçya'da çevre, tarım, sosyal çalışma, ekonomik gelişme hükümetin sorumluluğundadır. İngiltere Avrupa ile olan dış ilişkiler, ekonomik istikrar, Birleşik Krallık ürünlerinin ortak pazarı, iş hukuku gibi birçok alanla ilgili düzenleme yapma yetkisini elinde bulundurmaktadır.

6- Güney Tirol (İtalya)

Güney Tirol'daki özerklik burada yaşayan üç dilsel gruba da uygulanmaktadır. Özerklik Statüsü Güney Tirol'a (ve Trentino iline) geniş kapsamlı serbestlik sağlamıştır. Güney Tirol'un en önemli yetkileri şunları kapmaktadır: planlama ve inşaat, kırların korunması, ortak haklar *(otlak ve koruluk*), küçük mülkler konusunda yasal düzenlemeler, zanaat ve el sanatları, kamu iskan, festival ve pazarlar, felaketlerin önlenmesi, madencilik, avcılık ve balıkçılık, Alp otlakları, fauna ve floranın korunması, kamu çalışması, ulaşım, turizm ve otelcilik, tarım ve ormancılık, kamulaştırma, iş değişimi, kamu refahı, mesleki eğitim. Ticaret konusunda ise sınırlı yetkilere sahiptir. Diğer yandan, toprak kaydı ve toprak kaydı büroları ve ticaret odalarının da bulunduğu konularda bölge mütevazi yetkilere sahiptir. Güney Tirol, ana gelir kaynağı olarak devletin vergi idaresinin özerk bölgede topladığı vergi gelirlerinin % 90'ına sahip olabilmektedir.

7- Madeira (Portekiz)

Bölgesel Meclisler'e bölgesel ekonomik planları yapmak ve ulusal planın hazırlanışına katılma yetkileri verilmiştir. Bölgesel Hükümetlere aynı zamanda vergi toplama ve tarifeleri belirleme ve iç gelirlerinin % 95'ini harcama yetkisi verilmiştir

8- Belçika

Belçika üç topluluktan oluşmaktadır: Alman, Flaman ve Fransız toplulukları. Her üç bölge sosyal yardım ve istihdam politikaları gibi *"kişilerle ilgili hizmetlerin"* hepsinde geniş kapsamlı yetkiye sahiptir. Toplulukların sahip olduğu yetkiler şunlardır: Kentsel planlama, enerji siyaseti, istihdam ve emek piyasası hizmetleri, tarım, topluluklar arası işbirliği, yerel ekonomik gelişme, uluslararası ticaret

9- Gagavuzya: (Moldova)

Bölge yönetiminin yerel kalkınma, bütçe ve vergilendirme, sosyal güvenlik ve kentsel planlama ve çevreye ilişkin yetkileri vardır. Buna ek olarak, Gagavuz Meclisi

Moldova'nın iç ve dış siyasetinin şekillendirilmesine katılabilmekte ve Gagavuz'un yetkilerine uymadığı durumlarda ulusal yasaları Anayasa Mahkemesi'ne götürebilmektedir

10- Tataristan Cumhuriyeti (Rusya)

Rusya, kendi anayasası ve yasaları, kendi bütçesini oluşturma, vergi koyma, doğal kaynaklarını yönetme ve kendi bankasını kurmanın yanı sıra Tataristan'ın kendi dış ticaretini yürütmesi hakkını da tanımıştır. Askeri üretim ve silah satışları, savunma tesislerinin sivil kullanım için dönüştürülmesi, dış ticaretin koordinasyonu, ekonomik politika, para politikası, ulaşım ve iletişim politikası ortak olarak yerine getirilen işlerdendir.

11- Kırım

Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin şu ana sektörlerde yasama ve yürütme yetkileri vardır: tarım ve balıkçılık, toprak ıslahı ve madencilik, kamu çalışmaları, el sanatları ve ticaret, kentsel inşaat, karayolları, su tedariki, avcılık ve sağlıkla ilgili konular ve hastane hizmetleri

Görüldüğü gibi pek çok özerk birimde bölgenin özgünlüklerine, taraflar arası ilişkilerin düzeyine göre ekonomik özerkliğin yapısı değişmektedir. Ancak bazıları ulus devletle aynı kapitalist anlayışla ekonomi politikalarını yürütürken, bazıları bölgenin özgün ekonomi politikalarını yürütebilmektedirler.

Biz bu yazıda ekonomik özerklik tanımlamasıyla komünal ekonomiyi esas alan bir ekonomik özerklik sistemini ele alıp, ilke, işleyiş ve inşasında yaşanılan sorunlara değineceğiz.

B-EKONOMİK ÖZERKLİĞİN İLKELERİ

Demokratik konfederal sistemin bir parçası olarak ekonomik özerklik

Ekonomik özerkliğin kuruluş çalışmasında öncelikli dikkat çekmek istediğimiz nokta ekonomizm endeksli bakış açısının eleştirilmesi ve değişmesine ilişkindir. Ekonomik özerkliği tekil bir sistem olarak ele almak yanlıştır. Nasıl ekonomi tekil bir kavram olarak diğer kavramlardan yalıtılamazsa, ekonomik özerklik de yalıtılıp, tekil bir şekilde ele alınamaz. Kapitalist modernitenin çok yönlü sömürü politikalarına karşı tek yönlü bir örgütlenmenin kurtuluş olmadığı bilinmelidir. Bu gerçeği biraz açarsak;

Hakikatin bütün olduğu, hele hele yaşadığımız çağda pek çok şeyin insan yaşamını çeşitli şekillerde etkilediği bir sistemde salt iyi bir ekonomik sistemle iyi bir yaşam sağlanamaz. Zira ekonomi sadece bir fiziksel üretim süreci olarak tanımlanamaz. Bu sürecin işleyişine etkide bulunan pek çok etken de ekonomiyle bağlantılıdır. Ekonomi; siyaset, diplomasi, güvenlik, sağlık, eğitim gibi pek çok konuyla ilişkilidir.

Ulus devletin siyasal sistemine boğazına kadar gömülmüş toplumun iyi bir ekonomik sisteminin olması mümkün değildir. Çünkü bu siyasal sistem sınıflı toplumun sürmesi için vardır. Yani bir sistemin ekonomik yanının siyasal, sosyal, eğitim, savunma ve diğer pek çok alanıyla aynı eksen ve anlayışla örgütlenmemesi, bütünsel yaklaşılmaması en fazla geçici çözümlere götürür. Yani ekonomide bütünsel ideolojik bir düzey yakalanmazsa olacak şey çarpıklık ve başarısızlıktır.

Bunun dışında kalıcı ve yaygın bir çözüm sağlanamaz. Bu nedenle ekonomik özerklik demokratik konfederal yapı içinde olmadığı müddetçe var olamaz. Bu anlamsal ve varoluşsal olarak gerekli ve vazgeçilmezdir. Bunun yanında dünyada pek çok örnekte görüldüğü gibi salt dar bazı köy ve bölgelerde yaşanan komün ekonomileri eğer kendilerini yaymaz, geliştirmez, evrenselleşemezlerse kapitalist modernitenin saldırıları altında boğulmaları kaçınılmazdır. Böylesi örnekler de vardır.

Bir alanda kurulan bir kooperatif ya da komünle ekonomi sistemi kurulmuş olmaz. Ekonomik sistemin sürekliliği içinde kendi varlığını koruması kadar, geliştirmesi için akademiler, kooperatifler, komünlerin konfederasyonlarını, bu kurumlarla birlikte hastane, okul, ulaşım ağı gibi pek çok kurumla çok yönlü bir toplum örgütlenmesi gereklidir. Yereli, bölgeyi esas alan bir ekonomik model kadar, tüm

dünyada ortak anlayışlarla demokratik, ekolojik ve komünal ekonomik yapıların örgütlenip, dayanışması sistemin başarısı ve sürekliliği için gereklidir.

Bu konuda Mondragon Kooperatif Hareketi incelemeye değerdir. 1943 yılında, Mondragon kentinde bir meslek okulunun açılmasıyla başlayan süreç, günümüze kadar adım adım ilerletilerek dünya genelinde en başarılı kooperatif-komün hareketlerinden biri yaratılmıştır.

1956 yılında Mondragon İşçi Üretim Kooperatifi kurulur. Kooperatife ait fabrika daha sonra büyük ölçekli endüstriyel üretime geçerek ürün çeşidini ve miktarını artırır. 1959 yılında "Caja Laboral Popular" (Emekçi Halkın Bankası) ve "LagunAro" adında bir sigorta şirketi kurulur. 1969 yılında, Bask Ülkesi'ndeki küçük dükkanlar birleştirilerek ülke genelindeki en büyük kooperatif olan Eroski kurulur. 1970'li yıllarda, IKERLAN adlı araştırma enstitüsü ile Otalora adlı araştırma ve geliştirme merkezi, 1997 yılında da Mondragon Üniversitesi kurulurlar. Bask ülkesinin, İspanya devleti sınırları içindeki kişi başına gelir düzeyinin en yüksek; aynı zamanda işsizliğin en düşük olduğu bölge olmasında Mondragon Kooperatif Hareketinin belirleyici bir rolü vardır.

C-EKONOMİK ÖZERKLİĞİN İÇ İŞLEYİŞİ

a-Demokrasiyle yönetilen birimler

Demokratik özerklik, kapitalist modernitenin ekonomi politikalarının reddi ile birlikte alternatif olarak komün ekonomisini esas alır. Komün ekonomisinin işleyişi demokratiktir. Toplum ekonomisiyle ilgili her konudaki sınırı devletler, merkezi karar organları değil, yerel birimler belirler. Birimler karar alırken ekolojik olma, anti tekelcilik ve kadın özgürlüğü ilkelerini göz ardı edemezler.

Birimler doğrudan demokrasiyle yönetilirler. Birimlerin kuruluşundan, işleyişine, üretimden, tüketime her konuda yerelin kararları belirleyicidir. Bu konuda Kuzey Kürdistan'da son on yıllık süreçte yaşanan deneyimin öğretici yönleri vardır. Kurulan kooperatifler ihtiyaçlar ve yerellerin inisiyatifinden çok merkezi kararlarla kurulmaktadır. Yani daha kuruluşundaki fikir bile yerelin değildir. Bununla birlikte kurulan ekonomik örgütlerin yönetilmesinde bürokratik tarzın etkili olması birimlerin işlevsiz kalmasına, etkili olmamasına neden olmaktadır.

Hangi kooperatifte yerelin ihtiyaçları, o kooperatifi oluşturanların ihtiyaç duyması üzerine kuruldu? Hangi kooperatifte o yapıyı oluşturanlar üretimin, tüketimin, yaşamın belirlenmesinde karar sahibidir, aktiftir? Belediye bünyelerinde kurulan kooperatifler birilerinin rant alanı haline gelmeye açıktır. Birileri işçi, birileri patron konumunda bulunabilmektedir. Yani kapitalist ekonominin verdiği toplumsal roller devam etmektedir.

Ulus devletin dayattığı merkeziyetçiliği aşarak, yaşamın her alanında toplumun her birey ve kesiminin yaşamın örgütlenmesinde karar sahibi olması dayatılan toplumsal rolleri ortadan kaldıracaktır. Bürokratizm yerine bir özgürleşme edimi olan demokratik siyasetin yaşamın her anı ve toplumun her hücresinde yaşam bulması bunun için olmazsa olmazdır. Eski toplumsal rollerle yeni bir yaşamın ve özgür bir toplumsallığın kurulamayacağı bilinmelidir.

b-Ekonominin yaratıcısı kadın

Dayatılan toplumsal rollerin başlıcası

Demokratik özerklik, kapitalist modernitenin ekonomi politikalarının reddi ile birlikte alternatif olarak komün ekonomisini esas alır. Komün ekonomisinin işleyişi demokratiktir.

"*ekonomisiz kılınmış kadındır".* Kadın nüfusu ezici olarak işsiz bırakılmıştır. Ev işleri en zor işler olduğu halde beş metelik değer etmemektedir. Çocuk doğurma ve yetiştirme hayatın en zor işi olduğu halde, sadece değer etmemekle kalmamakta, başa bela olarak düşünülmektedir. Hem ucuz, işsiz, çocuk doğurma ve bin bir zahmetle büyütme makinesi, hem ücretsiz, hatta suçlu!

Kadın, uygarlık tarihi boyunca toplumun zemin katına yerleştirilmiştir. Ama hiçbir toplum kapitalizm kadar sistemli ve yoğun bir istismara tabi tutulmamıştır. Bu sefer sadece zemin katta değil, tüm katlarda eşitsizliğin, özgürlüksüzlüğün, demokrasisizliğin nesnesidir! Kapitalist sistem *'eko-nomos'*tan, ekonominin yaratıcısı özneden intikam alırcasına kadın ve ekonomi düşmanlığını her yerde ve her zamanında kanıtlamaktadır! Ekonomik özerklik kadının tarihi rolünü kazanmasıyla kurulabilir. Kadın ekonomi alanında söz, karar ve eylem sahibi olmadıkça gerçek bir ekonomik özerklik yaşamsallaşamaz.

c-Yerel ve merkezin demokratik uyumu

Salt yerelle sınırlı kalan bir ekonomi modeli toplumun ihtiyacını karşılamada yetersiz kalacaktır. Birimler arası üretim ve tüketimdeki uyumu sağlayan koordinasyonlar gereklidir. Ancak bu yerellerin kararını görmezden gelme anlamına gelemez. Bu koordinasyonların niteliği, kimliği ve işleyişi ekonomik özerkliğin başarıyla yaşamsallaşması açısından kritik bir öneme sahiptir. Yerel-merkez uyumu, dengesi tutturulmazsa ekonominin sağlıklı kurumsallaşamayacağı kesindir. İnsanlığın gelmiş olduğu düzey göz önünde tutulursa tüm ihtiyaçların yerel tarafından karşılanamayacağı açıktır.

Birimler arası ilişkilerin demokratik olması, dayanışmayı esas alması, ilkeli olması demokratik konfederal sistemin gereğidir. Bunun tersi tarihte hem Sovyet kolhozları hem de pek çok reel sosyalist deneyimde görülen bürokratik-merkeziyetçi tarzın sonucu yaşanan devlet kapitalizminin güçlenmesi olacaktır

d-Doğaya Uyumlu Teknik ve Ekolojinin Korunması

Çağın en önemli sorunlarından biri ekolojik sorundur. Kapitalist sistemin her şeyi metalaştıran, azami kara dayanan yapısı ile doğaya ve toplumsal dokuya ne kadar zarar verdiği görmezden gelinmektedir. Aslında kullandığı tekniğin doğa ve toplumun ekolojik dengesine ne kadar zarar verdiğini bilmesine rağmen, bu tekniği kullanmaktan geri kalmamaktadır. Yine daha fazla kar elde etmek adına üretilen hormonal gıdalar toplum sağlığını tehdit eder duruma gelmiştir, ozon tabakası delik deşik edilmiş, ormanlar, sular, toprak bitişin eşiğine getirilmiştir. Buna rağmen buna yol açan politika ve uygulamaların engellenmemesi, sistemin hem sanayide, hem de tarımda ekolojik dengenin bozulmasına neden olan bir yaklaşım içerisinde olduğunu göstermektedir. Kar amacıyla kullanılan teknolojilerin ekolojik dengeyi yok ettiği kesindir. Yüzlerce, binlerce türün yok olması teknolojinin kâra endeksli kullanılmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Diğer yandan pazar üzerindeki hâkimiyeti yitirmemek ve fiyatları kontrol etmek amacıyla tonlarca ürün ek bir emek ve bedelle imha edilmektedir. Bu, her yıl birkaç milyon insanın açlıktan öldüğü bir dünyada yapılmaktadır. Böylesine ahlak ve vicdan ilkelerinden uzaktır.

Demokratik Özerkliğin ekonomi poli-

Birimler arası ilişkilerin demokratik olması, dayanışmayı esas alması, ilkeli olması demokratik konfederal sistemin gereğidir.

tikasında azami karı gerçekleştirme gibi bir mantık ve yaklaşımı olmadığından, doğaya ve topluma zarar veren bu tür teknolojilerin kullanılmasından yana değildir. Doğayı koruyan, ekolojik dengelere dikkat eden teknikleri kullanmayı esas alır. Çevreyi kirleten, türlerin yok olmasına neden olan, radyoaktif ve kimyasal kirlilik yaratan nükleer ve fosil yakıtların kullanılmasına karşı durur. Doğaya zarar vermeyen enerji türlerini kullanmayı esas alır. Daha fazla ürün ve üretim adına çevremizin kirletilmesini, doğanın tahrip edilmesini, toplumsal ahlakın yok edilmesini kabul etmez.

Demokratik Özerklik koşullarında, eldeki mevcut teknik ve imkânlar toplum yararına kullanılacağı için toplumun tüm ihtiyaçlarının giderilmesinin yanı sıra doğaya zarar da verilmez. Aksine kapitalist sistemin azami kar amaçlı kullandığı tekniğin ortaya çıkardığı doğa tahribatının düzeltilmesini esas alır. En azından bu tahribatların bir kısmının giderilebileceğini bilir. Yine her yıl milyonlarca insanın açlıktan ölmesi de ortadan kaldırılabilir.

Kimi kesimler mevcut ekonomik sistemi meşru göstermek için yapılanların toplum için, insan için yapıldığını iddia etmektedirler. Hatta mevcut sorunları doğa ve kadere bağlamaktadırlar. Kapitalist sistemin yarattığı tüketim toplumunu doyurabilmek için dünya yetmez, belki yüz dünya bile zorlanır. İhtiyaç dışı tüketim, günümüz tüketiminin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Benzer bir biçimde üretimin yarısından fazlası da ihtiyaç olmayan nesnelere yöneltilmiş durumdadır. Doğayı zorlamayan, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan bir üretim söz konusu değildir. Aksine ihtiyaç dışı, kar amaçlı üretim esastır.

Bundan dolayıdır ki, bir taraftan dağ gibi birikmiş ama tüketilemeyen nesneler, diğer taraftan da yiyecek bulamadığından her yıl birkaç milyon insanın açlıktan ölmesi yaşanmaktadır. Asıl toplumu tahrip eden ve doğanın dengesini bozan bu yaklaşımdır ve bu da kaynağını kapitalist kar mantığından almaktadır.

Demokratik Özerkliğin üretim mantığında hedef azami karı gerçekleştirme olmadığından, doğayı tahrip etme, insan sağlığını bozma kaygıları söz konusu olmayacaktır. Doğal olarak pazarda da kullanım değeri esas alınmış olacaktır.

Endüstriyalizmin çarpık politikalarının bir sonucu olarak dünyanın dört bir yanına kanser gibi yayılmış aşırı kentleşme ekolojiyi ve toplumsal yaşamı zehirleyen merkezler haline gelmiştir. Ekonomik özerklik köy-kent uyumunu esas alır ve kentlerin kanser gibi büyümesine karşı durur. Buna alternatif olarak toplum kırımın merkez üsleri konumuna gelen metropollerin hem insan hem de doğa açısından yok edici etkisinin ortadan kaldırılması için sosyal ve ekonomik fonksiyonları ahlaki-politik toplumla uyumlu köy ve kentlerde yerleşimi esas alır.

e-Tekel karşıtı ekonomi

Sistemi yaşanmaz kılan temel noktalardan biri de ekonominin, kar ve sermaye birikiminin gerçekleşeceği alan olarak algılanmasıdır. Ekonomik özerklik pazarı, ticareti, ürün çeşitliliğini, rekabeti ve verimliliği reddetmemekle birlikte, bunlar üzerinde gelişen kar ve sermaye egemenliğine ve tekelleşmeye karşı durur. Tekelleşmiş ekonomi doğası gereği üretimden tüketime, her şeyi dışardan topluma dayattığından toplum ve insan mekanik bir araca dönüşür. İnsan ve toplum temel niteliklerini kaybeder ve kendine yabancılaşarak yok olma eşiğine gelir.

Tekel ekonomisinin en çok saldırdığı alanlardan biri de Ortadoğu ve Kürdistan'dır. Mevcut durumda Kürdistan ve Ortadoğu'da uluslararası ve bölgesel tekellerin yatırımları kısa vadede işsizlik gibi sorunlara kısmen çözüm olmakla birlikte ekonomi üzerinde yarattığı hegemonyayla toplumu felç etme eşiğine getirmiştir. Güney Kürdistan ve Irak'ta yaşanan durum dikkat çekicidir. Bölgede yetiştirilen hayvan ve bitkilerin maliyeti dünyanın öbür ucundan getirilenlerden daha pahalıya mal olmaktadır. Bu bölge insanının üretimden kopmasına neden olmaktadır. Buna karşı örgütlenen üretim

kooperatiflerinin bu tekellerle baş edemediği de yaşanan diğer bir gerçektir.

Bu sorunun çözümü kurulacak tüketim ve üretim kooperatifleri arasında geliştirilecek uyumdan geçmektedir. Dışarıdan bölgenin petrol ve madenleri karşılığında yok pahasına getirilen ürünlerdense toplumsal dayanışmanın, ekonominin gerçek anlamda uzun vadeli gelişmesinin gereği olan yerli üretimle dayanışma içinde olmak bilinçlenmiş ve örgütlü bir toplumla mümkündür. Üretim kadar tüketimin de toplumsal ahlak ve görevlerin gereğince örgütlenmesi tüketim kooperatiflerinin örgütlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu sayede hem üretim hem de tüketim toplumun denetimine girmiş olur.

Bu noktada ekonomik özerklik politikamız ne kapitalist modernite gibi özel mülkiyete ne de reel sosyalizmdeki gibi devlet mülkiyetine dayanır. Özel mülkiyeti tümden reddetmemekle birlikte mülkiyet topluluğundur. Komün, kooperatif gibi kurumlara ve toplumsal gruplara aittir. Örneğin Amed'de bulunan Ermeni kilisesi bünyesinde kurulacak bir vakıfta yüz aile bile ortak yaşayabilir. Konuttan, toprağa her şey bu vakfın olur. Bu vakıf yönetiminde bu ailelerin hepsi yer alır. Doğaya baktığımızda pek çok canlı grubunun da bu şekilde örgütlendiğini görebiliriz.

D-EKONOMİK ÖZERKLİĞİN MALİ SİSTEMİ

Ekonominin çokça tartışılan boyutlarından biri de mali sistemdir. Banka gibi kurumların gereklilikleri ve işleyişleri üzerine pek çok çevre yorumlar yapar. Nasıl ki endüstri için bir sınır ve şart konuyorsa her türlü ekonomi kurumu için verimlilik ve demokratik toplumun işleyişine hizmet etme noktası mihenk taşı niteliği taşır. Ancak hiçbir zaman emeğe ve üretime dayanmayan sanal finans oyunları demokratik ekonomide yer bulamaz. Günümüz dünyasında birkaç yüz kişi hiç emek vermeden, üretmeden milyarlarca insanın gelirinden daha büyük para kazanmaktadır. Bu başlı başına sömürünün kendisidir. Uluslararası yasalar tarafından kabul ediliyor olması bunun sömürü olduğunu, hırsızlık olduğunu gizleyemez. Komünal ekonomi bu hırsızlığı kabul edemeyecek bir ahlaki toplumun sistemidir.

E-EKONOMİK ÖZERKLİKTE EMEK VE ÇALIŞMA

Demokratik özerkliğin ekonomisinin temel işleyiş esaslarından biri de emek ve çalışmaya yaklaşımıdır. Alternatif bir sistem arayışçısı olmak, "beleş yaşam" peşinde koşmak değildir. Emekle insanın ilişkisini varoluşsal bir ilişki olarak algılar. Çalışmayı bir angarya olarak değil bir özgürleşme eylemi olarak ele alır.

Çalışma ve emeğe dair yaşanan mevcut durum insanın emeğinin sonuçlarına yabancılaşmasından kaynaklanmaktadır. Emeğin sonuçları bireyin yaşamına direk bir etkide bulunur, öz kimliğine, bireysel özgürlüğüne hizmet ederse, birey çalışmayı mutlulukla, aşkla yapar.

Bu konuda, İsrail kibutzlarının ilk kuruluş yıllarındaki ilkeleri gelişmelerinde önemli bir yere sahiptir ve örnek vermeye değerdir. Kibutzun dayandığı tek ve en önemli ideal emeğin ahlaki değeridir. A.D.Gordon'a göre, insan kendisine, topluma ve doğaya emek sayesinde dönebilir. Kibutz hareketi kiralık emeğe üç ahlaki yönden dolayı karşı çıkar.

1-Toprağa kök salma gereği

2- Emeğe dayanmayan sefahate düşkün bir aylak sınıfının oluşturulması

3-Bütün ücretli işçiliğin sömürücülüğü yarattığına inanılması

Mevcut durumda alternatif güzel bir yaşam derken kaç kişi bu ilkeleri aklından geçirerek yola çıkar? Bu ahlaki bütünlüğü yakalamadan alternatif ekonominin kurumsallaşamayacağının farkında mıyız?

Kapitalist modernitenin insan üzerinde yarattığı en büyük tahribat bu ilkelerden uzaklaştırmasıdır.

F-EKONOMİK ÖZERKLİĞİN TARIM POLİTİKASI

Ekonomik özerklikte insanlığın var olduğu günden beri insanın temel ekonomik faaliyeti olan ancak şimdi milyonlarca insanın *"geri", "tercih edilemez"* bir çalışma

alanı olarak gördüğü, tarım ve ormancılık, temel faaliyet alanıdır. Şu çok nettir ki tarım ve köy kültürü geliştirilmezse, açlık, işsizlik gibi pek çok sorun dünyayı bitişe götürecektir.

Bunun temel sebeplerinden biri tarım kültürünün toplumsallaşmayı güçlendirmesine karşı şehir kültürünün toplumsallığı parçalayıcı niteliğidir. Metropollerde yaşayan milyonlarca insanın yaşantısı buna somut örnektir. Milyonlarca insan açlık sınırında, işsiz yaşamayı kabul etmekte ancak köyde toprakla uğraşmak aklının ucundan bile geçmemektedir. Bu, sınır tanımaz ve aralıksız bir şekilde yapılan ışıklarla süslenip, makyajlanmış medeniyetin merkez üsleri olan kent propagandalarının sonucudur. Bu sahte, yalan güzelliğin hakikatini toplumsal eğitim ve örgütlülükle açığa çıkarmak, demokratik özerk ekonominin önünü açacaktır. Yoksa günümüz kibutzları gibi olma ihtimali yüksektir. Bu hakikatin kavratılamaması, İsrail'de kibutzlardan kentlere kaçışları arttırmıştır. Kaçışların diğer bir sebebi de Kibutzların geçmişteki amaçlarından sapmış olmalarıdır. Geçmişte dayanılan tarım toplumuyken şimdi dayanılan, hizmet edilen şey endüstri alanıdır. Endüstriyalizmin bulaştığı bir toplumsal gerçekliğin bireyciliği şahlandırdığı, çıkar ve rantı topluma sızdırdığı çokça görülmüş bir gerçektir. Endüstriyalizmle birlikte araçlarla özgürleştiğini sanan insanlığın araçlara ve araçlarla yaratılmış sisteme köle olduğu çok açık görülmektedir. Bir araç olarak endüstri hatta komün ya da kooperatife bile farklı anlam ve misyonlar yüklemek köleleşmeye giden yolu kendi ellerimizle yapmamız anlamına gelecektir.

Benzer yaklaşım barajlar konusunda yaşanmaktadır. Barajlar toplumun enerji ihtiyacını karşılamada bir araçtır. Ancak barajların yol açtığı tarih katliamı ve ekolojik felakete karşı ne söylenmesi gerekir? Bugün açısından maddi değeri olan bir şeyin insanlık mirası sayılan tarihi eserleri yok etmesi ne kadar ahlakidir? Ya da yapılan barajlarla boşaltılan köylerden göç eden binlerce insanı yurtlarından koparmanın bedeline fiyat biçmek mümkün müdür? İşte bu hakikate binaen ekonomik özerklik mevcut değer teorilerini reddeder. Buna alternatif bir değer tanımı vardır.

G-EKONOMİK ÖZERKLİĞİN HUKUKİ BOYUTU

Alternatif ekonomiyi kurma çabası tam bağımsız bir ekonomi ütopyasını gerçekleştirme anlamına gelmez. Yerel-bölgesel ekonomik faaliyetlerin tümden çevreden bağımsız şekilde örgütlenmesi gerçekleşemez. Ekonomik işleyiş ve formun karşılıklı yararlılığı esas alması ve bununla birlikte iç özerkliği geniş bir yapıda olması çağın doğası gereğidir.

Yaşadığımız ulus devletli çağın göz ardı edemeyeceğimiz bir gerçeği hukuktur. Ekonomik özerklik demokratik modernite güçleriyle kapitalist modernite güçlerinin anlaşacağı zemin olmalıdır. Bu zeminin hukuki temelinin de olması zorunlu ve gerekli bir durumdur. Ancak bu, mevcut merkeziyetçi, devletçi, baskıcı hukuka tam uyum temelinde gerçekleşemez.

Ekonomik özerklik politikalarının meşruluğu toplumun ahlaki yapısına dayanır. Devlette ise yaşam katı kanunlarla düzenlenmeye çalışılır. Ekonomik özerklik ve mevcut ulus devlet hukuk sistemleri birbirleriyle uyuşmaz özlere sahiptirler. Ulusal ekonomiyle koordinasyonu dikkate alan yerel ekonomiye ve onun özerk işleyişine şiddetle ihtiyaç vardır. Ulusal pazar olgusunu inkâr etmeyen, ama yerel pazar dinamiklerini de göz önünde bulunduran bir ekonomi hukuku elzemdir. Bu konuda yasayla çalışan bir sistem ve işleyişten çok meşruluğu esas almak gereklidir. Ekonomik özerklik mücadelesinde zaten meşru olan özerklik hakkını yaşamsallaştırmak, hukuki zeminini oluşturmak esas alınmalıdır.

Bu konuda Brezilya topraksızlar hareketi (MST) önemle incelenmesi gereken bir harekettir. 1980'li yıllarda köylüleri örgütleyerek devlet ve ağalara ait topraklar işgal edilmiş, kooperatifler kurulmuştur. Toprak işgalleri sonucunda 350 bin aile toprak sahibi olmuş ve örgütlenmişler-

dir. MST sadece bir toprak işgal hareketi değil alternatif üretim, alternatif eğitim, alternatif sağlık faaliyetlerini de birlikte yürüten bir harekettir.

Kentlerde yaşanan alternatif ekonomi modeline bu minvalde verilecek bir örnek ise Arjantin'de iflasın eşiğine gelmiş fabrikalara o fabrikanın işçilerince el konulması, üretimi ve yönetimi demokratik bir şekilde yapan *"Barikatçılar"* gibi Latin Amerika ülkelerinin pek çoğunda görülen harekettir. Yirmi yılı aşkın süredir patronsuz demokratik bir şekilde üreten, çalışan büyük alternatif üretim ve yaşam modeli mevcuttur. Hem Barikatçılar hem de Topraksızlar Hareketi benzeri oluşumların Ortadoğu'da, Türkiye'de, Kürdistan'da örgütlenmesi milyonlarca insanın ekonomik sorunlarının çözülmesinin yolunu açacaktır. Burada önemli olan zihinlerde kurumlaşma ve örgütlenme için elzemdir.

H-KÜRDİSTAN SOMUTUNDA EKONOMİK ÖZERKLİK

Kürdistan tarım ve hayvancılığın yapıldığı ilk topraklar olması, endüstriyalizmin en az etkili olduğu yerlerden biri olması ve Kürt toplumunun halen tarıma yabancılaşmamış, kentlileşmemiş *"dağlı"* bir halk olması ekonomik özerkliğin inşasında önemli kolaylık sağlayan etkenlerdir. Bununla birlikte Kürt halkının kırk yıldır yürüttüğü özgürlük mücadelesi sonucu yakaladığı politik düzey ekonomik özerkliğin inşasında hızlandırıcı olabilir. Tabi bu mevcut durum, *"her şey tamam"* olarak da anlaşılmamalıdır. Mevcut durum inşa için koşulların, araçların uygun olma durumudur. Geriye kalan toplumu komünler, kooperatifler ve akademilerle örgütleyip gerekli ahlaki-politik bütünlüğe ulaştır-

Mevcut durum inşa için koşulların, araçların uygun olma durumudur. Geriye kalan toplumu komünler, kooperatifler ve akademilerle örgütleyip gerekli ahlaki-politik bütünlüğe ulaştırmaktır.

var olan statükoları parçalayabilmektir.

Tabi farklı toplumların, ülkelerin şartları ayrıdır. Kürdistan'ın çok ayrıdır. Ama bu nerede olursa olsun demokratik toplum değerlerinden, deneyimlerinden yararlanmamanın sebebi olamaz. Ekonomik özerkliğin Kürdistan tarihinde de, mevcut bazı Kürt toplumsal birimlerinde de yaşayan nüveleri mevcuttur. *"Zibare, hevkari, şirîgahî, col, şikatî"* gibi toplumsal edimler demokratik, özerk üretimin kök hücreleri niteliğindedir. Bunları güncelleştirmek, yaygınlaştırmak, yeni köy ve kent yaşamlarına uyarlamak ekonomik özerkliğin kurumsallaşması için uygulanacak diğer bir yöntemdir.

Ne sadece yerel ve tarihi esas alan ne de sadece dışarıyı örnek alan, günceli gören bir yaklaşım yeterli olmaz. Her ikisinin sentezini yapabilmek hızlı ve başarılı bir

maktır.

Urfa'da tarım kooperatifi, Şırnak'ta maden kooperatifi, Iğdır'da pamuk kooperatifi, Kürdistan'ın dört bir yanında çeşitli esnaf kooperatifleri, tüketim kooperatifleri, köy komünleri örgütlenebilir. Örneğin Van'daki depremzedelerin sorunlarına çözüm yolu devleti protesto eylemi değil kooperatif ya da farklı bir tarzda örgütlenerek sorunları örgütlenmenin vermiş olduğu güçle çözebilmektir. Yukarıda belirttiğimiz hususlara dikkat ederek demokratik tarzı esas alan iç işleyiş temelinde birbirleri arasında dayanışmayı esas alan birimlerden oluşan toplumsal bir sistem yaratılabilir. Söylediklerimiz sadece Kürtler ve Kürdistan için değildir. Kapitalist modernitenin politikalarına alternatif arayan tüm toplumların ve toplumsal grupların gerçekleştirebileceği bir

sistemdir.

Kim-Nasıl yapacak?

Genel anlamda ekonomik özerkliğin tanımı ve ilkelerine ilişkin belirttiklerimiz sonrasında geriye kalan ekonomik özerkliğin kimler tarafından ve nasıl inşa edileceği konusudur. Öncelikli vurguyu sürekli ve ısrarla yapmak gerekir ki toplum kendi ekonomik sistemini kendi kurar. Yukarıdan, ne devlet tarafından ne de farklı bir yapı tarafından toplumun ihtiyaçlarını karşılayacağı, yukarıda sayılan sorunları aştıran bir sistem kurulabilir. Çünkü mevcut durumun temel sebebi pek çok şeyin dışarıdan belirlenmesi ve toplumun özne olmaktan çıkarılmasıdır. Toplumun her üyesi sorunların çözülmesinde sorumludur. Tabi bu her şeyi topluma, herkese, genele havale etmek anlamını taşımaz. Tarihte çokça görüldüğü gibi toplumsal değişimlerin devrimci öncülere, birey ve örgütlere ihtiyacı vardır. Musa peygamberin firavun zulmüne karşı kabilesini örgütleyip uzun çöl yürüyüşüne çıkarması, İbrahim peygamberin Nemrut putlarına karşı büyük düşünsel çıkışı, Muhammed peygamberin cahilliğe karşı duruşu ve daha pek çok tarihi örneği olan çıkışların hepsi devrimcidir.

Farklı bir tavır sergileselerdi bugün insanlık farklı bir konumda olurdu. Takındıkları devrimci tavır tüm insanlığı etkilemiştir. Kürdistan'da ve Ortadoğu'da güçlü tarihi bir mücadele birikimi vardır. Bu birikimi güncelleyerek devrimci bir tarzda yaşamsallaştırabilmek sistem inşası için olmazsa olmazdır. Bu da kapitalizmin dayattığı bireyci yaşamı aşmakla mümkündür. *"Herkes ne yapıyorsa sen de onu yap" "Sorulan sorulara başka cevap yok"* anlayışlarına karşı durup *"farklı bir cevap var!"* diyebilmek, onun çabasını verebilmektir devrimcilik.

Pek çok peygamber, evliya, derviş ve farklı toplum öncüsünün cehaletle savaşımı gibi kapitalist sistemin bilim ve pek çok alandaki ideolojik saldırılarına karşı toplumu aydınlatabilmek bu sistem kurulumunun temel görevlerindendir. İşsizliğin, açlığın, doğanın iflasının ve yüzlerce toplumsal sorunun sebeplerine ilişkin toplumu aydınlatabilmek yeni yüzyılda Rönesans etkisi yaratacaktır.

Bu işi üslenen kişi ve örgütün kuramsal, kurumsal ve eylemsel öncülüğü başarıyla yapabilmesi insanlık tarihinin hakikat arayıcılarının geleneğinin devamını yaşamsallaştırmayı gerekli kılar ki toplumsal emeğin sömürüsü ve değerin gaspı haksızlık olarak tanımlanırken, bunun araştırılması ve gereğinin yapılması da hakikat çalışmasının esasını teşkil eder.

Ancak kapitalist sistemin yaşam tarzı ve zihniyetinden kurtulmamış bir öncülüğün alternatif yaratabilmesi mümkün değildir. Kapitalist sistemin dayattığı *"Anı yaşa" "Kendini düşün"* anlayışlarına karşı tarihle, toplumla yaşamayı ve yaşatmayı esas alan öncülük ekonomik özerkliği inşa edebilir.

Öncülükten kastımız üstte kalan, perspektif veren değil, tartışıp doğrultu vermekle birlikte, işe de öncülük eden bir duruştur. Devrimci öncülük ve toplumun katılımıyla girişilecek ekonomik özerklik inşası işsizliği, açlığı, mülteciliği kader olmaktan çıkaracak, toplumun ahlaki ve politik gelişimine ivme kazandıracak, yeni bir dünya yaratma yolunda ışık olacaktır. Bu bir ütopya değil, gerçek devrimci bir alternatiftir.

****

Yararlanılan kaynaklar

-Thomas BENEDİKTER-AVRUPA'DA ÖZERK BÖLGELER

-Metin YEĞİN-TOPRAKSIZLAR HAREKETİ

-Abdullah ÖCALAN-KÜRT SORUNU VE DEMOKRATİK ULUS ÇÖZÜMÜ

-Prof. Dr. İbrahim YASA-KİBBUTZLARIN TOPLUMSAL İDEOLOJİSİ VE YAPISI

-Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi-KOMÜNAL EKONOMİ BROŞÜRÜ

KÜRDİSTAN'DA KOMÜNAL EKONOMİNİN KURUMLAŞMASI

Komünal yaşamın anavatanında ekonomik yöntemler

Kürdistan'da tarihsel geçmişi binlerce yıla dayanan komünal ekonomi kurumlaşmaları varken bunlar soykırım rejimince yok edilmiş, geriye sadece izleri kalmıştır.

Pigari, hevkari, col, zıbare, novane, şırigahi, paluteyi gibi kavramlarla tanımlanan ortak üretim yöntemleri oldukça yaygın uygulanmış ve ekonomi toplumsal karakterine uygun bir biçimde kurumlaşmıştır. [1] Üstelik bunlar hiçbir şekilde devletle bağlantılı olmamış, merkezi yapı ve bürokrasiyi tanımamış, toplumun iç dinamikleriyle geliştirilmiş; doğayla uyumlu olduğu gibi, çalışma biçimleri ve süreleri de toplumsal ilişkileri koruyacak bir karakterde yaşanmıştır. Fakat zamanla baskı koşullarında kendini yenilemesine fırsat verilmemiş, kırsal bölgelerle sınırlı kalan uygulamalar bile aşınmaya uğramıştır. Öte yandan üst sınıfların kendi çıkarlarını dayatması ve güç ilişkileri nedeniyle, komünal ekonominin yanında, komünal olmayan sınıflı üretim güçleri ve biçimleri de varlık göstermiştir.

Ağalık sistemi ve egemen devletlerin politikaları sonucunda toprak başta olmak üzere tüm ekonomik kaynakların talanına-gaspına yönelik uygulamalar sürekli komünal ekonomi aleyhinde gelişim göstermiştir. Osmanlı ve ardından Türkiye, İran, Irak, Suriye ulus devlet anlayışları ve ekonomi üzerindeki engelleyici ve gaspçı yaklaşımları, Kürdistan'daki işbirlikçi kesimleri de destekler tarzda kapsamına alınca, toplumsal ekonomi neredeyse yok olma noktasına gelmiştir. Yarıcılık, ortakçılık, kiracılık, marabacılık gibi uygulamalar; toprağın kişisel mülkiyete geçirilmesi, tarımın sermaye çıkarları temelinde modernize edilmesi, ailelere yardım adı altında maaş verip üretimden uzak tutma vb. politikalar sonuçta bir tür yeni kölelik ilişkisini doğurmuş, toplumu üretimsizliğe, açlığa, serfliğe, işçiliğe, işsizliğe mahkûm etmiştir.

Ekonomi şahsında Kürt toplumuna sınırsız soykırım uygulanmıştır. Bu nedenle ancak ekonomik yeniden inşayla tüm bu soykırım uygulamaları boşa çıkarılabilir. Kurumsal yapılanma olmadan bir ülke ve tüm toplumun ekonomiye kavuşmasından bahsedilemez. Bunun için demokratik komünal ekonominin kurumlaşmasını sağlamak gerekiyor.

Ekonomik yapılanmaya giriş

Gerek Kürdistan'da gerekse uluslararası alandaki deneyimler ekonominin kurumsal yapılanması için yeterli deneyimi sunmaktadır. Zaman, mekân ve ekonomik-politik koşullar göz ardı edilmeden çok zengin, yaratıcı yöntemlerle kurum-

sal yapıların geliştirilebilmesi için kuramsal, kavramsal ve deneysel birikim vardır. Hem kırsal hem de kentsel uygulamalar açısından egemenlerden kaynaklı dezavantajlara rağmen önemli avantajlarımız da bulunmaktadır.

Devletsiz bir toplum olmamız komünal ekonominin kurumlaşması için en büyük avantajı oluşturmaktadır. Tarihsel deneyimlerin yeni koşullarda canlandırılması ve yaratıcı uygulamalar için gerekli olan toplumsal bilinç ve örgütlülük düzeyi de 40 yılı aşkın mücadelemiz sayesinde zemin bulmuş durumdadır.

Sovyet deneyiminde görülen devlete ait solhoz tarzının Kürdistan'da uygulanması mümkün değildir. Toplumun ortaklığına dayalı olan Kolhozlar ve ondan ettif oluşturulamaz.

Komün ise toplumsal örgütlenmede insanlık tarihi kadar eski olan ve insanlık var oldukça sürecek olan, toplumun var oluş tarzı gereği vazgeçilemeyecek toplumsal form ve yaşam tarzıdır. Ekonomi de ancak komün kurumlaşmasıyla toplumun öz faaliyeti haline gelebilir.

Köy ve sokak birliklerinden fabrika ve okul örgütlenmelerine, derneklerden belediyelere, sendikalardan kooperatiflere her düzeydeki toplumsal örgütlenmeyi birer komün olarak yapılandırmak mümkündür. Ortak karar alma ve ortak yaşam olarak tanımlanabilecek her komünün ekonomik bir içeriği vardır. Bununla birlikte ekonominin genel olarak ekonomik birimlerde, özel olarak da kooperatiflerde

Devletsiz bir toplum olmamız komünal ekonominin kurumlaşması için en büyük avantajı oluşturmaktadır. Tarihsel deneyimlerin yeni koşullarda canlandırılması ve yaratıcı uygulamalar için gerekli olan toplumsal bilinç ve örgütlülük düzeyi de 40 yılı aşkın mücadelemiz sayesinde zemin bulmuş durumdadır.

kilenmeyle İsrail'de kurulan Kibutz'lar ile Venezüella'daki komün ve kooperatifler örnek alınabilir. Fakat kendi koşullarımızda en uygun tarzın geliştirilmesi gerekir ki Kürdistan hem dört parçaya bölünmüş durumdadır, hem de coğrafik yapı ve toplumsal kültür kendi özgün ekonomik kurumlaşmalarını oluşturmayı gerektirmektedir.

Demokratik komünal ekonominin üç temel kurumsal yapısı bulunur:

1-Akademi
2-Komün
3-Kooperatif

Akademi olmadan hiçbir çalışmanın başarı şansı yoktur. Ekonomi gibi en çok çarpıtmaya, talana, gaspa maruz kalmış bir alanda zihniyet çalışması yapmadan, akademi düzenini geliştirmeden alternaörgütlendirilmesi temel yöntemdir.

"Kooperatifleri sadece mevcut düzen içinde görülen tüketim, imar vb. kooperatifler şeklinde algılamamak gerekir. Bunlar tek başına kapitalizmin dışına çıkma gücünde değillerdir. Kooperatif sistemi, hırsızlığı, rantı, haksız rekabeti önleyen ve ortak yaşamı geliştiren bir sistem olarak ele alınmalıdır. Yeni bir zihniyet ve yeni bir toplumsallık içinde demokratik, ekolojik, ahlaki, politik nitelikleriyle birlikte düşünülürse ve diğer örgütlenme sahalarıyla koordineli olarak ele alınırsa kooperatifler rolünü oynayabilir. Tekelciliğe karşı başarı şansı kanıtlanmış olan en temel alternatif örgütlenme modeli kooperatiftir. Kooperatif örgütlenmesini komünal bir bütünlük içinde değerlendirmek ve komünlerin yaygın örgütlenmesinde vazgeçilmez tamam-

layıcı unsur olarak görmek gerekir."(2)

Bir tarım cenneti olan ülkemizde ekonominin yeniden kurumlaşmasında siyasal gereklilik özyönetim olgusuyken; ekonomik gereklilik ekolojiye dayalı yaygın ve yoğun üretimdir. Bunun için kırsal alandan başlamak gerekir ki bu aynı zamanda kentler üzerinde de etkili olacaktır.*"Tekrar toprağa, ormanlaştırmaya, kısacası ekolojik yaşama dönüş sadece işsizliği ortadan kaldırmaz; kanserojen kent toplumundan da kurtarır. Böylelikle kenti de kurtarır."(3)* Üretimin yaygın ve yoğun gerçekleşebilmesi için tarım yapılamayacak kadar parçalı durumda olan toprakların ve ürününü tek başına değerlendiremeyecek kadar küçük olan köy ve mezraların ekonomik temelde birleştirilmesi gerekir.

Yaşam alanlarına göre ekonomi birliklerini üç başlık altında toplayabiliriz:

1-Köy birlikleri

Doğal topluma en yakın durumda kalan ve ahlaki-politik özelliklerin canlı olduğu yerler olması itibariyle köyler, demokratik komünal ekonominin en güçlü oluşturulacağı yerler durumundadır.

Köyler içinde komünlerin oluşturulması anahtar durumundadır. Köyün kendi içinde birliğini sağlamadan dışarıyla birliği sağlanamaz. Birbirine yakın köylerin ise birlikte kooperatif oluşturmaları en gerçekçi uygulama olacaktır.

Meyve, sebze ve endüstriyel bitki üretimi için hangi köyün nasıl bir rol oynayacağı, sırasıyla hangi tarımsal arazilerin kullanılacağı, hangi köyde ne tür meyve ve sebze üretimine ağırlık verileceği, iş gücünün nasıl istihdam edileceği vb. konularda köyler birliği veya kooperatif yönetimi tartışarak karar alır. Burada temel yöntem birlik oluşturmaktır.

Köylerin birliği küçük çaplı olduğunda depolama, paketleme, işleme, nakliye, satış vb. işlemlerin altından tek başına kalkamayacağı için bu işlerin organizasyonunu bölgesel düzeydeki birlikler üstlenmelidir. Hatta endüstri organizasyonu için birkaç bölgenin birlikte çalışması gerekir.

Benzer biçimde yayla ve otlaklarda hayvancılığın yeniden örgütlenmesine ihtiyaç vardır. Süt ürünleri, et, deri, yün vb. ortak kurulacak tesislerde işlenebilir. Bu tesislerin çok büyük ve abartılı olması gerekmez. Sadece ürünlerini kapitalist tüccara ucuza kaptırmamak için kendilerinin işlemesi ve buradan pazara sunması büyük avantaj sağlayacaktır.

Köylerin ekonomik birlik oluşturmaları kentin devasa ağırlığından kurtulmayı ve ekolojik yaşama dönüşü sağlayacağından köyleri Kürdistan'da ekonomik kurtuluşun sembolü olarak ele almak gerekir.

2-Köy-kent birlikleri

Kırsal üretimin pazara taşınması ve kentsel üretimin ihtiyaç duyduğu hammadde ve ürünlerin kırsaldan karşılanması karşılıklı bir ilişkiyi gerektirmektedir ki bunun örgütlenmesi köy-kent kooperatiflerinde rahatlıkla sağlanabilir.

Buradaki ekonomi tarzı esasen *"mübadele"* yani *"değişim"* biçiminde olur. Fakat sözleşme karşılığı ürün alışverişi de yapılabilir. Amaç kendi sosyal pazarını oluşturarak kapitalist sistemin araçlarına karşı güçlü olmak ve maliyetleri en aza indirip en verimli sonucu elde etmektir.

Köy-kent birlikleri ihtiyaçlar temelinde çeşitli olabilir. Bunlar aracı kurum rolünü oynamak yerine doğrudan üretici kurum şeklinde örgütlenir. Çünkü aracı kurumlar üreticinin emeğini sömüren kurumlardır. Aracının aradan çıkarılması emeğin hak ettiği değeri bulmasını sağlar.

Öte yandan köy-kent birlikleri toplumsal yaşamı parçalayan ve kentleri yaşanmaz hale getiren kentleşme anlayışına karşı bir denge unsuru rolünü oynar.

Yine ürün ve hizmetlerde ortaya çıkacağı fark, toplumsal talebi artıracaktır. Örneğin gıda alanında ekolojik standartlarda ürünlerle rahatlıkla çekim merkezi haline gelebilir. Köyün ihtiyaçlarını istediği kalite ve fiyattan sağlamasına yol açar. Ulaşım, giyim, yakıt vd. alanlarda kalite, ucuzluk, düzenlilik ve önemli ölçüde kendine yeterliliği sağlar. Sosyal açıdan dayanışma ruhunu ve ekolojik yaşam anlayışını geliştirerek ekonomiyi gerçek kimliğine kavuşturur.

3-Kent birlikleri

Kentsel birimlerde ekonominin örgütlenmesi daha karmaşık ve çoklu bir organizasyonu gerektirmektedir.

Sokak, mahalle ve il-ilçe düzeyinde komün ve meclisler bünyesinde ekonomi birimlerinin oluşturulması kurumlaşmanın temeli olarak düşünülebilir.

Kurumlaşmanın anlamı ekonomi anlayışımıza uygun ekonomi birimlerinin geliştirilmesi, denetlenmesi ve birbirleriyle ilişkilerinin sağlanmasıdır.

Kent veya mahalle düzeyindeki ekonomik birimlerin bir sistem dâhilinde çalışması sağlanabilir. Buna göre, aynı veya birbirine yakın olan iş, meslek ve üretim alanlarının ortak örgütlenmesi esas olmalıdır.

Herkesin kendi işyerini işletmesi gereken durumlarda yine ortak çatı olarak dayanışma birliği, kooperatif, oda gibi örgütlenmelerle demokratik birlik anlayışı geliştirilebilir.

Aynı yöntemle esnaf örgütlenmelerine gidilerek kapitalist mağazalar karşısında durulabilir. Yine mesleki örgütlenmeler sayesinde yetenek ve beceriler hem açığa çıkarılır hem de istihdam alanları oluşturulabilir. Önemli olan, birlikte çalışma prensibinin hayata geçirilmesidir. Demokratik anlayışa dayalı ortak çalışma ilkesiyle kapitalizmin sömürü sisteminin önüne geçildiği gibi, adil bir paylaşım da sağlanır.

Kentsel-bölgesel planlama, geliştirme ve denetleme birimleri

Yapılması gereken, mevcut olanların dönüşümüyle işe başlamak, bunları demokratik temelde yeniden örgütlemektir. İlk ve en büyük başarı, çeşitli ekonomi birimlerinin kendi alanlarında demokratik bir çatıya kavuşturulmasıyla sağlanabilir.

Yerinde demokratik dönüşüm

Yeni ekonomi alanları oluşturmak zaman alabilir. Fakat yapılması gereken, mevcut olanların dönüşümüyle işe başlamak, bunları demokratik temelde yeniden örgütlemektir. İlk ve en büyük başarı, çeşitli ekonomi birimlerinin kendi alanlarında demokratik bir çatıya kavuşturulmasıyla sağlanabilir.

Örneğin bir mahalledeki tüm fırıncıların birlik-kooperatif oluşturmaları her birinin kendi işyerini işletmesinden çok daha büyük ekonomik avantajlar sağlar. Sıkı rekabet halindeyken üretim maliyetleri artmaktadır. Oysa hem un vb. hammadde, hem iş gücü, hem de enerji maliyetleri ortaklık sayesinde en aza indirilebilir. Nöbetleşe üretim uygulamasıyla her işletmeciye ek bir zaman kazandırılır. Kalite artırıldığı gibi satış garantisi elde edilir ve halkın yararı da sağlanmış olur.

Kentin ekonomi politikaları kent meclisinde kararlaştırılmalıdır. Bunun için kent meclislerinde üretici kesimlerin temsilini sağlamak önemlidir.

Standart, ihtiyaç, kaynak ve öncelik tespiti, bütçelendirme, planlama, denetleme gibi konularda kent meclisi kendi bünyesinde çalışma birimi oluşturabilir. Halkın ekonomi birimlerini kent düzeyinde koordine etmek ve denetlemek için ayrı bir kurumlaşmaya ihtiyaç olmayıp, kent meclisi bünyesinde oluşturulabilir. Çünkü bu işlevi yerine getirecek olan bizzat halkın kendisidir. Aksi halde halka dayatılmış planlama ve kararlar ortaya çıkar ki bu da reel sosyalist ve devletçi uygulamalardan farklı olmaz.

Mahalle düzeyinde ise mahalle meclisi içinde ekonomi birimi oluşturmak fakat ayrıca ekonomi denetleme birimini oluşturmak daha yararlı olur. Aynı şekilde çe-

şitli birlikler ve kooperatif yönetimlerinin bir de denetleme kurulu olmalıdır ki işleyiş mekanizmaları demokratik bir niteliğe kavuşabilsin.

Ekonominin dar ve kapalı nitelikte olamayacağı düşünüldüğünde, kentler arası ekonomi geliştirme birliklerinin oluşturulması kaynak paylaşımı, güç birliği ve dayanışma açısından önemlidir.

Kürdistan koşullarında bölgesel ekonomi birimleri coğrafik temelli olabileceği gibi, ürün temelli de olabilir. Bunun yanında doğal kaynaklara dayalı birlikler oluşturulmalıdır ki bunlar uluslar arası düzeye kadar taşırılabilir; su ve enerji birlikleri gibi.

Kadın ekonomi kurumlaşmaları

Kadın başta olmak üzere çiftçi, zanaatçı ve küçük tüccar ekonomiden dışlanmış olan temel kesimlerdir. Tüm dışlanmış kesimlerin yeniden başat hale gelmesi, kadın özgürlüğüne ve kadının ekonomik yaşamda başat hale gelmesine bağlıdır. Kadının tüm toplumsal faaliyetlerini ekonomik faaliyet olarak değerlendirirsek, bugün bunu kurumlaştırmak için birçok avantaja sahip olduğumuzu görebiliriz.

Kapitalizm ve erkek egemen kültür karşısında hem ekonominin gerçek anlamına kavuşması hem de kadın emeğinin karşılığını bulması için her kentin kadın ekonomi biriminin olması gerekir.

Ekonominin yaratıcısı ve gerçek sahibi olarak kadın, ekonominin genel-özgün kurumsal yapılanmasında öncü güçtür. Kadın örgütlenmelerinin onayı olmadan kentin hiçbir ekonomi politikası geçerli bir kararlaşmayı sağlayamaz. Bunu bir ilke düzeyinde her kent meclisinin sözleşmesine almak gerekir.

Her kurumlaşmada kadın bütçesinin oluşturulmasını yine sözleşmeyle güvenceye almak gerekir. Bununla birlikte doğrudan kadının öncülük edeceği ekonomi birimlerini oluşturmak için kadın girişimlerini yaygınlaştırmak gerekir.

Ekonomik girişimler için hazır alanların değerlendirilmesi

Kürdistan'da ekonomik girişimler için birçok hazır alan bulunmaktadır. Kent meclisleri, mevcut olanakları üretici kesimlerin ortak hizmetine sunarak ve ortak örgütlenmelerinin güvencesi olarak ekonomik alanda kurumsal etkinliğini gösterebilir.

Bu çalışmada özellikle belediyelerin mal ve hizmet alımlarında kişilere rant sağlama kapısı olmaktan çıkarılmasını sağlayacak ekonomi alanlarının oluşturulmasına öncelik verilebilir. Öz kaynak, öz gelir ve öz yeterlilik açısından belediye ihtiyaçlarını karşılayabilecek kurumlaşmaların oluşturulması zorunludur. Bu aynı zamanda halkın kendi ihtiyaçlarını kendi ekonomik kurumlaşmaları yoluyla karşılaması ve yeni istihdam alanlarının oluşturulması anlamına gelmektedir.

Sadece belediye ihtiyaçları çerçevesinde değil, kentin tüm ihtiyaçlarını gözeterek yeni kurumlaşmaları halk gücüyle ve örgütlülüğüyle sağlamak gerekir.

Sadece belediye ihtiyaçları çerçevesinde değil, kentin tüm ihtiyaçlarını gözeterek yeni kurumlaşmaları halk gücüyle ve örgütlülüğüyle sağlamak gerekir. Bugün Kürdistan'da güvenlik sorunları nedeniyle işlenmemiş halde bulunan çok zengin yer altı ve yer üstü kaynakları bulunmaktadır. Bunların bir kısmının işlenmesi bile işsizliği bitirecek düzeydedir.

Devletin özyönetim hakkını tanımasına paralel olarak devlet yasalarıyla uyumlu, ulusal ve uluslar arası ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesinde tekelciliğe geçit vermemek kaydıyla çok ortaklı şirket, sektörel dış ticaret vb. girişimler devletli dünya karşısında gerekli olduğu kadar başvurulabilecek yöntemler durumundadır.

Daha önemlisi öz kaynakların kullanım hakkıdır. Yer altı ve yer üstü kaynaklarının değerlendirilmesi ve vergi vb. öz gelir hakkı demokratik özerkliğin vazgeçilmez koşuludur.

Ulusal ekonomi kurumlaşması

Demokratik ulus perspektifine göre ekonominin ulusal çapta örgütlenmesi merkezi kurumlaşmalardan ziyade bölgesel ve yerel kurumlaşmaları gerektirir.

Kent ve mahalle meclislerinde ekonomi birimlerinin oluşturulması; ekonominin ise kooperatiflerde örgütlenmesi ve kooperatifler arası bir organizasyonun kurulması ulusal çapta ekonomi örgütlenmesinin temeli sayılır. Bununla birlikte dört parça Kürdistan'ın ortak iradesi olarak hedeflenen Ulusal Kongre'de ulusal ekonomi için bu aşamada prensip kararları alınabilir. Ancak ortak anlayışı taşıyan her parça örgütlenmesiyle (yurt dışı sahaları dâhil) ulusal ekonomi koordinasyonu oluşturulabilir. Parçaları, örgütleri ve genel olarak toplumu birbirine karşıt hale getirmeyecek ulusal ekonomi politikalarının belirlenmesi kadar, tüm ulusun yararına olan ekonomik faaliyetlerin önünün açılması ulusal kongreye düşen görevdir.

Toplumu üretimden yoksun kılan her türlü politikaya karşı durulması ve Kürdistan'ın yer altı ve yer üstü zenginlik kaynaklarının tüm ulusa ait olduğunun kabul edilmesi, toplumun öz ekonomik örgütlenmelerine saygı duyulması ancak toplumsal örgütlenmenin güçlü olmasıyla sağlanabilir. Bunun için köylerden kasabalara, mahallelerden kentlere dek kurumsal yapılanma temelinde ekonomik örgütlenmelerin geliştirilmesi gerekir.

Ulusal çapta örgütlenme ve koordinasyonların kurulması durumunda bile planlama ilkesi merkezi değil yerel olmak durumundadır. Aksi halde devletçi sistemin taklidiyle zamanla bürokratik bir yapılanmaya düşülmesi kaçınılmaz olur. Demokratik komünal ekonomi kurumlaşması prensip olarak merkeziyetçiliğe değil yerele ve yerel birimlerin demokratik birliğine dayanır.

Demokratik uluslaşma; toplumun tüm farklılıklarının demokratik birliğini anlatmaktadır. Buna göre farklı düzeylerdeki ekonomi güçlerine de demokratik yaklaşım esastır; temel ölçü yine tekelciliğe geçit vermemektir.

"Komünal ekonomi derken toplumsal farklılıkları yok sayan bir anlayışa düşülmemelidir. Tekelci sömürüye geçit vermemek kaydıyla ekonomik faaliyetlerin tümünü sahiplenmek ve devlet sahası dışında örgütlemek gerekir. Örneğin toplumun önemli bir kesimini oluşturan orta sınıfların, devlet sahası dışına çıktığında güçlü bir dinamizmle topluma öncülük yapabilme kapasitesinde olduğunu hep göz önünde bulundurmak gerekir. Bilinç düzeyleri de buna yatkındır. İktidardan pay kapma hırsları nedeniyle devletin de en çok dayanmak ve kullanmak istediği kesimdir. Fakat kendi iş, meslek ve yetenek alanlarına göre örgütlendiklerinde devlete muhtaç olmayacakları gibi topluluk ekonomisini geliştirerek iktidar karşısında da en etkili güç durumuna gelebilir. Toplumun diğer farklı kesimleri için de aynı durum geçerlidir.

Herkesi bir kalıba sokan anlayış eşitlikçi değil totaliter bir anlayış olur. Belirttiğimiz gibi tekelci sermaye düzeni ve endüstriyalist anlayışa yer vermedikten sonra toplumun her kesimi, çeşitli ticaret ve sanayi güçleri dâhil demokratik komünal sistemde yerini bulabilir."[4] Yeter ki demokratik ve ekolojik anlayış ve bilinç tüm kesimlere taşırılsın ve devlet kurumlarına alternatif oluşturularak birlikte örgütlenmeleri sağlansın.

***

Yararlanılan Kaynaklar

(1)Ahmet PELDA -Toprak, Su, Petrol

(2)Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi-KOMÜN VE MECLİSLER BROŞÜRÜ

(3)Abdullah ÖCALAN-KÜRT SORUNU VE DEMOKRATİK ULUS ÇÖZÜMÜ

(4)Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi-KOMÜN VE MECLİSLER BROŞÜRÜ

Zihniyet ve ekonomiyi iç içe çözümlemek en doğru yöntemdir. Yalnız başına ekonomi veya zihniyet analizleri fili kıllarla tarif etme hatasına götürür. Toplumsal doğada ekonomi her zaman topluluklar halinde yürütülmüştür. Tek birey veya devletin ekonomiyle tekelcilik dışında ilişkisi yoktur. Birey ve devletin söz sahibi olduğu ekonomiler zorunlu olarak ya kâra geçmek ya da iflas etmek durumundadır. Ekonomi daima grupların işidir. Ahlaki ve politik toplumun gerçek bir demokratik alanıdır. Ekonomi demokrasidir. Demokrasi en çok ekonomi için gereklidir. Bu anlamda ekonomi ne altyapı ne üstyapı olarak yorumlanabilir. Toplumun en temel demokratik eylemi olarak yorumlanması daha gerçekçidir.